

Egyházkerületi közgyűlés 1946. november 21-22.

[Rögzítve 1995-97-ben OTKA támogatással T 18588 alap kutatás keretében.]

1946. november 21-i ülés

Kezdetre 9 órakor

1. jkvsz

A közgyűlés tagjai eléneklik a XXXIII. zsoltár 1. és 9. versét, majd Püspök Úr I. Péter 5:1-11 verseinek felolvasásával s buzgó imádsággal vezeti a lelkeket Istenhez.

2. jkvsz

Főgondnok Úr az elnökség nevében az egyházkerületi közgyűlést az alábbi beszéddel megnyitja: Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Elnöktársammal együtt, kinek 25 évi püspöki szolgálatáról külön fogunk az iránta érzett mélységes tisztelet és szeretet jegyében megemlékezni, fájó gonddal vizsgáljuk a mai korszaknak egyházunkat érintő jelenségeit. A bizonytalanság gomolygó köde üli meg az egész világot. Irányvesztetten botorkál az emberiség, félelemmel a szívében, halálos fáradtsággal minden ízületében.

Európaszerte öregek, özvegyek, betegek, munka után vágyó kenyérvesztett férfiak ezrei számlálják a heteket, a napokat mikorra fogy el minden tartalékjuk s mikor fognak ők is csatlakozni ahhoz a sötét menethez, melynek reményvesztett csoportja hangtalanul vonul a Golgota felé és akiknek fáradt tekintetéből felénk száll a lelkünket megborzongató köszöntés Morituri Te salutant.

Óh vajha tudunk-e iránytűt adni a sötétben botorkálók kezébe. Óh vajha tudunk-e enyhülést és lelki balzsamot nyújtani azoknak, kik úgy érzik, hogy már nincs rájuk szükség ezen a földön.

Nehéz, idegtépő, fájdalmas kérdések ezek, de nekünk egyházaknak ezekre a kérdésekre Isten és emberek előtt választ kell adnunk.

Tudjuk, hogy Isten mérte ránk a csapásokat, próbatételül, tudjuk, hogy csak az Ő kegyelme enyhítheti sorsunkat. Valljuk azt is, hogy bűnbánat nélkül nincs kegyelem, de azt is tudjuk, hogy nem őszinte bűnbánat az, ha újból elkövetjük, vagy ellentmondás nélkül újból elkövetni engedjük mindazokat a bűnöket, amelyekért most bűnhődnünk kell.

A háború megszüntte óta az élet technikai lehetőségei lényegesen javultak. Budapest utcáiról már sok helyütt eltűnnek a romok, megindult a közlekedés, hídépítés, útjavítás. Bár Buda még romhalmaz, Pesten a házak egy része már tető alá került, jár a villanyos, folyik a gázszolgáltatás, árulnak az üzletek, nyitva vannak a kávéházak, dolgoznak a gyárak, komoly a pénzügyrendszerünk, virág is van a kirakatokban és bűgva száll felénk az orgona hangja. Sok biztatást nyújt, ha látjuk, hogy az újjáépítés technikai munkája terén komoly lépések történtek a világi hatalom, az egyesek és közületek vállvetett erőfeszítése révén.

Soha magyar lelkekben nem volt olyan égő vágy, olyan csodálatos makacs, kiirthatatlan sóvárgás az alkotó munka lehetősége iránt, mint mai elesettségünkben.

Soha nem vágytak, sóvárogtak híveink, magyar véreink olyan mértékben az alkotó munkát lehetővé tevő békesség, nyugalom és biztonság után, mint ma a békétlenség, nyugtalanság és bizonytalanság viharai között.

Törekedjünk tehát lelkünk minden erejével arra, hogy Krisztus parancsainak engedelmeskedve, ezt a békességet hirdessük és próbáljuk megteremteni itt a magyar földön azokkal a fegyverekkel, amelyeket Ő adott a keresztyén hívők kezébe.

A legnagyobb fegyver amit Krisztus a mi kezünkbe ad, a szeretet.

Mint János apostol írja közönséges levelének 1. részében:

"A szeretetben nincsen félelem, sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet, mert a félelem gyötrelmessel jár, aki pedig fél, nem lett teljessé a szeretetben".

Ugyanő írja evangéliumának 15. részében a 12. versben:

"Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, miképpen én szerettelek titeket".

Megmondja János apostol (közönséges levele 1. rész 21. vers):

"Az a parancsolatunk is van ő tőle, hogy aki szereti az Istent, szeresse a maga atyja fiát is".

Mert mint Jakab apostol mondja (közönséges levél 1. rész 20. vers):

"Ember haragja Isten igazságát nem szolgálja".

És izen nekünk az Úr, Máté evangélista révén 7. rész 2. vers:

"Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek és amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek nektek".

Imádkoznunk kell, hogy az egyháznak legyen ereje az Úristen által kezébe adott fegyverek tántoríthatatlan forgatására. Imádkoznunk kell, hogy merjünk ehhez onnan felülről bölcsességet. Olyan bölcsességet, amilyenről Jakab apostol ír (közönséges levél 3. rész 17. vers) mondván:

"A felülről való bölcsesség pedig először is tiszta, azután békeszerető, méltányos, engedelmes, irgalmassággal és jó gyümölcsökkel teljes, nem kételkedő és nem képmutató".

Mi ezt a békét, ezt a szeretetet hirdettük és hirdetjük. Mi azt hisszük, hogy ezeknek a Krisztusi igazságoknak a hirdetésével, ezeknek a keresztyéni kötelességeknek a hívők lelkébe ültetésével szolgálhatjuk legigazabban az Urat, aki mindenható, mindentudó, Urunk, hatalmas és Kegyelmes Istenünk.

Hiú és felületes vágyakozás volna, ha mi a földi egyház szervezetének a változtatgatásában akarnánk kiélni újjáépítő vágyainkat. Nem ez a mi fő feladatunk.

Ennek a földrepiort, lelki és fizikai szenvedésektől meggyötört, mindenütt leselkedő veszedelmektől megfélemlített, bátorságát vesztett magyar népnek lelki gyógyulásra, lelki erősödéssre van szüksége.

Ezt a lelki gyógyulást, lelki megerősödést csak az Úr kegyelme, a Krisztusi hit adhatja meg.

A politikai ellentétek félelemérzetében, a párt-ideológiák chaotikus ellentéte mellett semmiféle világi hatalom nem tudja megteremteni a lelki életnek azt a harmóniáját, biztonságát, békéjét, amely minden teremtő munkának előfeltétele. A világi hatalom nem rendelkezik olyan erővel, melyekkel a reményt, a bizalmat és a hitet ki tudja fejleszteni bennünk. Ezeknek a lelki képességeknek az újjáélesztése és gondozása a mi Istentől ránk bízott feladatunk.

Csak a szeretet és megbocsátás szellemével megtöltött, hittől és hivatástudattól átjárt, bízó és reménykedő lélek tud a munkába olyan erőt belevinni, amely erő nem azt keresi, ami elválaszt bennünket egymástól, hanem azt keresi, ami összeköt. Ha nem a concordiát keressük a megértés és megbocsátás Krisztusi szellemében, hanem a discordiát fokozzuk az engesztelhetetlenség gyűlöletétől hajtva, akkor végünk van, akkor ez a nemzet elsüllyed. ezért azt hisszük, hogy a fiatal nemzedékek lelki nevelésében mi ránk vár a legfontosabb szerep. Minket nem vezetnek földi célok, pártambíciók, vagy hatalmi vágyak. Nem célunk emberek egymás fölötti uralkodásának megteremtése. A mi célunk nem földi uralkodások kiépítése, hanem Krisztus királyságának a felépítése - mi a hit által adott biztonságérzetet - a szeretet életet adó melegét s a remény munkára serkentő erejét akarjuk adni a fiatalságnak, mely csak ezekkel a fegyverekkel vértézve vívhatja meg országépítő nagy küzdelmét. Ettől a tudattól áthatva kell minden erővel ragaszkodnunk nevelői szerepünk, iskola fenntartó jogaink teljes sértetlenségéhez.

Alig pár hónappal ezelőtt volt alkalmam arra, hogy beköszöntő beszédemben mint egyházkerületi főgondnok bizonyos értelemben programot adjak. Nem óhajtok tehát most az egyházi élet különböző feladataival egyenként foglalkozni. Rá akarok mutatni azonban arra, hogy a mai nehéz időkben az egyháznak különösen egy olyan feladata van, amelynek a területén a legintenzívebb munkát kell az egyháztagoknak kifejtetniök. Ez a feladat a szociális munka.

Idestova négy évtizeddel ez előtt, Balogh Jenő vezetése mellett Magyarországon igen szép fejlődésnek indult a patronage tevékenység. Elhagyott és züllés veszélyének kitétt gyermekekről való gondoskodás, fogház-misszió, letartóztatottak családtagjainak védelme és gondozása, a társadalmi züllés és nyomor okainak kutatása és orvoslása: akkor igen nagy mértékben felkeltették a társadalom érdeklődését. A hívó szóra nagyon sokan résztvettek ebben az áldozatos munkában. Ma a helyzet nehezebb. A középosztály, amelynek tagjai aktív munkatársaink voltak, anyagilag rendkívül meggyengült, sőt sok esetben pártfogóból pártfogolttá vált. Nehéz tehát tőlük önkéntes munkát várni.

A nyomor határai eltolódtak. Ma már nem csak a budapesti Angyalföld és Chicago nyomortanyái várnak lelketgondozó látogatóra, hanem a város minden részében zsúfolt lakásokban ott ülnek gazdasági és lelki támasz nélkül azok a szemérmes szegények, kik nem mutogatják sebeiket a forumon és akiknek hangja nehezebben hallatszik el hozzánk.

A budapesti egyházmegyében és bizonyára más egyházmegyékben is már most is komoly szociális munka folyik.

A budapesti egyházmegye szociális központi irodája a szegénygondozás terén áldásos tevékenységet fejt ki, felkutatja, számontartja a legjobban rászorulókat és igyekszik arra, hogy a külföldi és egyéb segélyek csakugyan oda jussanak, ahol arra leginkább szükség van.

Egyházunkra azonban ezen a téren a mai időkben még további nehéz feladatok várnak.

Ha fogságban, börtönben vagy internáltságban sínlődő, munkájukat vagy nyugdíjukat veszített családapák éhező gyermekei nyújtják felénk kérés, összekulcsolt kezüket s a fogházakban lelki vigaszra várnak összezsúfolt felebarátaink százai. Törhetetlen erővel, apostoli lelkesedéssel kell folytatnunk a patronage munkát. Bele kell vinnünk egyházunk szellemét, Megváltónk tanításait és az apostolok lelkét ebbe a küzdelembe. A presbitériumoknak ezen a réven kell az egyház legelesettebb híveivel az összeköttetést megtalálni, s a kapcsolatok megteremtésének s az orvoslás megkeresésének a munkáját elsősorban a presbitereknek kell vállalniok. Be kell állítanunk ezeknek a feladatoknak az elvégzésébe ezenkívül mindazokat a rendelkezésünkre álló egyházi, társadalmi erőket is, amelyekben még él az emberszeretet tüze és amelyek működése még akadálytalanul folytatható.

Tudom, hogy ezen a téren máris komoly munka folyik, de úgy éreztem fontos kötelességem ennek az áldozatos munkának a fokozott teljesítésére a főtiszteletű egyházkerület figyelmét is az elnöki megnyitó ünnepélyes formájában is felhívni.

Nem térek ki most egyéb kérdésekre.

Befejezem beszédemet. Úgy érzem, hogy amikor a csapások súlya alatt roskadozva görnyed nemzetünk, egyházunknak nem szabad panaszkodni, nem szabad kritizálni, egyházunknak egy új életért harcolni kell. Emlékeztetek mindenkit Madách szavaira:

"Siránkozol? Csupán a gyávaság

Fogadja el harc nélkül a csapást

Mit elkerülni még hatalma van".

és hirdetem, hogy Istentől adatik számunkra ez a hatalom és ha bízunk benne, mi is megértjük azt, amit Ady Endre átélt, mikor megírta az Úr érkezését:

"Mikor elhagytak

Mikor a lelkem roskadozva vittem

Csendesen és váratlanul

Átölelt az Isten".

Higyjünk, bízunk benne, s akkor mi is fogjuk érezni ölelő karjait.

Ezeknek a gondolatoknak a jegyében nyitom meg elnöktársammal együtt a dunamelléki egyházkerület közgyűlését.

3. jkvsz

Lelkészi jegyző felolvassa az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjainak névsorát:

Jelen vannak:

Elnökség: Ravasz László dr. püspök és Lázár Andor dr. főgondnok.

A./ Az egyházmegyei képviselőtestületben:

1) A budapesti egyházmegyéből: Szabó Imre esperes és Benkó Ferenc dr. egyházmegyei gondnok, továbbá Kutas Emil, dr. Szabolcska László, Takács Károly és Haypál Béla lelkeszi, továbbá Gergely István, dr. Jakabfalvy Zoltán, dr. Csilléry Béla és dr. Borsos Endre világi képviselők.

2) A felsőbaranyai egyházmegyéből: Nagy Ákos esperes és Nagy Ferenc egyházmegyei gondnok, továbbá Melegh Dezső lelkeszi és Mándy Sándor dr. világi képviselők.

3) A kecskeméti egyházmegyéből: Jóba József esperes és Dobos Sándor dr. egyházmegyei gondnok, továbbá Gócza József, Kovács Ferenc, Szokody Gyula lelkeszi, Pásthly Sándor, Révész László dr., Szabó József dr. világi képviselők.

4) A külsősomogyi egyházmegyéből: Rúzsza József esperes és Rácz Jenő dr. egyházmegyei gondnok, továbbá Szabó Imre lelkeszi és dr. Molnár Kálmán világi képviselők.

5) A pesti egyházmegyéből: dr. Ecsedy Aladár esperes és gróf Teleki József dr. egyházmegyei gondnok, továbbá Deme László, Újhelyi Jenő, Bajári Sándor lelkeszi és dr. Viczián Antal, dr. Dabasi Halász Mihály világi képviselők.

6) A pestkörnyéki egyházmegyéből: Benkő István esperes és Réthey Ferenc dr. egyházmegyei gondnok, továbbá b. Kiss Ernő, dr. Mády Gyula lelkészi, id. dr. Gyökössy Endre és Rákosi Zoltán világi képviselők.

7) A solti egyházmegyéből: Vargha Tamás esperes és Kardos János dr. egyházmegyei gondnok, továbbá Nagy Kálozi Balázs és Szönyeghy Sándor lelkészi, dr. Baky László és Écsy László világi képviselők.

8) A tolnai egyházmegyéből: Gilicze Sándor esperes és dr. Bernáth Béla egyházmegyei gondnok helyettes, továbbá Záborszky János lelkészi és dr. Danóczy Géza világi képviselők.

9) A vértesszaljai egyházmegyéből: B.Szabó János esperes és dr. Szűcs Gedeon egyházmegyei gondnok, továbbá Máté Sándor lelkészi és dr. Ónody Gábor világi képviselők.

B./ A fő- és középiskolák képviselőitében:

A budapesti theologiai akadémiáról: Csekey Sándor dr. igazgató.

A kecskeméti országos jogakadémiáról: Révész László dr.

A nagykőrösi tanítóképző-intézetből: dr. Váczy Ferenc igazgató.

A kecskeméti tanítónőképző-intézetből: Gulyás István tanár.

A budapesti gimnáziumból: dr. Kondói Kiss József igazgató.

A kecskeméti gimnáziumból: Szemerey Andor megbízott igazgató.

A kiskunhalasi gimnáziumból: Gulyás Sándor igazgató.

A kunszentmiklósi gimnáziumból: Illyés Bálint megbízott igazgató.

A nagykőrösi gimnáziumból: Bánóczy Endre igazgató.

A gyöngyi gimnáziumból: Ternai Jenő igazgató.

A Baár-Madas leánygimnáziumból: dr. Ványi Ferenc igazgató.

A kecskeméti leánygimnáziumból: --

C./ A polgári iskolák képviselőitében: Torma Gábor nagykőrösi igazgató.

D./ Az elemi iskolák képviselőitében: Kiss Gyula ceglédi tanító.

E./ Az egyházkerület tisztviselői: Muraközy Gyula lelkészi főjegyző, Hörömpő Dezső, Szabolcska László dr. és Pap László dr. lelkészi jegyzők, Borsos Endre dr. világi főjegyző, Szászy István dr. és Kiss József dr. világi jegyzők, dr. Benedek Tamás egyházkerületi ügyész, Nagy Sándor dr. egyházkerületi tanácsos és levéltáros, Deák Béla egyházkerületi számvevő és vagyonkezelő, Csekey Sándor dr. könyvtáros.

F./ Egyházkerületi tanácsbírák:

1) Lelkészi részről: Göde Lajos, Szabó Balázs, Muraközy Gyula, Berkes József, Hörömpő Ferenc, Okos Gyula, Tóth Lajos, Victor János dr., Budai Gergely dr., Bereczky Albert dr., Szabó Aladár dr., Patay Pál dr., Kovács Bálint, Füle József, dr. Csekey Sándor és dr. Kovács J. István.

2) Világi részről: Szabó Béla dr., Kolozsváry Bálint dr., Sigray Béla dr., Jalsoviczky Károly dr., Boér Elek dr., Kelemen Kornél dr., Pataky Tibor dr., ifjú Teleki József gróf, Szőnyi Sándor dr., Kiss Gyula, Magyary Kossa Péter, Kiss Roland, Debreczeni Sándor dr., Nagy Ferenc, Benkő Ferenc dr. és Szarka Lajos dr.

(H) Az egyházkerületi elnökség a jelenlevő alkotó tagok számának alapján a közgyűlés határozatképességét megállapítja.

4. jkvsz

A jegyzőkönyv hitelesítésére vonatkozóan az elnökség kihirdeti, hogy az egyházkerületi szabályrendelet értelmében

(H) a határozatoknak az előadók részéről való aláírásával történik. A közgyűlés által módosított határozatokat az előadók a másnapi ülés elején, illetve a gyűlés végén felolvassák és aláírják.

5. jkvsz

A budapesti egyházmegye folyó évi június 21.-i közgyűléséből jelenti, hogy az egyházmegye gondnoka, Tasnádi Nagy András dr. gondnoki tisztről lemondott s a közgyűlés a lemondást tudomásul vette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a budapesti egyházmegye bejelentését s Tasnádi Nagy András dr.-nak a gondnoki tisztről történt lemondását tudomásul veszi.

6. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye folyó évi szeptember hó 28.-án tartott közgyűléséből jelenti, hogy az egyházmegyei gondnoki tisztségre az egyházközségek egyhangú szavazatával Nagy Ferenc kispász, magyar miniszterelnök választotta meg, aki hivatali esküjét az egyházmegyei közgyűlés előtt letette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés szeretettel, tisztelettel és meleg testvéri érzésekkel köszönti Nagy Ferenc miniszterelnököt a felsőbaranyai egyházmegye gondnoki tisztségében. Működésére Isten gazdag áldását kéri. A felsőbaranyai egyházmegye bejelentését tudomásul véve Nagy Ferenc egyházmegyei gondnokot hivatali tiszte tartamára az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjaként igazolja.

7. jkvsz

A budapesti egyházmegye folyó évi október 16.-án tartott közgyűléséből jelenti, hogy a Tasnádi Nagy András dr. lemondásával megüresedett egyházmegyei gondnoki tisztre Benkó Ferenc dr. ny. államtitkár, a tisztviselelőtepi egyházközség volt főgondnoka választotta meg, aki a közgyűlés színe előtt a hivatali esküt le is tette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bejelentést örömmel veszi tudomásul. Igaz szeretettel s meleg testvéri érzésekkel köszönti a budapesti egyházmegye gondnoki tisztségében Benkó Ferenc dr.-t, egyházunk kipróbált hűséges munkását. Munkájára, életére Isten gazdag áldását kéri. A hivatalába beiktatott gondnokot hivatali tiszte tartamára egyházkerületi közgyűlésünk alkotó tagjaként igazolja.

8. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye folyó évi október 24.-én tartott közgyűléséből jelenti, hogy az egyházmegyei gondnoki tisztségre dr. Dobos Sándor, a ceglédi egyházközség 3 éven keresztül kiváló főgondnoka választotta meg. A megválasztott egyházmegyei gondnok hivatali esküjét az egyházmegyei közgyűlés előtt letette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés szeretettel és őszinte jókívánatokkal köszönti a kecskeméti egyházmegye gondnoki tisztségében dr. Dobos Sándort. Munkájára, működésére, életére Isten gazdag áldását kéri. A kecskeméti egyházmegye jelentését tudomásul véve Dobos Sándor dr. egyházmegyei gondnokot hivatali tiszte tartamára az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjaként igazolja.

9. jkvsz

A tolnai egyházmegye folyó évi október hó 9.-én tartott közgyűléséből jelenti, hogy szeretettel és tisztelettel körülvett gondnoka, Benedek Zsolt dr. megromlott egészségi állapotára tekintettel egyházmegyei gondnoki tisztségéről lemondott. Lemondását az egyházmegyei közgyűlés mély sajnálata kifejezésével tudomásul vette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tolnai egyházmegye bejelentését mély fájdalommal veszi tudomásul. Benedek Zsolt dr. iránt kifejezi őszinte hálóját, tiszteletét. A közegyházi szerepléstől visszavonuló kiváló egyházi munkásunk életére Isten áldását kéri.

10. jkvsz

Egyházkerületünk 1946. évi április 16.-án tartott rendkívüli közgyűlése 9. számú határozatával szavazást rendelt el egy lelkeszi és egy világi tanácsbírói tisztség betöltésére, az 1946. szeptember 12.-én tartott egyházkerületi tanácsülés pedig 4. számú határozatával megüresedett lelkeszi főjegyzői és egy lelkeszi tanácsbírói tisztség betöltésére, nem különben a zsinati lelkeszi és világi rendes és pótképviselői, a zsinati tanintézeti rendes és pótképviselői helyek betöltése tárgyában rendelt el szavazást.

A kiküldött szavazatbontó bizottság 1946. november 12., 13. és 14.-éről kelt jegyzőkönyvében jelenti, hogy

1. a rendkívüli közgyűlés 9/1946. számú határozatával elrendelt szavazás során beadott 569 szavazatból a lelkeszi tanácsbírói tisztségnél Csekey Sándor dr. theol. igazgatóra esett 555 szavazat, világi tanácsbírói tisztségnél Szarka Lajos dr. újpesti ügyvédre, a pestkörnyéki egyházmegye ügyészére esett 501 szavazat,

2. az egyházkerületi tanács 1946. szeptember 12.-i ülése 4. számú határozatával elrendelt szavazás során beérkezett 618 érvényes szavazatból

a) az egyházkerületi főjegyzői tisztség betöltésénél Muraközy Gyula Budapest-Kálvin-téri lelképásztorra esett 400 szavazatot, Kováts J. István ny. theol. tanár, magyar bibliatársulati intézeti lelkészre esett 171 szavazatot, a többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

b) az egyházkerületi lelkészi tanácsbírói tisztségre Kováts J. István ny. theol. tanár, magyar bibliatársulati intézeti lelkészre esett 491 szavazatot, a többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

c) a zsinati lelkészi rendes képviselői helyek betöltésénél Kováts J. István dr.-ra 556, Szabó Imrére 550, Muraközy Gyulára 633, Bereczky Albertre 531, Benkő Istvánra 499, Vargha Tamásra 493, Ecsedy Aladár dr.-ra 480, Nagy Ákosra 454, B.Szabó Jánosra 417, Gilicze Sándorra 363 esett, Victor János dr. 316, Csekey Sándor dr. 180, Fónyad Dezső dr. 103, Nyáry Pál 109 szavazatot nyert, a többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

d) a zsinati világi rendes tagsági helyek betöltésénél Benkő Ferenc dr.-ra 564, Borsos Endre dr.-ra 546, Nagy Ferencre 538, Kiss Rolandra 478, Kelemen Kornél dr.-ra 476, Réthey Ferenc dr.-ra 466, Szűcs Gedeon dr.-ra 440, Kardos János dr.-ra 428, Debreczeni Sándor dr.-ra 387, Sigray Béla dr.-ra 341 szavazatot esett, Teleki László gr. dr. 209, Boér Elek dr. 121 szavazatot nyert. A többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

e) a zsinati tanügyi rendes képviselői helyek betöltésénél Budai Gergely dr.-ra 585, Ványi Ferenc dr.-ra 549, Váczy Ferencre 580, Nagy Jánosra 579, Jámbor Dezsőre 534 szavazatot esett. A többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

f) a zsinati lelkészi pótképviselői helyek betöltésénél Pap László dr.-ra 472, Kovács Bálintra 453, Patay Pál dr.-ra 428, Joó Sándor dr.-ra 415, Göde Lajosra 404, Szabó Balázusra 384, Jóba Józsefekre 376, Farkas Józsefekre 371, Halász Imrére 340, Rúzsza Józsefekre 331 szavazatot esett, Szabó Aladár dr. 204, Miklós Ödön dr. 135 szavazatot nyert. A többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

g) a zsinati világi pótképviselői helyek betöltésénél Jalsoviczky Károly dr.-ra 456, Imre József dr.-ra 449, Rácz Jenő dr.-ra 425, Nyíró Gyula dr.-ra 412, Dobos Sándor dr.-ra 403, Miklós Géza dr.-ra 394, Kiss Sándorra 398, Czövek Jenőre 397, Révész László dr.-ra 394 és dr. Kiss Sándor volt egyetemi lelkész, mint o.tanácsosra 420 szavazatot esett. Cseh Szombathy László dr. 197, Bibó István dr. 125 szavazatot nyert. A többi szavazatot több más egyén között oszlott meg,

h) a zsinati tanügyi pótképviselői helyek betöltésénél Bodonhelyi József dr.-ra 576, Hatvani Lajosra 579, Kondói Kiss Józsefekre 572, Kiss Ferencre 576, Szüle Zoltánra 567 szavazatot esett. A többi szavazatot több más egyén között oszlott meg.

A szavazás ezen eredménye alapján javasolja a szavazatbontó bizottság, hogy

1, Csekey Sándor dr.-t megválasztott lelkészi tanácsbírónak, Szarka Lajos dr.-t megválasztott világi tanácsbírónak,

2, a) Muraközy Gyulát megválasztott egyházkerületi lelkészi főjegyzőnek,

b) Kováts J. Istvánt megválasztott egyházkerületi lelkészi tanácsbírónak,

c) Kováts J. István dr.-t, Szabó Imrét, Muraközy Gyulát, Bereczky Albertet, Benkő Istvánt, Vargha Tamást, Ecsedy Aladár dr.-t, Nagy Ákost, B.Szabó Jánost és Gilicze Sándort megválasztott zsinati lelkészi rendes képviselőknek,

d) Benkő Ferenc dr.-t, Borsos Endre dr.-t, Nagy Ferencet, Kiss Rolandot, Kelemen Kornél dr.-t, Debreczeni Sándor dr.-t és Sigray Béla dr.-t megválasztott zsinati világi rendes képviselőknek,

e) Budai Gergely dr.-t, Ványi Ferenc dr.-t, Váczy Ferencet, Nagy Jánost és Jámbor Dezsőt megválasztott zsinati tanügyi rendes képviselőknek,

f) Pap László dr.-t, Kovács Bálintot, Patay Pál dr.-t, Joó Sándor dr.-t, Göde Lajost, Szabó Balázst, Jóba Józsefet, Farkas Józsefet, Halász Imrét és Rúzsza Józsefet megválasztott zsinati lelkészi pótképviselőknek,

g) Jalsoviczky Károly dr.-t, Imre József dr.-t, Rácz Jenő dr.-t, Nyíró Gyula dr.-t, Dobos Sándor dr.-t, Kiss Sándort, Czövek Jenőt, Miklós Géza dr.-t és Révész Lászlót megválasztott zsinati világi pótképviselőknek,

h) Bodonhelyi József dr.-t, Hatvani Lajost, Kondói Kiss József dr.-t, Kiss Ferencet és Szüle Zoltánt megválasztott zsinati tanügyi pótképviselőnek méltóztassék nyilvánítani,

i) mivel a zsinati világi pótképviselői helyek egyikénél az érvényes szavazatok abszolút többsége lelkészjellegű egyénre esett, viszont a még szavazatot nyert további jelöltek egyike sem nyerte el a szavazatok abszolút többségét, egy zsinati világi pótképviselői hely betöltésére méltóztassék új szavazást elrendelni.

(H) Egyházkerületi közgyűlés köszönetet mondva a szavazatbontó bizottságnak nehéz és fárasztó munkájáért

a) az 1947. december 31.-ig terjedő ciklusra Muraközy Gyulát egyházkerületi lelkeszi főjegyzőnek, Csekey Sándor dr.-t és Kováts J. István dr.-t egyházkerületi lelkeszi, Szarka Lajos dr.-t egyházkerületi világi tanácsbírónak jelenti ki.

b) Kováts J. István dr.-t, Szabó Imrét, Muraközy Gyulát, Bereczky Albertet, Benkő Istvánt, Vargha Tamást, Ecsedy Aladár dr.-t, Nagy Ákost, B. Szabó Jánost és Gilicze Sándort a dunamelléki egyházkerület zsinati lelkeszi rendes képviselőiül igazolja.

Benkó Ferenc dr.-t, Borsos Endre dr.-t, Nagy Ferencet, Kiss Rolandot, Kelemen Kornél dr.-t, Debreczeni Sándor dr.-t és Sigray Béla dr.-t a dunamelléki egyházkerület zsinati világi rendes képviselőiül igazolja.

Budai Gergely dr.-t, Ványi Ferenc dr.-t, Váczy Ferencet, Nagy Jánost és Jámbor Dezsőt a dunamelléki egyházkerület zsinati tanügyi rendes képviselőiül igazolja.

Pap László dr.-t, Kovács Bálintot, Patay Pál dr.-t, Joó Sándor dr.-t, Göde Lajost, Szabó Balázst, Jóba Józsefet, Farkas Józsefet, Halász Imrét és Rúzsa Józsefet a dunamelléki egyházkerület zsinati lelkeszi pótképviselőiül igazolja.

Jaloviczky Károly dr.-t, Imre József dr.-t, Rácz Jenő dr.-t, Nyíró Gyula dr.-t, Dobos Sándor dr.-t, Kiss Sándort, Czövek Jenőt, Miklós Géza dr.-t és Révész Lászlót a dunamelléki egyházkerület zsinati világi pótképviselőiül igazolja.

Bodonhelyi József dr.-t, Hatvani Lajost, Kondói Kiss József dr.-t, Kiss Ferencet és Szüle Zoltánt a dunamelléki egyházkerület zsinati tanügyi pótképviselőiül igazolja.

c) Egy zsinati világi pótképviselői hely betöltésére szavazást rendelt el. A szavazás határidejére s a szavazatok felbontására vonatkozóan a megüresedett egyházkerületi tisztségek betöltésével egyezően határoz.

11. jkvsz

Muraközy Gyula újonnan választott egyházkerületi lelkeszi főjegyző, Bereczky Albert, Csekey Sándor dr. egyházkerületi lelkeszi és Szarka Lajos dr. egyházkerületi világi tanácsbírók

(H) a közgyűlés színe előtt esküt tesznek. Püspök Úr meleg üdvözlő szavaira Muraközy Gyula tolmácsolja a megválasztottak köszönetét az egyházkerület bizalmáért.

12. jkvsz

Az elnöklő főgondnok engedelmével Szabó Imre rangidős esperes emelkedik szólásra s Ravasz László dr. püspököt püspöki szolgálata huszonötödik évfordulóján a következő beszéddel köszönti:

[Dr. Ravasz László

püspök üdvözlése a dunamelléki református egyházkerület 1946. november 21.-én tartott közgyűlésén püspöki szolgálatának 25 éves jubileumán.

Elmondotta: Szabó Imre, a budapesti egyházmegye esperese.]

Főtiszteletű Püspök Úr!

Főgondnok Úr! Atyák és Testvérek!

Állítsuk meg egy pillanatra közgyűlésünk gépezetét és a beállott csendben mondjunk ki egy nevet, idézzük szemeink elé egy arcot, amint 25 éve, három püspök társától kísérve a dunamelléki egyházkerület színe előtt megjelent - s álmélkodjunk el azon, hogy két világösszeomlás romjai alá csaknem minden nagy kortársa alátetve, ez a név itt fénylik, ez az arc itt világol közöttünk. Rajta 25 esztendő minden nagy reménye és szorongó bánata. Ravasz László püspök atyánk neve és arca ez.

Máskor talán szabadjára engedte volna ünneplő érzéseit és zengő ígét a kerületi gyűlés, hogy önmaga lelkét is megfüröszse e ritka jubileum dicsőségében és hálaadásában. De mikor Isten mindent és mindenkit megítélt, nem merünk akkora teret adni többé az egyes ember dicséretére, sem a vele való dicsekedésre, mint eddig tettük. S mikor az eszmék és az emberek egyetlen emberöltő alatt háromszor-négyszer is átmentek olyan devalváción és átértékelésen, hogy aki tegnap óriásnak látszott, holnap törpe lett - nem csodálnánk, ha ilyenkor a nemzeti és egyházi közvélemény is, a saját múltja nagyjai és kortársai felől is elveszítheti a helyes mértéket. Az egyházban azonban nem szabad

megzavarodni a mértékekben. Ha nem volna biztos mértékünk a 25 éves püspöki jubileumon arra, hogy mit jelent Ravasz László szolgálata, akkor ajánlanám azt a fordított módszert, hogy mérjük meg azon: mit adtak volna érte mások - hogyan megbecsülték volna őt mások, ha az övék lett volna, vagy magukénak megnyerhették volna. Ha egy több százezer példányban megjelenő radikális lap főszerkesztője, ha egy korszak diplomatája lett volna, ha aranyozott püspöki süveget tehettek volna a fejére, ha az egyetemen egy nemzedék ifjúsága ült volna lábaihoz? Mindegyik lehetséges lett volna, de egyik sem történhetett meg, mert Isten őt az egyházának adta, az ő Igéje hirdetésére prédikátornak, egy olyan korszakban, melyhez hasonló 25 esztendő ezer év alatt soha nem volt. Egy olyan korszakban, amelyben végkifejletéhez érkezett a nemzetnek századokon át felhalmozódott sok megoldatlan kérdése, sok bűne és mulasztása miatt megrekedt élete. Egy ilyen korszakban, amelyben nem tudott meghalni, ami elavul és nem tudott megszületni az új s az agónia és a vajúdás kínjaiban meghasonlottak egymással még a testvérek is. Ilyen korszakban hangzott ajkán az egész nemzethez Krisztus evangéliuma. Azok közé a kevesek közé tartozik, akik az egész nemzethez szólottak és az egész nemzet hallotta szavukat. Hogy hallgatott-e reá?! Mintha az Ezékiel sorsa ismétlődne: "Íme te olyan vagy nekik, mint valamely szerelmeskedő ének, szép hangú s mint valamely jó hegedűs, csak hallják beszédeidet, de nem értik, de ha beteljesednek, mert ímé beteljesednek megtudják, hogy próféta volt közöttünk" (Ez. 33. r. 30-33.). Ebben a nagy viaskodásban, amelyben kora csaknem minden kiváló, de Isten szolgálatától magát függetlenítő szellem és személy viadalra szállt vele, hányszor találta meg a döntő szót, amellyel valóságos csodát nyert. S mikor érezte, hogy feltartóztathatatlan a végzet, a ketté hasadt nemzeti lélek nagy nyílásaiba vetette magát s úgy békített, hogy mindenkinek a másik igazáról beszélt s a gyűlölet és a vád vad forgószelebe került. Míg az egyik fél igazát képviselte, a másik meggyűlölte, még meg is átkozta s a másik, mert neki a másik igazáról beszélt, nem akart róla tudni szívesen, sőt gyönyörrel kioltotta, vagy véka alá rejtette volna azt a lángot, amely egy nemzetnek világított. De Az, akinek nevében megbékélésre hívta a nemzetnek ketté hasadt lelkét, angyalaival őriztette. Benne a nemzet kettéhasadt lelke összebékült, mert mindakettőből ami jó, azt nagyon szerette. Nem tehetett mást, ez volt a küldetése, hű volt önmagához. De míg voltak, akik átkozták, voltak, akik imádkoztak érte. Budapest ostroma után az egész egyház azt kérdezte, megmaradt-e Ravasz László. Mikor megtudta, hogy igen, azt mondotta: "Hála Istennek, akkor minden jól van".

A híd mégis épül, a Ravasz László hídja, hogy a nemzet ezen a hídon múltjából a jövőbe, a jövőből a múltba átjárhasson, hogy az ősök meg ne tagadják az unokákat és az unokák megbecsüljék az ősöket.

Van a 25 esztendő püspöki jelentéseiben, - amelyek mindegyikét átéltem, hallgattam, az elsőt mint a legfiatalabb missziói lelkész, a mostanit, mint a szolgálatban legidősebb esperes - egy szakasz, amely sohasem olvastatott fel a közgyűlésen: a szolgálataim. Rámarad egy jobb korra ez a szolgálati napló s belőle annak, aki olvasni tudja, kibontakozik a szolgálat aszketaságának hősi életformája, mint égette el Krisztusért az életét, munkásságának három oltárán: a szószéken, az íróasztalnál és a tanácskozó gyűléseken. Mert Krisztus a Ravasz László életének a titka, aki megragadta őt és megmutatta neki dicsőségét s megmutatta, hogy minél nagyobb a látomás, annál többet kell azért dolgozni és szenvedni.

Köszönjük néked atyánk, barátunk és pásztorunk a 25 esztendő fáradalmaid. Köszönik a gyülekezetek, presbiterek, az iskolák, az intézmények, a diakonisszák, az ifjúság és a gyermekek.

E napon sokaknak volna még köszönnivalójuk, akiknek még le van a nyelve zárva, de egyszer megoldódnak ezek a nyelvek is. Szébb lett veled az élet és gazdagabb. Kezed sokszor szelídebb volt velünk, mint érdemeltük, de a lelked mindig atyai volt. Veled való találkozásaink a 25 év legfelemelőbb órái, legfényesebb percei s vissza-visszatérő inspirációi. Lásd: most üres a kezünk, de a szívünket hozzuk jubileumi ajándékkul.

(H) Az üdvözlést Püspök Úr meghatott szavakkal köszöni meg s a közgyűlés tagjai ünnepi hangulatban eléneklik a CXXXIV. zsoltár 3. versét.

13. jkvsz

Ravasz László XXV. Püspöki Jelentése 1946.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Ha néha arra gondoltam, miről számol be huszonötödik püspöki jelentésem, egészen más kép rajzolódott meg előttem, mint a mostani. Ez is csak bizonyítja, amit Isten Ésaiás prófétánál üzent nekünk: a ti gondolataitok nem az én gondolataim. Istennek mindig meglepnek a gondolatai, mert az mindig

egyéb, mint ahogy ő maga az örök Más. De gondolatainál még meglepőbbek erői; annál amit tesz, csak az megrendítőbb és csodálatosabb, amit értünk tesz. Úgy érzem, Isten nagyságát, dicsőségét, szentségét ez a nemzedék jobban megláthatja, mint a régi, mert beteljesedik rajtunk az Ige: és lelke szenvedése folytán látni fog. (És. 53.11.) Ezek a látomások vonulnak el most szemeink előtt, mint egy mozgóképen.

Búcsúzások

Isten veletek! kiáltjuk néhány kedves arc felé, akik eltűntek szemünk elől a minden élők útján. Patonay Dezső nagykőrösi lelkipásztor, egyházkerületi tanácsbíró szikár alakja az első. Testben törekeny, akaratban erős, ítéletben tiszta, erkölcsben súlyos. A Duna-Tisza közének legkálvánistább gyülekezetéből származott, ott szolgált egy életen át s a kőrösi paróchiáról nézte az egész világot. Jobban kedvelte a régit, mint az újat, dogmaiban bízott és nem a kritikában, vagy a szabad ihletésben, az egyházban legtöbbször a rendet, a jó erkölcsöt, a józan gondolkozást és a bölcs népnevetést becsülte. Mindent egyházának köszönhetett és mindenét egyházának juttatta. Emlékezte legyen áldott!

Az alsóbaranyai egyházmegye gondnoka volt Kurcz Henrik. A jugoszláv református egyház hősi korszakát végigküzdötte, mint az egyház főgondnoka. Halk, nemes, szívós egyénisége nagyon alkalmas volt az ottani nehézségek legyőzésére. A hazatérés után az alsóbaranyai egyházmegye gondnoka lőn. Nagy dicséretül kell elmondanom róla: mind a két tisztében ugyanaz maradt súlyban, lélekben és szolgálatban. Ez bizonyítja, hogy nem a világnak, nem a politikának szolgált, hanem Istennek és az Úr Jézusnak.

Ugyancsak hazatért Weimann Péter, a bácskai német egyházmegye egykori esperese, Bölcsességet egyenességgel, igazságot szeretettel párosított s ezért egyformán becsülték német és magyar református körök. Láta népe sorsát s mivel nem tudta elfordítani, lehajtotta fejét és megosztzott benne.

Megindultan gondolunk Kovács Sebestyén Endrére, akit a tavaly választottunk tanácsbíránká s néhány hónap múlva már elvesztettünk. Külső látásra a régi Magyarországhoz tartozott; középirtokos úri ember; belső látásra haladó értelmiség, független gondolkodású, jóakarátú magyar, aki munkából akar megélni és munkára akarja nevelni nemzedékét. Tolnában, egyházmegyéjében nagy feladatok vártak reá s utána még azok a helyek is üresen maradnak, amelyeknek betöltésére még nem nyert elhívást.

Még az elzúgott szörnyű vihar áldozata Sárközy János sukorói lelkész, akit a nyilasok börtönbe hurcoltak, az ostrom holtrafárasztott s az új világ már nem sorozhatta be építő munkásai közé.

Feljegyezzük, hogy Kenessey Gyula, Fehér vármegye egyik főbírája, ősi, nemes család sarja, akinek egyénisége és élete összeforrt a régi Magyarország és a vármegyei élet formáival, mint a nyilasok által elhurcolt rab a dachau fogolytáborban nyomtalanul eltűnt.

Gondoljunk kegyelettel Tóth Kálmán nyugalmazott lelkészre s gondolatban tegyünk egy szál virágot özv. Szóts Farkasné távoli sírjára, ki egykor teológus diákjainknak jóságos anyja, a Lórántffy Zsuzsanna nevét valló egyesületi munkának példaadó vezetője volt.

Az élőkől is búcsút kell vennünk. Másodszor köszönünk el Benedek Zsolttól, aki nem tudta tovább viselni a tolnai egyházmegye gondnoki tisztét, amelyet pedig még a tavaly - minden egyéb közszolgálatáról leköszönve - nagy örömeinkre megtartott. Ezzel Benedek Zsolt, egyik legértékesebb, leghasznosabb és legkedvesebb munkatársunk kiállott a dunamelléki együttesből, ahol most már csak példája világol és kötelez. Az egyházi munka erkölcsi és szellemi színvonalának magassági fokát továbbra is reá való hivatkozással igyekszünk fenntartani.

1945. május 1-jével nyugdíjba ment Dr. Kovács J. István theol. akadémiai professzor. Ez alkalomból a következő levelet intéztem hozzá: "Végigtekintve Főtiszteletű Úr hosszú és eredményes tanári szolgálatán, számbavéve azt a nagy hatást, melyet egy emberöltőnél hosszabb idő alatt a fiatal lelkész-nemzedék egész seregére gyakorolt, továbbá azt a rendkívül gazdag, sokágú és mély nyomokat hagyó munkásságot, melyet Főtiszteletű Úr az egyházi közélet különböző területein, főképpen a törvényhozás, egyházigazgatás és társadalomszervezés mezőin a legelső sorában végzett: elismeréssel és hálás köszönettel búcsúzunk Főtiszteletű Tanár Úrtól abban a reményben, hogy Istentől vett kiváló tehetségeit a magyar református egyházunk építésében a jól megérdemelt nyugalom napjaiban is gyümölcsöztetni fogja."

Ez a levél nem volt időszerű addig, amíg végleges eldöntést nem nyert Kovács J. Istvánnak a nyugdíjazás időpontja ellen beadott fellebbezése. E fellebbezés sorsának eldőltevel jogerőssé vált nyugdíjazásának időpontja s aktuálissá az említett levélben kifejezésre juttatott megállapítása. Az

egyházkerület presbitériumi módot adtak neki arra, hogy mint tanácsbíró a bölcs és jóindulatú kritikában, mint zsinati tag a törvényhozásban tovább forgolódjék. De elbúcsúzunk tőle, mint egyházkerületi főjegyzőtől s megköszönjük neki minden jó szolgálatát. Nagy tehetséggel, izzó lélekkel, rendkívüli megbízással dolgozott s markáns egyéniségének oszlopvonalá hozzá tartozott a Dunamellék architektúrájához.

Ideje lejárván nyugalomba ment Dr. Sebestyén Jenő theol. professzor. Már tavaly lemondott tanácsbírói tisztéről, mert úgy érezte, hogy ezzel az előkelő előzékenységgel tartozik egyházkerületének. Bár ő továbbra is végzi a legfontosabb tanszéken a lelkésznevelés nagy munkáját, egy életen át tartó tudományos munka legérettebb gyümölcseit osztogatván széjjel, mégis most, amikor rendes tanári székéből távozik, el kell mondanunk, hogy neve, szolgálata belekerült a magyar református egyház szellemtörténetébe, a történelmi kálvinizmus című szép és fontos fejezetnél. Arra, amit ő tett, a magyar református egyháznak szüksége volt, az, amit ő tett nemcsak megerősödést, hanem fejlődést és előmenetelt is jelentett. A történelmi kálvinizmusnak lehettek teológiai túlzásai és egyházpolitikai tévedései, de az a nagy szolgálata, hogy a magyar reformátusokat megajándékozta a kálvinizmus mezőben elrejtett kincsével, Sebestyén Jenőnek a magyar teológiai gondolkodás történetében mindig előkelő helyet biztosít.

Szeretettel és meghatottan búcsúzunk Mocsy Mihálytól, aki két évtizeden át viselte a pesti egyházmegyében az esperesi tisztséget. "Szelíden országolt hunok erős népén", ahogy Arany János mondja Buda királyról. Szívjósága, baráti szeretete, az emberekbe vetett optimista bizalma, egész egyéniségének természetessége, családiassága és szeretetreméltósága mindenkit megnyert, minden kritikát lefegyverzett s egy idő múlva csendesen átmelegített. Az a szörnyű pusztulás, ami őt egyénileg, az üllői parochiát és az esperesi hivatalt érte, irtózatossal zuhant rá s ő átlépve a zoltáríró említett korhatáron, a hetven éven, csendet, békét és pihenést keres. Szívükből kérjük Istent, hogy mindezt találja meg s a csend, a béke és a pihenés világába vigye magával mindnyájunk baráti szeretetét és megbecsülését.

Itt veszünk búcsút a nemzeti kormány első kultuszminiszteri államtitkárától: Bereczky Alberttől is. Tavaly már volt alkalmam megemlékezni arról, hogy milyen nagy nyereségnek tartottam egyházi szempontból az ő államtitkárságát. Azután még több mint egy fél évig szolgált egyre fokozódó nehézségek között a tomboló inflációnak majdnem csúcspontjáig. Meg kell állapítanom, nehezebb időkben még protestáns államtitkár nem ült székében; meg kell állapítanom: egyházával bensőbb, harmónikusabb viszonyban még protestáns államtitkár nem szolgált. Nem felejtjük el, hogy az új világ berendezkedésének a kezdetén az ő szellemi ereje és erkölcsi tekintélye mint védte, segítette a szörnyű válságba jutó magyar keresztyén egyházak érdekeit és igazát. Mindezzel olyan helyzetet teremtett, amely döntő és mentő befolyással volt a további alakulásra. E nagy politikai mű végrehajtása közben tudott lelkipásztor és hű barát maradni, ki nagy szolgálata mellett ezer apró ügyben ezer apró életet segít és pásztorol. Mindez még olyan ráadás, amiről nem szabad megfeledkeznünk. Nem tudjuk, hogy a magyar politikai élet hogyan alakul s melyikünket merre sodor az idők árja, de ezt most, itt, meg kell állapítanom, hogy se későn, se korán ne hangozzék el.

Üdvözlések.

Az Istenhözad elhangzik és megzendül ajkunkon, az Istenhozott! Egyházkerületünk vegye tudomásul, hogy 1946. január 31-én Magyarország királyságból köztársasággá lett és megválasztotta első elnökét Tildy Zoltán akkori miniszterelnököt. A Szentírás arra tanít, hogy a felelősség Istentől van és azt parancsolja: tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések, hálaadások minden emberekért; királyokért és minden méltóságban lévőkért, hogy csendes és nyugalmas életet éljünk teljes istenfélelemmel és tisztességgel. A dunamelléki egyházkerület tisztelettel köszönti a magyar köztársaság elnökét s felajánlja neki érte mondott buzgó imádságait és az ország lelki megépítésében odaadó szolgálatait.

Régi kedves szokástól térnék el, ha nem köszöntenők az ország miniszterelnökét, Nagy Ferencet, aki testestől, lelkestől Dunamellék fia és szolgálója. Mi tudjuk azt, hogy emberfeletti nehézségekkel kell megküzdenie, de tudjuk azt is, hogy a kegyelemmel megerősített szív elbíri a legnehezebb terheket is.

Tisztelettel és bizalommal köszöntjük a vallás- és közoktatásügyi minisztérium új államtitkárát Nagy Miklóst, kedves atyánkfiát. Közöttünk forgolódott, közös munkánkban bontakoztak ki azok a képességei, amelyek e fontos tisztt betöltésére alkalmassá és méltóvá tették. Múltja nyitott könyv,

ismerjük gondolkozásmódját, ezért bízunk abban, hogy szolgálata folytatni fogja jeles elődjének hagyományát s el nem fárad annak véghezvitelében: úgy építeni fel a magyar demokrácia közoktatásügyét, hogy az egyházak által képviselt szellem nemes hagyománya és páratlan társadalomképző ereje teljes mértékben érvényesüljön.

Ha széttekintünk az egyházmegyei elnökségnek díszes során, meglepetve állapítjuk meg, hogy az összeomlás óta több mint felerészben megújult. Tavaly két esperest és egy gondnokot köszöntöttünk; ma három új gondnokot és három esperest. Jóba Józsefet több mint két éve megválasztotta a kecskeméti egyházmegye esperesévé, de csak az idén iktatta be. Rúzsa József is több mint egy évig dolgozott helyettes esperesként, míg átvehette a külsősomogyi egyházmegye vezetését. Dr. Ecsedy Aladár, a pesti egyházmegye élére került. Mind a három férfiút régi barátsággal, teljes bizalommal köszöntöm s kívánok áldást személyükre és szolgálatukra.

Szívből köszöntöm Nagy Ferencet, a baranyai egyházmegye gondnoki székében, Dr. Benkő Ferencet, az új budapesti egyházmegyei gondnokot és Dr. Dobos Sándort a kecskeméti egyházmegye újonnan választott gondnokát. Mind a három régi ismerősünk, mind a hármat régi szeretettel és teljes bizalommal fogadjuk.

Ez év november 12-én telt el húsz éve, hogy Dr. Nagy Sándor a püspöki egészséggel, mindig azonos hűséggel és becsületességgel végezte munkáját. Pedig ez a munka magában is nehéz. Pásztorság és bürokrácia, nagy befolyás lehetősége és háttérbe húzódó alázatosság, abszolút megbízhatóság, alkalmazkodás és mégis bátor őszinteség - mindezeket együtt kívánta tőle az egyház. - Mindezt megköszönöm most neki az egyházkerület nevében - s a magam nevében még külön is hozzám való barátságát.

Egyetemes egyházi szempontból is nagy jelentőségű főgondnokválasztás ment végbe a Tiszántúli egyházkerületben, ahol a presbitériumok bizalma Dr. Kun Béla egyetemi professzort ültette a legnagyobb egyházkerület főgondnoki székébe Révész Imre elnöktársául. Ma a magyar egyházi munkások közül kétségtelenül Kun Béla tekinthet vissza a legértékesebb múltra. Negyven éven át mindig a legnehezebb órhelyen állott, mindig a legkényesebb kérdéseket oldotta meg, mindig a legtisztább és a legbölcsebb álláspontot képviselte. Kristálytisza jogi gondolkozás formái között mély egyéni hitből táplálkozó evangéliumi igazságosság tartalma helyezkedett el minden megnyilatkozásában, ténykedésében és ítéletmondásában. Mint az egyházjognak a mai nemzedékben legkiválóbb tudósa, mint az egyházi praxisnak legtöbbet dolgozott és legnagyobb tapasztalattal bíró munkása, szeplőtlen közéleti pályafutás felemelő példái után ki vette volna fel vele a versenyt a magyar református egyház legjelentősebb világi székének betöltésénél? Átala mindnyájan erősebbek és bölcsebbek vagyunk és ezért mindnyájan hálával és örömmel köszöntjük.

A szatmárnémeti zsinat.

Az idén telt háromszáz esztendeje annak, hogy Rákóczi György auspiciuma alatt Geleji Katona István megtartotta az első református nemzeti zsinatot Szatmárnémetiben. A magyar református egyház alulról felfelé alakult ki és nem felülről lefelé ágazott szét, mint azok az egyházak, amelyek az egész nemzettesttel egyszerre tértek át a reformáció útjára. Ez az egységkereső integrálódás sokáig tartott, véglegesen csak a debreceni zsinaton fejeződött be 1881-ben. Ezen a küzdelmes úton monumentális eredmény a szatmárnémeti zsinat, amely egész Kelet-Magyarország számára megalkotta a református egyház egységét és tételesen kifejezte életakarátát. A debreceni zsinatot leszámítva, ez volt a legjelentősebb akaratnyilvánítás. Csodáljuk ebben az akaratnyilvánításban a határozottságot, a bölcsességet, amely a középutat tartja, a hagyományokhoz való hűséget és azt a pár nyitott kaput, amely a megújulásnak nagy lehetőséget nyújt. Mert a szatmárnémeti zsinat jelentősége sokkal nagyobb, mint egyéb törvényhozó és konszolidáló zsinatoké. Benne az egyház hivatalos vezetősége egy reformációs mozgalommal számolt le s a magyar kálvinizmusnak két kegyességi típusa, az egyházi életnek két dialektikusan ellenkező tényezője, a mozgalom és az intézmény állott szembe egymással s azt atyák bölcsessége a szakadással fenyegető feszültséget megoldotta úgy, hogy Isten ügye győzött. Ugyanis a reformáció az I. század végére bizonyos kihűlésen és elintézményesedésen esett át. A hittől teológia lett, a kultusból szokás, az egyházból politika, az igéből ismeret és a lélekből emberi bölcsesség. Nemcsak nálunk, hanem Európa-szerte. Ezzel szemben indult meg, főképpen kálvini talajon egy erőteljes szellemi mozgalom, amely elhanyagolta az egyházban az intézüciót, hogy annál erősebben hangsúlyozza a lélek szabad mozgalmát; amelyik elvetette az öncélú teológiát azért, hogy a gyakorlati kegyességet a praxis

pietatis-t minél élesebben kidomborítsa; amelyik a hitet engedelmességnek tartotta és Isten Igéje alá rendelte és egész életet; amelyik totális igénnyel lépett fel az emberi étellel szemben és szinte imperialisztikus theológiát próbált megvalósítani. Mindezt egyének határozott színvallása útján kívánta elérni s ezért a megtérést és az újjászületést állította a keresztyén élet középpontjába és a keresztyén életet a közösség által ellenőrzött szentség életformái között képzelte el. Ez a kegyességi forma. Angliában ötvöződött a nagy forradalommal s Cromwell birodalmában politikai uralomra jutott. Az angol király legördült feje megdöbbenette az uralkodókat s a puritános kegyességtől jobban megrémültek, mint a pestistől. Hirtelen polarizálódott egész Európa szellemi élete s néhány év alatt két ellenséges tábor nézett farkasszemet: a hagyományos "high Church" és az első református pietizmus, a puritánok mozgalma. Az ilyen szembeállásnál adva van az elhelyezkedés. Fejedelmek, főurak egyik pártba, polgárok, kisemberek, a nép a másik pártba mennek. Az öregek az intézmény mellett vannak, az ifjak a mozgalom mellett; a fakultások meghasonlanak, a diákok azt hallgatják, ki modern, de azt üldözi a cenzúra is és azt nyomja a közhatalom is. A feszültségek robbanásra és szakadásra vezetnek, mint az Angliában történt s maga a helyzet egzisztenciálisan komoly lett az egész reformációra. Az öreg Rákóczi György és idősebb, imperiálista hajlamú fia Geleji Katona Istvánnal, az intézményes egyház megtestesítőjével hamar elbántak volna a nyugatról hazatérő fiatal teológusok imádkozó, bibliaolvasó és közösségi érlelt életet élő csoportjával. A kegyesség gyakorlás művelőivel és művészeivel, ha nem lett volna a mozgalom pártfogója a mélyhitű fejedelemasszony: Lórántffy Zsuzsanna s ragyogó tehetségű, Krisztusban újjászületett fia: Rákóczi Zsigmond. Ez a feszültség hívta létre a szatmárnémeti zsinatot. A zsinat határozatai, főképpen az ú.n. Geleji kánonok ennek a feszültségnek olyan feloldását adták, amelyben látszólag az intézmény győz, valójában azonban a mozgalom legalizálódik. Tolnai Dali Jánost elcsapták, a puritánusok ellen rettentő fenyegetéseket mennydörögtek, de elfogadták a presbitérium gondolatát, beengedték a Szenczi Molnár zoltárait, nem tiltakoztak a hívek látogatása, a bibliaórák, a háziistentiszteletek ellen, lehetségesnek tartották bizonyágtétel formájában a laikus igehirdetést, egyszóval a magyar református egyház fejedelmi gótikája közé beköltözött a kálvinista kegyességgyakorlás egyetemese, személyes, demokratikus mozgalma. A kovász most már belőle hatotta át a tésztát s ezzel megszabadult a puritánus mozgalom attól, hogy - szektává váljék.

Lehet-e tanulságosabb egyháztörténelmi lecke a mai napok számára, mint a szatmárnémeti zsinatra való emlékezés? Milyen világosan állítja elénk ez azt, hogy az elintézményesedett egyházat halál fenyegeti, az egyház ellen támadó kegyességi mozgalom szektává zsugorodik, ha az intézményes egyház a személyes és közösségi kegyesség földbuzdulásaiból nem újul meg, viszont a lélek által ihletett mozgalmak csak a gyülekezet életében, az egyház kerületei között, a hitvallás szabályozása mellett a történelmi folytonosság sodrában vállnak igazi reformációvá. Az a tény, hogy az öreg Rákóczi György háza nem hasonlott meg, a fejedelem szíve nem távolodott el a fejedelemasszonyétól, György herceg nem állt szemben Zsigmond herceggel, biztosította azt, hogy a magyar reformátusság akkori háza, szent Sion sem hasonlott meg s nem telt be rajtuk az az ítélet, amely a Szentírásból kiált felénk: minden ház, amely önmagában meghasonlik, elpusztul. A kösziklára épített ház kibírta a vihart s a második ház dicsősége mindig nagyobb lett az elsőnél.

Az egyház a mai világban.

Most már másodszer tapasztalja ez a nemzedék, hogy a helyileg induló fegyveres vállalkozásból rövid idő alatt világháború lesz. Ugyancsak tapasztalja azt is, hogy minden békekötés a világ rendjének és a világbékének helyreállítását tűzi maga elé s annak igényével lép fel. Ez azt jelenti, hogy az emberiség élete a technika haladásával nagy életégységévé vált s az univerzalizmus immár nem ábránd, hanem valóság. Elmosódnak az országhatárok, még a kontinensek határai is s az egész föld minden népe egymásra való kölcsönös hatások következtében együtt helyezkedik, mint ahogy Chlandi üveglapján a nyirettyű húzására a homokszemek. Magától értetődik tehát az a jelenség is, hogy a háború után Krisztus egyházai magukat egy nagy közösségnek érzik s látják, hogy egzisztenciális fenyegetések Krisztus egyházát, mint egységet támadják. Fájdalom, az egyháznak több mint másfélezeresztendő szétszakadozottsága ezt az egzisztenciális együttest lényegesen gyöngíti, de annál inkább erősíti az egység utáni vágyat. Nem szabad e téren vérmes reményeket táplálni, de kétségtelen dolog, hogy a keresztyénség három nagy életköre: a római-, az orthodox- és az evangéliumi katholicitás ma sokkal közelebb áll egymáshoz, mint a háború előtt, vagy a történelem folyamán bármikor. Ezért örvendetes jelensége napjainknak, hogy az Egyházak Világtanácsa Genfben kezd szabályozó élethatalommá válni, mielőtt még

formálisan megalakult volna. 1948-ra tűzték ki azt az ökumenikus zsinatot Amsterdamban, amely az Egyházak Világtanácsát véglegesen megszervezi és megalakítja azt az állandó bizottságot, amely egyik ökumenikus zsinattól a másikig az ügyeket vezeti. Valószínűleg Genfben létesül ez a központ, amelyet a gyengébbek kedvéért nevezhetünk protestáns vatikánnak, ha tudjuk azt, hogy a legtisztább demokrácia alapelvein, az autonómia teljes érvényesítésével, képviseleti alapon, testületi igazgatás formájában fog megszerveződni és működni az Egyetemes Egyháztanács genfi székhelye. Az ökumenikus zsinatig előttünk álló aránylag rövid idő alatt még nagyon sok a tennivaló. Eddig csak alig 100 egyház jelentette a csatlakozását; az érdekelt egyházaknak majdnem egyharmada hiányzik. Ki kell építeni a kapcsolatot főképpen a görög-keleti orthodoxiával, amely ez idő szerint még csak elvi közösséget tart a világtanáccsal, de a gyakorlati kapcsolat még nem épült ki közöttük. Ennek a szervezetnek kell megoldania három nagy feladatot. Az első az, hogy tiszta, megbízható képet alkot az ökumené minden egyházáról; másodsor: határozott és egységes elvi álláspontot foglaljon el az egész emberiséget és Krisztus királyságát érdeklő minden konkrét kérdésben; harmadszor: támogassa az egyes egyházakat a maguk őrhelyén vívott minden olyan küzdelemben, amely Isten országáért és annak jobb igazságosságáért folyik. Ennek a szervnek kell lebonyolítania a keresztyén világiakóniát, azt az egyetemes szeretetmunkásságot és krisztusi szociális szolgálatot, amellyel az egész keresztyénség tartozik az ő isteni Urának, aki reábizta az ő kicsinyeit, a betegeket, a szenvedőket, mezíteleneket, útonjárókat, foglyokat és haldoklókat; gyermekeket és aggokat, sírókat és tévelygőket. Egységesen fel kell lépnie a Krisztus egyházainak minden emberi nyomorúsága ellen, a bűn és minden belőle származó romlás és kísértés ellen. Az ilyen vállalkozás nem megy végbe máról holnapra. Sok imádság, önmegtagadás és munka kell hozzá. De ha a parányi korálcsigák héjaiból tagadás és munka kell hozzá. De ha a parányi korálcsigák héjaiból nemcsak szigetek, hanem kontinens is épülhetett, hogy ne lehetne láthatóvá és valósággá egy lappangó és látszólag eltakart világtény, a Krisztus egyházainak lelki egysége. Hogy milyen óriási jelentősége van annak politikai vonatkozásban is, meglátjuk, ha meggondoljuk, az egyházaknak ez az ökumenicitása tisztán demokratikus alapon, a legnemesebb humanizmus szellemében, a leggyökeresebb szociális programmal valósul meg és nem azt célozza, hogy az emberiség nagy családjából kiválassza és különfoglalja a keresztyéneket, hanem azt, hogy a Krisztus ismertében kiválogatott és összefogódzó keresztyéneket az egész emberiség egységes és rendszeres szolgálatába állítja.

Jó nekünk mindezeket látni és tudni, nagy biztosságot, erőt és nyugalmat kölcsönöz mindnyájunknak sorsunk viharos változásai között, szegénységünkben és árvaságunkban, politikai elszigeteltségünkben és megbélyegzettségünkben, hogy ennek a legnagyobb, legősibb, legerősebb és legbensőbb internacionálnak, világszolidaritásnak vagyunk a megbecsült, egyenjogú, szeretetre számító és szeretet szállító tagjai.

De következik belőle az is, hogy nekünk magyar reformátusoknak e világszolidaritás érdekében fontos feladataink vannak. Magyarország nagy többsége római katolikus. A nem katolikus rész az ország népességének alig egyharmada; mi tehát kisebbség vagyunk és az is leszünk. De ebben a kisebbségben mi vagyunk a többség, tehát a kisebbségi magatartást mi döntjük el. Ez nagy felelősség reánk nézve. Nekünk olyan magatartást kell tanúsítanunk a kisebb felekezetekkel szemben, amilyen magatartást várnánk a többségi egyház részéről. A többségi egyház iránt olyan magatartást kell tanúsítanunk, amely a keresztyén együttműködést áldozatok és önmegtagadások árán is biztosítja, vagy legalább is: az esetleges meghiúsulásért a felelősséget rólunk elhárítja. Ez a magatartás ma nem lehetetlen. Örömmel kell biztosságot tennem róla, hogy számbavehető vallássérelmeink nincsenek, ellenben igen sok helyről nemcsak a bajtársi együttműködésnek, de ezen felül a gyöngéd figyelemnek jeliről is szól a híradás. Pedig az általános iskola következtében a katolikus és a református iskolák szervezeti kapcsolata oly hihetetlenül nehéz és síkos talajra vitte át a keresztyén együttműködést, amilyenről eddig csak erdélyi embereknek volt tapasztalatuk a román megszállás első éveiben. De, ahogy ott és akkor sikerült, sikerülhet itt és most is.

A református egyház reformációja.

Mindnyájunk élénk emlékezetében van a nyugtalanság és ellenmondás, ami a nyíregyházi úgynevezett "szabad tanács" nyilatkozatai körül támadt. Azóta két dolog történt, ami lényegesen befolyásolta az ügyet. Egyik az, hogy kezünkben van a "szabad tanács" nyilatkozatainak hiteles szövege azzal a magyarázattal, amelyet hozzájuk az ülés elnöke Bereczky Albert előszó gyanánt illesztett. Volt alkalmam más minőségben e kérdéstről nyilatkozni a csak ismétlésekbe bocsátkozhatnék, ha azt újra

megtennem. De a második mozzanat, a november 3-án lezajlott református nagygyűlés megint kifejezésre juttatta a magyar református egyház egységét, azt az együttműködést, amely az egyház hivatalos vezetősége és a szabad evangéliumi mozgalmak között régtől fogva fennáll s kisebb átmeneti bizalmi válságokat leszámítva meg is fog maradni. A nagygyűlés deklarációjában azt kéri az egyház vezetőitől és hivatalos testületeitől: "lássa be, hogy nem a változó idők és viszonyok, hanem az ezekben is szóló Isten igényli, munkálja, akarja az egyház tagjainak megtérését, közösségeinek megújulását és az egyház reformálását. Egyházunk minden vezetője érezze és higgye el, hogy azok a bibliakörök, szövetségek, evangéliumi közösségek, a felébredt hívek a maguk imádságaival és az ezeken keresztül munkálkodó isteni erővel ott állanak mögöttük, hogy együtt várják, kérik és munkálják azt, amire az ige megtanította őket. Az Országos Református Nagygyűlés, a belekapcsolódott hívek, bibliakörök, férfi- és nőszövetségek, ifjúsági egyesületek és ébredési mozgalmak nevében ünnepélyesen kéri a magyarországi református egyház minden vezetőjét, hogy nem tanakodva testtel és vérrel, Isten Igéje szerint lelkiismeretesen és hálásan tegyen meg mindent egyházunk megújulásáért és prófétai szolgálata betöltésére." Örömmel állapíthatom meg a dunamelléki református egyházkerület minden felelős vezetője nevében, hogy ez a cél a mi célunk, ez a munka a mi munkánk és ez a felelősség a mi felelősségünk is. Püspöki szolgálatom első napjától kezdve itt, a Dunamelléken az egyházi megújulás és lelki ébredés szolgálatában állottam s legfőbb segítséget e munkában azok nyújtották, akiket most ismeretlen erők úgy akarnak feltűntetni, mintha ellenemre kellene nekik az egyház reformációját véghezvinni éppen most, amikor az egyház reformációját fokozott erővel hangsúlyozom és még inkább siettettem. Tanúbizonyosságot kell tennem arról, hogy az egyház hivatalos vezetői között nemcsak a Dunamelléken, de az egész országban, alig látok olyan mozzanatot, amely az egyház gyökeres lelki megújulását akadályozná éppen úgy, mint ahogy egykori legbensőbb munkatársaim által vezetett szabad megújulási mozgalmak részéről sem tudok felfedezni olyan mozzanatot, amely a Szentírás, hitvallásaink, az egyház történelmi fejlődése ellen, vagy Istentől rendelt vezetőinek félretételével akarná feladatát megoldani. Lehetséges, hogy helytelenül ítélem meg a helyzetet, de a magam szolgálatának megítélésére ez az egyetlen helyes szempont. Ugyanazért kérem a jó, öreg Kálmán királlyal minden atyámfiát, hogy azokról a boszorkányokról, amelyek nincsenek, említés ne essék.

Egyház és állam.

Csendes időkben kialakult viszonyok alig mutatnak lényeges változásokat. A "szárguldó világtörténelem" idején azonban másképp áll a dolog. Mikor a herakleitosi panta rei idejét éljük s egész világunk olyan ösködként gomolyog körülöttünk, amelyből minden lehet: igen nehéz hosszabb időre következtetéseket vonni le, vagy éppen végleges megállapításokat tenni. De nem szabad az egyházi és világi közvéleményt tájékoztatlanul hagynunk bizonyos alapvető felfogásokról az állam és az egyház viszonyára nézve. A református egyház ma is, mint mindig, elvben a szabad egyház szabad államban álláspontját vallja. Tudja azt, hogy erre az állapotra nem szabad máról-holnapra áttérni, mert a meggondolatlan áttérés az intézményes egyház pusztulását jelentheti. Ezért átmeneti időszakot követel. De követeli azt is, hogy ez az átalakulás az állam és az egyház között a kölcsönös jóakarat és megbecsülés szellemében menjen végbe. Belőle az egyházra származzék szabadság, függetlenség, prófétai szolgálat s nagy nemzeti kultúrmunkájának további fejlődése. Anyagi előfeltétele az egyház háztartásának biztosítása, nem utolsó rendben annak a magánjogi követelésnek a teljesítésével, amelyet az egyház a földreform során elveszített ingatlanaiért s a háborúban elszenvedett káraiért támaszt az állammal szemben. Egyelőre azonban az egyház és az állam viszonya ellenkező irányba alakul. A földreform és infláció következtében hatályossá vált az 1848:XX. t.-c. Minden egyháznak legalábbis személyi kiadásai "közálladalmi költségekből" fedeztetnek. Ez életmentésnek jó volt, életfenntartásnak nem kívánatos. Azért az egyháznak sürgős, nagy feladata megcsinálni az önmagát fenntartó magyar református egyház egészének és minden tagozatának normatív költségvetését: mi az, ami szükséges, mi az, ami felesleges, mi az, ami pótolható, mindez mekkora áldozatot követel és honnan vehető ez az áldozat. Ennek a költségvetésnek elkészítése és életbeléptetése a magyarországi református egyház egészének és minden tagozatának olyan gyökeres átszervezését teszi szükségessé, amelyben benne foglalják a egész reformátori program. Nem lehet másképpen véghezvinni, csak pünkösdi lélek kiáradásával s a szeparáció vagy egy halálos megcsönkítése lesz a beteg egyház testén, vagy pedig egy megújuló egyháznak életmentő műtete. Azért nekünk legelső feladatunk a hitbeli elmélyülés, felelősségünk és szolgálatunk tudatosítása és egyre inkább a magunk erejére támaszkodás. A szeparáció időpontját nekünk

kell megállapítanunk, végrehajtásához egy jóindulatú és emelkedett kormányzati politika teljes segítségére szükségünk van s csak az Egyetemes Egyháztanács erkölcsi támogatásával lehetséges. Ha pedig a szeparáció úgy következik be, amint mi nem akarjuk, ellenünkre, ártási szándékkal, rosszindulatú kormányzati politika mellett, azt is elhordozzuk, tudván azt, hogy a szenvedő egyházak a leghatalmasabb egyházak.

Egyébként a magyar református egyháznak a mai politikai rendszerhez való viszonyulása lényegesebb változást nem mutat. Mi hitet teszünk a demokrácia mellett, szívből kívánjuk annak teljes diadalra jutását, nem siratjuk az elmúlt világ időszerűtlenné vált életformáit s minden erőnket latba vetjük a nemzeti újjáépítés szolgálatában. A legnagyobb örömünkre szolgálna, ha ilyen program mellett támogathatók a szinte lehetetlen feladatra vállalkozó kormányzatot. De nem tudjuk elhallgatni kifogásainkat; tiltakozó, sőt feddő szavunkat mindig felemeljük valahányszor azt látjuk, hogy az ország vezetése Isten törvényeinek ellentmond. Jó ízlés, bölcsesség és felebaráti szeretet arra készítet, hogy kifogásainkat a nagy nyilvánosság kikerülésével mondjuk el, mert sem kihívni, sem felelőtlenül izgatni nem kívánunk senkit. Hangsúlyozzuk, hogy ha az egyház passzívnak látszik, az nem azért van, mert a demokrácia ellen van kifogása, hanem azért, mert a demokraták tévedése miatt, hibáiért nem vállalja a felelősséget. Maga örülne leginkább, ha szívvel-lélekkel, fenntartás nélkül tehetné magáévá a kormány politikáját s nem rajta múlik, ha ettől ez idő szerint még mindig nagyon távol érzi magát.

Mindez nem akadályozza meg annak a megvallásában, hogy sok biztató jelt látunk. Kétségtelen dolog, hogy közállapotaink javulnak, gazdasági, politikai és erkölcsi színvonalunk lassú emelkedését lehetetlen meg nem látunk, de az is bizonyos, hogy mindez nem menti azt a nagy erkölcsi és politikai leromlást, amelynek iszapfürdőjében fuldoklunk. Kész vagyok, amit csak lehet a mai állapotok terhéből a múlt idők kormányainak terhére írni át, de ami megmarad átutalhatatlan teherként, még mindig elég sok a fenti álláspont megokolására.

A béketárgyalások.

A második párisi békekötésben a magyarság sorsa megpecsételtetett. Ez a béke sokkal rosszabb lesz, mint a trianoni volt. A trianoni béke alapján nemcsak élni lehetett, hanem lehetett akciót kifejteni a bizonytalanságok jóvátételére. Ma az utódállamok területén a magyarság sorsa, legalább is Csehszlovákiában, halálosan fenyegetett. Magyarország pedig az elveszített háború és a reánk zúdított megtorlás súlya alatt összeroppanó gerinccel fekszik a földön. És nem ez a legnagyobb baj! Legnagyobb baj az, hogy ebben a háborúban és ebben a békében a magyarság szörnyű erkölcsi és politikai fogyatékoságot mutat. Az első világháború után bármely nemzetközi fórumon felemelt fővel jelentünk meg és egy igazságtalan, legázolt nemzet számára kértünk igazságot. A politikai érdek ellenünk szólt, de az emelkedett szellemű államférfiak rokonszenve felénk fordult. Most nem tudunk megszólalni, mert sokáig ég az arcunk azért, hogy magyarok vagyunk, Isten próbája itt teljesebben rajtunk. E nemzetnek azok a legjobb fiai, akik legjobban szégyellik magukat érte. Tegyük fel tehát a sárga foltot a mellünkre, vezekeljünk a vérig és fellebbezzük meg ezt az ítéletet a népek Atyjához, a világbíró Istenhez. Vegyük észre, hogy egyetlenegy út áll előttünk az, ha egy nagy erkölcsi megújulás által történelmünk legnagyobb szenvedése történelmünk legnagyobb ajándékává válik. Hadd idézzem a Babits Mihály versét:*

Halljátok énekét a hitnek!
Halljátok a jó éneket:
Többet nemhinni nem lehet!
Akik szenvedtek, mindig hittek.
Halljátok énekét a hitnek!

Lehet, hogy Isten erre az erkölcsi megújulásra rövid időn belül alkalmat ad azzal, hogy a Felvidékről kiűzött testvéreinket kell szívünkben, otthonunkban és házukban elhelyezni.

Utóbbi időben az egyházat szemrehányások érték, hogy a demokráciával szemben passzív, bizalmatlan, sőt némileg védekező magatartást tanúsít, s ezzel megerősíti a demokráciának egyre hangosabbá váló ellenségeit, az úgynevezett reakciók táborát. Az egyház a demokráciának nem ellensége, hanem leghűbb és legrégebb barátja. Az egyház restaurálni nem akar s bátran és keményen dolgozik minél szélesebb néprétegek öntudatosításáért, osztályuralom helyett az egész magyar nép erkölcsi, szellemi és anyagi uralmának biztosításáért. De arról nem tehet, ha a "fiatal magyar demokrácia"

emberei - tisztelet a kivételeknek - olyan hibákat követnek el vagy olyan bűnöket tűnnek el, amelyek lehetlenné teszik a mellettük való kiállást s egyre szélesebb néprétegek rokonszenvét fordítják el. Ha ez így megy tovább, megtörténhetik, hogy a demokrácia fordul a demokraták ellen, azaz a kiábrándult népakarat új medret ás magának. Ez is csak azt bizonyítja, hogy az egyház a napi politika válságaiba ne avatkozzék bele, hanem bátran és függetlenül védje az evangéliumi világszemléletből következő nagy erkölcsi és politikai javakat: a szabadságot, az emberi méltóságot, az egyéniség és a közösség jogát, az autonómiát, a nemzet jó hírnevét és az etikai alapon nyugvó országvezetést. Ha mindezt demokráciának nevezzük, akkor így fogalmazhatom meg a tételt: az egyház prófétai tisztéhez tartozik egyrészt ethizálni a demokráciát, másrészt az ethizált demokráciát védelmezni mind a reakciókkal, mind azokkal a demokratákkal szemben, akik nem a demokrácia, hanem a maguk érdekeit szolgálják.

A püspökök együttese.

A református egyház demokratikus természetéből következik, hogy sohasem egy ember képviseli és egy ember sohasem képviselheti. Sok nehézséggel, de még több nyereséggel jár, ha az egyházkerületi elnökségek a legfontosabb kérdésekben egységes álláspontot foglalnak el és együttesen lépnek fel. Ezért két ízben is tartottunk püspöki, illetve elnökségi megbeszéléseket; egyet Budapesten május 7-8. napján, a másikat Sárospatakon július hó utolsó napjaiban. Az elsőről részletes tájékoztatást adtunk ki egy hivatalos kiadványban a zsinati tanács jegyzőkönyvéhez mellékelve. Talán ez volt az oka, hogy kevesen olvasták el s a tájékoztatás hiányát hányták a szemünkre olyan kérdésekben, amelyekről ott részletes utasítást adtunk. Ma, amikor alig van sajtónk, oly nehéz összejöveteleket tartani, a levélbeli érintkezés hihetetlenül drága, kétszeres kötelességük a lelkipásztoroknak, hogy minden olyan megnyilatkozást, amely a magyar református egyház jelenlegi helyzete szempontjából fontosnak mondható, gondosan tanulmányozzanak s ahol csak lehet a presbitériumokban is megbeszéljenek. Lehet, hogy sok presbitérium még nem érdeklődik e kérdések iránt. Ez azonban csak félig, vagy addig sem az ő hibájuk, hanem a mienk, akik nem úgy neveltük a presbitereket, hogy e kérdések iránt érdeklődjenek, vagy nem azok közül választottuk, akik érdeklődnek e kérdések iránt. Dunamelléken 4-5.000 presbiter van. Négy-ötezer értelmes, világos fejű, érettkorú magyar református ember az egyházi közvélemény irányítására rendkívüli befolyást gyakorolhat. Az egészséges egyházi közvélemény pedig Isten országa építése szempontjából felbecsülhetetlenül fontos dolog. Lejárt az az idő, amikor egy jó ügynek jó patrónust kellett szerezni s azzal biztosítva volt a siker. Ma azokat a roppant nagy kérdéseket, amelyek az egyház reformációjának a fogalma alá tartoznak, csak úgy tudjuk helyesen megoldani, ha az Ige és Szentlélek segítségével egészséges közvéleményt alakítunk ki. Ennek az egységes közvéleménynek a szolgálatába kell állítani minden konferenciát, minden testületi ülést, a sajtót és az iskolát. Ezért olyan fontos dolog, hogy a nagy alapvezető kérdésekben közmegegyezés jöjjön létre s azután történjék a széles rétegek felvilágosítása. Ha a szabad társulati összejöveteleken és mozgalmak konferenciáin merőben más alapelvek hangzanak el, mint az egyház hivatalos testületeinek ülésein, a közvélemény bizonytalanná válik, a közhangulat ingerlékeny lesz s a református egyház alacsonyabbrendű helyzetbe kerül olyan testületekkel, pártokkal, mozgalmakkal és felekezetekkel szemben, amelyek egységes és határozott nézeteket hirdet. Mindezzel egymás hitelét rontjuk és igazságainkat erőtlenítjük. Mind ez nem rekeszti ki a szabad véleménynyilvánításnak, az igazságkeresésnek ősi jogát, amit teljes mértékben fenn kell tartanunk a még el nem döntött kérdésekre.

Püspöki látogatások.

Isten jóvoltából oda jutottunk, hogy ismét beszámolhatok egy-két látogatásról. Ez év pünkösdjén az Egyetemes Egyháztanács Magyarországi Újjáépítési Bizottságának előzékenységből meglátogathattam a legtöbbet szenvedett vértessaljai gyülekezeteket és két legnagyobb iskolavárosunkat: Kecskemétet és Nagykőröst. 1946. június 8-án indultam Budapestről dr. Pap László és Várady Szabó Lajos építész-mérnök társaságában. Pátyra érkeztünk 10 óra tájt. A gyülekezeti teremben rövid istentiszteletet tartottunk igeolvasással és imádkozással. Páty sok morális veszteséget látott, de épületeiben, anyagi javaiban kevesebb a kára. Egészséges, életerős gyülekezet, hamar ki fogja heverni a veszteséget. Délelőtt még meglátogattam a mányi gyülekezetet. A templom belseje tökéletesen fel van dűlva, az orgona, a pad, a templomtető darabokban hever kazallá halmozva. E papi lakást külön már rendkívüli szívóssággal rendbe hozták és lakhatóvá tették. A lelkipásztornak nagy egyéni veszteségei vannak. A környéken összegyűjtötték a kilótt réz töltényhüvelyeket és ebből nagyértékű

nyersanyag-gyűjteményhez jutottak. Sokat segít nekik a lelkész apósa: Zakar Albert tisztviselőtelepi presbiter. Délre érkeztünk Csabdiba. A legtöbbet szenvedett gyülekezetek közé tartozik. A lelkészlakás már lakható, temploma tökéletesen leégett, de a romok belőle el vannak takarítva. A gyülekezet vesztesége óriási. Minden állatállomány odalett és a hívek háztartásának felszerelése is. Nagyon sok halott teteme borította az utcákat és a mezőket, úgy, hogy a hazaköltöző nép már Bicskénél érezte a hullaszagot. A gyülekezetnek 5-10%-a elveszett a háborúban. Délután a romtemplomban istentiszteletet tartottunk. Este Bicskére érkeztünk. Megnéztük az épületeket, számbavettük a helyzetet és presbiteri megbeszélést tartottunk. Bicske azok közé a gyülekezetek közé tartozik, amely hamar kiheveri a baját, ha a hívek gazdasági élete rendeződne. Ez idő szerint azonban ennek nagy akadályai vannak. Másnap, június 9-én reggel 7 órakor Bicskéről Alcsútra mentünk. Ott találkoztunk a presbiterekkel és az egyház hivatalosaival. Megnéztük a belülről elpusztított templomot, Orgonának, padoknak, úrasztalának, csak a romjai vannak. A gyülekezet a földosztásnál anyagilag megerősödött. Alcsútról Vértesacsára mentünk, ahol a padoktól, orgonától, és felszereléstől megfosztott templomban rövid istentiszteletet tartottunk. Nagyon panaszkodnak a telepésekre, akik a kiköltöztetett svábok helyére jöttek. Izgága, pusztító, dologtalan nép, bár több száz református van közöttük. Nagy ellenérzés támadt a jövevények és a régi törzsökös lakosság között. Vértesacsáról Lovasberénybe mentünk. Sokat szenvedett a lelkészlak; az iskola, a tanítói lakás és a templom is belülről van pusztítva. A helyreállítás munkája folyik és minden tényező nagy szívósságot tanúsít. Panaszkodnak a megszálló csapatok egyes különítményeinek garázdálkodása miatt. Délelőtt folyamán értünk Verebre, ahol istentiszteletet tartottunk és úrvacsorát osztottunk. A templom már használható, a lelkészlak is. A hívek anyagi vesztesége igen nagy. Vereb községben több mint 400 törzskönyvezett tehén termelte a tejet a budapesti piac számára. A lakosság hazaérkezése után egy sem volt, mostmár megint van 50-60 állatjuk, de távolról sem az a minőségű, amilyen elveszett. Délután átmentünk Baracsára. Baracsán nincs paróchia, a templom rom. Az iskola udvarán istentiszteletet tartottunk. A lelképásztor és a presbiterek a csapás súlya alatt lélekben elmélyültek. Itt is az a baj, hogy az egyének súlyos kára miatt az egyház helyreállítása és újjáépítése lassan halad. Hazamenet megnéztem a Roboz-alapítvány házát. Fel van dűlva, a teteje fedetlen, ez idő szerint lakatlan. A lelkész és a presbitérium nem tudják a gondját vállalni, mert a magukét sem bírják. Az épület állaga jó és alkalmas volna üdülőtelepnek városi emberek számára. Estére Kápolnásnyékre értünk. Kápolnásnyéken a templom elpusztult, belseje egy nagy romhalmaz. Tornya bedűlt és a kövek felett már no a fű. A paróchia lakható s jelenleg az egyik hajléktalanná vált tanítónak is szállást nyújt. A lelképásztor és a presbiterek ruganyosságot és a jövőbe vetett bizalmat tanúsítanak. Az ide telepített új gazdák még nem illeszkedtek bele a gyülekezeti életbe. Másnap, június 10-én, pünkösd hétfőjén Kápolnásnyékről Gárdonyba mentünk. Itt is rövid istentiszteletet tartottunk a templomban. Számbavettük a pusztulást. Egy agresszív nő csoport statáriális intézkedéseket követelt a Nőegylet felvirágoztatása terén. A lelkész véleménye szerint ez a "táncoló párt", amelyik a Madis receptjét akarja folytatni s ezért haragszik, mert ezt a presbitérium nem helyesli. Gárdonyból Velencére mentünk, ahol a templom belseje és tornya rom. Vízi jogi perünk volt a tó halászása körül, de most - úgy mondják - kedvező döntést kaptak. Velencéről Pákozdra mentünk, ahol a templom belülről szintén rom. Kívülről is érzékeny károkat szenvedett. Pákozdról Seregélyesre érkeztünk. Seregélyesen a templom elpusztult. A paróchián a lelkész és a helyettes lelkész osztottak meg. Istentiszteletet tartottam a paróchia udvarán, azután bevonultunk az iskolába és ott úrvacsorát osztottam. A hívek nagyon követelik a lelkész eltávozását. A lelkész csak kedvező cserére hajlandó. Az ott levő helyettes lelkész: Csavar Ernő hűségesen dolgozik, de sokat szenved helyzetének feszélyezett volta miatt. A gyülekezet és a presbitérium fáradt, de buzgó gondnoka megtudná mozgatni, kár, hogy intézkedéseinél nincs kellő figyelemmel a jogszabályokra. Seregélyesről délután Abára mentünk át. Megtekintettük a rommá lett templomot. Az egész egy nagy kőomladék. A lelkészlak ép, jelenleg mások laknak benne. A lelkész a saját házában lakik a község végén. Szép iskolája szintén kiheverte már a nagyobb károkat és folyik benne az élet. Abáról Sárkeresztúron és Sárbogárdon át, ahol mindenütt istentiszteletet tartottam és számbavettem a romlást - Sárkeresztúron a templom omlott össze, Sárbogárdon Huszár Dezső-alapítvány házát pusztították el a hatalmaskodó helyi ifjúsági egyesületek - megérkeztünk Cecére, ahol éppen templomi ünnepély folyt a hadifoglyok javára. Az ünnepélyen én is szolgáltam. Késő este tértünk nyugovóra. Negyedik nap, június 11-én reggel Dunaföldvárra mentünk. Komp vitt át a Dunán és úgy siettünk Kecskemét felé. Kecskemétre érkeztünk délelőtt és délig számbavettük a gyülekezet külső képét és a látható romlások mértékét. Szomorú volt látni a Kollégium épületének romlását, hová még akkor nem volt szabad belépni, azután azt a

zsúfoltságot, amiben a közös épületben élő leányinternátus és városi kórház él. Az a hír járta akkor, hogy a Bodor Zsuzsánna árvaház megszállás alól felszabadult. Délután indultunk Nagykőrösre, ahová késve érkezünk. Még volt időnk a presbiterekkel ülést tartani, ahol az egyházi élet minden ágáról a megbízott vezető részletes képet adott. Különösen siralmas volt a templomudvaron latrinává változtatott egyházi levéltárnak a külső képe. A presbiterek nagyon nyomatékosan kérték a Paczolay György érdekében való bizonyosgtételt. Ragaszkodnak hozzá és sajnálkozva nézik családjának nélkülözését.

Augusztus 3-án ugyancsak Pap László dr. és Várady Szabó Lajos társaságában indultam Baranyába. Pár órai pécsi pihenő után Harkányba érkezünk, ahol a torony és az iskola szenvedett nagyobb kárt. Rövid áhítat után Terehegyre mentünk át, ahol szintén igeolvasással és imádkozással rövid istentiszteletet tartottunk s az este árnyékai között megtekintettük a károkat. Estére Márfára érkezünk; még tartottunk ott is rövid istentiszteletet. Másnap korán Drávaszabolcsra mentünk át, ahol a tökéletesen elpusztított templom képe meredt elénk. Az emberek későn szállingóznak elő s így csak rövid istentiszteletet tartottunk az iskolában. Utána Mattyra mentünk, ahol az egész gyülekezettel találkoztam szent szolgálat közben. Mattyról még megérkezünk Gordisára, ahová a környező falvakból is egybesereglett az Ige vigasztalására áhítózó nép, délután még hét gyülekezetbe köszöntöttünk be; Drávacsehi, Kovácshida, Drávaszerdahely, Szaporca, Tésenfa, Vajszló, és Dráwapalkonyára. Az idő rövidege miatt csak három helyen végeztem templomi szolgálatot. Dráwapalkonyán, a rom templom tövében, az iskola udvarán a reánk szállt alkonyat szárnyai alatt szólt az Ige és szállott az imádság. Másnap Pécsen és Balatonszemesen át hazaérkezünk. Balatonszemesen megtekintettem a Kálvin-téri gyülekezet otthonában Svájci Vöröskereszt segítségével berendezett gyermeküdületét.

Egyházkerületünknek, sőt talán az egész magyar református egyháznak két leginkább sújtott vidékét látogattam meg. Rettenetesen fájdalmas volt látni ezeket a szép kis gyülekezeteket összetörve, romokban heverni. De felemelő volt mindkét helyen megérezni a magyar református népnek hihetetlen szívósságát, viharálló életerejét, templomához való törhetetlen ragaszkodását s azt a megható készséget, amellyel a romok felépítéséhez kezd. Jól esik beszámolnom arról, hogy az Ökumené érdeklődése nemcsak akadémikus érdeklődés volt. A vértessaljaiak ruha és élelmiszer segítségben részesültek. A vértessaljaiak és baranyaiak számára útban van az üvegküldemény s van reményünk arra, hogy még más módon is segítségükre lehetünk. Természetes dolog mindenütt hangsúlyoztuk és mindenütt hangsúlyozom: a magyar református egyházat csak a magyar református emberek építhetik újjá.

Örömmel kell beszámolnom arról, hogy 1946. augusztus 11-én felszenteltem azt a barakktemplomot, amelyet az Ökumené küldött a pestszentimrei gyülekezet számára. Ennek a gyülekezetnek tudvalevőleg kalotaszegi stílusban épített kedves, szép templomát a német katonaság felrobbantotta, hogy a bevonuló oroszok ne használhassák megfigyelő helynek. Pestszentimre munkásgyülekezet. A gyülekezet legtöbb tagja a szociáldemokrata párthoz tartozik. A templomot annak idején valósággal a két kezük munkájával építették s e munkában résztvett az egész gyülekezet a lelkipásztor családjától kezdve. A romok eltakarítását most is maguk végezték. A rendes munkaidőn túl, kora hajnalban, vagy késő este, csurgó verítéssel hordták a téglát és rakták a köveket. Nagy ünnep volt a gyülekezetnek a templomszentelés, amelyen megjelent a Köztársasági Elnök Úr s amelyen a kormány is képviseltette magát. Ez az ünnep a magyar életakaratnak, a református egyházhűségnek és a világkeresztyénség szolidaritásának volt a nagy bizonyosgtétele.

Meglátogattam még a szigetszentmiklósi gyülekezetet, amelynek temploma szintén rommá lett. A gyülekezetben rendkívüli erők szunnyadoznak erkölcsi és anyagi vonatkozásban egyaránt. Ezért van reményem rá, hogy ha sietve nekilát a munkának, romlását megépítheti. De ha belenyugszik abba, hogy lelkészi hivatalban vagy iskolatermekben tartsa istentiszteletét, ahová a gyülekezetnek csak egy parányi töredéke fér s ezáltal a hívek egy része elszokik a közösségi élettől, elvannyan és elpetyhüdik a gyülekezetnek egyébként robusztus életereje.

Örömmel ülni mentem Dunavecseré a reformáció emlékünnepén. Szimbólumnak vettem, hogy ez volt az első gyülekezet, amelyik minden romlását úgy megépítette, mintha nem is lett volna háború. Buzgón imádkoztunk azokért a sokkal gyengébb és sokkal nagyobb próbára tett kis gyülekezetekért, amelyek szintén tele vannak buzgósággal, de még nagyon későn mondhatják el, hogy kiheverték a háború pusztításait. Dunavecseről átmentem Soltra, ahol a templom, illetve a torony szenvedett nagyobb kárt. De a solti gyülekezet is életerős, hatalmas gyülekezet s ha a Lélek felindítja, Isten jóvoltából hamar helyreállítja a pusztulást.

Szolgálataim.

1945. november 21-22-én egyházkerületi közgyűlés, bírósági ülés; 28-án kultuszminiszter látogatását viszonzom; kultuszállamtitkárnál megbeszélés.

December 2-án istentisztelet a Kálvin-téren; Adós fizess címmel prédikáltam; 3-án Bartók emlékűnnepélyen vettem részt; 9-én Országos ref. Nőszövetség konferenciáján záróahítatot tartottam; 13-án ösztöndíjtanács ülése; 16-án istentiszteletet tartottam a budahegyvidéki egyházközségben; 17-én Akadémia ülése; 19-én magántanárképesítő biz. ülése; 20-án Béguin úr látogatása és az Ökumené ülése; 23-án istentisztelet a Kálvin-téren; 25-én istentisztelet és úrvacsoraosztás a Kálvin-téren; 26-án rádióistentisztelet a Kálvin-téren; 29-én Endre László tárgyalásán tanúvallomás.

1946. január 4-én miniszterelnöknél a svájci gyermekakció ügyében megbeszélés; 5-én KIE és RKIE ülésén vettem részt; 10-én konventi elnökségi megbeszélés, d. u. református világgyűlés előkészítő biz. ülése; 11-én Vöröskeresztnél gyermekakció ügyében megbeszélés; 13-án "Boldogok a lelki szegények" címen prédikáltam a Kálvin-téren; 14-én Weyermann svájci vöröskereszt megbízottal megbeszélés; 16-án Markham és Zaugg amerikai újságírókkal interview; 18-án elnöki megbeszélés; megbeszélés; 20-án délután istentiszteletet tartottam a Kálvin-téren; 27-én reggel rádióistentisztelet; 29-én Szeretetszövetség ügyében Nőszövetséggel megbeszélés; délután a Megbékélés Tanácsa megbeszélésén vettem részt; 30-án elnökségi megbeszélés.

Február 3-án istentiszteletet tartottam a Kálvin-téren; 4-én ökumenikus újjáépítési bizottság ülése; 7-8-án lelkészsképesítő vizsga; 8-án Stewart Jakabbal megbeszélés; 10-én rádióistentisztelet: Boldogok az irgalmasok címmel; 12-én elnökségi megbeszélés; 13-án Lórántffy Zsuzsanna Egyes. választmányi ülése; 17-én istentisztelet a Kálvin-téren; 19-én elnökségi megbeszélés; 20-án evangélikus egyház vezetőivel megbeszélés; 22-én amerikai követség fogadó délutánja; 25-én Ökumené ügyében miniszterelnökkel megbeszélést folytattam, délután Társadalmi Megbékélés Tanácsának ülése.

Március 3-án Kálvin-téren istentiszteletet tartottam; 4-én segélyosztó bizottság ülés; 5-én theol. tanárokkal értekezlet; 9-én Társadalmi Megbékélés Tanácsa ülésén vettem részt; 10-én istentisztelet a Kálvin-téren; 11-én lelkészi konferencia Kálvin-téren; 11-én Társadalmi Megbékélés Tanácsán vettem részt; 12-én elnökségi megbeszélés; 18-án ökumenikus újjáépítési bizottság ülése, délután Akadémia; 19-én ökumenikus biz. ülésének folytatása, délután Szeretetszövetség intézőbizottságának ülése; 20-án konventi bírósági ülés; d. u. püspöki értekezlet a Bethesdában; 21-én egyházkerületi tanácsülése; 23-án Társadalmi Megbékélés Tanácsának ülésén vettem részt; 26-án ökumenikus társadalompolitikai megbeszélés; 29-én értekezlet a svájci szeretetadomány kiosztása ügyében; 30-án tanárok csendes napján vettem részt.

Április 1-jén Társadalmi Megbékélés Tanácsa és Svájci Magyar Társaság ülése; 2-án elnökségi megbeszélés; 3-án tárgyalás a köztársasági elnöknél; 7-én újpest-újváros műsoros délutánján bevezető beszéd; 9-én elnökségi megbeszélés; 10-én Lórántffy Zsuzsanna Egyesület intézőbizottsági ülése; 11-én nemzetgyűlési képviselők csendes napján előadást tartottam, délután Szathmáryné-curatórium ülése; 13-án presbiteri konferencián: "A presbiter lelki élete" c. előadást tartottam; 14-én a Kálvin-téren prédikáltam; 17-én egyházkerületi székház gondnoka ügyében megbeszélés; 18-án Megbékélés Tanácsának ülése; 19-én rádióistentisztelet a Kálvin-térről; úrvacsoraosztás a Markó-utcai fogházban; 21-én prédikáltam és úrvacsorát osztottam a Kálvin-téren; 25-én egyházkerületi közigazgatási bizottság ülése; 26-án egyházkerületi rendkívüli közgyűlés; Lázár Andor főgondnok beiktatása, délután bírósági ülés; 28-án Imre Sándor emlékbeszédet mondtam halála évfordulóján; 29-én Akadémia ülése; 30-án Szathmáryné-curatórium ülése, elnökségi megbeszélés.

Május 5-én ökumenikus istentisztelet a Kálvin-téren; 6-8-ig püspöki konferencia; evangélikus püspökökkel is megbeszélés; 9-én konventi elnökségi tanács, jogakadémia ügyében ülés; zsinati tanács; 12-én istentisztelet a Lórántffy-kórházban; 15-én antiszemita kutatóintézet gyűlése; 16-án Ráday-terem bizottság ülése; 19-én prédikáltam a Kálvin-téren, délután a Tisztviselőtelepen istentiszteletet tartottam; 21-én elnöki megbeszélés; 24-én segélyosztó bizottság ülése; 26-án Kálvin-téren istentisztelet.

Június 1-jén balatonszemesi üdülő javára rendezett délutánon előadást tartottam: A gyermek Jézus címmel; 8-11-ig vértesseljai egyházmegyét látogattam; 12-én amerikai könyvkiállítás megnyitásán vettem részt; 13-án segélyosztó biz. ülése; 15-én theológiai választmány ülése; Kurcz Henrik volt egyházmegyei gondnokot temettem; 16-án prédikáltam a Kálvin-téren, utána theológiai évzáró ünnepélyen beszéltem: Forradalom és reformáció címmel; 20-án segélyosztó biz. ülése; 23-án Göbolyös László lelkész beiktatásán (Szada) vettem részt; 24-én lelkészi konferencia; felekezeti tárgyalás; utána

Nagy Miklós államtitkárnál látogatás; 25-én lelkeszi konferencián áhítatot tartottam; Max Vischerrel megbeszélés; 26-án segélyelosztó biz. ülése; 27-én pesti egyházmegye közgyűlésén; este Max Vischerrel megbeszélés a Filadelfiában; 30-án vallásos félóra a Rációban: az igazi szabadság címen.

Július 4-én segélyelosztó bizottság ülése; 5-én Svájci Vöröskeresztnél megbeszélés a gyermekakció ügyében; 7-én istentisztelet Leányfalun a diakonisszáknak; 11-én Jogakadémia ülése a Konventen; missziói biz. ülése; 12-13-án ökumenikus csendesnap a Baár-Madasban; 14-én Társadalmi Megbékélés Tanácsának értekezlete; 16-án temetés; 26-án missziói értekezlet a Baár-Madasban; 27-én az értekezlet folytatása, utána a köztársasági elnöknel megbeszélés; 28-án Akadémia nagygyűlése; 29-én utazás Sárospatakra; 30-31-én püspöki konferencia Sárospatakon. §

Augusztus 3-án indulás baranyai egyházlátogatásra, 4-5-én Baranyában; 11-én Pestszentimrén fatemplom felszentelése; 13-án Nőszövetség tanítónő konferenciáján előadás; 18-án felekezeti tárgyalás; 25-én rádiós vallásos félóra.

Szeptember 1-jén teológiai évnyitó, utána Megbékélés Tanácsának ülése; 8-án Kálvin-téren istentiszteletet tartottam: Krisztus jó vitéze címen, keresztelő; 9-én jogi bizottság ülése; 13-án egyházkerületi tanács ülése; Nőszövetségben előadás a Heidelbergi Káté 86. kérdéséről; 19-én Protestáns Diákmenza ügyében értekezlet; 22-én istentisztelet a Kálvin-téren; 23-án esperesi és gondnoki értekezlet; 24-én Orle közgyűlésén vettem részt; 25-én Orle közgyűlésén megnyitó beszéd, délután konventi elnökségi tanács ülése; 26-29-ig Balatonszemesen missziói konferencia.

Október 1-jén Protestáns Diákmenza ülése; Újlaki Ferencsel megbeszélést tartottam; 6-án prédikáltam a Kálvin-téren; 8-án főteli lelkeszi konferencián két előadás; 9-én segélyelosztó bizottság ülése; 12-én ezüstmennyegző a Kálvin-téren; 13-án rádiós vallásos félóra, utána Szigetszentmiklóson istentiszteletet tartottam; 20-án istentisztelet a Kálvin-téren; 24-én gimnáziumi igazgatók értekezletén vettem részt; 26-án segélyelosztó biz. ülése; 27-án rádiós vallásos félóra: Rosszból jót címmel; 29-én főispán beiktatáson az Újvárosházán; 30-án dunamelléki segélyelosztó biz. ülése; 31-én dunavecsei új harang felszentelése és látogatás Solton.

November 1-jén Hermann Stewart úrral megbeszélés; 3-án Református Nagygyűlésen megnyitó beszédet mondtam; 4-én segélyelosztó biz. ülése, házi keresztelő; 5-én Hermann úr tiszteletére rendezett szeretetvendégségen Hermann úr üdvözlése; 7-én ökumenikus nagytanács ülése, majd a kultuszminiszternél diákság politikai nevelése tárgyában értekezlet, utána Hermann úrral megbeszélés; délután püspökök a köztársasági elnöknel; 9-én énekeskönyvügyi biz. ülése; 12-én Filadelfia igazgatósági ülése.

Telepítés, népcseré.

Meg kell állanunk a dunamelléki egyházkerület történetének egyik új fordulata előtt. Százötven év után ismét nagyobb telepítési akció érezteti hatását gyülekezeteinkben. A svábok kiköltöztetésével megüresedett helyeken sok magyar család talált otthont a Dunamelléken, ezek között meglehetősen számmal vannak reformátusok is. Reformátusok kerültek olyan helyekre, ahol a kitelepített lakosság a római katolikus egyházhoz tartozott. Természetesen ez fordítva is áll. Így több egyházmegyénkben új gyülekezetek alakultak. 2-300 lelkes fiókegyházak, sőt 8-900 lelket számláló olyan csoportok is letelepedtek, amelyeknek első dolga a gyülekezeti szervezkedés volt. Sok helyt keserű panaszok hangzottak el a telepések és az új gazdák ellen. Ennek oka néhol a helyi lakosság bizalmatlansága, konzervatizmusa, talán gyanakvása és gögje. Sok helyt a betelepítettek forradalmi hangulata, szokásnak, jognak, törvénynek, tulajdonnak szuverén megvetése. Egyik gyülekezetünkben az új gazdák és a régi gazdák között áthidalhatatlan szakadék támadt. Fokozta a nehézségeket az is, hogy a telepítés pártakcióvá vált, s minden válogatás nélkül szedett össze éhes sáskanépet, kik vörös zászlók alatt vonultak be a falvakba, élték fel az ottmaradt lakosság javait s mikor mindent letaroltak, kibontott zászlók alatt továbbállottak. De az egészet nézve, ezeket mégis mellékeseményeknek nevezhetem. A valóság az, hogy sok nincstelen református ember került át a Tisztántúlról s ma már vannak olyan gyülekezetek, ahol ez előtt 50 református ember élt, de most az iskolába száznál több ref. gyermek jár. Bár a népek kitelepítésének elvi ellensége vagyok, ezeket az áttelepített atyámfiait szeretettel köszöntöm, pásztorolásukat az esperesek és a lelkipásztorok különös gondjaiba ajánlom és kérem az egyházmegyéket, hogy mindenütt, ahol szükség van rá, alakítsák meg a telepéseket gondozó bizottságokat. Ezek vegyék fel a személyes érintkezést a betelepültekkel, segítsék őket gyülekezeti életük szervezésében s érezzék meg velük az anyaszentegyháznak gondozó szeretetét és ideérkezésük feletti őszinte örömét. Attól félek,

hogy ez a telepítési hullám még ezentúl fog felduzzadni, ha csakugyan rákövetkezik a felvidéki magyarságra a számkivetés kényszere. Az egyetemes konvent megtesz minden tőle telhetőt, hogy ebben a munkában a közhatóságoknak segítségére legyen és református híveinkkel az egyház anyai gondozását megéreztesse. Kérem az esperes urakat, lelkipásztortársaimat, hogy ezt a kérdést tegyék legszemélyesebb ügyükké s teljes lélekkel álljanak munkába. Ez a népcsere irtózatossá teszi a dolgokat, lélekveszedelemmel, csalódásokkal és halálos elkeseredésekkel fog járni. El nem fáradó türelemre, alázatosságra és szolgálatra van szükség, hogy valamiképp enyhítsük az átültetés kínjait. A cél mindenütt az legyen, hogy lehetőleg nagy csoportokban, közösségi egységekben jöjjenek át és telepedjenek le, különben szétszóródnak és lelki proletárok lesznek. Köztudatba kell belevinni, hogy a kitelepített magyar elsőbbségesebb, mint az itthoni, először ő, azután mi. Az ő érdekében nem kell félni a földosztás reformjától sem s különösen azoktól, akiknek protekció juttatott jogtalanul földet, el kell venni a kiülőzött magyar számára. A magyar állam már egy dícséretes precedenst csinált a deportációból hazatértek vagyoni restituálása tárgyában. Bizonyosak vagyunk benne, hogy ugyanilyen mértékkel fog mérni magyar véreink számára is.

Keresztyén világdiakónia.

Nem volna teljes jelentésem, ha nem emlékezném meg arról a nagy munkáról, amelyet a Keresztyén Egyházak Világtanácsának Újjáépítési Osztálya végez az egész világon és így Magyarországon is. A kötelékébe tartozó egyházakat két csoportba osztotta, segélyező és segélyezett egyházak csoportjába. A segélyező egyházak között megindított egy páratlan méretű gyűjtő munkát, amely pénzben, élelmiszerben és közszükségleti cikkekben igen nagy értéket bocsát a segélyezett egyházak rendelkezésére. A keresztyén szeretetmunkások kétezeréves történetében még nem volt ilyen mértékű szervezett és egyetemes munka. E segélyező munkának legtöbb akadállyal éppen nálunk kellett megküzdenie s e rendkívüli akadályok ellenére is a mai napig készpénzben 25,851.89 svájci frank és 18.000.- dollár, élelmiszerben 23 vagon, ruházati és közszükségleti cikkekben 7 és fél vagon segítség érkezett, a magyar ökumené egyházainak. Bármily nagy ez a mennyiség, ha szétosztjuk és a szükséghez mérjük, édes kevés. Ezért anyagi értéke mellett főképpen erkölcsi becse nagy, mert fölséges bizonyíték a Krisztus szellemének realitása mellett. Nagyszerű ígélet még kiaknázatlan erőtartalékokról és szent elkötelezés mindnyájunknak arra: eredsz el és te is aképpen cselekedjél! Feljegyzem, hogy 1940-ben a katolikus társadalom egyik vezető asszonyával szót értve, megpróbáltunk puhatolózni, hogyan hozhatnánk Magyarországra ínséges holland gyermekeket. Munkánk elakadt, mert a német követség arról értesített, hogy csak abban az esetben engedi meg a holland gyermekért tíz német gyermeket fogadunk üdültetésre. Remélem, magyar református egyház sohasem fogja elfelejteni, mit nyert külföldi testvéreitől s várván várja az időt, amikor ő maga is a segélyező egyházak rangsorába léphet Pál apostol kifejezése szerint: " az adakozás jótéteményében részesülhet".

Ez veti fel előttünk a magyar református egyház egyetemes diakóniájának, mondjuk így: szociális szolgálatának megszervezését. Lehet, hogy az egyház a közeljövőben visszaszorul a közjogi és közéleti pozíciókból; lehetséges, bár nem bizonyos, hogy iskolafenntartási gondjai és kötelességei megcsappannak; de elutasíthatatlanul és megsokszorozódva áll előtte egy új feladat, a szociális szolgálat. Ebben az egyház versenyen kívül áll. Kétezer esztendő gyakorlat teszi biztossá és hatékonyá e téren minden mozdulatát. E vonatkozásban az egyház a legnagyobb bizalmat élvezi s ettől a szolgálattól semmi körülmények között sem szabad elűttenie magát. Az egész református egyháznak óriási karitatív szervezetté kell válnia, amely mindig megtalálható, mindig hatékony és mindig rátermett. Ezért kérem a gyülekezeteket, tegyék rendszeressé a szociális szolgálatot. Az egyházmegyék esperesi különös gonddal figyeljék, irányítsák és foglalják össze ezt a munkát. Alulról felfelé épüljön ki a magyar református diakónia, amely a presbiterség és igehirdetés mellett az egyház harmadik Istentől vett szolgálata.

Mindezt csak akkor tudjuk eredményesen elvégezni, ha asszonyainkat sokkal elevenebb és rendszeresebb munkaközösségbe hozzuk az egyházzal, mint ahogy eddig tettük. Ez megint a Református Nőszövetség nagy felelősségét állítja elénk. Istentől elhívott, lelki ajándékokkal megáldott, áldozatos és hívő asszonyok várják az egyház sokkal hatékonyabb segítségét, mint amennyiben eddig volt részük. Én pedig nem győzöm eléggé biztatni lelkipásztortársaimat, hogy támogassák ezt a munkát, éljenek ennek a munkának az áldásaival, mert egy jó asszonykör megér két presbitériumot.

Iskolázás.

A szellemi irányzatok catalaunumi csatájában, amellyel tele a föld és ég, egyre több szó esik az iskoláról. Minden világnézet az iskola meghódításáért küzd, mert minden iskola megannyi erődtítmény. A történelem tanúsága szerint az egyházi iskola nem annyira a demokráciák, mint inkább a teokráciák és hierokráciák talaján díszlik. A szociálizmus és a kommunizmus programjában benne van az iskolák államosítása, vagy legalább is következik belőle. Viszont a keresztyén világszemlélet nem engedi az iskolát. Érdekes dolog, hogy a nyugati demokráciákban komoly kísérletet tesznek az egyházi iskolák helyreállítására s Franciaország állítólag kötelezővé tette az állami iskolákban a vallástanítást. Nem győzzük eléggé hangoztatni, hogy egyházunk iskoláit önön léte feltételének tartja. Mi az iskoláztatásnak nem annyira jogát, mint inkább kötelességét, az egyházalapítás aranybullájából, a Jézus Krisztus missziói parancsából, a keresztség sákramentumának szereztetése igéjéből vesszük: menjetek el és tegyetek tanítványokká minden népeket! A gyermek Krisztusé; Krisztus reánk bízta és tőlünk veszi számon; Krisztus a gyermeké is; ha mi elrejtjük előle, rettenetes lesz a bűnhődésünk. Nekünk olyan iskolákat kell tartanunk, ahol Krisztusról szól a tanítás, ahol Krisztus a legfőbb tanítómester, ahol Krisztussal találkozik a gyermek és az ifjú. Ebből két dolog következik. Először, hogy iskolánkat valóban krisztusi iskolákká, Krisztus szellemében, Krisztusról tanító, Krisztus képére nevelő intézményekké tegyük. A másik pedig az, hogy az ilyen iskolához úgy kell ragaszkodnunk, mint a templomhoz, az igehirdetéshez, sákramentumhoz, a szeretetmunkához. Ha minden iskolánk csakugyan ilyen lesz, nem félek semmiféle államosítási mozgalomtól. Bár még távolról sem ilyen minden iskolánk, mégis azért a kevésért, amellyel többet ad, mint a világi iskolák - ez a több, semmi egyéb, mint egy lehelet a láthatatlan világból, egy fénysugár a Krisztus arcáról, valami ízleltető az Isten házanépeinek erkölcséről, - a mi úgynevezett felekezeti iskoláink kedvesebbek a gyermekeikért komoly felelősséget hordozó szülők széles rétegeinek, mint a világi iskolák. Mi még egy lépést sem tettünk a propaganda terén, de ha ma megszavaztatnók a majdnem kétmilliót számláló református magyarság minden felnőtt tagját: államosítsuk-e a református iskolákat? nincs kétségem az iránt, hogy nagy többség döntene a református iskolák mellett. Iskoláink keresettebbek, mint valaha, tanulóink létszáma emelkedik, - bár ingyenes oktatást nem tudunk nyújtani - a szülők nagy serege inkább súlyos áldozatot hordoz, csak gyermekei egyházi iskolákban tanuljanak. Munkáspártokhoz tartozó szülők hozzák gyermekeiket a mi iskoláinkba. Mi büszkék vagyunk arra, hogy ezek a gyermekek éppen olyan jól érzik magukat a mi portánkon, mint az egyházi tisztviselők gyermekei. Néha megkísérelnek olyan nevetséges tételt bizonyítani, hogy a szülőknek nincs joguk gyermekeik számára iskolát választani, mint ahogy nincs joguk adóhivatal, bíróságot, vagy beszerzési üzem szabadon választani, tehát az állam gondoskodik iskolákról és kötelezze polgárait a területileg illetékes iskolák látogatására. Az ilyen lélektelen pedagógia mechanizmus a demokráciának egyenes megcsúfolása. Az alapvető emberi jogokról, a vallás szabad gyakorlásából, a lelkiismereti szabadságból következik az állampolgároknak az a joga, hogy gyermekeik számára szabadon válasszanak iskolát. Ezért nagyon fontos dolog, hogy minden református ember tisztában legyen ezzel az alapvető jogával és legyen elég bátorsága ezt a jogot szükség esetén hangoztatni és érvényesíteni. Meg kell vallanom, hogy az itt elmondott felfogásnak ellentmond a mai valóság. Gyakorlatban nincs más iskola már Magyarországon, csak állami, mert minden iskola személyi költségeit az állam fizeti, minden iskola legfőbb igazgatóját az állam végzi. De az iskola nem azé, aki a pénzt adja hozzá, hanem aki a lelket adja. Amíg mi lelket adhatunk az iskolánkba, addig az iskola a mienk, akárki fizeti a tanítóinkat. Ezért az államosítással szemben való hangtalanul birkózásban döntő tényező tanítóink és tanáraink élő hite, missziói ereje. Ezen a téren sok hiba terhel minket. A tanítóképzés csak formálisan volt kezünkben, de sokkal több tanítói diplomát adtunk ki, mint amennyi tanítói lelket alakítottunk át a Krisztusban. Nem érezzük-e, hogy elérkeztünk az utolsó pontra, ahonnan még visszahódíthatunk egy félig elfoglalt birodalmat: a saját iskolánkat.

Számolnunk kell azzal, hogy a magyar közoktatási rendszer lassanként átalakul. Ez az átalakulás az általános iskola megjelenésével kezdődik. Az általános iskola alap gondolatát csak helyeselni lehet; az egységes népműveltség biztosítása ez az alap gondolat. Az iskola felépítése és tagozása is alapjában véve helyes. De a megvalósítása hihetetlen sok zavart s néhol kárt okoz. Először is elsorvasztja a kis elemi iskolákat, pedig ezek voltak a legjobb iskoláink. Nem egy közülük négyszáz esztendő múltán tekinthet vissza. Kétes az iskolának az egysége, különösen ott, ahol az elemi iskolát egy polgári iskolával, vagy a középiskola alsó tagozatával szerkesztették össze. Különböző tanító típusok találkoznak benne s idegenül néznek egymásra. Az alsó iskolába szorult középiskolai tanár deklasszifikálva érzi magát; az általános iskolában működő elemi iskolai tanító tanári ábrázatot ölt. Az a különbség, ami az elemi és a középiskola

között volt, most magában az általános iskolában jelentkezik. Az iskola integrálásánál is sokféle baj származik s ezeknél megint a kisebbség húzza a rövidebbet. Az egyházi nevelés nagy érdeke azt parancsolja, hogy felekezeti iskolák működjenek együtt s római katolikus és református népiskolából alakítsanak egy általános iskolát. Ez rendkívüli nehézségekkel jár a vallásos nevelésre, az iskola jellegére és az iskola igazgatására nézve. Továbbá általános iskola veszélyezteti a magyar közoktatás gerincét: a középiskolát. A középiskolának alsó tagozatát kiszakítja és külön szellemisséggel szervezi meg. A magyar középiskola már csak négy felső osztályból áll, vékonyka és rozoga híd az általános iskola és a főiskolai oktatás között. Szerencsés helyzetben van az a középiskola, amely az általános iskola alsó tagozatát a maga szervezetében tudja megnyitni. De ahol a középiskola testéről leszakadt alsó tagozat idegen népiskolával egyesülve alkotja az általános iskolát, tanárok és tanítók nagy együttesének, az iskola hagyományos kulturmunkájának széttörésével és megszakadásával kell számolnunk. Sokhelyt politikai törekvések is élezték ezt az ellentétet s az általános iskolát, mint a demokrácia iskoláját szembe akarják állítani a középiskolával, mint az úri Magyarország és a reakció sajátos iskolájával. Mindezeket világosan kell látnunk, hogy e kérdésben helyes magatartást tanúsítsunk. Az általános iskolát elvben el kell fogadnunk azért, mert a magyar népműveltség egységesítése és színvonalának emelése terén jelentékeny haladást mutat. Mindent el kell követnünk, hogy középiskoláinkat az általános iskola alsó tagozatával kiegészítsük s egy iskolából kettő legyen. A legnagyobb önmegtagadással elő kell mozdítanunk minél több egyházi jellegű általános iskola megszervezését s e téren rövid lejáratú gentleman agreementet kell kötnünk más felekezetekkel, közösséggel, állammal. Ahol csak lehet elemi iskoláinkat ki kell építenünk általános iskolává s e feladat megoldásánál számítanunk kell minden magasabb iskolát végzett református értelmiségi támogatására. A lelkes, ha lehet a felesége, a presbitériumnak főiskolát vagy egyetemet végzett tagjai, a falusi református értelmiség közül azok, akik legalább érettségi bizonyítvánnyal rendelkeznek, álljanak ideiglenesen az általános iskola szolgálatába azzal, hogy a felsőbb tagozatokban, egyik, vagy másik tantárgy tanítását vállalják el. Minden iskolafajta így indult, a gimnázium ép úgy, mint a polgári iskola s így haladt mindaddig, amíg szakszerűen képzett tanárok rendelkezésre nem állottak. Az általános iskola legyen magának a közösségnek, a gyülekezetnek, a népnek az iskolája, ahol a maga ősi műveltségét szakszerűen, az iskolai műveltséggel kiegészítve adja át az idősebb nemzedék a fiatalabb nemzedéknek. Fődolog, hogy az iskolában folyjék a munka, az igazgatási és minősítési kérdéseket ráérünk később is megoldani. Az általános iskola következtében az iskolafajták bokrosodásával kell számolnunk. Ez minket a kollégiumi típus felé sodor. Örömet sodródnak, mert ez az igazi magyar református szellem alkotása. Az egyes városokban levő különböző iskolák, ha még annyira önállóak és függetlenek is egymástól, ha merőben különböző testületek tartják is fenn, de mint református iskolák egy eszmei közösséget alkotnak, egy corpus spiritualét, amely külső társadalmi képviselőben is kifejezésre juthat. Nagy iskolafenntartó gyülekezeteinkben: Kecskeméten, Kőrösön, Halason meg kell alkotni azt a társadalmi szövetet, nevezzük bárminek, amely ezeket az iskolákat igazgatásuk és önállóságuk teljes fenntartása mellett, nevelőivel és diákjaival együtt egy látható egységbe fogja. Meg kell ezt csinálni még Budapesten is, ahol a Theológiai Akadémiától a Julianna iskoláig nevelők százai és diákok ezrei alkossanak egy eszmei református kollégiumot s évenként legalább egyszer jelenjenek meg ország világ előtt. Ha ezek mögé megszervezzük a református iskolák Baráti Szövetségét, egy olyan kulturfalankszot állítunk csatasorba, amilyenél csak a keresztyén egyházak és csak a nálunk nagyobb egyházak dicsekedhetnek. Ne felejtsük el, hogy az első osztályos kis diák, a tudós főiskolai professzor, a kétkézi munkás szülő egy szövetségnek, egy szellemségnek a hordozói: a Krisztus szellemének úgy, amint a református hitvallás alkalmazásában, a magyar néplélekben eddig is érvényesült és ezentúl is érvényesülni fog. Ha ez a széles közösségi tudat létesül és a református nevelők a krisztusi szellem phosphorosai lesznek, többé nem aggaszt az olya alárendelt kérdés: mi legyen a diákautonómiával? mennyire politizáljon, vagy ne politizáljon a diák? milyen ifjúsági egyesületek működhetnek az iskola keretei között? Ne felejtsük el, addig van létjogosultságunk, amíg egy határozott, sajátos szellemséget valósítunk meg s e szellemség abszolút becse számára követeljük az egyenjogúságot és a jóakaratot.

Élet az egyházmegyékben.

Forró hálát érzek Isten iránt, ha összehasonlítom az idejé esperesi jelentéseket a tavalyiakkal. Mennyi kábult tanácsstalanság, lefojtott kétségbeesés, tehetetlen keserűség és üres eseménytelenség kavargott a tavalyi jelentésekben! Ma minden egyházmegye az élet megindulásáról és lassú, de győzedelmes kibontakozásáról számol be.

A budapesti egyházmegyében a fűtés nélküli tél és az esti órák bizonytalansága megdermesztette az egész egyházi életet. Szüneteltek az iskolák, nem lehetett összejöveteleket tartani, az emberek siettek haza még napvilágnál fogvacogtató otthonukba, hogy éhesen átszundikálják és átálmodozzák az éjszakát. De a templomok telve voltak, a vasárnapi iskolákban folyt a munka, a paróchus lelkészek összejövetele élénk eszmecsereket folytatott. Tavasszal megkezdődtek a presbiteri konferenciák. Az egyházmegye imahetet tartott a békességért; a pestkörnyéki egyházmegyével együtt 34 templomban evangélizáló összejöveteleket rendezett. A börtönmisszió megrendítő élményekkel és megindító lelki aratással járt. Az Ige fénylett a bitófák árnyékában is. Egyes gyülekezetek presbiteri kezdik gyakorolni a körzetlátogatást; 40-50 állandó ilyen munkás dolgozik Budapest különböző gyülekezeteiben. Ha az egyházmegye körülbelül ezer presbiterre megtanulná és gyakorolná ezt a munkát, többet érne, mint egy zászlóstábor. A Mária Valéria telepen, legszegényebb gyülekezetünkben a főváros 300 ember befogadására nagy barakhelyiséget adott az elpusztult régi imaház helyett. Az infláció elnyelte a gyülekezetek adósságait szinte hárommillió békebeli pengőben, de elnyelte a tőkét is. Tőke nélkül, koldusszegényen is tudja az élő gyülekezet hivatását teljesíteni, mert az egyház ereje nem a holt tőkében, hanem az élő tőkében: a gyülekezet áldozatkészségében rejlik. Tizenhét népkonyhán egyenként 50-100 személyre méretezve veszik fel a harcot a közelgő tél fenyegető nyomorúságával.

Felsőbaranya a személyi változások jelentése kapcsán legrégebb, érdemes munkását Morvay Ferencet siratja, hat hadifogoly lelkipásztort 10 hadifogoly tanítóját várja haza. Hívei közül 651-et. Megünnepelték Szalai Antal lelkipásztor 50 éves jubileumát. Az újjáépítési munka serényen folyik. Tésenfa Isten segítségét kéri s nem számít emberi segedelemre. Szaporca kitermelte a fát, amelyből megépíti leégett épületeinek fedélszékét. Drávapalkonya iskoláját a pécsi bőrgyár építette újjá. Az infláció minden külső támogatás hatását lehetetlenné tette. Nagy fáradsággal kijárt államsegélyek, mire megérkeztek, nem voltak elegendők arra, hogy a postai kézbesítés díját kifizessék velük. A felduzzadó perselypénznek se lehetett sok hasznát venni, mert mire megszámlálták a pénzt, értékét elveszítette. Panaszkodik a háború utáni nagy erkölcsi leromlásról; hangsúlyozza a nőszövetségi munka áldásait s örömszerző szavakkal számol be Farkas József egyházkerületi missziói lelkész áldott szolgálatairól.

Kecskemét későre eredt meg. Hosszú hónapokat veszített tétovázó várakozásban. Már átesett az indulás nehézségein, mert esperesét - igaz, hogy évek múlva - beiktatta és az esperes is augusztus havában végre elindult a legközelebbi gyülekezetek meglátogatására. Kissé pesszimistának látom azt a megállapítást, hogy a legtöbb gyülekezet nem is tud arra gondolni, hogy egyházi épületeit saját erejéből rendbehozza. Már pedig én nem ismerek semmiféle fórumot, vagy intézményt amelyik a magyar református egyház épületeit rendbehozza, csak egyetlenegy: a magyar református egyházat. Súlyosan érintette a földbirtok felosztása. Elveszített 5400 holdat, kapott helyette 85 holdat. Távol vannak még a lelkészek közül Endrédi János szanki, Nagy Ernő kiskőrösi lelkész. Népbírói ítélettel akadályozva van a szolgálatban Paczolay György.

A külsősomogyi esperes az általános erkölcsi leromlás ijesztő jeleit tárja elénk. Megdöbbentő, hogy az egyke pusztítása nőttön nő. Szükségesnek látná az egyházi közigazgatás gyorsabbá tételét; a konventi bíróság helyett független, legfőbb bíróság szervezését. A konvent élére olyan vezetőt kíván, "aki alkalmas arra, hogy az egyházat és az államot közösen érdeklő ügyekben eljárjon és a régi ágens szerepét betöltse". Nagy hiányát érzi az adósegély elmaradásának. Sokat vár az általános iskolától, de nem hallgatja el, hogy a jelenlegi rendkívüli nehézségekkel meg kell küzdeni.

A pesti egyházmegyében interregnum alatt Ujhelyi Jenő vette az esperesi tisztet. Utána dr. Ecsedy Aladár vette át a szolgálatot. Nagy Kornél rákoscsabai lelkész világi pályára ment, helyét Oros László foglalta el. Monoron Szenjőbi Szabó Zoltánt lelkésszé választották, helyére vitték Onódi Szabó Lajost. Mátis Márton szadai lelkész nyugalomba ment, utódjául Göbolyös László Kálvin-téri segédlelkészt hívták el. Az új esperes minden hónap első csütörtökén lelkésztársaival csendesórát és imaórát tart, azután a feleknek áll szolgálatára. Azt tervezi, hogy az esperesi látogatást evangélizációs alkalmakká szélesíti s már több gyülekezetben volt 2-3 napos evangélizáció, mialatt megejtette az esperesi vizitációt is. Örömdetes dolog a vizitáció és az evangélizáció összekapcsolása, de arra is vigyázni kell, hogy egyik el ne nyelje a másikat. A legodaadóbb evangélizáció mellett is meg kell nézni a számadásokat és iktatókönyveket. Huszonötéztendő tapasztalatom szerint vannak lelkészek, akik inkább evangélizálnak, csak ne iktassanak és vannak, akik iktatni is képesek, csak ne evangélizáljanak.

A pestkörnyéki esperes megragadó fejtegetésekben mutat rá, hogy a bűnbánat mozgalom a kereszt alatt alakuljon át valóságos megváltás és felszabadulás mozgalmává, hogy bűnvalló egyházból hitvalló

egyház legyen. Rámutat arra is, hogy Isten ítéletét magunkra nézve felmutatva és elfogadva jelentsük ki másokra is, a győztes hatalmakra, a nemzetközi politikára, mindarra, amit Isten a mi büntetésünkre felhasznál. Javasolja, hogy a zsinat sürgősen hozzon törvényt az egyháztagság reformja és a lelkészi fizetések központosítása tárgyában. Öt új lelkész került az egyházmegyébe. Anyásítások vannak folyamatban öt gyülekezetben: Mátyásföld-Cinkota, Pilisvidék, Pesthidegkút, Kispest-Rózsa-tér és Csákyliget reformátusai vállalkoznak az önálló gyülekezeti élet terheinek átvételére. Kiemeli, hogy az Erzsébet-telepi egyház patrónája: Körösvári Györgyné gyári munkás, ebédszünetben hetenként egyszer bibliaórát tart munkatársaink s az üzemi bizottság megdicsérte érte. A lelkész ellátását áldozattal és szolgálattal nagyban elősegíti. Megemlíti a jelentés Balla András tímármester nevét, ki szint tékozló bőkezűséggel támogatja az egyházközséget minden munkájában. A földreform során öt egyház kapott összesen 60 holdat, két egyház vesztett összesen 189 holdat. A pestkörnyéki egyházmegye a kristályosodási folyamat legelején áll. 29 egyházból 20-nak nincs paróchiája, 7-nek nincsen temploma, sem imaháza, a gyülekezetek földvagyonra 240 kat, hold és 9 bérház. A hívek majdnem mind munkások és nincstelen értelmiségiek. Ilyen körülmények között foglalkoztat 20 lelképásztort, 18 vallásoktató lelkészt, 20 segédlelkészt és 1 tanítónőt. Ebben az egyházmegyében meggyökeresedett az egyházi munkások képzése és e munkások együttes nevelése.

A solti egyházmegye esperese panaszkodik erőtlensége miatt és készítteti az egyházmegyét a búcsúzásra. Remélem, az esperes azután is megtapasztalja - mint ahogy eddig megtapasztalta - a Pál apostol élmény nagy igazságát: elég neked az én kegyelmem! A nyugatra ment lelképásztörök jönnek haza. Már csak a bajai és a dömsödi van távol három tanárral és hat tanítóval. A telepítés következtében Solton új gyülekezetek támadtak Katymáron: Pap Béla, Garacsátalján: Balogh László, Gátalján: Vietorisz Lajos, Hajócsászártöltésen: Zákányi József, Jánoshalmán: Dobó László lelképásztörök. Javadalmi földet, iskolának, imaháznak, paplakásnak házat kaptak. Még református iskolát is állíthattak tiszta római katolikus gyülekezetekben. Panaszkodik az általános iskolára, amely összevonásra kényszeríti a kisebb iskolákat. Sötét képet rajzol nemzedékünk erkölcsi romlásáról. Fáradtság, közöny, apáthia üli meg a lelkeket, hajlamosak arra, hogy mástól várjanak segítséget. Az én tapasztalatom szerint, ez nagy gyülekezetben gyakoribb. Irtózatossan elterjedt tömegbűn lett a lopás, hozzá hasonló méreteket ölt a paráznság. Hadifoglyok feleségei, szerencsétlenné tett fiatal nők folytonos mulatozással rendszeresen megmételtyezett ifjúság az erkölcsi lazulásnak és gáttalan érzékiségnek megdöbentő példáit mutatják. Úgy tapasztalja, hogy istentiszteleti rendünk lassan sorvadozik. Már elhaltak a hétköznapi délutáni istentiszteletek, a hétköznapi délelőtti istentiszteletre csak a gyermekek járnak s azok is muszájból. A vasárnap délutáni istentisztelet csonkul, porlik s vasárnap délelőtt - különösen a nagyon fellendült politikai tevékenység - nagyon megritkítja a templomlátogatók sorait. Maga a gyülekezet csak sátoros ünnepeken találkozik, s már ezek között is rangsorolást tett a szokás: nagypéntek, húsvét az élen jár, de áldozócsütörtök elhervadt és pünkösöd másodnapját is kikezdte az idő. Kevesli, hogy a tulajdonképpeni egyházi munka november közepén kezdődik és március közepén bevégeződik. Munka ez? kérde az esperes. A hívek áldozatkésztsége azért buzog. Makád, Szabadszállás, Kunszentmiklóson a gimnázium megépült már csak Szigetszentmiklós és Solt van hátra. Dunavecse 27, Érsekcsanád 26, Lacháza 34 pesti éhező gyermeket látott vendégül és a Ráday-kollégium számára Dunavecse, Ordason s a Szeretetszövetség számára Dunapatajon, végül a kunszentmiklósi gimnázium tanárai számára Dunaszentbenedeken eredményes gyűjtés folyt.

Tolna elsíratja Bodnár Istvánt, Kovács Sebestyén Endrét. Meleg szavakkal búcsúzik lemondott gondnokától: Benedek Zsolttól. Arany Dénes nyugalomba vonult. Váróczi János hidasi lelkész tanítónak ment. Sajnálja, hogy az egyetemes konvent az általános iskolához nem adott tájékoztatót. A katolikusok kaptak. En csak olyan kérdésekben szoktam tájékoztatót adni, amit nem lehet tudni egy egyházmegyei vezetőnek. Egyébként ahhoz a régi latin mondáshoz tartom magam: mitte sapientem et nihil ei dicas. Panaszolja, hogy nincs beszámoló, mert nem volt iskolalátogatás. Azt hiszem, hogy az iskolalátogatást meg kell ejteni és a beszámolót be kell szerezni minden egyetemes konventi külön utasítás nélkül. A hitelépítés következtében Mórágyléfogyott 300 lélekre, Hidas két családra, Bonyhád népe is megcsappant. Mőzsre Biharnagybajomból 400 lelket telepítettek, Györkönyre 980 lelket, Püspöknádasra és Hercegfalvára is sokat. Ezekre az új gyülekezetekre s általában a telepítés ügyére ismét felhívom az egyházmegye figyelmét. Panaszolja, hogy az egyházi adók együttes kezelésére nincs remény. Máshonnan az a hír érkezik, hogy a hatóság nem akarja kiengedni az egyházat az együttes kezelés obligójából.

Fájdalmas tünet, hogy az egyházmegyében legtöbb helyet több az elhalálozás, mint a születés s Tolna áldott földjén, a csendes jólét egyházmegyéjében a lelkészek nagy szegénységben élnek.

Vértessalja elbúcsúzik kedves halottaitól: Sárközy Jánostól és Kenessey Gyulától, azután Czirók Ákostól, aki csere útján távozott el. Köszönti az új lelkészeket: Bartha Géza martonvásári, Szűcs István verebi, Zámbó István sukorói lelkészeket. Későn tértek vissza nyugatról Nagy Gyula pátkai és Papp Ákos csákvári lelkészek. Nyolc tanító még távol van. Papp Ákost tárt karokkal fogadta gyülekezet. Nagy Gyuláról nem akar tudni semmit sem. Nagy Gyula ez idő szerint Budakeszin segédlelkészi szolgálatot végez. Huszár Dezső kúriáját belsőséggel együtt Sárbogárdnak hagyományozta. Törvényszéki ítélettel kellett kicsikarni az önkényes bitorló Madisztól. Abán 10 hold földet, Baracsán 6 holdat bérelt az ifjúság s ingyen munkálta az egyház javára. Sötét csik: 22 egyház 483 q terménnyel s 15 egyház 474 ürméter fával tartozik inséges lelkészeinek. A földreformmal általában véve erősödtek a gyülekezetek. Ercsi református népe kb. 1000 holdat kapott. A telepítés Etyeken életmentő vérátömlesztést hozott. Azelőtt 50 lélek tengett-lengett, most száznál több a tanköteles gyermekek száma; több tanerős református iskolát követel. Seregélyesen kitört az ősi ellentét gyülekezet és lelkipásztora között. Lelkipásztorát a gyülekezet mérsékelt gyöngédséggel, egyoldalúlag nyugalomba helyezte s többé hallani sem akar róla. Klotildliget templomát 1946 tavaszán fosztották ki.

Anyagi kérdések.

Végezetül szólnom kell valamit az anyagi kérdésekről is. Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden Igéjével, mondotta az Úr. Ez azt is jelenti, hogy míg e testben járunk, Isten minden Igéje mellett szükségünk van kenyérre is. Az egyház megújulása és fennmaradása tisztán lelki kérdés, de olyan lelki kérdés, amely egy bizonyos vonalon anyagi javakban jut kifejezésre. Világosan látszik, hogy a magyar református egyház fennmaradása a Lélek erejétől függ, de fennmaradásának mikéntje a református hívek anyagi teherbírásához igazodik. Ezt figyelembevéve számolnunk kell azzal, hogy igen nagy szegénység évei következnek reánk. Mikor az Egyesült Államok jégoszlopból faragott külügyminisztere keresi a minél ékeesebb és melegebb szavakat annak a kifejezésére, hogy Magyarország a békeszerződésben reázdított anyagi megterhelések alatt nem tud megélni, nekünk arra kell gondolnunk, hogy ennek a koldussá váló magyarságnak kell majd a református egyházi élet minden terhét hordoznia. Mi az, amit elbír? Ki az, akit meg kell tartania? Így kerülünk az elé a nagy missziói feladat elé, hogy anyaszentegyházunk érdekéből népünk gazdasági megerősödéséért és felvirágozásáért mindent meg kell tennünk. Az infláció elpusztíthatta tőkénket, a defláció elszoríthatja jövedelmeinket, de megmaradt a magyar munka, ez a változhatatlan teremtő erő, amely legalább háromszor már temető talpából újraépítette az országot. A munkát Isten találta ki s mint a saját maga kedvtelését, teremtő stílusát illesztette be belvilága rendjébe. Boldog az, akinek részt adott belőle. Nem tette mindenhatóvá, hogy érdemünkkel ne kérkedjünk s ne képzeljük, hogy a magunk erejéből megválthatjuk magunkat. Fogantatjához feltételt fűzött: a maga áldását. Ebben bízva, ezért könyörögve kell a magyar népnek megindulnia ezeréves történelme legnagyobb munkavállalásával legnagyobb munkateljesítésére. A munka a teremtés kultusza, mélyen összefügg az élet gyökerével: a becsülettel és sorssal. Ha mindenki még annyit dolgoznék, amennyit eddig dolgozott, úgy veheted, mintha kétannyi magyar élne itt e földön s református egyházad nem egymillió nyolcszáz ezer, hanem hárommillió hatszáz ezer lelket számlálna. A munka termel a szeretet oszta. A kettőnek együtt kell járnia. Lejárt az az idő, amikor a fejedelmek és főurak patrónusi kedve tartotta el az egyházat. A fillérek, a morzsák összetapadásának hősi korszaka következett el. A leggazdagabb egyénnél is nagyobb maga a közösség s kibeszélhetetlen hatalom egy olyan közösség, ahol a szenvedélyes munka termel és amit termel az igazságos szeretet osztja el. Mindaddig, míg ide nem érünk, református egyházunk fenntartásának nagy anyagi problémája megoldva nem lesz.

Az Úr lakozik a ködben.

A dunamelléki egyházkerület munkaévről szóló beszámolóim képei leperegtek. Ködből szálltak fel, ködbe hullanak alá s amerre nézünk, mindenütt köd takarja el, ami következik. De az Ige arról biztosít: az Úr lakozik a ködben!

14. jkvsz

A püspöki jelentéssel kapcsolatban az

(H) egyházkerületi közgyűlés

1. az egyház Urának, Krisztusnak egyházáról gondoskodó szeretetét áldja, amikor dr. Ravasz Lászlónak, az egyházkerület első pásztorának, 25 éves püspöki szolgálatára ezen az évfordulón visszaemlékezik. Mint hő felvigyázója a gyülekezeteknek, Krisztus követségében hirdette az evangéliumot egyházkerületünk minden templomában és minden iskolájában, hirdette az egész magyarságnak, határokon innen és határokon túl és az óceánon túl is, élő szóval, a betűkre bízott igehirdetés sok ezer kötetével, élete példájával, ellentéteket összefoglaló, ihlető, vezetői bölcsességével, mindig az ősi református hitvallásaink értelmében, mindig az örök egy Igét hirdette, mindig a mai ember lelki szükségei számára. Hirdette azzal a céllal is, hogy a missziói szolgálatok a gyülekezetek megéledéséhez vezessenek és a magyar református egyházban a megébredt gyülekezet legyen a missziói munka felelőségének hordozója. Az üldöztetések antikrisztusi idejében Isten őt választotta arra, hogy Krisztus egyházának prófétai felelőségét hordozza, az egyház szavát felemelje az üldözöttekért, az elhagyottakért és az egész igaz magyarság lelkiismeretének hangot adjon, őt választotta, hogy tragikus történelmi időben a magyarság békességre való vágyakozását kifejezze. Isten Lelkének erejével járt a zsinat élén, a magyar tudományos életben és közéletben, mint a magyar kálvinizmus képviselője és követe, mint a történelmi magyar református lélek összefoglalója. Mindezekre Isten iránti örvendező hálaadással visszaemlékezve, az egyházkerületi közgyűlés imádsággal és szeretettel veszi körül püspökét 25 éves püspöki szolgálatának évfordulója alkalmából, buzgón kéri az egyház Urát, hogy az ő hűséges szolgáját áldja meg továbbra is, alkotó erejét tartsa meg, bölcsességének szövetségét továbbra is világoltassa, igehirdető bizonyágtételét Szentlelkével ihlesse és erősítse s áldásával vegye körül az ő személyét, szereteteit, a magyar református anyaszentegyházat és a szétszórt magyarságot.

2. Jegyzőkönyvben megőrökíti kegyeletes emlékezéssel azokat, akik legutóbbi közgyűlésünk óta tőlünk az örökkévalóság útján eltávoztak: Patonay Dezső volt nagykőrösi lelkipásztor, Kurz Henrik alsóbaranya-bácsi egyházmegyei gondnok, Weimann Péter bácskai német egyházmegye egykori esperese, Kovács Sebestyén Endre tanácsbíró, Sárközy János sukorói lelkész, Tóth Kálmán nyugalmazott lelkész, az áldott lelkű özv. Szots Farkasné nevét.

3. Búcsút vesz Benedek Zsolttól, most úgy, mint a tolnai egyházmegye távozó gondnokától. Megérdemelt pihenésére Isten őriző kegyelmét kéri.

4. Elismeréssel emlékezik meg az egyházkerületnek távozó főjegyzőjéről, dr. Kovács J. Istvánról, megköszönvén soha el nem fáradó, sokirányú szolgálatát és örvendezve annak, hogy határozott bizonyágtételét, bölcsességét az egyházkerület munkáiban továbbra is felhasználhatja s köszönti őt a kerületi tanácsbírói sorában.

5. Ugyancsak meleg szeretettel és tisztességgel köszönti dr. Sebestyén Jenőt, a történelmi kálvinizmus tudós képviselőjét és harcosát, nyugalomba vonulása alkalmából. Érdemeit és szolgálatait jegyzőkönyvében örökíti meg.

6. Mocsy Mihály pesti esperes nyugalomba vonulása alkalmából az egyházkerületi közgyűlés, hálásan emlékezik meg itteni szolgálatairól is, áldást mond életére és pihenésére.

7. Megemlékezik mindarról a hű munkáról, amelyet Bereczky Albert, volt kultuszállamtitkár felelősségteljes órhelyén végzett az egyetemes egyházért, gyülekezetekért, a missziói munkáért, egyházunk hozzáforduló pásztoraiért, vezetőiért és tagjaiért. Egyben bizalommal köszönti Bereczky Albert utódját, Nagy Miklós államtitkárt, aki a református egyház és református iskola szolgálatában eltöltött esztendőik után egyházunk teljes bizalmától kísérve végzi nagyjelentőségű és hűséges szolgálatát.

8. Hű magyar lélekkel köszönti Tildy Zoltánt, a magyar köztársaság első megválasztott elnökét és buzgón könyörög Istenhez, hogy magyar történelmünk legválságosabb idejében a nemzet legelső vezetőjének adjon bölcsességet és erőt roppant felelőséget hordozó szolgálatának elvégzéséhez.

9. Ugyancsak bizakodó lélekkel köszönti Nagy Ferenc miniszterelnököt, aki az országkormányzás gondjai mellett mint a baranyai egyházmegye gondnoka, a Kálvin-téri egyházközség főgondnoka, mint egyházának hű fia, mint a magyar történelmi református lélek örököse hűségesen kiveszi részét az egyház munkáiból is.

10. Örvendező szeretettel köszönti az egyházmegyéik új espereseit, illetve gondnokait, úgymint Jóba Józsefet, a kecskeméti, Rúza Józsefet a külsősomogyi, dr. Ecsedy Aladárt a pesti egyházmegye új esperesét, továbbá Nagy Ferencet a felsőbaranyai, Benkó Ferencet a budapesti, Dobos Sándort a kecskeméti és Rácz Jenő dr.-t a külsősomogyi egyházmegye gondnokát. Isten Lelke adjon erőt, bölcsességet a felelős helyen végzett minden munkájukra.

11. Dr. Nagy Sándor egyházkerületi tanácsos szolgálatának 20 esztendő évfordulóján hálással veszi számon csendes és hű munkásságát. Isten áldását kéri reá.

12. Megemlékezik a szatmárnémeti zsinat 300 éves évfordulójáról, amelyik mint a magyar reformáció első reformációja, a magyar református kegyesség történelmi formájának kialakítója is volt. Visszaemlékezik a zsinat áldott tanúságára, mely az egyházban való lelki megújulásnak a történelmi egyház medrében való megtartásának áldásairól tanít. Felhívja a gyülekezeteket és iskolákat, hogy a szatmárnémeti zsinatról kellő módon emlékezzenek meg.

13. Reménykedő lélekkel veszi számon a világ keresztyénségének, illetve annak nagyobb részének a lelki egység felé való törekvését. Isten Lelkének munkáját látja abban, és gondoskodó szeretetét áldja azért, hogy az Egyházak Világtanácsának Újjáépítési Bizottsága az egymásért való felelőségének és szolgálatának biztos bizonyosságait adta abban a nagyszabású segítő munkában, amellyel a világháború nyomorúságot szenvedett egyházak s így a magyar református egyház intézményei és szolgálói segítségére siet. Szükségesnek látja, hogy egyházi találkozókon, lelkészi gyűléseken, konferenciákon Krisztus egyházának egységtörekvéseit, a világ keresztyénségének ilyen irányú szolgálatait figyelemmel és imádsággal kísérvék.

14. Hathatósan felhívja az egyházmegyék figyelmét a telepítések folytán előálló gyülekezeti változásokra, új gyülekezetek alakulására. Ahol erre szükség van, az egyházmegyék alakítsák meg a telepéseket gondozó bizottságot.

15. Elrendeli, hogy a püspöki jelentés küldessék meg az egyházkerület minden presbitériumához. Felhívja a presbitériumokat, hogy a jelentés fontos részleteit tárgyalják meg. Az iskolákra vonatkozó részét a jelentésnek külön az iskolai megfelelő hatóságok is vegyék tárgyalás alá.

15. jkvsz

Némethy Károly világi tanácsbíró elhunytával megüresedett egy egyházkerületi világi tanácsbírói tisztség, amelynek betöltése felől eddig nem történt gondoskodás. Ugyancsak megüresedett a kecskeméti jogakadémia rendes-, a kecskeméti gimnázium pót-, a Baár-Madas leánygimnázium pót-, a kecskeméti leánygimnázium rendes- és pót-, a kecskeméti tanítónőképzőintézet pótképviselőse s az elemi iskolák hat képviselői tisztsége.

(H) Egyházkerületi közgyűlés szavazást rendel el egy egyházkerületi világi tanácsbírói tisztségre, a kecskeméti jogakadémia rendes képviselői, a kecskeméti gimnázium pótképviselői, a Baár-Madas leánygimnázium pótképviselői, a kecskeméti leánygimnázium rendes- és pótképviselői, a kecskeméti tanítónőképző pótképviselői s az elemi iskolák hat képviselői tisztségének betöltésére. A szavazatok 1947. január 15.-ig küldendők be az esperesi hivatalhoz. A szavazatok eredményének megállapítására Kardos János dr. elnökletével szavazatbontó bizottságot küld ki, melynek tagjaiul Patay Pál dr., Budai Gergely dr., b. Sigray Béla dr., Szarka Lajos dr., jegyzőjéül pedig Hörömpő Dezső választatnak.

16. jkvsz

Kováts J. István dr. passzív választói jogának időleges szüneteltetése és Benedek Zsolt dr. lemondása következtében megüresedett egyházkerületünk egy konventi lelkészi rendes és egy konventi világi rendes tagsági helye.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk titkos szavazást rendel el egy konventi lelkészi rendes és egy konventi világi rendes tagsági hely betöltésére. A szavazás idejéül november 22-ének reggeli 9 óráját tűzi ki, helyéül a földszinten lévő kis tanácstermet jelöli ki, a szavazatszedő bizottság tagjaiul pedig B.Szabó János elnöklete alatt Rúza József és Benkó Ferenc dr. tagokat kéri fel.

17. jkvsz

Minthogy az egyházkerületi tanács az I. tc. 142 §-ának negyedik bekezdése értelmében évről évre újra választandó,

(H) az egyházkerületi közgyűlés a 16 tanácstagnak megválasztására a konventi tagok választásával egyidejűleg megejtendő titkos szavazást rendel el.

18. jkvsz

Minthogy az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság a II. tc. 43 §-a értelmében évről évre újra választandó,

(H) az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság egy lelkészi és egy világi rendes, egy lelkészi és egy világi póttagjának megválasztására az egyházkerületi tanács választásával egyidejűleg megejtendő titkos szavazást rendel el.

19. jkvsz

Az állandó számszékben Fáy István, Kurdy Béla és Benedek Zsolt lemondásával, illetve Kováts J. István dr. passzív választójogának szüneteltetése következtében megüresedett 4 tagsági hely. A megüresedett állandó számszéki tagsági helyek betöltésére

(H) egyházkerületi közgyűlésünk az egyházkerületi tanács és a lelkészjelölő bizottság tagjainak választásával egyidejűleg megejtendő titkos szavazást rendel el.

20. jkvsz

Az Imre Sándor dr. elhunytával megüresedett egyházkerületi tanügyi előadói tisztelet helyettesítéssel Ványi Ferenc dr., a Baár-Madas gimnázium igazgatója töltötte be. Egyházkerületi elnökség javasolja, hogy ezen tisztségre dr. Ványi Ferenc választassék meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Ványi Ferencet egyházkerületi tanügyi előadóul megválasztja.

21. jkvsz

A megüresedett bizottsági tagsági helyekre

(H) egyházkerületi közgyűlésünk következő tagjait választja:

1. Az állandó számszékbe: Debreczeni Sándor dr.-t, Kováts J. István dr.-t.
2. Az árvaházi bizottságba: Benkó Ferenc dr.-t, Kovács Bálintot, Magyary Kossa Pétert, Ecsedy Aladár dr.-t.
3. A Baár-Madas leánygimnázium igazgatótanácsába: Bereczky Albertet, Kardos János dr.-t, Patay Pál dr.-t, gr. Teleki László dr.-t, Benkó Istvánt, póttagul Réthey Ferenc dr.-t.
4. A belmissziói bizottságba: Szabó Aladár dr.-t, Ecsedy Aladár dr.-t, Kovács Bálintot, Tóth Lajost, a tanintézetek részéről Bodonhelyi József dr.-t.
5. Az egyke bizottságba: Nagy Ferencet, Rácz Jenő dr.-t, Rúzsa Józsefet, Kiss Rolandot.
6. A Filadelfia diakonissza intézeti alapítvány igazgatótanácsába: Ecsedy Aladár dr.-t.
7. A gazdasági albizottságba: Debreczeni Sándor dr.-t, Szabó Imrét, Szabó Balázst.
8. A jogügyi bizottságba: Debreczeni Sándor dr.-t, Kardos János dr.-t, Réthey Ferenc dr.-t, B.Szabó Jánost, Borsos Endre dr.-t, Kováts J. István dr.-t, Nagy Ákost.
9. A közigazgatási bizottságba: Borsos Endre dr.-t, Rúzsa Józsefet, Nagy Ákost, Ványi Ferenc dr.-t, Bereczky Albertet, Vargha Tamást, Ecsedy Aladárt dr.-t.
10. A Madas árvaház igazgatótanácsába: Kovács Bálintot és Szabó Aladár dr.-t.
11. A népfőiskolai bizottságba: Szászy István dr.-t és Farkas Józsefet.
12. A pénz- és gazdaságügyi bizottságba: Dobos Sándor dr.-t, Jóba Józsefet, Benkó Istvánt, Debreczeni Sándor dr.-t, Patay Pál dr.-t, Vargha Tamást, Borsos Endre dr.-t, Ecsedy Aladár dr.-t.
13. A pesti ref. főiskola vagyonkezelő bizottságába: Debreczeni Sándor dr.-t és Réthey Ferenc dr.-t.
14. A püspöki iroda és levéltár ügykezelését vizsgáló bizottságba: Lázár Andor dr.-t, Szűcs Gedeon dr.-t, Kardos János dr.-t és B.Szabó Jánost.
15. A Ráday Könyvtár bizottságba: Bakó Ferenc dr.-t, Patay Pál dr.-t, Kolozsváry Bálint dr.-t, Pap László dr.-t és Budai Gergely dr.-t.
16. A tanító és tanítónőképző bizottságba: Göde Lajost és Réthey Ferenc dr.-t.
17. A tanító és tanítónőképző intézeti igazgatótanácsba:
Kecskeméti tanítónőképzőnél: elnökül Kovács Bálintot, tagul Réthey Ferenc dr.-t.
Nagykőrösi tanítónőképzőnél: tagul Jalsoviczky Károly dr.-t.
18. A tanügyi bizottságba: Bereczky Albertet, Szászy István dr.-t, a főiskolai szakosztályba, Szabó Imrét elnökül, Ványi Ferenc dr.-t előadónak, Csekey Sándor dr.-t tagnak a középiskolai szakosztályba, Ványi Ferenc dr.-t előadóul, Jóba Józsefet, Benkó Istvánt tagul a tanítóképző intézeti szakosztályba, B.Szabó Jánost elnökül, Ványi Ferenc dr.-t előadóul Ecsedy Aladár dr.-t, Szabó Aladár dr.-t tagokul a polgári iskolai szakosztályba,

Berkes Józsefet, Vargha Tamást, Füle Józsefet, Kiss Gyulát, Pál Lajost tagokul a népiskolai szakosztályba,

Muraközy Gyulát elnökül, Patay Pál dr.-t, Tóth Lajost, Pap László dr.-t tagokul a vallásoktatási szakosztályba.

19. A theologiai tanári nyugdíjbizottságba: Réthey Ferenc dr.-t elnökül, Vargha Tamást, Szabó Imrét tagokul.

20. A theologiai választmányba Budai Gergely dr.-t tagul, házgondnokul hozzászólási joggal Bodonhelyi József dr.-t.

21. Konventi sajtóügyi bizottságba: Benkő Istvánt.

22. jkvsz

Az egyházkerületi elnökség

(H) az egyházkerületi bíróságnak november 22.-én, pénteken du. 3 órakor tartandó ülését nyílt ülésben meghirdeti.

23. jkvsz

A ma délután 6 órakor a Kálvin-téri templomban tartandó istentisztelet keretében végbemenő lelkézszentelésre a következő megválasztott és még föl nem szentelt lelkészek jelentkeztek:

a budapesti egyházmegyéből: Borsos Sándor konventi missziói lelkész, Éliás József "Jó Pásztor" missziói alapítvány igazgató lelkész, Kiss Károly budapesti vallásoktató lelkész, Papp János konventi missziói lelkész,

a kecskeméti egyházmegyéből: Ulakcsay Antal kecskeméti vallásoktató lelkész,

a külsősomogyi egyházmegyéből: Egri Miklós ságvári lelkipásztor,

a pesti egyházmegyéből: Békési Andor dr. ócsai lelkipásztor, Göbolyös László szadai lelkipásztor, Oros László rákoscsabai lelkipásztor,

a pestkörnyéki egyházmegyéből: Benkó Károly Pestszenterzsébet-Klapka-téri vallásoktató lelkész, Karsai Ferenc egyházmegyei missziói lelkész, Pap Gyula budafoki vallásoktató lelkész,

a vértesszaljai egyházmegyéből: Bartha Géza martonvásári lelkipásztor.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk megállapítja, hogy a felsorolt lelkipásztorok, vallásoktató lelkészek, konventi missziói illetve alapítványi lelkészek felszentelésre való jogosultságukat igazolták, ezért bekebelezi őket egyházkerületünk lelkészei sorába s a mai istentisztelet keretében való felszentelésüket elrendeli.

24. jkvsz

Lelkészi jegyző előterjeszti, hogy a segédlelkész elhelyező bizottság 1946. szeptember hó 12.-én ülést tartott, mely alkalommal a szükségnek megfelelően a segédlelkész elhelyezést megejtette. A segédlelkész elhelyező bizottság határozata és püspök úrnak időközben történt rendelkezései szerint a segédlelkészek jelenlegi beosztása a következő:

1. Budapesti egyházmegye:

a) segédlelkész püspök mellett: -, Vilmakirálynő út: Nagyajtai Imre, Fónagy Zoltán, Frangepán utca: Fekete Sándor, Hajdú Péter, Baross-tér: Gyarmathy László, Szabadság-tér: Karsay Dezső, Józsefváros: ifj. Tóth József, Kálvin-tér: Simon Imre, Csordás Gábor, Kelenföld: Sebestyén János, Kőbánya: Hatolkay Árpád, Külsőjózsefváros: Szabó Gyula, Pozsonyi út: Szántay Ede, Mészöly Dezső, Külső Üllői-út: Bajusz Ferenc, Óbuda: Mező Gábor, Pasarét: Szabó Lajos, Tisztviselőtelep: Pintér Jenő, Zugló: Szenczy Győző, Buda: H. Füstös István, Budahegyvidék: Adorján József.

b) vallásoktató segédlelkészek: Parragh Lajos, Rigó István, dr. Tótpál Márton, dr. Böszörményi Ede, Vízaknai Tamás, Mező Ferenc, dr. Baksay László, vallásoktatók: Bálint Erzsébet, Beliczay Angéla, Bolemányi Erzsébet, Borsay Lászlóné, Csutora Ibolya, Erdélyi Ilona, Farkas Eszter, Barczán Endréné, Magai Erzsébet, Morandi Ilona, Parragh Lajosné, Pruzsinszky Irma, Sajó Margit, Soltész Judit, Sz. Kiss Zsuzsanna, Pintér Jenőné, Szabó Viktorné, Vargha Zoltánné.

c) missziói lelkészek: SDG: Kulifay Gyula és Kulifay Albert.

2. Felsőbaranyai egyházmegye:

Drávaszabolcs: Révész István, Pécs: Nagy Sándor, Nagyváty: Nagy Ákos, Mohács: Székely Sándor.

3. Kecskeméti egyházmegye:

Cegléd: Kőváry László, dr. Czeglédy Károly, Csapó András, Jászkisér: Achs Károly, Jászberény: -, Kiskőrös: dr. Vincze Ferenc, Kelebia: Mike Lajos, Kiskunhalas: Szabó Imre, Kecskemét: Biczó Károly, dr. Árkossy Jenő, Kiskunfélegyháza: Pap Ferencné, Lajosmizse: Fejérvári Zoltán, Nagykáta: Tarczal András, Nagykőrös: Kiss Lajos, Újkécske: ifj. Bogdán Gyula, Pánd: -, Szank: Fekete István, Soltvadkert: -, Szolnok: Czánik Béla, Törtel: Tóth János, Újszász: Gulácsy István, Vezseny: Benkó Balázs.

4. Külsősomogyi egyházmegye:

Ádánd: Egri Ervin, Balatonlelle: Horváth Lajos, Dombóvár: Somogyi Sándor, Dombóvár-Sásd: Erdős István, Tab: Györke Gyula, Tamási: Farkas Miklós, Nagydorog-Györköny: Eőri Szabó Dezső (id.).

5. Pesti egyházmegye:

Alag: Parragh Sándor, Gyömrő: Bódi György, Hatvan: -, Gyöngyös: Berzétei László, Pestszentimre-Gyálliget: -, Üllő: Lénárt László, Vác: Csuka István, Tahitófalu: Papp Ákos, Monor: -.

6. Pestkörnyéki egyházmegye:

Békásmegyér: -, Pesthidegkút: Hegyaljai György, Budafok: Konkoly Iván, Csepel I.: Galántai Jenő, Csepel II.: -, Csákliget: Hézszer Zoltán, Kispeszt-Rózsater: Ablonczy Dániel, Pestszenterzsébet-központ: Bárdos Lajos v.o., ifj. Széles Sándor v.o., Pestszenterzsébet-Klapka-tér: -, Pestszentlőrinc-központ: Mányoki Sándor v.o., Málnássy Sándor, Pestszentlőrinc-Erzsébet-telep: Alföldy Boruss Dezső, Pestújhely: dr. Sallay Gergely, Billédi Ferenc, Pilisvörösvár: Nobik József, Rákospalota-óváros: Karsay Ferenc, Pintér István, Rákospalota-újváros: Bölcseki Géza, Rákosszentmihály: Kurucz Gyula v.o., Soós László theol., Újpest-belsőváros: Vargha Sándor theol., Újpest-újváros: Király László theol.

7. Solti egyházmegye: Baja: Pánczél Zoltán, Baja-Vaskút: Vietorisz Lajos, Bácsalmás-Katymár: Papp Béla, Bácsalmás-Gara: Balogh László, Dömsöd: Kovács László, Dunavecse: Szamosközi István, Foktő: György László, Kiskunlacháza: -, Jánoshalma: Dobó László, Kalocsa-Hajós: Zákányi József, Kunszentmiklós: Márton István, Vargha Sándor Balázs, Kunkerekegyháza: dr. Gál Ferenc, Szalkszentmárton: Böröczky Gábor, Szigetszentmiklós: -.

8. Tolnai egyházmegye:

Cece: Osváth Viktor, Kajdacs: László Tibor, Nagypall: Kővágó János, Szekszárd: Szigethy Gyula, Tengelic: Tóth Kása Sándor.

9. Vértesaljai egyházmegye:

Aba: Labanc László, Bicske: -, Érd: Szívós István v.o., Sárbogárd: ifj. Kiss Dániel, Velence: Lengyel József, Seregélyes: Csavar Ernő, Pátka: Seregélyesi János, Pusztaszabolcs: Vida András, Tabajd: Lengyel Pál, Szabó Sándor, Vértesboglár: Pünkösti Sándor, Budakeszi: dr. Nagy Gyula.

Nyilvántartásba vett segédlelkészek:

Bartha László, dr. Csia György, Szalay István, Katona Lajos.

Bejegyzett segédlelkészek:

Harta: dr. Hamar Péter, Buda: dr. Földes Pap Károly, Pasarét: Négyessy Bertalan.

Külföldi tanulmányúton vannak:

Szabó László, Svájc.

Lelkészjellegű egyének:

Bánki Mihály tanító, Balatonendréd, Berta Barna, 38/1942. kgy. hat., Boldizsár Endre tanító, Nagykőrös, Boda Péter tanító, Kazsok, Borsos Ferenc tanító, Kispeterd, Enghy Sándor tanító, Úny, dr. Falusy Dezső t.ü. fogalmazó, Ferenczy István tanító, Szedre, Gálos Alajos polg. isk. tanár, Szentendre, Gyányi Károly tanító, Nagyszékely, Karsay Sándor gimn. tanár, Kiskunhalas, Kővágó János tanító, Nagypall, Péteri Ferenc tanító, Markóc, Szabó József tanító, Drávapiski, Szabó Lajos tanító, Prónayfalva, Szokolay Miklós tanító, Soltszentimre, P. Nagy Dénes OTI tisztviselő, dr. Tarr Kálmán miniszteri osztálytanácsos VKM, dr. Nagy László, Tök, dr. Várnagy Mihály tanügyi fogalmazó, 31/1942. kgy. hat.

Tábori lelkeszi szolgálatban:

Tunyogi Csapó András, Fazekas László, Borzsák Sándor, Horváth György, Sallai István, Négyessy Bertalan.

Menekült lelkeszek:

Agyagássy Károly Pesthidegkút, dr. Árkossy Jenő Kecskemét, Bódy György Gyömrő, Böröczky Gábor Szalkszentmárton, Csavar Ernő Seregélyes, Csutak Károly, Diószeghy Károly Kiskunmajsa, dr. Földessy József Nagytétény, Horváth Lajos Balatonlelle, Kiss Lajos Nagykőrös, Kovács László Dömsöd, Lengyel

József Velence, Lengyel Pál Pusztaszabolcs, Lukácsi Gyula Kunszentmiklós, Murányi Árpád Kunszentmiklós, Málnássy Sándor Pestszentlőrinc-központ, Révész István Drávaszabolcs, Somogyi Sándor Dombóvár, Székely Sándor Mohács, Szabó Lajos Pasarét, Szabó Sándor Tabajd, Vida András Pusztaszabolcs, Pünkösti Sándor Vértesboglár.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a segédlelkészelhelyező bizottság és püspök úr rendelkezéseit tudomásul veszi.

25. jkvsz

Missziói jelentés.

1943 után ez az első esztendő, amikor az egyházkerület missziói bizottsága és közgyűlése részletesebben foglalkozhatik az egyházmegyék és gyülekezetek missziói jelentéseivel s újra megkísérelhetjük a gyülekezeti munka és a misszió összefoglaló képét megrajzolni. Hangsúlyozom, hogy a régebbi missziói jelentésekhez képest a jelenlegiek még mindig hiányosak és töredékesek, pedig a régiek se nélkülözték a hiányt és töredékességet. Hiányzik a Pesti, a Külsősomogyi egyházmegye jelentése, a Tolnai pedig azon az alapon készült, hogy a gyülekezetekből "missziói jelentések ez évben nem érkeztek", a missziói előadó se tudott sehová eljutni közlekedési és anyagi nehézségek miatt, tehát a rövid jelentés impressziók és érzések alapján készült. Ha eddig a számadatokban megnyilvánuló bizonytalanságot és megbízhatatlanságot kifogásoltuk, nem tölthet el meglepéssel az érzések és föltételezések alapján készült jelentés sem.

A valóságos helyzetről most sem lehet átfogó képet nyerni. A különböző igényekkel 1 szempontokkal készült jelentések itt-ott feltüntetett adataiból az derül ki, hogy a gyülekezeti munkában résztvevők száma általában csökkenő irányt mutat. Ennek okául a jelentések általában a külső körülményeket tüntetik föl: helyiség hiányt, nagy szegénységet, amelyben "a sok munka nemcsak a tenyeret, de a szívet is kérgessé teszi, azután fűtőanyag, világítószer hiány stb.". Nyilvánvaló, hogy ezek a külső tényezők sem jelentéktelenek a lelki munka szempontjából. De olvasunk mi az Igéből olyat is, hogy "igen nagy szegénységük jószívűségük gazdagságává növekedett, mert... önmagukat adták először az Úrnak". Már ott vannak nyomai a jelentésekben annak - különösképpen a Pestkörnyéki egyházmegyében -, hogy ez a nem e világ szerint való igazság valóságos jelekben és csodákban meg is mutatkozik. De az ilyen jelek és csodák inkább kivételek. Megrendítő, hogy Isten ítélő keze alatt mennyire nem változott meg és nem újult meg Lélek által a missziói munka, még külső statisztikai forma szerint se. Az egyik egyházmegyében pl. jelentik, hogy 29 gyülekezetből csak kettőben volt külön férfiak számára összejövétel, ezek közül is csak az egyikben rendszeres a bibliaóra, a másokban "rendszeretlenül és időközönként" tartottak a férfiak összejövételt. Magyarázat: az intenzív politikai pártélet hatása, amely férfaink minden idejét és érdeklődését leköti. De asszonykörü munka is csak 8 egyházközségben folyt, leányoknak csak 3 helyen volt bibliaóra és 11 gyülekezetben "rendszeresen tartottak leánykörü összejövételt". Nem egészen érthető előttünk, hogy ezekben mit csináltak. Fiú ifjúsági munka 9 gyülekezetben folyt, gyermekmunka 14-ben. Átlagban számítva tehát a papírforma szerint elvégzendő munkának 31%-át jelenti a jelentés. Nem mindegyik jelentésből lehet ilyen statisztikai képet alkotni, de nem szeretnénk az őszinteségre törekvő számadatokat nyújtó egyházmegyét hátrányos helyzetbe hozni azokkal szemben, akik vagy nem is ismerik a helyzetet, vagy nem tárják föl. A gyülekezeti munkák erősen csökkenő tendenciáját a Budapesti egyházmegye is jelenti, a többi jelentésekben is - egyes vigasztaló és komoly reményt keltő munkaág, különösen a női munka virágzása mellett - nagyjából ugyanez az összbenyomás. Tisztában kell lennünk a lelki munka számbavételének mindig problematikus voltaival, tisztában kell lennünk azzal is, hogy a rajtunk végigszántó háborús és forradalmi idők valóban súlyos nehézséget és külső akadályt támasztottak, de legfőképpen tisztában kell lennünk azzal, hogy az egyház Ura még azoknak is, akikről azt mondja, hogy "az a neved, hogy élsz, és halott vagy", mindig csak egy parancsot ad: "erősítsd meg azokat, akik halófélben vannak".

I. Gyermekmunka

A jelentést adó egyházmegyék egymástól meglehetősen különböző képeket adnak a gyermekgondozásról. Legkedvezőbb képet Felsőbaranya ad, ahol a hétköznap reggeli könyörgéseket mindenütt évek óta gyermek-istentiszteletké alakították át s ezen kívül önkéntességi alapon 34 gyülekezetben volt külön vasárnapi iskola. A gyermek-istentisztelet és vasárnapi iskola még mindig probléma maradt sokak előtt, mintha egymást kizáró és nem egymást kiegészítő lenne a kettő. De kettő ez

a kettő. A szülők magatartásával kapcsolatosan a jelentések kedvezőek. Alig akad, de még mindig akad jelentés, ahol közömbös, vagy éppen közömbös és idegenkedő magatartást jelentenek.

A konfirmációi oktatásban néhány jelentés szomorúan közli a konfirmálók számának csökkenését, a bibliák hiányát. De csak egy jelentés mutat rá ebben a vonatkozásban az egyháztól való elidegenedésre. Egy fecske ugyan nem csinál nyarat, de megjelenése azt jelenti, hogy közel van a nyár s azért jó az egy fecskére is felfigyelni.

II. Az ifjúsági munka

több jelentés szerint fiúk és leányok között közösen folyik. Sok helyen az ifjúság kicsiny száma, vagy éppen az ifjúságnak az együttes romeltakarító és újjáépítő munkája teremtett olyan kapcsolatot, aminek természetes következménye volt a munkában való további együttmaradás. Nyilván nem helyes, ha állandósul, illetve ha mind a két nembeli ifjúság meg nem találja a maga különleges igényeihez illő külön gondozást és külön közösséget. Sok vigasztaló van az ifjúsági munkáról szóló jelentésekben. A Felsőbaranyai egyházmegye 10 körzete körzetgazdák vezetésével úgy látszik komoly és eredményes munkát végez. "A megfásult gyülekezetekben az ifjúság buzgósa az egyetlen reménység és vigasztaló jel".

Igen komoly hatása van utazó lelkészeink evangelizáló szolgálatának: az általuk meglátogatott gyülekezetek egész sorában friss és életteljes ifjúsági munka indult s ennek a munkának lelkek megújulásában és sok áldozatos munkában láthatók a gyümölcsei. Az egyik jelentés kommentár nélkül állapítja meg, hogy az ifjúsági munka a gyülekezetek egy részében nem tud keresztül vergődni az akadályokon, az ifjúság távol marad, "mások pedig virulnak: konferenciát tudnak tartani, tanfolyamot rendeznek" stb. Meggondolkoztató, hogy miért így az egyik s másként a másik. Egy területen, ugyanazon fajta nép ifjúsága miért fogékonyabb az egyik helyen, mint a másikon? Nyilván nem a fogékonyságban van az ok. A legjobban megpróbált, a háborútól legsúlyosabban megszenvedett gyülekezetekben néhol tespedés, máshol hálára és örömeire indító csodálatos munka folyik. Zámolyon pl., ahol a falu 18-szor cserélt gazdát, az ifjúság a hajnali és az éjszakából ellopott órákban építette meg a gyülekezeti összejövetelt pótló iskolát.

III. A felnőttek közötti munkában

szembetűnő volt mindig az aránytalanság a női és a férfi munka között. A nőszövetségek munkája mindenütt ígéretes indulásban van. Az élet biztató jelei és gyümölcsei mutatkoznak néhol a helyi erők buzgó szolgálata, sokkal több helyen az Országos Nőszövetség evangelizáló kezdeményezése által. Egyházmegyei nőszövetségi konferenciák mindenütt, ahol csak tartattak, arról tesznek bizonyosságot, hogy asszonyaink keresve keresik és vágyva várják az evangéliumot és készek azonnal szolgálatra váltani az Istentől kapott áldást. Több egyházmegye jelenti, hogy egyházmegyei nőszövetségi női titkárt állít be az Országos Nőszövetség támogatásával.

A női munkában is természetesen megemlékeznek a jelentések az asszonykörök és nőegyesületek számának nagy megcsappanásáról. Új kezdet és alaposabb, gyökeresebb kezdet szükséges ebben a munkában is, mint minden egyébben.

A férfiak közötti munkában a legkézenfekvőbb és legsürgősebb a presbiterek lelki megelevenedése és munkába állítása. Budapest 3 gyülekezete rendszeres családlátogató presbiterekről emlékezik meg (Fasor, Zugló és Kelenföld). Ezt a munkát az egész egyházmegye programszerűen végezni akarja valamennyi gyülekezetében. Különös gondot jelentene a hadifoglyokkal és családjaikkal való foglalkozás. Ezen a területen az elmaradó munka két súlyos következménnyel jár: a miseszolgáltatás vonzó ereje és a kártyavető-jövendőmondó babona fölburjánzása.

A férfiak közötti evangéliumi munkának legtöbb helyen az a baja, hogy hozzá se fognak, vagy ha hozzáfognak, csüggedten abbahagyják, mert kevés és kicsi az azonnal látható eredmény. Nyilvánvaló ebből, hogy az evangéliumi munka természetével nem akarunk megbékülni s hol az a bajunk, hogy nem akarunk eredményeket látni, hol az, hogy csak számokban látjuk az eredményeket. A pestkörnyéki jelentést idézem itt: "Az aléltságból először asszonyaink tértek magukhoz, de több helyen biztató jel, hogy férfiak is komolyan keresik az Igét. Biztató jele az ébredésnek, hogy gyülekezeteinkben mindig többen járnak férfiak is s az lesz az egészséges, ha mostani női gyülekezeteink átalakulnak legalább felerészben férfi gyülekezetekké. Itt nemcsak a vasárnapi istentiszteletet értem, hanem a bibliáórákat is".

IV. Iratterjesztés.

Az iratterjesztés munkája az inflációs időben mindenütt nagyon nehezen ment, de lassan mégis csak elindult s egyházi lapjaink és naptáraink, különösképpen pedig a Traktátus Vállalat nagyjelentőségű szolgálata ezen a téren ad valami biztatást. Sehol se várna ránk aránylag könnyebb és a szegénység ellenére is eredményesebb munka, mint az iratterjesztés komolyanvételénél. Nyomatékosan fel kell erre hívunk lelkipásztoraink és gyülekezeteink figyelmét.

V. Szeretetmunka.

Legtöbb jelentés a szeretetmunka nehézségeiről és akadályairól számol be. Ezek az akadályok nyilvánvalók. De alig hiszem, hogy a pestkörnyékinél sokkal súlyosabb helyzet lett volna máshol. S itt a jelentés mégis így szól: "A nyomorúságban a hívők között megnövekedett az áldozatos szeretetnek a lelke. Több egyház tett jelentést arról, hogy tagjaiban megerősödött az egymáshoz tartozás érzése, kezd sok helyen komoly határozottsággal kialakulni a hívők közössége... Eddigi szeretetszolgáltatunknak a csődje bekövetkezett. Karácsonyi kirakatszegény gondozásunk és külső támogatással végzett jótékonykodásunk nem volt az, amit a Biblia és az őskeresztyénység többek között az egymás terhe hordozása alatt is értett. Valljuk meg, mindig csak a feleslegesből adtunk, akár magunkéból, akár az egyházi pénztárból. Keresztelő Jánoson keresztül üzente nekünk Isten azt, hogy "akinek két köntöse van, adja egyiket annak, akinek nincs, és akinek van eledele, hasonlóképpen cselekedjék", addig, amíg nem két, de négy köntösünk is volt. Isten szörnyű ítéletének kellett bekövetkeznie rajtunk, hogy ezt a felszólítást megérthessük. Az elmúlt télen a pestkörnyéki gyülekezetekben sok református család azért nem halt éhen, mert Krisztusban testvéreik letörtek a maguk nagyon is szűkös kenyeréből számukra, sok ember azért nem maradt teljesen ruha nélkül, mert szórul-szóra úgy történt, hogy akinek két felöltője vagy cipője volt, odaadta annak, akinek egy sem volt. Erre azonban csak azok az egyháztagnak képesek, akik a Krisztusban vannak, mások előtt még mindig bolondság az ilyen. Sok gyülekezet így tartotta fenn lelkipásztorát, az egyház alkalmazottait s így tartotta fenn az infláció alatt hitben testvéreit. Kezd biztató jelként kialakulni valóságként a hívők közösségében, hogy egy test tagjai vagyunk mindnyájan.

Természetesnek vesszük tehát azt - amiről sok gyülekezet beszámol -, hogy azoknak az adománya, akik eddig fitogtatva adtak, elmarad, s azoké, akik a maguk nyomorúságából úgy adakoztak, mint a bibliai özvegyasszony, de az ilyen adományokat nem nyomtattuk ki az egyházmegyei jegyzőkönyvben, hatalmasan megnövekedett, minden esetre sokkal, de sokkal nagyobb anyagi és erkölcsi értéket képvisel, mint azoké, akik azért adtak, hogy az emberek lássák és dicsőítsék őket. Amazok eltűntek, emezek az elmúlt tél folyamán is a szó szoros értelmében életüket mentették meg a két fillérekkel. Vajon Isten a maga jegyzőkönyvébe melyiket jegyzi fel maradandó bizonyágként?"

VI. Egyházi élet és misszió.

Az egyház élete a misszió. És ennek az életnek, akarjuk, nem akarjuk, döntő tényezője a lelkipásztor. Ha végigtekintjük a hézagos és hiányos missziói jelentéseket, nem nehéz újra rájönni arra, amit mindig tudhattunk, hogy a lelkipásztorok hitén és engedelmisségén, vagy hitetlenségén és engedtlenségén múlik a dolog. Ezért elsőrendű feladat a lelkipásztorok lelkipálcázása. Elsősorban magával az egyházzal, tehát a gyülekezettel szemben kell támasztani azt az igényt, hogy vegye magára az imádkozás és a szeretetteljes segítő együttműködés felelősségét lelkipásztoráért. Ehhez a lelkipásztorok alázatossága volna szükséges, amit egy-két első fecske már mutat is: az igehirdetést vasárnap délutáni összejövetelen megbeszéljük a gyülekezet legkomolyabb tagjaival. A másik a lelkipásztorok egymással való közössége, amelynek vannak ugyan biztató jelei, de nagyon messze vagyunk attól, hogy komoly lelki közösségben való együttléttel jellemeznék a többséget. Ez után következik a felügyelőszolgálat és felelőssége lelkipásztor testvéreikért. Az egyik jelentés rámutat egy félelmes veszedelemre: "Csak az ne következzen, ami pedig fenyeget, hogy gyülekezetünk tagjai előbbre jutnak a megújulásban, a Krisztusban való életben, mint a lelkipásztorok. Ennek a veszedelemnek ránk nézve veszedelem és ítélet. Krisztus ma is kimozdíthatja gyertyatartóit helyükből."

A tulajdonképpeni misszió, vagyis a pogány és zsidó misszió alig szerepel úgynevezett missziói jelentéseinkben. Ha a kérdőív nem kényszerítené, talán még ennyi nyoma sem lenne a külmisszióknak a jelentésekben. S mivel a kérdőív nem kényszerít, nyoma sincs a jelentésekben a zsidómisszióknak. Jó lett volna tudni, hogy a zsinat által elrendelt zsidómissziói vasárnapot hol tartották meg és hol, miért nem.

Kényes kérdés, s talán szerencsénk, hogy kérdőívünk fogyatékosága miatt lehetünk akár optimisták is ezen a területen.

A leglélekszerintibb pestkörnyéki jelentés rámutat arra, hogy az egyházi élet megújulásának, reformjának és reformációjának biztató jelei mutatkoznak. "Első és legfontosabbnak látszó kérdésként az egyháztagság reformja toltult előtérbe, mint ami nélkül a jelenlegi helyzetben el sem tudunk indulni. Gyülekezeteink egy része napirendre is tűzte ezt a kérdést. Presbitériumok határozatokat hoztak, melyben egyháztagsági nyilatkozat kitöltéséhez kötötték az egyháztagságot... Ezzel szoros kapcsolatban áll az egyházi adózás reformja is. Az ország sok gyülekezetében még mindig meg lehet azt tenni, hogy az egyházi adót a régi rendszer alapján kiróják az egyháztagokra, de Pestkörnyéken ez már mindenütt erkölcsileg lehetetlen. Ma már azon csodálkozunk, hogy valamikor ment az egyházi adó kényszerű kirovása és hatósági úton való behajtása."

Ezzel elérkeztünk ahhoz a kérdéshez, amely egyházunknak különösen missziói lelkületű részét az elmúlt esztendőben mélyebben kezdte foglalkoztatni. A tárgysorozat külön pontján ez a kérdés előkerül, de nem véletlen, hogy az egyik missziói jelentés ezeket a gyökeres reformkérdéseket fölvetette. Nyilvánvaló, hogy egyházunk megújítása nem képzelhető el az Ige parancsainak engedő, komoly reformok nélkül, amiket elesettségünkben méltán nevezhetünk reformációs törekvésnek - de éppen olyan elképzelhetetlen bármiféle reformációs törekvés, ha nem a lelki megújulás, az evangéliumi ébredés képezi az alapját.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a missziói jelentést tudomásul veszi. A gyülekezeti munka minden ágában a külső akadályok és nehézségek nem megtorpanásra, hanem fokozott munkára kötelezik a gyülekezeteket és a lelkipásztorokat. A fokozott munka lehetőségét és eredményességét igazolja, hogy a legerősebben megpróbált területeken áldásos és eredményes lelki munka folyt.

A gyermekek között úgy a vasárnapi iskolai, mint a gyermek-istentiszteletek munkáját mindenütt végezni kell.

Az ifjúsági munkában a RKIE akadálytalanul végezheti szolgálatát s ezért a közgyűlés felhívja a lelkipásztorokat, hogy ahol a RKIE munka szünetelne, haladéktalanul indítsák meg. Felhívja az egyházmegyét a jól bevált RKIE szervezet felújításával a munka irányítására és ellenőrzésére. Úgy az esperesek, mint a lelkipásztorok figyelmét nyomatékosan felhívja arra, hogy az illetékes tényezőkkel keressék és építsék ki a kapcsolatot a RKIE munkának a demokratikus ifjúsági nevelés rendszerével való összehangolásra. Az egyházkerület ifjúsági munkáját továbbra is külön egyházkerületi megbízott tartja számon, akinek jelentését a közgyűlés tudomásul veszi.

A leányifjúsági munkával kapcsolatosan felhívja a figyelmet arra, hogy a fiúkkal közös munka állandósítását nem tartja helyesnek, illetve csak úgy tartja alkalmazhatónak, ha mindkét nembeli ifjúság megtalálja a maga különleges igényeihez illő külön gondozást és külön közösséget.

Utazó lelkészeink evangelizáló szolgálatát elismeréssel veszi tudomásul és további munkájukra Isten áldását kéri.

A felnőttek közötti munkában Isten iránti hálával állapítja meg a nőszövetségek munkájának ígéretes indulását s az Orsz. Nőszövetség vezetőségének evangelizáló szolgálatát értékeli és folytatásához a gyülekezetek és egyházmegyék imádkozó és segítő támogatását szükségesnek tartja. Az egyházmegyei nőszövetségek megszervezése vagy újralakítása feltétlenül szükséges.

A férfiak közötti evangéliumi munkához mindenütt hozzá kell fogni és elhinni Isten ígéretét, hogy a kevésen való hűség még ilyen vonatkozásban is többre bizást fog eredményezni. Különösen fontos a presbiterek lelki megelevenedését és munkába állítását gyülekezetenként, körzetenként és egyházmegyénként állandóan és buzgó lélekkel végezni. A presbiterek figyelmét fel kell hívni a gyülekezeti munkában való részvételre s különösen az ifjúság között rájuk váró szolgálatra.

Az iratterjesztés munkáját minden gyülekezetnek kötelessége végezni s különösen felhasználni a traktátus vállalat nagyjelentőségű szolgálatát.

A szeretetmunka az Istentől reánk mért súlyos próbatétel idején a gyülekezetek életének vagy halálának jele. Minden gyülekezet gondosan tartsa számon egyrészt saját karitatív és szociális feladatait és vegyen részt az egész egyház nagy közösségének szeretetszolgálatából is.

A lelkipásztorok lelkigondozása elsősorban a gyülekezetek felelőssége s a gyülekezeteknek mint a hívő közösségnek magukra kell venni a lelkipásztorukért való imádkozást és a szeretetteljes együttműködés felelősségét. A lelkipásztorok ápolják az egymással való közösséget s mindenütt a

kisebb lelkészi köri rendszeres, legalább havonkénti összejövetelt az Ige közös tanulmányozására és az együtt imádkozásra meg kell tartani.

Az espereseket és az egyházmegyei missziói előadókat felhívja a közgyűlés, hogy a lelkipásztorok lelki életének és szolgálatának segítő és testvériesen buzdító ellenőrzését el ne mulasszák.

A lelkipásztorokat külön felhívja a zsinati tanács határozatainak gondos áttanulmányozására és e határozatoknak a gyülekezetekkel akár istentiszteleteken, akár konferenciákon s különösen presbiteri összejöveteleken való megismertetésére.

A pogánymisszió és a zsidómisszió végzésére s az ezért való imádkozásra a gyülekezetek is, az egyházmegyei közösségek is felhívatnak.

Közgyűlés felkéri az Egyetemes Konventet, hogy új missziói kérdőív készítéséről gondoskodják, figyelembe véve az esperesi kérdőíveket, amelyekkel a missziói kérdőíveknek összhangban kell lenni. Egyidejűleg kéri az Egyetemes Konventet: gondoskodják szórvány- és tanyamissziói kérdőívekről is. Az egyházmegyei missziói előadókat felhívja a közgyűlés, hogy a kérdőívekre vonatkozó javaslataikat az egyházkerületi missziói előadóhoz sürgősen terjesszék be.

26. jkvsz

Szórvány- és tanyamissziói jelentés.

A Felsőbaranyai, a Pestkörnyéki és a Vértesaljai egyházmegyék adtak be jelentést a szórványgondozásról. A Felsőbaranyai jelenti, hogy 140 szórványban 2770 lelket tartanak nyilván s a nehéz külső körülmények között végeztek 80 istentiszteletet, 31 keresztelest, 18 temetést, oktattak 221 növendéket, konfirmáltak 29-et, úrvacsorát osztottak 16 ízben, látogatást 168 esetben végeztek. A 2770 lélekből legfeljebb 270-nek a gondozása van biztosítva, 2500 hívünk templomtól távol, vezető nélkül él kisebb-nagyobb csoportokban az egyházmegye keleti felében, a Pécs, Magyarbóly és Mohács közti 600 négyzetkilométernyi területen, 60 községben. Az egyházmegye legalább 2 missziói lelkészi állás szervezését kéri, az egyiket Mohács, a másikat Pécs vagy Villány központtal. Külön növeli a feladatot a telepítés, mert Hajdú és Bihar megyéből mintegy 2000 lélekkel gyarapodott a hívek száma a jelentés készítéséig, s ez a szám a folyamatban levő telepítéssel növekedni fog. Gondozásuk lelkesedéssel indult, a nehézségek miatt megtorpant, bár egyes helyeken, pl. Magyarbólyban a presbiterek megértő áldozatkészséggel sokat segítettek fuvarnyújtás által.

A Pestkörnyéki szórványjelentés 6 szórványról azt a képet nyújtja, hogy a lélekszám nagyjából azonos maradt, viszont gondozásukra a lelkipásztor nem kapott semmi segítséget. "Úgy látszik, sok nyomorúságon kell még keresztül mennünk, hogy megtanuljunk egymás terhét hordozni és úgy tölteni be a Krisztus törvényét."

Vértesalja is a sok németajkú községben már megkezdett és azóta bizonyára folytatódott telepítésről emlékezik meg, s e kisebb népvándorlás új feladatait most méri fel. Van olyan szórvány, ahol a telepes község létesítése 400 lélekből álló társegyház szervezését teszi kívánatossá. A nagyon súlyosan megpróbált Vértesalja méltán kéri, hogy ebben a munkában erőteljesebb missziói segéllyel támogattassék.

A Kecskeméti egyházmegye jelentése szerint a rendkívüli nehézségek ellenére a lelkipásztorok igyekeztek megtenni mindent, amit tehettek s legalább egyszer az év folyamán minden szórványt fölkerestek.

Tanyamissziói jelentésben Kecskemét jelenti, hogy a tanyákon lakó szétszórt híveket istentiszteleteken igyekeztek összegyűjteni. Egyes helyeken a segédlelkészhiány s a munka nagysága miatt a tanyamisszió kárt szenvedett. Fuvar hiánya miatt többen panaszkodnak.

Tanyamissziói jelentésében Vértesalja beszámol az új településekkel adódott új helyzetről. A régi tanyák helyén sok helyütt új lakók vannak, sok helyen a romokból kellett most alkotni, az anyagi problémák lefoglalták az emberek idejét és erejét. A tanyák lelkigondozása a lelkipásztorok különleges fáradtságát igényli, amiben sokszor nagy akadály a ruha és lábbeli hiánya, a gyenge táplálkozás miatti erőtlenség, néhol az egyházzal szemben való barátságtalan magatartás. Buzgó munkatársak, tanítónők és KIE-tagok segítettek. Tankönyv-, zsoltszöveg- és zsoltszöveg-nyújtás nagy kérdés.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szórvány- és tanyamissziói jelentést tudomásul veszi. Helyesnek és indokoltnak tartja a Felsőbaranyai egyházmegye két missziói lelkészi állás szervezésére vonatkozó javaslatát.

28. jkvsz

Szociális központ.

Az Egyetemes Konvent zsinati szabályrendelet-tervezetet készítette a Magyarországi Református Egyház szociális központjáról. A Solti egyházmegye a szabályrendelet minden pontját magáévá teszi és helyesnek tartja. A Vértesaljai egyházmegye a szociális központ szükségét látja, alapgondolatát helyesnek ismeri el, azonban addig, amíg a Magyar Országos Református Közalap a törvényben előírt követelményeit nem tudja kielégíteni, ilyen újabb nagyarányú megterhelést nem tart helyénvalónak. A Felsőbaranyai egyházmegye örömmel fogadja el és a legsürgősebben megvalósítandónak tartja a szociális központot, csak azon aggódik, hogy ez a szabályrendelet-tervezet is csak tervezet marad, mint a "gyülekezetek belkörü segélyezésére", valamint "a lelkészek neveltetési alapjáról készült szabályrendelet-tervezet". Hangsúlyozza, hogy a Lelkészi Nyugdíjintézetnek megfelelő reformon kell keresztül mennie s a szociális központ célkitűzéseit a lelkészi nyugdíjintézet reformjával kell összekapcsolni. Megállapítása szerint a szociális központ feladatai közé beleillik a lelkészi nyugdíjintézet megújult szellemében való rendezése és az előbb említett két meg nem valósult szervezet. A többi egyházmegye véleménye nem érkezett meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés országos református szociális központ megszervezését szükségesnek tartja. Ebben a központban széttagolt és az együttműködésre alkalmat alig találó szeretetmunkáink egységbe foglaltatnak és a külföldi segélyezési akciókkal is egy központi szerv veheti föl és tarthatja fenn a kapcsolatot. Megfontolandónak tartja, hogy ebbe a szociális központba a magyar református egyház "pénzügyi és gazdasági érdekeinek széleskörű szolgálata" belefoglaltassék. Az egyház pénzügyi és gazdasági természetű kérdéseit nem tartja azonosnak az egyház szociális feladatait, felelősségét és munkáját egybefoglaló szociális központtal.

29. jkvsz

A monori egyház presbitériuma javasolja, hogy az egyetemes zsinat tegye lehetővé liturgiánkban az Úri imának együttes, hangos elmondását, ami a gyülekezet közösségi érzésének is jobban megfelel.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az indítványt azzal terjeszti a zsinat elé, hogy az egységes liturgia jelenleg sem akadályozza annak, hogy az Úri ima együttes, hangos elmondását azok a gyülekezetek, amelyek ezt kívánják, bevezethessék.

30. jkvsz

Szabályrendelet egyházkerületi missziói lelkészi állásról.

Az egyházkerület 1945. évi közgyűlése 95. szám alatt úgy intézkedett, hogy a kerületi missziói lelkészre vonatkozó, már régebben elkészített szabályrendelet a legközelebbi közgyűlésig érvényben marad s a még hiányzó egyházmegyei állásfoglalások figyelembevételével a végleges szabályrendelet-tervezetet ismét a közgyűlés elé terjeszti. A Pestkörnyéki egyházmegye a szabályrendelet-hez magához érdemben nem szól hozzá, ellenben a missziói lelkészi állás megszervezésének elhalasztását javasolja, amíg anyagi tekintetben teherbírásunkról tiszta képet nyerhetünk. A Felsőbaranyai egyházmegye elfogadja a szabályrendelet-tervezetet azzal a kiegészítéssel, hogy a 4. pontban foglalt munkaterv elkészítése az egyházmegyék meghallgatásával történjék s evégből vegyék figyelembe az esperesek és az egyházmegyei missziói előadók erre vonatkozó kérdéseit és javaslatait. Nem helyesli a Pesti egyházmegye azon javaslatát, mely szerint a kerületi missziói lelkész egyúttal az egyházkerület missziói előadója is legyen. A Kecskeméti egyházmegye teljesen megfelelőnek tartja és elfogadásra ajánlja a szabályrendeletet, de szintén kéri, hogy a munkaterv időben közzé legyen az egyházmegyék espereseivel és missziói előadóival.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a missziói lelkészi állás szervezésére vonatkozó szabályrendeletet azzal a módosítással, hogy a munkaterv készítése az egyházmegyék missziói előadóinak és espereseinek meghallgatásával történjék, jóváhagyja.

31. jkvsz

Lelkészek továbbképzése.

Felsőbaranya jelenti, hogy havi lelkészi értekezleteit 11 alkalommal megtartotta, amelyből 6 kizárólag lelkészi találkozó volt, 5 pedig missziói szolgálat a gyülekezetek körében. A lelkészek önképzésére alig kerülhetett sor a múlt esztendőben a megélhetésért folytatott küzdelem miatt. Horváth

Rezső tésefai lelkipásztor államtudományi doktorátust szerzett az egyháztagságról írt disszertációjával. Két szélesebbkörű lelkészi értekezletet tartottak, amelyek közül az egyik a tudományos továbbképzés szolgálatában állt s "A megigazulás a protestáns theológiában" címen tartott előadást Nagy Gyula pécsi ev. vallásoktató lelkész. Az egyház reformációja, a kegyelem és a bibliai eschatologia témáival foglalkoztak lelkészi csendesnapokon. A Tolnai egyházmegye jelentése szerint a közlekedési nehézségek és anyagi okok miatt az összejöveteleik szüneteltek. A Vértesaljai egyházmegye egy lelkészi köri összejövetelt tartott, amelyen az igazi békéről és az ORLE reformjáról hangzottak el előadások.

(H) Egyházkerületi közgyűlés nyomtatékosan felhívja a lelkipásztorokat, hogy egyrészt a személyes keresztyén élet és a lelkipásztori munka szempontjából a lelki közösséget ápoló körök összejöveteleket, másrészt a tudományos képzést szolgáló tanulmányi munkát komolyan és programszerűen végezzék s az egyházmegyék ezeket számontartva, kellő időben terjesszék be jelentéseiket.

32. jkvsz

Egyházi reformjavaslatok.

Egyházkerületi közgyűlésünk 1945. évi 92. sz. határozata alapján, valamint az egyházi életben felmerült különböző, az egyház megújulását szolgáló javaslatokkal kapcsolatban a következő jelentések érkeztek:

1) A Tolnai egyházmegye megállapítása szerint "a hódmezővásárhelyi javaslat és a nyíregyházi memorandum olyan döntő változásokat idézne elő egyházi életünk egész alkatában, hogy ezeknek elvi és gyakorlati szempontból való alapos vizsgálatát a kerületi határozat értelmében látná megnyugtatónak". Sajnos, e rövid és egyszerű megállapítás így semmiféle alapos vizsgálatról nem ad számot.

2) A Felsőbaranyai egyházmegye szükségesnek tartja az egyház belső és külső megújulását, amelyben első a belső. Ezért szükségesnek tartja a lelkészek komoly továbbképzését a theológiákon, a lelkészképzés megfelelő reformját tantervben, módszerben stb., ugyanígy a vallásoktatás és a konfirmációi előkészítés reformját s egyházi törvénykönyvünkől és gyakorlatunkból kiküszöbölendőnek tartja mindazokat a jogszabályokat és elemeket, amelyek az evangéliumi életszemlélettel ellentétben állnak. Azonban nem látja ilyenek a felekezeti kényszert, a kötelező egyházi adót, annak végrehajtását és az államsegély elfogadását. Ezekben a változásra, illetve az önkéntes egyháztagságra való átmenetlere 15 év után gondol. Nem derül ki ebből az állásfoglalásból, hogy a most evangéliumi életszemlélettel ellentétben nem álló felekezeti kényszer, végrehajtott egyházi adó eltörlése miért lesz mondjuk 15 év múlva evangéliumi követelmény. Kívánja az egyházmegye, hogy a reformok kérdésében ne csak szavak hangozzanak el, hanem határozott lépések is történjenek. Ezért a maga hatáskörében mindent megtesz arra nézve, hogy egyházunk belső és külső megújulását előmozdítsa.

A Tolnai egyházmegye a bonyhádi presbitérium javaslatát terjeszti fel, amely szerint a magyar állam életében végbement óriási változások hatása alól az egyházak sem vonhatják ki magukat s az egyháznak is, amely magát eddig is demokratikus irányzatúnak mondotta, a gyakorlatban is népivé kell válnia. Javasolja, hogy az ország minden presbitériumától tudakolja meg az Egyetemes Konvent a reformhajokat, mert demokratikus megoldás a közvélemény kitudakolása. Másfelől javasolja, hogy "mivel a gazda nélkül talán felesleges meddő munkát végeznénk, előbb keressék meg a kormány, hogy egy keret-törvényről gondoskodják az egyház és állam viszonyának szabályozására. Ebből a javaslatból az a különös látszat derül ki, hogy az állam a gazdánk és a presbitériumok mint "közvélemény" szerepelnek, tehát nem az Ige szerint kell reformálnunk.

A Solti egyházmegye javaslata szerint az egyháztagság fogalmának meghatározása tárgyában így foglal állást: "A Kálvin tanítása szerint egyháztagságunk jogalapja Isten eleve elrendelése, miért is a Krisztus választottaira nézve az egyháztagság egész életükre kötelező. A kérdés ezzel nem oldódott meg, mert egy önmagában igaz tételt alkalmazott arra, ami problematikus, ti. éppen magára az egyháztagságra, amennyiben azt keressük, hogy az egyháztag valóban tagja-e az egyháznak.

Ugyancsak a Solti egyházmegye felterjesztette lelkészegyesületéről (?) Nagy Kálozi Balázs által tartott előadást. Az előadás az ún. vásárhelyi javaslat bírálata. Abból indul ki, hogy "aki a Szentlélek Isten alkotásához módosító szándékkal hozzányúl", annál történelmi látóköri, a magyar ember lelki alkatának ismerete s mindenek fölött Isten gondviselésének egyház fölött örökődése a fontos kellékek. Megállapítja, hogy "az egyház a maga eszmei valóságában jó!!! s a kifogásolt hibák nem benne, hanem bennünk, hivatalos szolgálókban és közrendű hívekben, a magunkalkotta hitéleti keretekben és jogszabályokban

vannak. Ez az alapgondolat az egyház komoly megújulásának azért súlyos akadálya, mert elég széles közvéleménynek azt a tévedését fogalmazza meg, hogy van egy eszmei egyház valahol a magasságban és ettől függetlenül vagyunk mi, akik eszerint nem vagyunk az egyház.

A Kecskeméti egyházmegye a nagykőrösi presbitérium javaslata szerint átérzi az idők sürgető parancsát a megújulásra, bízik azonban az isteni kegyelemben, amely évszázadokon keresztül mindig megmutatta az egyháznak az egyedüli helyes utat s nyomatékkal mutat rá arra, hogy egyházunk alkotmányos keretei között vétesseken tárgyalás alá az új idők által követelt megújulás feladatai, lehetőségei és módjai.

A Pestkönyeki egyházmegye a csepeli és csillaghegyi presbitériumok alapján megállapítja, hogy reformálni csak az Írás alapján lehet, az őskeresztény egyház életének figyelembevételével és csak hitvallásaink szellemében. Ehhez két fő dolog szükséges: theologiai újjászületés, illetve egységes theol. látás és egyéni újjászületés, illetve komoly és nagyméretű ébredés. A legfontosabb reformjavaslatok közül mindenek előtt és minél hamarabb az egyháztagság problémáját kell megoldani mint gyökérvizsgálatot, mert ezen áll vagy esik egyházunk megújulása. Őv az elhamarkodott, gyorsan összeférelt gyakorlati megoldásoktól és a teljes Szentírást nemcsak kiinduló pontnak, hanem egyetlen alapnak is tartja. Csak ezután következhetik a kérdés történeti tisztázása, tehát az apostoli kor és reformáció korának feldolgozása, aminek hangsúlyozása nem lehet ürügy a kérdés tisztázásának elodázására. Hangsúlyozza, hogy

1) a ref. egyházat Krisztusban hívők közösségének tartja

2) ref. egyháztag is csak az, aki hitéről szóval és életével tanúságot tesz. Aki nem ilyen egyháztag, az nem is egyháztag, csak hitfelekezeti tag, missziói alany. Bár világosan látja, hogy úrvacsorát pl. csak egyháztag kaphat, hitfelekezeti tag nem, a teljes lelki kérdés lelki és theol. legombolyítását tartja kívánatosnak. Ehhez sürgősnek tartja azon szervek választásának reformját, amelyek (egyházmegye, egyházkerület és zsinat) egyházunk reformációját véghez fogják vinni. Ezért javaslatot tesz, hogy tisztség megüresedése esetén azonnal szólíttassanak fel a presbitériumok ajánlások megtételére s ennek figyelembevételével küldessék szét a megüresedett tisztségre 4 olyan ajánlott, akik ha nem lelkészjellegűek, egy egyházközségben presbiterek. Javasolja, hogy aki nem volt, vagy aki nem presbiter, egyházi tisztségre ne legyen ajánlható. A javasoltak között minden réteg képviselve legyen, földműves, munkás és értelmiségi, viszont pártpolitikailag exponált egyén csak akkor, ha előzőleg hosszabb ideig érdemes egyházi tisztséget viselt az illető.

(H) Egyházkerületi közgyűlés felhívja a presbitériumokat, a lelkipásztorok köri összejöveleteit, hogy egyházunk belső és külső megújódását Isten Igéjének buzgó tanulmányozásával és az Igének az egyházra vonatkozó kijelentését kereső lélekkel igyekezzenek szolgálni. Lelkipásztori és egyéb konferenciák különösen tanulmányozzák Isten Igéjének az egyháztagságra vonatkozó kijelentéseit s ugyanebből a szempontból tanulmányozzák hitvallásainkat.

33. jkvsz

Egyházközségi kölcsönkönyvtár.

A Pestkönyeki egyházmegye kötelezte egyházközségeit egyházközségi kölcsönkönyvtár szervezésére. A könyvtár állományát alkotó művek jegyzékének összeállítására bizottságot küldött ki s kérte, hogy az egyetemes konventre terjesztessék fel az a javaslat, hogy az ország minden gyülekezete szervezze meg kölcsönkönyvtárát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a javaslatot ajánlja a többi egyházmegye figyelmébe és pártolólág terjeszti az Egyetemes Konventre.

34. jkvsz

A reverzális miatt tartandó fegyelmi eljárás helyes értelmezése.

A Pestkönyeki egyházmegye felterjeszti a pestszentlőrinci presbitérium határozatát, amelyben útbaigazítást kér: kell-e és célszerű-e a mai viszonyok között a reverzális miatt a bírói eljárást az utasítás értelmében hajtani végre s kérdést tesz az egyes rendelkezések egymástól eltérő értelmezésére nézve.

(H) Egyházkerületi közgyűlés semmi okot sem lát arra, hogy a zsinati utasítás rendelkezéseit időlegesen felfüggesztik, amire egyébként is egyedül a zsinat jogosult. A reverzális adásánál közreműködő egyháztagra kiszabott fegyelmi büntetésnek legkisebb mértékére nézve az Egyházi Törvény 6. tc. 46. szakasz b) és 47. szakasz b) pontja enyhébb büntetés, tehát az a) és b) pontban meghatározott

büntetés is kiszabható, mert az utasítás is a c) pont alkalmazását csak a reverzálist adó egyháztagra vonatkozóan írja elő kötelezőleg.

A Pestkörnyéki egyházmegye előterjesztését a zsinathoz felterjeszti.

35. jkvsz

Kecskeméti egyházmegye felterjeszti lelkészegyesületének határozatát, amelyben kéri, hogy az egyetemes konvent énekügyi bizottsága egészítsék ki úgy, hogy minden egyházmegye képviselve legyen a lehető legalkalmasabb szakemberekkel.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az énekeskönyv alapos reformját más munkálatokat is megelőzően fontosnak és sürgősnek tartja, mert a jelenlegi énekeskönyv körül egyházi közvéleményünk elégedetlensége mindig tűrhetetlenebb módon nyilatkozik és azzal a következménnyel járhat, hogy a hivatalos énekeskönyv helyett más, magánvállalkozással kiadott énekeskönyvek és füzetek kerülnek széleskörű használatba. Ilyenek máris kinyomtatás alatt vannak.

Egyházkerületi közgyűlésünk felkéri a konventi énekügyi bizottságot a szóban forgó munkálat haladék nélküli sürgős elvégzésére.

36. jkvsz

Gyülekezeti testvérek.

A gyülekezeti testvérekre vonatkozó szervezeti szabályzatot az egyházmegyék nem egységes javaslatai miatt az 1945. évi közgyűlés 93. pontja szerint albizottságnak adta ki átdolgozás végett. Időközben a javaslat készítője megállapította, hogy a megváltozott viszonyok miatt az annakidején még értékesnek ígérkezett munka ma már nem valósítható meg s azt kérte, hogy az eredeti javaslatot közgyűlésünk tegye át ajánlással az Országos Református Nőszövetséghez, mint amely hasznosan tudná felhasználni a tervezet alapvető gondolatait.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk a gyülekezeti testvérek szervezeti szabályzatát meleg ajánlással az Országos Református Nőszövetséghez teszi át.

37. jkvsz

Egyházi közéleti férfiak nyilatkozatai.

A Kecskeméti egyházmegye felterjeszti a nagykőrösi presbitérium határozatát, amelyben kéri, hogy egyes egyházi közéletünkben is helyet foglaló világiaknak az egyházakkal szemben evangéliumi rendeltetésükön kívüli követelményeket támasztó beszédeivel kapcsolatosan hivatalos tájékoztatás történjék az egyházi főhatóság útján.

(H) Egyházkerületi közgyűlés nem lát olyan jelenségeket, amelyek miatt hivatalos elítélő vagy felvilágosító nyilatkozatot kellene tenni.

38. jkvsz

A Filadelfia Diakonisszaintézeti Alapítványnak az 1943. nov. 1.-től 1946. okt. 31.-ig terjedő időszakról benyújtott 3 évi jelentéséből megállapítható, hogy a Filadelfia vezetősége és diakonisszái igyekeztek az idők jeleit felismerve, felkészülni és vállalni a helyzetből reájuk háruló különleges szolgáltatásokat s mindent megtettek azért is, hogy a reájuk bízott szolgáltatásokat lehetővé tevő intézményeket megőrizzék és megerősítsék. A Filadelfia és benne különösképpen a Bethesda 1944-ben egyházunk mentő szolgálatában igen fontos missziót töltött be. Ezekben a sötét napokban a magyarországi református egyházi sajtó legtisztább és legbátrabb elvi állásfoglalásai az Alapítvány hetilapjának a Református Jövőnek hasábjain láttak napvilágot.

A Filadelfia intézményei közül, az Erdélyben működött Szentmátéi szórványinternátus kivételével, egyetlenegy sem szüntette be a harci cselekmények idején működését s az Alapítvány minden egyes tagja hűségesen kitartott szolgálati helyén.

A Bethesda kórházat 1944. július 2.-án bombázás következtében érte az első súlyos károsodás. Ennek helyreállítása után kezdődött meg az ostrom. Az Alapítvány központi épületeiben és kórházában az ostrom alatt 37 helyiség vált használhatatlanná. A Filadelfia összes háborús kára 1938-as pengőértékben 185.113.50 P. 1945-ben rendkívül súlyos anyagi válságba került az intézet s a diakonisszák élelmezése annyira hiányos volt, hogy 1946. közepére az Alapítvány diakonisszáinak 30%-a munkaképtelen volt. A testvérek hűséges helytállása egyik legfontosabb tényezője volt annak, hogy a kórház teljes üzemét ismét

sikerült helyreállítani és a gödöllői és kőszegi árvaházak, valamint a Leányfalusi Diakonisszaotthon fenntartása mellett még egy új gyermekotthon létesítése is lehetővé vált. 1946. második felében a Filadelfia régi és gondosan ápolt külföldi összeköttetései révén és elsősorban az Egyetemes Egyháztanács segítségével az intézet összes épületkárainak helyreállításához szükséges anyagi erőket sikerült biztosítani és az élelmezés feljavítása után a munkaképtelen diakonisszák száma csaknem a békebeli állapotok képét mutatja. Az újjáépítéshez kapott segítség természetesen nem oldhatta meg az intézet gazdasági nehézségeit, de a keretek helyreállítása jelentős lépést jelent ebben az irányban is. A Filadelfia diakonisszáinak száma 1946. okt. 31.-én 87, a jelöltek száma 9, összesen 96, a jelentésekben tárgyalt három esztendő alatt meghalt két diakonissza, kilépett 3 próba-testvér, 1 diakonissza a kolozsvári anyaház kötelékébe ment át, belépett 2. 1946-ban a jelöltek száma ismét emelkedik. A Bethesda kórház ágyszáma 110 s a Filadelfia intézményeiben gondozott árvák és elhagyott gyermekek száma 66.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Filadelfia Diakonisszaintézeti Alapítvány jelentését - Isten gondviselő kegyelmének hálát adva - tudomásul veszi és a Filadelfia minden munkására Isten áldását kéri.

39. jkvsz

A 68/1945. sz. egyházkerületi közgyűlési határozat alapján a budapesti, kecskeméti, külsősomogyi, pesti, pestkörnyéki, solti, tolnai és vértessaljai egyházmegyék felterjesztették a minősített lelkészi állásokra vonatkozó határozatukat.

A budapesti egyházmegyei közgyűlés a már minősített lelkipásztori állásaira nézve kéri a minősítésnek hatályban tartását. Eszerint a budapesti egyházmegye minden egyházközsége minősített egyházközség.

A kecskeméti egyházmegye az 1945. január 1. - 1946. december 31.-ig terjedő időszakokra az abonyi, ceglédi, jászberényi, kecskeméti, kiskunfélegyházai, kiskunhalasi, nagykőrösi, ókéskei és szolnoki egyházközségeknek kéri a minősített egyházközségek közé sorolását.

A külsősomogyi egyházmegye egy egyházközséget sem jelöl ki minősítésre.

A pesti egyházmegye az eddig is minősítettnek nyilvánított Gödöllő, Gyöngyös, Hatvan, Monor és Vác egyházközségeken kívül javasolja a gyömrői, ócsai, pestszentimrei, péceli, rákoscsabai és szentendrei egyházközségeknek a minősített egyházközségek közé sorolását. A pestkörnyéki egyházmegye az 1946. évi október 15.-i közgyűlése 23/1946. sz. a. hozott határozatával Budafok, Csepel I., Csepel II., Kispest-Központ, Kispest-Wekerle-telep, Pesterzsébet-Központ, Pesterzsébet-Szabótelep, Pesterzsébet-Klapka-tér, Pestszentlőrinc-Központ, Pestszentlőrinc-Szemere-telep, Pestújhely, Rákospalota-Óváros, Rákospalota-Újváros, Rákosszentmihály, Újpest-Belsőváros, Újpest-Újváros anyaegyházközségek lelkipásztori állását kéri kijelölni.

A solti egyházmegye Baja, Dunavecse, Kalocsa, Kunszentmiklós, Ráckeve, Solt és Szabadszállásnak minősített egyházközséggé nyilvánítását kéri.

A tolnai egyházmegye kéri a paksi és szekszárdi egyházközségeknek a minősített egyházak sorába való felvételét.

A vértessaljai egyházmegye nem jelöl meg minősítendő egyházközséget.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja a felsőbaranyai egyházmegyét, hogy az 1933. évi egyházi II. tc. 25 §-a rendelkezésének megfelelően határozza meg, melyek azok a lelkipásztori állások, amelyeknek a minősített állások közé való felvételét kívánja.

Az egyházkerületi közgyűlés az 1947. évi január 1.-től 1952. december 30.-ig terjedő időre minősített lelkipásztori állásokul az alábbiakat jelöli meg:

A budapesti egyházmegyéből minden lelkipásztori állást,
a kecskeméti egyházmegyéből az abonyi, ceglédi, jászberényi, kecskeméti, kiskunfélegyházai, kiskunhalasi, nagykőrösi, ókéskei és szolnoki,
a pesti egyházmegyéből: a gödöllői, gyöngyösi, hatvani, monori, ócsai, pestszentimrei, péceli, rákoscsabai, szentendrei és váci,

a pestkörnyéki egyházmegyéből a budafoki, csepeli I., csepeli II. kerületi, Kispest-központi, Kispest-Wekerle-telepi, Pesterzsébet-központi, Pesterzsébet-Szabó-telepi, Pesterzsébet-Klapka-téri, Pestszentlőrinc-központi, Pestszentlőrinc-Szemere-telepi, pestújhelyi, Rákospalota-Óvárosi, Rákospalota-Újvárosi, rákosszentmihályi, Újpest-belvárosi, Újpest-újvárosi,

a solti egyházmegyéből a bajai, dunavecsei, kalocsai, kunszentmiklósi, ráckevei, solti és

szabadszállási,

a tolnai egyházmegyéből a paksi és szekszárdi egyházközségekben szervezett lelkipásztori állásokat.

40. jkvsz

Az egyházkerületi tanács 1946. év március hó 21. napján 17/1946. szám alatt hozott határozatával a monori egyházközség presbitériumának a megüresedett tisztségek betöltésénél követendő eljárásra vonatkozó javaslatait azzal a felhívással közölte az egyházmegyék espereseivel, vigyék azt egyházmegyéjük legközelebbi közgyűlésük elé és az egyházmegyei közgyűlés ide vonatkozó határozatát oly időben terjesszék fel, hogy azokat az egyházkerület legközelebbi közgyűlése elé lehessen terjeszteni.

E felhívás alapján felterjesztetett a kecskeméti, külsősomogyi, pesti, solti, tolnai és vértessaljai egyházmegye határozata. Hiányzik a budapesti, felsőbaranyai és a pestkörnyéki egyházmegye közgyűlésének határozata.

A kecskeméti egyházmegye 1946. október 24.-én tartott közgyűlésének 44. szám alatt hozott határozatával a monori javaslatot nem teszi magáévá, de kívánatosnak tartja, hogy az egyházkerületi értekezlet lehetőleg kettő de legfeljebb három egyént ajánljon, valamint azt is, hogy az egyházkerületi elnökség az ajánlottakról rövid ismertetőt adjon, különösen abban a vonatkozásban, hogy a nevezettek az egyházi életben mennyire és milyen eredménnyel vettek részt.

A külsősomogyi egyházmegye az 1946. évi szeptember hó 18.-án tartott közgyűlésén 39. szám alatt hozott határozatában kimondotta, hogy a monori presbitérium javaslatát, habár annak keresztülvitele nagy adminisztrációs többletet okoz, de az önkormányzat teljesebbé tételére alkalmas, helyesnek tartja. De csak akkor hajtható végre, ha ez a kérdés törvényhozási úton ilyen rendelkezést nyer.

A pesti egyházmegye 1946. április 11.-én közgyűlési 14/d. szám alatt hozott határozata szerint a monori presbitérium határozatban felvetett gondolatot megfontolás végett pártolólág terjeszti az egyházkerületi közgyűlés és zsinat elé.

A solti egyházmegye az 1946. október 2.-án tartott közgyűlése 14. szám alatt hozott határozata szerint a monori javaslat sokkal nagyobb munkával és több költséggel járó megoldás és még sem jelent lelkibb és reformátusabb eredményt az eddigi ajánlási rendszernél, így ennek bevezetését nem tartja szükségesnek.

A tolnai egyházmegye 1946. október 9.-én tartott közgyűlése 32. szám alatt hozott határozata szerint kívánatos, hogy a megüresedett tisztségek közöltessenek a presbitériummal azzal a céllal, hogy azok ha szükségesnek vélik felhívassák a figyelmet a tisztségek betöltésével szerintük számba veendő személyekre. A presbitériumok ide vonatkozó kívánságait az egyházmegye elnökségével közölik, hogy ezeket a kívánságokat az egyházkerületi értekezleten előterjeszthesse.

A vértessaljai egyházmegye az 1946. évi október hó 17.-én tartott közgyűlésén 77. szám alatt hozott határozatával kimondotta, hogy az eddigi eljárást általában kielégítőnek tekinti. Kívánatosnak tartja, hogy a választások elrendelésénél legalább 2 egyén ajánltassék. Súlyt helyez az egyházmegyei közgyűlés arra, hogy a politikai életben élénk szerepet játszó, csupán közéleti tekintélyénél fogva befolyással bíró egyén magasabb egyházi tisztségre, politikai vagy világi közéleti tekintélye miatt ne ajánltassék, hacsak az egyházi életben való tevékenysége és jó bizonyágtétele valamint példaadó magánélete nem indokolja azt. Az egyházmegyei közgyűlés felhívta a presbitériumokat tartsák nyilván az egyházi magasabb tisztségre alkalmasnak ítélt egyháztagjainkat és személyükről tájékoztassák az egyházkerületi elnökséget.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja a budapesti, felsőbaranyai és pestkörnyéki egyházmegyéket, hogy idevonatkozó javaslatukat terjesszék fel.

Az egyházkerületi közgyűlés a már beérkezett és most bekért egyházmegyei javaslatokat az egyetemes konvent útján a zsinat elé terjeszteni rendeli.

Az egyházkerületi közgyűlés helyesléssel veszi tudomásul, hogy a vértessaljai egyházmegye felhívta a presbitériumokat, tartsák nyilván az egyházi magasabb tisztségekre alkalmasnak ítélt egyházi tagokat és személyükről tájékoztassák az egyházmegyei elnökséget, és hasonló eljárásra az egyházkerület valamennyi presbitériumát utasítja.

Az egyházkerületi közgyűlés arra kéri az elnökséget, hogy a megüresedett és az előreláthatóan betöltésre kerülő egyházkerületi tisztségekről az egyházmegyék elnökségeit olyan időben tájékoztassa, hogy azok az egyházmegyei közgyűlés alkalmával tájékozódást szerezhessenek az egyházmegye

óhajtásairól, s ezeket érvényesítsék az ajánlandók névsorainak megállapításánál.

41. jkvsz

A pesti egyházmegye az 1946. évi április hó 11.-én tartott közgyűlésén 14/c. sz. a. hozott határozatával pártolón terjesztette az egyházkerület, egyetemes konvent és zsinat elé a monori egyházközség presbitériumának azt a határozatát, amely szerint szükségesnek tartja az egyházmegyék és kerületek mai földrajzi formáinak megváltoztatását, illetve közigazgatási szempontból új, alkalmasabb egységek kialakítását, "különös tekintettel az ipari és paraszti kultúrára".

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja a monori egyházközség presbitériumát, hogy ha az egyházmegyék és kerületek mai földrajzi formáinak megváltoztatását kívánja, idevonatkozó, részletesen kidolgozott és indokolt javaslatát terjessze fel, hogy azok az érdekelt egyházmegyékkel, esetleg egyházkerületekkel közölhetők legyenek.

42. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye az 1946. évi szeptember 18.-án tartott közgyűlésén 29. sz. a. hozott határozatával elfogadta az egyházmegyei lelkészegyesületnek az Országos Református Lelkeszi Nyugdíjintézet szanálásával kapcsolatban előterjesztett javaslatát. E szerint a javaslat szerint:

1. A lelkészegyesület az 1928. évi IX. tc. alapján ma is fennálló nyugdíjintézetnek nem a szanálását, hanem teljes felszámolását és új nyugdíjintézet felállítását kívánja.
2. Az új nyugdíjintézettel kapcsolatban a következő elvi javaslatokat terjeszti elő:
  - a) a nyugdíjintézet országos vezetője és irányítója csak lelkészjellegű egyén lehet, aki lelkészi státusba sorolva kapjon megfelelő javadalmazást,
  - b) a nyugdíjintézetnek végrehajtó bizottsága a magyarországi egyetemes református egyház összes egyházmegyéinek egy-egy kiküldött képviselőjéből állíttassék össze,
  - c) az új intézetnek célja csak a nyugdíjasok, lelkészözvegyek és árvákról való gondoskodás, nem pedig a vagyongyűjtés,
  - d) minden évben megállapítandó a szükséglet, melynek fedezésére járulék szedendő a lelképászoroktól javadalmuk szerint és az egyházközségektől lélekszám szerint. Az államsegély a gyülekezetek hozzájárulását csökkentse,
  - e) a végrehajtó bizottság az egyházmegyénként megállapítandó szükségletnek megfelelő összeget negyedévenként előre utalja át az egyházmegyék nyugdíjintézeti pénzkezelőihez, amit azok havonként utalnak ki az igényjogosultak számára,
  - f) a tagok a nyugdíjra igényt tarthatnak, ha állandó jellegű testi, vagy lelki fogyatkozás miatt hivatalukat folytatni képtelenek, vagy ha 35 évig szolgáltak, vagy pedig 60. életévüket betöltötték,
  - g) a nyugdíjintézet tagjai sorába a segédlelkészek és a vallásoktatók is felveendők,
  - h) a nagyszékelyi paplakot kérjük a nyugdíjintézet rendelkezésére bocsátani.

A pestkörnyéki egyházmegye 1946. október 15.-én tartott közgyűlése 43/b. sz. a. hozott határozatával magáévá tette B. Kiss Ernő lelkészi tanácsbírónak a nyugdíjintézet reformjával kapcsolatban előadott gyakorlati elgondolásait és javaslatait s azokat megfontolás és keresztülvitel céljából az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztette. A felterjesztett javaslat a következő:

Az Országos református nyugdíjintézet vagyona az 1943. évi mérlege szerint 5.554.390 pengő volt 1943. év végén.

Ez a vagyon a következőkből állott:

A Pusztakengyelen levő 714 kh. 1415 öl birtok	639.175 P. értékben
A Bp. Krisztina krt. 113/a sz. a. ház 41,93 %-a	200.000 P. értékben
A Bp. Szalay u. 5/b bérház	450.335 P. értékben
A nagyváradai bérház	329.500 P. értékben
Épület-felújítási alapok	54.338 P. értékben
Részvények és üzletrészek	40.635 P. értékben
Kihelyezett hitelek	1.757.817 P. értékben
Folyószámla-követelés	999.028 P. értékben
Járulékhátralék	1.019.551 P. értékben

Ebből a vagyonállagból megmaradtak a következő tételek:

Pusztakengyelen 100 kh. az épületekkel	100.000 Ft értékben
A Krisztina krt.-i ház 60 % rongálással	100.000 Ft értékben
A Szalay utcai bérház	450.335 Ft értékben
Részvények	22.035 Ft értékben
Kihelyezett hitelek	1.733.962 Ft értékben
	2.406.332 Ft értékben

A nyugdíjintézetnek jelenleg 1268 tagja van, ha az átlagos jövedelmet évi 4.000 forintnak vesszük, az így kijövő 5.072.000 Ft jövedelem után kivethető 5 % tagsági díj, 5 % fenntartói járulék eredménye az, hogy tagsági és fenntartói járulékból évente 507.200 Ft bevételre számíthat a nyugdíjintézet. Ehhez jön a két hát kb. 30.000 Ft-nyi tiszta jövedelme és a kihelyezett kölcsönök 6 %-os kamata fejében befolyó kb. 100.000 Ft.

Ezt a bevételt terheli egyéb kiadásoktól eltekintve 117 nyugdíjas lelkész és 630 lelkész özvegy és árvának fizetendő járulék. Jelenleg a nyugdíjas lelkészek havi átlagban 216 Ft, a lelkészözvegyek és árvák havi átlagban 101 Ft-ot kapnak.

Tehát nyugdíjintézet évi terhe ezen a címen:

117 nyugdíjas lelkész évi 2592 Ft járuléka	303.267 Ft
630 lelkészözvegy és árva évi 1212 Ft járuléka	763.520 Ft
Összesen:	1.066.787 Ft
Levonva a bevételt:	637.200 Ft
A nyugdíjintézet évi hiánya:	429.587 Ft

Jelenleg az a helyzet, hogy a nyugdíjasok és özvegyek ellátását teljes egészében az állam viseli, nem ingyen, hanem azért, nem adja az ún. nagy államsegélyt, ami év 1.236.000 pengőnek felelt meg a múltban s a földreform során elvett a nyugdíjintézettől 614 kh. földet.

A nyugdíjintézet intézőbizottsága előtt egy cél kell, hogy lebegjen: felemelni a nyugd. lelkészek jelenlegi nyugdíját havi 216 Ft-ról 400-ra s az özvegyek és árvák havi 101 Ft nyugdíját havi 200-ra. Ez évi 2 millió Ft kiadást jelentene a nyugdíjintézetnek.

Ennek az összegnek az előteremtése úgy, hogy a szolgálatban levő tagjai a nyugdíjintézetnek lássák el a nyugdíjasokat és özvegyeket lehetetlen, mert ez azt jelentené, hogy úgy a tagoknak, mint az állást fenntartó egyházaknak jelenlegi 5 % helyett ennek négyszeresét, tehát 20 %-ot kellene fizetniök.

Más járhatóbb utat kell keresni. Ez pedig a következő:

1.) Megegyezést kötni az állammal, hogy a jelenlegi nyugdíjasait, s nyugellátásban levő özvegy és árva tagjait s még egy pár szolgálatban levő legidősebb korosztályban levő tagok nyugellátását a kihalási elv alapján vállalja véglegesen magára, lássa el őket, de adjon valamivel magasabb nyugdíjat. Ezt megteheti az elvett javak ellenértéke fejében.

2.) A tagsági díj és fenntartói járulék %-a maradjon meg s az évenként befolyó jövedelmét a nyugdíjintézet fordítsa arra, hogy fizetőképes legyen akkor, amikor az új nyugdíjasokat el kell látnia.

Az intéző bizottság teendője tehát a következő lenne:

a) A Pusztakengyelen megmaradt 100 holdas birtokon amilyen hamar csak lehet, telepítsen gyümölcsöst, de saját kezelésben, mert másként nem lehet. Pontos és megfontolt számítások azt mutatják, hogy egy 100 holdas meggy, kajszi vagy nyári almából álló gyümölcsös, amelynek betelepítéséhez és fenntartásához van elég anyagi ereje a nyugdíjintézetnek a telepítéstől számított 5 év elteltével 25, illetve 50 éves átlagban évente hoz annyit, mint amennyit a nyugdíjintézet tagsági és fenntartói járulékból beszed.

b) Az a) pontban jelzett művelet szükségletei után megmaradó bevétel és tőkéjével a nyugdíjintézetnek, hiszen a kihelyezett kölcsönök előbb-utóbb be kell, hogy folyjanak a nyugdíjintézet pénztárába, a tagok bevonásával szövetkezeti alapon létesítsen az intéző bizottság különböző üzemeket, lehetőleg mezőgazdasági üzemeket (pl. tészta, konzerv, krumplicukor stb. gyárat, de lehet kisebb textil üzemet is).

Ezeknek a jövedelme a tapasztalat szerint olyan magas nívón mozog, hogy az a) pontban jelzett gyümölcsös jövedelmével együtt biztosít a nyugdíjintézetnek akkora jövedelmet, amivel eleget tud tenni az új nyugdíjasainak.

Mondhatná valaki, hogy a fentiek keresztül vitele túlságosan nagy rizikót ró az intéző bizottságra. Ez igaz, de viszont az egész élet rizikó s a múlt bebizonyította, hogy rizikó vállalat nélkül is elveszített a nyugdíjintézet kb. 3 millió pengő vagyont, s most miért ne lehetne rizikót vállalni azért, hogy visszaszerezzen az elvesztett vagyomból annyit, amelynek segítségével feladatának meg tud felelni.

A pesti egyházmegye az 1946. évi április 11.-én tartott közgyűlésén 14/b. szám alatt hozott határozatával megfontolás és megvalósítás végett pártolólág terjesztette az egyházkerületi közgyűlés és azon keresztül az egyetemes konvent illetve zsinat elé a monori egyházközség presbitériumának arra vonatkozó javaslatát, hogy a lelkészi nyugdíjintézetet illetékes főhatóságaink sürgősen helyezték át a mai tőkés alapról járulékos alapra, ami jobban megfelel református egyházunk bibliai jellegének.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a felterjesztett javaslatokat azzal a felhívással közli az egyházmegyék espereseivel, vigyék ezeket egyházmegyéjük lelkészegyesületi gyűlése elé és annak állásfoglalását az egyházmegyei tanács illetve közgyűlés útján az 1947. évi március hó 31.-ig terjesszék fel az egyházkerületre.

Az egyházkerületi közgyűlés ezeket a javaslatokat előzetes tájékozáshoz céljából felterjeszti az egyetemes konventre és annak útján a zsinat elé.

43. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye ma 1946. június 26.-án tartott közgyűlésén 32. sz. a. hozott határozatával jóváhagyta a kecskeméti egyházközség presbitériumának 1945. évi szeptember 22.-én tartott gyűlésén 82. sz. a. hozott határozatával megszervezett II. segédkönyvelői állás díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott díjlevelet megerősíti és felkéri az egyházkerület elnökségét a díjlevelnek a szükséges záradékkal való ellátására.

44. jkvsz

Kájel Endre balatonendrédai lelképásztor 1946. szeptember 3.-án 116/a. szám alatt kelt iratával javasolta a külsősomogyi egyházmegye közgyűlésének, tegye meg a szükséges lépéseket, hogy addig is, amíg az állam és az egyház viszonya rendezés alá kerül, gyorssegélyként rendelje el a kormány, hogy:

- a) a lelkészi, tanítói, illetve kántori javadalmi földek mentesítsenek minden gabonabeszolgáltatás alól,
- b) az egyházközségek tulajdonában levő földbirtokok legalább 50 kat. holdig mentesítsenek a gabonabeszolgáltatás terhe alól,
- c) az egyházak tisztviselői, lelkészek, tanárok, kántorok, tanítók, úgyszintén a községek tisztviselői, valamint az iskolák az állam tulajdonába átment erdőkből kapják meg a díjlevelükben biztosított fa-járandóságot.

A külsősomogyi egyházmegye az 1946. évi szeptember 18.-án tartott közgyűlésén 41. szám alatt hozott határozatával az indítványt elfogadta s a határozatot az egyházkerülethez felterjesztette további intézkedés végett s erről a határozatáról a többi egyházmegyét is értesítette hasonló állásfoglalás végett.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyházközségi és lelkészi, tanítói javadalmi földeknek a besolgáltatási kötelezettség alól való mentesítése érdekében nem tesz a kormányhoz előterjesztést, mert ennek elfogadása a rendkívül kedvezőtlen terméseredmények miatt nem várható. Felterjesztést intéz azonban az egyetemes konventhez, eszközölje ki, hogy mindazok, akik az állami kezelésbe átvett erdőkből díjlevel vagy más érvényes megállapodás szerint fa-járandóságra tarthatnak igényt, járandóságukat továbbra is megkaphassák.

45. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye az 1946. évi szeptember 18.-án tartott közgyűlésén 12/n. szám alatt hozott határozatával felterjesztést intézett az egyházközségek adósegélyének és az egyházmegyék közigazgatási államsegélyének folyósítása érdekében.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az adósegélyek és közigazgatási államsegélyek folyósítása érdekében célravezetőnek látszó intézkedések megtételére az egyetemes konventet felkéri.

46. jkvsz

A solti egyházmegye az 1946. évi október 2.-án tartott közgyűlésén 35. sz. a. hozott határozatával az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztette a solti egyházközségnek szavazata számértékének

felemelésére irányuló kérelmét. A solti egyházközség kérelmét arra alapítja, hogy vallásoktató-lelkészi állást tart fenn s ezért az eredeti kettővel szemben három szavazat illeti meg.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a solti egyházközség szavazatainak számértékét háromban állapítja meg.

47. jkvsz

Bagdy Imre, a Pestszenterzsébet-központi egyházközség presbitere 1945. október 23.-án megfellebbezte az egyházközség presbitériumának 1945. október 10.-én tartott ülésén hozott összes határozatát azzal az indoklással, hogy ezt a presbiteri gyűlést csak a helyettes lelkipásztor egyedül hívta össze, holott az 1933. évi I. egyh. tc. 65 §-a (2) bekezdése szerint az egyházközség főgondnokával együttesen kellett volna összehívnia, továbbá, hogy a presbiteri gyűlésre szóló meghívót csak a gyűlés napjának reggelén kapta kézhez, végül hogy a presbiteri gyűlésen olyan ügy is tárgyalatott, amely a meghívón nem szerepelt.

A pestkörnyéki egyházmegye elnöksége az 1945. évi november 16.-án 257/1945. szám alatt kelt határozatával a fellebbezést a 310/1944. sz. zsinati határozatban nyert felhatalmazására hivatkozással visszautasította. Az elnökség indoklása szerint megállapítást nyert, hogy a helyettes lelkész a presbiteri ülésre szóló meghívót az egyházközség főgondnokának tudtával, a gyűlést megelőzően 48 órával adta ki, és mert az ülés tárgysorozatába a helyettes megbízatásnak ügye fel volt véve, szerepelt a meghívón a folyó ügyek, indítványok pontja is, ezért a helyettes lelkész díjazásának tárgyalását a gyűlést vezető helyettes lelkész joggal kezdeményezhette.

Tekintettel volt az egyházmegye elnöksége arra is, hogy a fellebbező presbiter az 1944. év folyamán tartott nyolc presbiteri ülés közül csak egyen, az 1945. év folyamán tartott 11 presbiteri ülés közül pedig csak kettőn vett részt. Azon az ülésen pedig, amelynek határozatait fellebbező presbiter megtámadta, nem vett részt.

Bagdy Imre presbiter az egyházmegyei elnökség említett határozata ellen az egyházmegyei közgyűléshez élt fellebbezéssel. A pestkörnyéki egyházmegye az 1946. október 15.-én tartott közgyűlésén 24/1946. szám alatt hozott határozatával a fellebbezést és a tárgyiratokat az egyházkerületi elnökség elé terjesztette.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés annak megállapítása mellett, hogy a Pestszenterzsébet-központi egyházközség presbitériumának 1945. október 10.-én tartott gyűlésén 61/1945. szám alatt hozott határozatáról a kivonat nyilvánvalóan hiányosan készítettet el, mert az a felterjesztett formában nem érthető, az iratokat a hiteles kivonat csatolása végett visszaadja az egyházmegyei elnökségnek.

48. jkvsz

A törökbálinti református fiókegyházközség presbiterei és tagjai 1946. március 18.-án kérelemmel fordultak a felettes egyházi hatóságokhoz. Ebben azt kérték, biztosítsák számukra egyedül a fiókegyházközségért dolgozó lelkipásztor. Ebből a célból csatoltassanak el a budafoki egyházközségtől s addig is, amíg a törökbálinti fiókegyházközség önálló anyaegyházközséggé alakulhat, az egyházmegye közvetlen irányítása alatt élhesse önálló életét.

A budafoki egyházközség egyháztanácsa az 1946. július 21.-én tartott ülésén 2. sz. a. hozott határozatával kimondotta, hogy Törökbálint fiókegyházközségnek a budafoki anyaegyházközségtől való elválási szándékát tudomásul veszi, abba beleegyezik és a fiókegyházközséggel szemben semmiféle anyagi igényt nem támaszt.

A csepeli I. kerületi anyaegyházközség presbitériuma az 1946. augusztus 29.-én tartott ülésén 155/1946. sz. a. hozott határozatával a pestkörnyéki egyházmegye tanácsától kapott felszólításra kijelentette, hogy a törökbálinti fiókegyházközségnek a Csepel I. ker. anyaegyházközséghez való csatolását minden erkölcsi és anyagi kötelezettség vállalása nélkül tudomásul veszi.

A törökbálinti fiókegyházközség presbiterei 1946. szeptember 12.-én azzal a kéréssel fordultak az egyházkerület püspökéhez, méltóztassék az oda ideiglenesen kiküldött Csia Lajos nyug. lelkészt visszahívni és helyette másik lelkészt küldeni. Ezt a kérést azzal indokolják, hogy a mostani megoldás mellett nem látják egyházi és gazdasági életüket biztosítottnak.

A pestkörnyéki egyházmegye 1946. évi október 15.-én tartott közgyűlésén 13. sz. a. hozott határozatával a budafoki egyházközség elbocsátó és a Csepel I. ker. anyaegyházközség elfogadó nyilatkozata alapján a törökbálinti fiókegyházközséget a Csepel I. kerületi anyaegyházközséghez csatolta

és határozatát az egyházkerületre felterjesztette.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a törökbálinti fiókegyházközség elbocsátására illetve elfogadására vonatkozó budafoki és Csepel I. kerületi anyaegyházközségi presbitériumi határozatokat, valamint a pestkörnyéki egyházmegye 13/1946. szám alatt hozott határozatát jóváhagyja.

49. jkvsz

A budapesti egyházmegye közgyűlése pártolólág terjeszti fel Szemenyei Sándor okleveles lelkész, belügyi miniszteri titkár budapesti lakos kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában.

Folyamodó theologiai tanulmányait a budapesti theológián végezte, első és második lelkészképesítő vizsgáját jeles eredménnyel a dunamelléki egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt tette le. 1945. szeptemberében lépett a belügyminisztérium szolgálatába, de azóta is végez lelkészi szolgálatokat a budai egyházközségben.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Szemenyei Sándor okleveles lelkész, belügyminiszteri titkár lelkészi jellegének hatálybantartását egy évre megállapítja.

50. jkvsz

A budapesti egyházmegye közgyűlése pártolólág terjeszti fel dr. Bíró Sándor okleveles lelkész, állami gimnáziumi tanár budapesti lakos kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában.

Folyamodó theologiai tanulmányait a kolozsvári theologiai fakultáson végezte, első és második lelkészképesítő vizsgáját jeles eredménnyel az erdélyi egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt tette le. Igazolja előzetes lelkészi szolgálatait s azt, hogy 1946-47. tanévtől az állami Madách gimnázium rendes tanára, de ezidőtől kezdve is a kelenföldi egyházközségben lelkészi szolgálatokat is végez.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Bíró Sándor okleveles lelkész, állami gimnáziumi tanár, budapesti lakos lelkészi jellegének hatálybantartását egy évre megállapítja.

51. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye közgyűlése pártolólág terjeszti fel Tóth Béla okleveles lelkész, a kecskeméti főgimnázium tanárának kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában. Folyamodó okmányokat nem csatol be, de jelenti, hogy tanulmányait a budapesti theol. akadémián végezte s 1939-ben lelkésszé szenteltetett. Igazolja, hogy 1945. szeptember óta rajztanára a kecskeméti főgimnáziumnak, vallásoktatással is foglalkozik s a kecskeméti egyház lelkészének igazolása szerint a gyülekezetben is végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Tóth Béla okleveles lelkészre, a kecskeméti református főgimnázium tanárára vonatkozóan megállapítja, hogy lelkészi jellege jelenlegi hivatásában állandóan fennáll s annak fenntartását mindaddig, amíg jelenlegi szolgálati beosztásában marad, kérelmeznie nem kell.

52. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye közgyűlése pártolólág terjeszti fel Várnagy Mihály dr. okleveles lelkész, tanügyi fogalmazó kecskeméti lakos kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában. A kecskeméti egyház lelképásztora igazolja, hogy folyamodó az elmúlt évben is komoly és eredményes lelkészi munkát is végzett.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dr. Várnagy Mihály okleveles lelkész, tanügyi fogalmazó lelkészjellegének hatályban tartását újabb egy évre megállapítja.

53. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése pártolólág terjeszti fel Tarr Kálmán dr. okleveles lelkész, vallás- és közoktatási miniszteri osztálytanácsos, mátyásföldi lakos kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában.

A rákosszentmihály-sashalmi egyházközség lelképásztora igazolja, hogy folyamodó az elmúlt évben rendszeres igehirdetői szolgálatot teljesített vasárnaponként és ünnepeken a gyülekezet egész területén.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Tarr Kálmán dr. okleveles lelkész, miniszteri osztálytanácsos lelkészi jellegének hatályban tartását újabb egy évre megállapítja.

54. jkvsz

A solti egyházmegye közgyűlése pártolólárg terjeszti fel Szalay Károly okleveles lelkész, az Elhagyott Javak Kormánybizottsága által Bács-Bodrog vármegyébe kinevezett kormánybiztosi megbízott, bajai lakos kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában.

A bajai egyházközség lelkipásztora igazolja, hogy folyamodó az egyházközségben lelkészi szolgálatokat végzett.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Szalay Károly okleveles lelkész, kormánybiztosi megbízott, bajai lakos lelkészi jellegének hatályban tartását újabb egy évre megállapítja.

55. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye közgyűlése pártolólárg terjeszti fel Nagy László dr. okleveles lelkész, telepítésügyi segédtitkár, budapesti lakos kérelmét lelkészi jellegének hatályban tartása tárgyában. Az egyházmegyei közgyűlés a kérelem felterjesztésére illetve elbírálására azért tartotta magát illetékesnek, mert a hétköznapokon túlon túl elfoglalt folyamodó állandó lakóhelyén, a budapesti egyházmegye területén lelkészi szolgálatot vállalni és végezni nem tudott, de minden vasár- és ünnepponon szűlőfalujában s közelebről lelkész édesatyja házánál tartózkodott s ez alkalommal akkor végzett szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Nagy László dr. okleveles lelkész, telepítésügyi s. titkár lelkészi jellegének hatályban tartását további egy évre megállapítja.

56. jkvsz

Az egyetememes konvent elnöksége egyházkerületi közgyűlésünk elé terjeszti Kiss Lajos, volt ördögkúti (erdélyi egyházkerület) lelkipásztor szolgálattételre a tiszántúli egyházkerületbe beosztott menekült lelkész kérelmét egyházkerületünkbe leendő bekebelezetése tárgyában.

Folyamodó Budapesten született, itt tett érettségi vizsgát. Theologiai tanulmányait a debreceni tudományegyetem theologiai fakultásán végezte. Mindkét lelkészképesítő vizsgáját jó eredménnyel a tiszántúli egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt tette le. 1941. júliustól 1945. júliusig Ördögkúton volt missziói lelkész, majd mint menekült lelkész Debrecenben végzett segédlelkészi szolgálatot. A tiszántúli egyházkerület püspöke részére elbocsátót adott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Kiss Lajos okleveles lelkészt az egyházkerület segédlelkészei közzé bekebelezi és szolgálati beosztásra Püspök úr rendelkezésére bocsátja.

57. jkvsz

Finta István dr. szolgáltonkívlüli százados lelkész, ceglédi lakos kéri egyházkerületünkbe leendő bekebelezését. Bemutatja a tábori püspök szolgálati bizonyítványát, mely szerint folyamodó szolgálton kívüli viszonyba helyeztetett s a Honvédségnél igazolása megtörtént. előadja, hogy a ceglédi egyházban végez lelkészi szolgálatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Finta István dr.-t egyházkerületünkbe bekebelezi.

58. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye esperese meleg ajánlással terjeszti fel Nobik József Nagyszalontáról menekült vallásoktató lelkész kérelmét egyházkerületünkbe leendő bekebelezetése tárgyában.

Folyamodó Margittán született, theologiai tanulmányait a kolozsvári theológián végezte, az erdélyi egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt tette első és második lelkészképesítő vizsgáját képesített eredménnyel, vallásanári oklevelet szerzett ugyanott, 1942. június 20. óta nagyszalontai vallásoktató lelkész volt, 1944. szept. óta tábori lelkészi szolgálatot teljesített s közben szolgálati helyét elhagyni kényszerült s oda nem térhetett vissza. Becsatolja a tiszántúli egyházkerület püspökének elbocsátóját.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Nobik Józsefet az egyházkerület segédlelkészei közzé bekebelezi s szolgálati beosztásra Püspök Úr rendelkezésére bocsátja.

59. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegyei közgyűlés pártolólárg terjeszti fel Vörös Kálmán okleveles lelkész, a szentlőrinci gazdasági iskolánál szolgálatot teljesítő középiskolai tanár bekebelezése iránti kérelmét.

Folyamodó Páprádon született theologiai tanulmányait a budapesti theológián végezte s mindkét lelkészképesítő vizsgáját a dunamelléki egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt tette le. Előbb Csurgón a ref. gazdasági középiskolában tanított s mint ilyen a dunántúli egyházkerületbe volt bekebelezve. Jelenleg esperesi megbízás alapján vezeti a szentlőrinci fiókegyházat s úgy igehirdetői, mint belmissziói szolgálatokat végez.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Vörös Kálmán okleveles lelkész, középfokú gazdasági iskolai tanárra vonatkozóan megállapítja, hogy a lelkészi hivatással összeegyeztethető foglalkozást folytat. Őt az egyházkerületi bekebelezi s lelkészi jellegének hatálybantartását egy évre megállapítja. Folyamodót mint világi pályán működő lelkészjellegű egyént nyilvántartja s örömmel értesül arról, hogy mint ilyen buzgó és eredményes lelkészi szolgálatokat is végez a szentlőrinci fiókegyházban.

60. jkvsz

Kolozsváry Kiss László református segédlelkész, kiskunhalasi lakos kéri egyházkerületünkbe leendő bekebelezését és mint bejegyzett segédlelkésznek a kiskunhalasi egyházközségbe leendő beosztását. Kéréséhez becsatolja a tiszántúli egyházkerület püspökének elbocsátóját, mely szerint folyamodó f. év szeptember havában tett első lelkészképesítő vizsgát az egyházkerület lelkészképesítő bizottsága előtt.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Kolozsváry Kiss László segédlelkész kérelmét arra tekintettel, hogy személyi okmányait és tanulmányait igazoló okmányait nem mutatta be, a legközelebbi tanácsülés elé utasítja, hogy az egyházmegye esperese útján e hiányzó okmányokat terjessze fel.

61. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 32/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a tabi leányegyház szabályszerű határozatait a leányegyháznak anyaegyházközséggé szervezkedése tárgyában bemutatja s az új egyházközség lelkipásztori állásának díjlevelét Nagybábony anyaegyház szabályszerű határozattal a leányegyház elbocsátotta, egyben hozzájárult ahhoz, hogy Torvaj és Lulla nevű szórványai is a tabi anyaegyházhoz csatoltassanak. Ugyan csak hozzájárul Kapoly egyházközség is ahhoz, hogy szórványai közül Zala, Sérsekszöllős és Csabapuszta Tab anyaegyházhoz csatoltassék. E szórványátcsatolásokat a könnyebb megközelíthetőség kellően megindokolja. A tárgyiratok szerint az anyaegyház és a tőle elszakadó Tab leányegyház között az anyásítás során rendezésre váró vagyoni kérdések nem merültek fel.

(H) Egyházkerületi közgyűlés

a) Tab leányegyháznak anyaegyházközséggé alakulása tárgyában hozott határozatait megerősíti és jóváhagyja,

b) az érdekelt egyházközségek és a külsősomogyi egyházmegye javaslatára az eddig Kapoly egyházközséghez tartozó Zala, Sérsekszöllős és Csabapuszta szórványokat, úgyszintén az eddig Nagybábonyhoz tartozó Torvaj és Lulla nevű szórványokat a most megalakult Tab anyaegyházközséghez osztja be és erről nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

62. jkvsz

A Baja egyházközséghez tartozó Gara szórvány a betelepülés folytán lélekszámban jelentékenyen megnövekedett, az újabb betelepítés folytán állandóan tovább növekszik. A református egyháztagok 1946. június 20.-án tartott közgyűlésükben kimondották missziói anyaegyházzá alakulásukat, megválasztották az egyházközség vezetőségét s a presbitérium 1946. július 16.-án tartott ülésében megalkotta a lelkipásztori állás díjlevelét is. Baja anyaegyházközség szórványát elbocsátja s megállapítja, hogy az anyaegyházközség és az anyásodó szórvány között rendezésre váró vagyoni kérdések nincsenek. A solti egyházmegye közgyűlése az anyásításhoz hozzájárult s a lelkész díjlevelet jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Gara szórványnak missziói anyaegyházközséggé alakulása tárgyában hozott határozatát, valamint a bemutatott lelkipásztori díjlevelet megerősíti és jóváhagyja. Az új egyházközség alakulásáról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

63. jkvsz

A Bácsalmás egyházközséghez tartozó Katymár szórvány református népessége a betelepítés folytán hatalmasan megnövekedett s még állandóan szaporodik. A református egyháztagok 1946. április

14.-én tartott közgyűlésükön missziói anyaegyházközséggé szervezkedésüket mondták ki s ehhez a határozatukhoz az egyházi felsőbb hatóságok hozzájárulását kérik. Az érdekelt Bácsalmás anyaegyház elbocsátó nyilatkozata nincs csatolva s hiányzik annak megállapítása is, vajon van-e az anyaegyház és az elszakadni készülő s missziói anyaegyházzá szervezkedő szóránya között rendezésre váró vagyoni jogi kérdés. A solti egyházmegye közgyűlése a missziói egyházközséggé szervezkedést kimondó határozatot jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés

a) tekintettel a telepítési mozgalommal kapcsolatos fontos egyházi érdekekre Katymár szóránynak missziói anyaegyházközséggé szervezésére vonatkozó határozatát jóváhagyja és megerősíti abban a feltevésben, hogy az érdekelt Bácsalmás egyházközség az elcsatlakozáshoz hozzájárul s hogy az esetleg felmerülhető vagyoni jogi kérdések rendeztetnek,

b) Katymár szóránnyt Bácsalmás anyaegyházközségtől elcsatoltatja és mint önálló egyházi alakulatot missziói anyaegyházközség minőségben veszi nyilvántartásba. Erről az egyetemes konventet értesíti.

64. jkvsz

A Baja egyházközséghez tartozó Csátalja szóránny református népessége a betelepülés következtében jelentékenyen megnövekedett s állandóan szaporodik. A református egyháztagok 1946. június 9.-én tartott közgyűlésükben elhatározták missziói leányegyházközséggé alakulásukat, s ilyen minőségben Gara missziói anyaegyházközséghez csatlakozásukat. Az érdekelt Baja anyaegyházközség szóránnyát elbocsátja s megállapítja, hogy az anyaegyházközség és a leányegyházközséggé szervezkedő szóránny között rendezésre váró vagyoni jogi kérdések nem merülnek fel.

Ezzel kapcsolatban bemutatja a garai missziói anyaegyházközség és a csátaljai missziói leányegyházközség azt az egyezséget, amely az anyaegyház és a leányegyház kölcsönös jogviszonyait szabályozza. A solti egyházmegye közgyűlése a leányegyházközséggé szervezkedésre vonatkozó határozatot s a két egyházközség jogviszonyait szabályozó egyezségi okiratot jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Csátalja szóránny missziói leányegyházközséggé alakulására vonatkozó határozatokat jóváhagyja és megerősíti. Ugyanakkor jóváhagyja és megerősíti azt az egyezséget, amely Gara missziói anyaegyházközség és Csátalja missziói leányegyházközség kölcsönös jogviszonyait szabályozza.

b) Csátalja szóránnyt Baja egyházközségtől elcsatolja s egyházhatóságilag missziói leányegyházközség minőségben Gara missziói anyaegyházközséghez osztja be. Erről az új egyházhatósági beosztásról s az új missziói leányegyház megalakulásáról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

65. jkvsz

A Baja egyházközséghez tartozó Vaskút szóránny református népessége a betelepítés folytán hatalmasan megnövekedett és állandóan szaporodik. A református egyháztagok 1946. május 26.-án tartott közgyűlésükön kimondták missziói anyaegyházközséggé szervezkedésüket s ehhez az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagyását kérik. Az érdekelt Baja egyházközség presbitériuma az elcsatlakozáshoz hozzájárult s megállapította, hogy az anyaegyházközség és az elszakadó s missziói egyházzá szervezkedő szóránny között rendezésre váró vagyoni jogi kérdések nincsenek. Az új egyházközség presbitériuma 1946. okt. 6.-án tartott ülésében megalkotta a lelkipásztori díjlevelet is. A solti egyházmegye közgyűlése a missziói egyházközséggé alakulásra vonatkozó határozatot s a bemutatott szabályszerű lelkészi díjlevelet jóváhagyta.

(H) a) a Baja egyházközséghez tartozott Vaskút szóránnyak missziói anyaegyházközséggé szervezkedésére vonatkozó határozatokat s a lelkészi díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

b) Vaskút szóránnyt Baja anyaegyházközségtől elcsatolja s missziói egyházközség minőségben önálló egyházi alakulattá nyilvánítja s erről nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

66. jkvsz

A Nagydorog anyaegyházhoz tartozó Györköny szóránny református népessége a betelepítés folytán hatalmasan megnövekedett. Hasonló okból megnövekedett a szomszédos Hencse fiókegyházközség és Bikács szóránny református népessége is. A betelepült református lakosság

lelkigondozásával és megszervezésével id. Eöri Szabó Dezső lelkész bízott meg.

A Györköny szórványában lakó református egyháztagok 1946. augusztus 10.-én tartott közgyűlésükön kimondták missziói fiókegyházközséggé alakulásukat, megválasztották az egyházközség elöljáróságát s egyházi adóként páronkénti és személyenkénti termény és pénzszolgáltatásokat ajánlottak meg. A tolnai egyházmegye közgyűlése az egyházközséggé alakulást tudomásul vette.

Az érdekelt Nagydorog anyaegyház nem nyilatkozott afelől, hogy az elbocsátáshoz hozzájárul és vannak rendezésre váró vagyoni jogi kérdések az anyaegyház és az elcsatlakozó szórvány között.

(H) Egyházkerületi közgyűlés örömmel értesül arról, hogy Györköny, Hencse és Bikács községekben megtelepült református magyarság megszervezése eredményesen folyik. Györköny szórványának missziói fiókegyházközséggé alakulására vonatkozó határozatát jóváhagyja és megerősíti. A missziói fiókegyház megalakulásáról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

Felhívja azonban a szervező lelkész figyelmét arra, hogy az egyházi adónak olyanképpen való megállapítását, mely szerint a szolgáltatásokat az egyháztagok közvetlenül a lelkész számára biztosítják és teljesítik, idejét múltnak és az egyházi törvényekkel is ellentétben állónak tartja, mert az egyházi adót az egyháztagok nem a lelkésznek, hanem az egyházközségnek szolgáltatják, viszont a lelkészi javadalom kiszolgáltatása az egyházközség feladata. Arról sem szabad elfeledkezni, hogy az egyház fenntartásának nem csupán a lelkész javadalmazása képezi a terhét, hanem azon felül sok más állandó kiadási tétel fedezetéről is gondoskodni kell s ha az egyháztagok egyházi adószerű megajánlásaikat csupán és kifejezetten lelkészi javadalmazás céljára teszik, ez egymagában az egyházközség háztartási egyensúlyát, illetve anyagi megalapozottságát még nem biztosítja. [Ez utóbbi mondatrész szórendjét több áthúzással változtatták, s mivel lapaljára esett, szinte olvashatatlanná vált!!!]

67. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye f. évi június hó 26.-án tartott közgyűlése 26. számú határozatával felterjeszti a Szolnok anyaegyházközséghez tartozó Újszász fiókegyház anyásítására vonatkozó határozatát.

Újszász anyásításának ügyével egyházkerületünk 1945 évi közgyűlésén foglalkozott s akkor hozzájárulását nem adta meg azért, mert nem látta igazoltnak azt, hogy az anyásítás az egyháztagok közhangulatával megegyezik s hogy a lelkész megélhetése biztosítva van.

1946. május 26.-án megtartott egyházközségi közgyűlés 30 szavazati joggal bíró egyháztag jelenlétében egyhangúan az anyásítás mellett nyilatkozott. Igazolást nyert az a körülmény is, hogy a lelképásztor megélhetése a földbirtokreform kapcsán juttatott 15 kat. hold lelkészi javadalmi föld révén biztosítva van. Az egyházmegyei közgyűlés az anyásításra vonatkozó határozatokat s a bemutatott lelkészi díjlevelet jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Újszász fiókegyháznak anyaegyházközséggé alakulására vonatkozó határozatait s a bemutatott lelkészi díjlevelet jóváhagyja és megerősíti. Újszász fiókegyháznak anyaegyházközséggé alakulásáról az egyetemes konventet nyilvántartás végett értesíti.

68. jkvsz

A két egyházrészszé tagozódott kispesti egyház presbitériuma 1946. október 20.-án meghozott szabályszerű határozatával a második, Rózsa-téri egyházrész anyaegyházközséggé alakulását kimondotta s megalkotta azt a szabályrendeletet, amely a két egyházközség kölcsönös jogviszonyait rendezi. Az új, kispeszt-rózsateri egyházközség presbitériuma pedig megalkotta a lelképásztori állás díjlevelét. A vonatkozó határozatokat, szabályzatot, illetve lelkészi díjlevelet a pestkörnyéki egyházmegye f. évi közgyűlése 15/b. számú határozatával jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a kispeszt-rózsateri egyházrésznek anyaegyházközséggé szervezésére vonatkozó határozatokat, a két egyházközség jogviszonyait rendező szabályrendeletet s a bemutatott lelkészi díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

Az új anyaegyházközség megalakulásáról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

69. jkvsz

A Pestszentlőrinc-Szemeretelep anyaegyházhoz tartozó Ganzkertváros (azelőtt Csákyliget) fiókegyházközség presbitériuma az 1946. szeptember 22.-én hozott szabályszerű határozatával

kimondotta az anyaegyházközséggé alakulását és megalkotta a lelkipásztori állás díjlevelét. A vonatkozó határozatot s a bemutatott lelkészi díjlevelet a pestkörnyéki egyházmegye r. évi közgyűlés 16. számú határozatával jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Ganzkertváros fiókegyházközség anyaegyházközséggé szervezkedésére vonatkozó határozatát s a bemutatott lelkészi díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

Az új anyaegyházközség megalakulásáról nyilvántartás végett az egyetemes konvent értesítendő.

70. jkvsz

A Békásmegyer-csillaghegyi anyaegyházközséghez tartozó Pesthidegkút fiókegyházközség presbitériuma 1946. szeptember 22.-én hozott szabályszerű határozatával a fiókegyházközségnek anyaegyházközséggé alakulását mondta ki s megalkotta a lelkipásztori állás díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Pesthidegkút fiókegyházközség presbitériumának a fiókegyháznak anyaegyházközséggé szervezkedése tárgyában hozott határozatát s a bemutatott lelkészi díjlevelet jóváhagyja és megerősíti. Utasítja az egyházközséget a két példányban kiállított díjlevelnek négy egyező példányban leendő kiállítására.

Az új egyházközség szervezéséről nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

71. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 16/c-1946. számú közgyűlési határozatával jóváhagyta Pilisvörösvár fiókegyházközség és Klotildliget-Piliscsaba fiókegyházközség presbitériumának azon szabályszerűen meghozott határozatait, melyek szerint a két fiókegyház s a hozzájuk csatlakozó szórványok, amelyek a Budapest- esztergomi vasútvonal mentén fekszenek s általában Pilisvörösvárról, mint központtól közelíthetők meg legkönnyebben, piliskörnyéki missziói egyházközség címen egy missziói anyaegyházközséget alakítanak. Az elcsatolásban érdekelt Békásmegyer-Csillaghegy anyaegyházközség beleegyező nyilatkozata megvan, hiányzik a vértessaljai egyházmegyébe tartozó Tinnye anyaegyház presbitériumának nyilatkozata s Piliscsaba-Klotildligetnek a vértessaljai egyházmegyétől a pestkörnyéki egyházmegyébe leendő átcsatolásához a vértessaljai egyházmegye közgyűlésének hozzájárulása. Mivel szórványpontokként szereplő eredetileg németajkú politikai községekben nagyarányú telepítés van folyamatban, fontos egyházi érdek volna hogy ez a missziói egyházközség mielőbb megszervezhető legyen.

(H) Egyházkerületi közgyűlés függetlenül attól, hogy a tinnyei egyházközség Piliscsaba-Klotildliget elcsatlakozásához, a vértessaljai egyházmegye pedig ezen fiókegyházközségnek a pestkörnyéki egyházmegyébe leendő bekebelezéséhez hozzájárul, az egyházi közérdeket szem előtt tartva a piliskörnyéki missziói anyaegyházközség megalakulására vonatkozó határozatokat jóváhagyja és megerősíti.

Felhívja a tinnyei egyházközséget, nyilatkozzék Piliscsaba-Klotildliget elcsatlakozását illetően s állapítsa meg, vannak-e az elcsatlakozással kapcsolatosan rendezésre váró vagyoni jogi kérdések. Az érdekelt pestkörnyéki és vértessaljai egyházmegyéket pedig felhívja, hogy a kialakuló missziói egyházközség egyházmegyei hovatartozandósága felől tegyenek javaslatot az egyházkerületi közgyűlésnek.

72. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye f. évi június 26.-án tartott rendkívüli közgyűlésének 29. számú határozatával pártolólág terjeszti fel a kiskunhalasi egyházközség presbitériumának azt a kérését, hogy a Máthé Elek dr. lemondásával megüresedett második lelkészi állás betöltését öt évig szüneteltesse.

A presbitérium a kérést azzal indokolja meg, hogy az egyházközség helyzete a földreform végrehajtása során szenvedett veszteségei következtében súlyosra fordult. Meglevő intézményeit fenntartani alig képes. Igaz, hogy a lélekszám közel tízezer, de ebből ötezer lélek a tanyavilágban él. A városban lakó hívek lelkigondozására a meglevő egy lelkészi állás elég, viszont a második lelkészi állás betöltése nem oldja meg a tanyavilágban élő református hívek lelkigondozásának kérdését. Két-három diakónus munkába állításával kívánják a tanyavilágban élő hívek lelkigondozását ellátni. A hajdan dúsgazdag egyház hívei is elszegényedtek s a nagyobb egyházi adóterhektől elszokva a súlyos körülmények között erre nehezen volnának rászoríthatók. A lelkipásztori állások fenntartásának legfőbb javadalmi tétele, a lelkészi javadalmi földek elvesztek, a díjlevel szerinti teljes lelkészi javadalom kiszolgáltatása így az egyháztagoktól befolyó egyházi adóból volna fedezendő, holott az első lelkészi

állás javadalmának kiszolgáltatására sem képes a gyülekezet. A második lelkészi állás öt éven keresztül való szüneteltetése szerintük elég idő volna az átmeneti anyagi nehézségek leküzdésére, s arra, hogy a hatalmas és nagy múltú gyülekezet egész területét átfogó lelkigondozói munka kiépüljön.

(H) egyházkerületi közgyűlés a kiskunhalasi presbitériumnak azt a kérését, hogy a második lelkészi állás betöltése öt éven át szüneteltessék, nem teljesítheti, mert ez ellenkezik a törvénnyel és ellenkezik a gyülekezet lelki érdekével is. Ez a nagy múltú egyházközség hegyen épített város, amely arra van hivatva, hogy messze világoljon a többi gyülekezetek előtt. Egyházkerületi közgyűlés sajnálattal állapítja meg, hogy az az út, amelyen az egyházközség presbitériuma haladni kíván, ehhez a célhoz nem vezet el. Egyházkerületi közgyűlés segítséget kíván nyújtani az egyházközség vezetőségének ahhoz, hogy az egész egyházközséget átfogó missziói munkaterv s ehhez a munkatervhez a szükséges és megfelelő munkások kijelölése és munkába állítása megtörténhessék. Evégből a második lelkészi állásnak egy évre való szüneteltetését engedélyezi s ugyanakkor a kecskeméti egyházmegye elnökségének bevonásával Szabó Imre, Benkő István, Bereczky Albert és Muraközy Gyula személyében egyházkerületi bizottságot küld ki, amely bizottság hivatva lesz az egyházközség vezetőségével együtt javaslatot kidolgozni a kiskunhalasi egyházközség lelki és anyagi ügyeinek rendezése és megoldásra váró missziói feladatok s közelebbről a tanyai világban élő református hívek lelkigondozása tekintetében. A bizottság arra is felhatalmaztatik, hogy a szükséghez képest az egyházkerület világi vezető embereiből kiegészítse magát.

73. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye felterjeszti 49/b-1946. számú közgyűlési határozatát, amellyel a Pestszenterzsébet-központi egyházközségnek a presbitérium kérésére engedélyt ad arra, hogy a megüresedett két állami javadalmazású vallásoktató lelkészi állás betöltését 1947. augusztus 31.-ig szüneteltethesse. (olvashatatlan!!!) az egyházközség nehéz anyagi helyzetére tekintettel.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegye hivatkozott határozatát feloldja s elkötelezi a Pestszenterzsébet-központi egyházközség presbitériumát, hogy a megüresedett két állami javadalmazású vallásoktató lelkészi állás betöltése felől haladéktalanul intézkedjék. Az állami javadalmazású vallásoktató lelkészi állások fenntartása a pestkörnyéki egyházmegye vallásoktatási szabályzata szerint az egyházközségre csak minimális terhet jelent, ellenben két vallásoktató lelkészi állásnak szüneteltetése egy olyan népes gyülekezetben mint a Pestszenterzsébet-központi egyházközség, komolyan veszélyeztetheti a hitoktatás eminens érdekeit.

74. jkvsz

A solti egyházmegye 38/1946. számú közgyűlési határozatával pártolólág terjeszti fel Dunaharaszti és Tököl-Horthyliget egyházközségek ama kérését, hogy tekintettel elszenvedett rendkívüli háborús veszteségeikre az egyházhatóság járulékkerhek viselése alól 5 éven keresztül mentesítenek.

(H) Egyházkerületi közgyűlés értesíti a folyamodó egyházközségeket, hogy kérésüket teljesíteni nincs módjukban. Az egyházkormányzati terhek viselése minden egyházközségre nézve egyformán kötelező. A háborúban különösen sokat szenvedett egyházközségek számára megvan az a lehetőség, hogy az egyetemes egyháztanács magyarországi újjáépítési tanács útján nyerjenek fokozottabb segítséget elszenvedett káraik helyrehozatalához.

75. jkvsz

A solti egyházmegye 33/1946. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a dömsödi egyházközség 38/1946. sz. határozatát, amelyben a távollevő lelkipásztor javadalmának kezeléséről rendelkező 75/1945. sz. egyházkerületi közgyűlési határozat megváltoztatását s annak engedélyezését kéri, hogy a lelkészi javadalomból megmaradó rész orgona kijavítására és a lelkészlak rendbehozatalára legyen felhasználható.

(H) Egyházkerületi közgyűlés értesíti a dömsödi egyházközség presbitériumát, hogy a 75/1945. sz. közgyűlési határozatát meg nem változtathatja, mert határozata a törvénnyel és a jogszabályokkal mindenben megegyezik.

76. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye 58/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a stóladíjak forintértékben való megállapítására vonatkozó szabályrendeletét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vérteszaljai egyházmegyének a stóladíjaknak forint értékben megállapítása tárgyában hozott szabályrendeletét jóváhagyja és megerősíti.

77. jkvsz

Marjai Sándor, a dömsödi egyházközség főgondnoka fellebbezést jelent be a solti egyházmegye 9/1946. számú közgyűlési határozata ellen, amellyel Nagy Gábor dunaharaszti v.o. lelkésznek a Tököl-horthyligeti egyházközség lelkipásztorává történt megválasztását megerősítette s megállapította, hogy a választás 1944. április 30.-tól joghatályos.

A Tököl-horthyligeti egyházközségben a lelkészválasztási eljárás Nagy Gábornak a lelkészi állásra a presbitérium egyhangú határozatával történt meghívása által 1944. április 7.-én megkezdődött, de befejezhető nem volt, mert az 1944. április 30.-ra kitűzött választó közgyűlés a háborús események következtében megtartható nem volt. A dunamelléki püspök a közben fellépő vis maiorra hivatkozással a presbitérium által meghívandónak nevezett Nagy Gábor v.o. lelkésznek 1944. október 27.-én megbízást adott arra, hogy a lelkigondozásra különösebben reászoruló, igen megpróbált nyáját úgy pásztorolja, mintha annak tényleg megválasztott lelkipásztora volna. Nagy Gábor, amellet hogy dunaharaszti vallásoktató lelkészi szolgálatait is ellátta, teljes lelkipásztori jogkörrel gondozta is a gyülekezetet egészen addig, amíg a viszonyok oda fejlődhettek, hogy a félbeszakított választási eljárás újra folytatható lett. Az 1946. július 21.-én megtartott egyházközségi lelkészválasztó közgyűlés teljesen egyhangú megnyilatkozása megerősítette a presbitérium 1944. április 7.-i meghívó határozatát. Püspök úr az előállott körülmények mérlegelésével f. évi augusztus 8.-án 2412/1946. szám alatt a solti egyházmegye espereséhez intézett iratában kinyilatkoztatta, hogy nincs észrevétele az ellen, ha az esperesi engedély a megválasztás joghatályos időpontjául az első ízben összehívott egyházközségi választóközgyűlés időpontját jelöli meg. A solti egyházmegye közgyűlését a fellebbezéssel megtámadott határozata meghozatalánál ezek a körülmények irányították.

Fellebbező az egyházmegyei határozat meghozatalában olyan segítségnyújtást lát, amelynek az volna a célja, hogy a Tököl-horthyligeti lelkipásztornak lehetőség adassék egy közel jövőben megüresedhető lelkészi állás elnyerésére.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a fellebbezést elutasítja s visszautasít minden olyan beállítást, amely szerint a solti egyházmegyét a fellebbezéssel megtámadott határozata meghozatalánál személyi érdekek vezették volna.

78. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye 35/1946. sz. közgyűlési határozatával javasolja, hogy Martonvásár új egyházközsége szavazatának számértékét egyházkerületi közgyűlés állapítsa meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a martonvásári anyaegyházközség szavazati jogát arra tekintettel, hogy a lelkészi állást szabályszerűen betöltötte, megállapítja s szavazatának számértékét az I. tc. 23 § rendelkezéseinek megfelelően egyben állapítja meg.

79. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 38/1946. számú közgyűlési határozatával pártolólág terjeszti fel a magyarbólyi egyházközség kérelmét az egyházközségnek állandó káplántartó helyül elismerése és a segédlelkész számára két segédlelkészi kongrua engedélyezése tárgyában. A kérelmet azzal indokolja meg, hogy a lélekszám 430-ról 1251-re emelkedett s 11 szórványban a hitoktatás teendőit ellátni a lelkipásztor egymaga képtelen.

(H) Egyházkerületi közgyűlés sajnálattal értesíti folyamodó egyházközséget, hogy kérelmét ez idő szerint teljesíteni nincs módjában, mert a rendelkezésre álló segédlelkészi kongrua egységek igénybe vannak véve s újabb állandó káplántartó helyek igényei így nem elégíthetők ki.

80. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye f. évi közgyűlési határozatával felterjeszti a felsőnyéki egyházközség II. számú tanítói állásának díjlevelét. Az új állás szervezésére vonatkozó presbiteri határozat, amely az ET 76 §-a b) pontja értelmében csak egyházkerületi jóváhagyással válik joghatályossá, nem terjeszti fel, csak utal arra, hogy e határozatot az egyházmegyei elnökség jóváhagyta s a határozat tanítói államsegély kieszközlése végett sürgősen felterjesztetett a vallás és közoktatásügyi

miniszterhez. A díjlevélben a javadalmas tanító köteletségéül a megválasztható férfitanító kötelességei között fel van sorolva a lelkeszi irodában való segédkezés, amire díjlevélileg a tanító nem kötelezhető.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a felsőnyéki egyházközség bemutatott II. számú tanítói díjlevelét azzal a változtatással, hogy a kötelességek felsorolása között a lelkeszi irodában való segédkezés elkötelezése kihagyandó, jóváhagyja és megerősíti abban a feltevésben, hogy az új állás szervezésére vonatkozó s a külsősomogyi egyházmegye elnökséges által jóváhagyott presbiteri határozat törvényes formában jött létre. Felhívja a külsősomogyi egyházmegye esperesét, hogy a vonatkozó presbiteri határozatot mutassa be.

81. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a vaskúti missziói egyházközség presbitériumának határozatát I. és II. számú tanítói állás szervezése tárgyában. Ezen határozat egyházmegyei jóváhagyást nem nyert.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az iratokat azzal adja vissza a solti egyházmegye esperesének, hogy a vaskúti egyházközség presbitériumának az új állások szervezésére vonatkozó határozatát vegye egyházmegye tárgyalás alá, illetve elbírálás alá. Az egyházkerületi elnökség felhatalmaztatik arra, hogy az egyházmegyei jóváhagyás után a szabályszerűnek található presbiteri határozatot egyházkerületi jóváhagyással és megerősítéssel lássa el.

82. jkvsz

A solti egyházmegye f. évi közgyűlése 26/5. számú határozatával felterjeszti a garai missziói egyházközség I. és II. számú tanítói díjlevelét. Az új állások szervezése felől a garai presbitérium az egyházmegyei határozatban foglaltak szerint július 16.-án tartott ülésében határozott. A díjlevelet az egyházmegye jóváhagyta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a garai missziói egyházközség I. és II. számú tanítói állásának szabályszerű díjlevelét jóváhagyja és megerősíti abban a feltevésben, hogy az új állások szervezésére vonatkozó presbiteri határozat, amelyre a solti egyházmegye díjleveleket jóváhagyó határozatában hivatkozás történik, törvényes formák között jött létre. Felhívja a solti egyházmegye esperesét, hogy a garai presbitériumnak ezen határozatát, amely csak egyházkerületi jóváhagyással joghatályos, pótlólag mutassa be.

83. jkvsz

A solti egyházmegye f. évi közgyűlése 29/3. számú határozatával a garai missziói egyházközségnél szervezett kántori állás díjlevelét felterjeszti. A díjlevelet az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyta. Az állás szervezésére vonatkozó presbiteri határozat az iratok között nem található s az egyházmegyei jóváhagyást nem nyert.

(H) Egyházkerületi közgyűlés iratokat azzal adja vissza a solti egyházmegye esperesének, hogy hívja fel az egyházközséget az állás szervezésére vonatkozó szabályszerű határozata bemutatására és gondoskodjék arról, hogy a kántori díjlevél az új állás szervezésére vonatkozó s egyházmegyei felülvizsgálattal is ellátott presbiteri határozattal együtt terjesztessék az egyházkerületi tanács elé.

84. jkvsz

A csátaljai missziói leányegyházközség 1946. július 21.-én tartott közgyűlésében I. és II. számú tanítói állás szervezését határozta el és megállapította ezen állások díjlevelét. A solti egyházmegye beterveztett tanítói díjleveleket 26/2. számú közgyűlési határozatával jóváhagyta.

(H) Mivel az egyházi törvények I. tc. 80 §-a utolsó bekezdésében foglaltak szerint az egyházközségi közgyűlés új állások szervezése és díjlevelek megalkotása tárgyában nem határozhat, az iratokat egyházkerületi közgyűlés azzal adja vissza a solti egyházmegye esperesének, hívja fel a csátaljai egyházközség presbitériumát, hogy a tanítói állások szervezése és a díjlevelek megalkotása felől a presbitérium hozzon szabályszerű határozatokat, terjessze fel fokozatos egyházi főhatósági jóváhagyásra és megerősítésre.

85. jkvsz

A solti egyházmegye 29/2. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a csátaljai missziói

leányegyházközségnél szervezett kántori állás díjlevelét. Az iratokból kitetszőleg az új állás szervezésére s a díjlevel megállapítására vonatkozó egyházközségi határozatot nem a presbitérium, hanem az egyházközségi közgyűlés hozta meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az iratokat azzal adja vissza a solti egyházmegye esperesének, hívja fel a csátaljai missziói leányegyházközség presbitériumát, hogy a kántori állás megszervezésére és a kántori állás díjlevelének megállapítására vonatkozóan a presbitérium hozzon szabályszerű határozatot, mert ez ügyekben az ET 80 §-a értelmében az egyházközségi közgyűlés határozathozatalra nem illetékes és jogosult.

86. jkvsz

A solti egyházmegye 29/4. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a vaskúti missziói egyházközségnél szervezett kántori állás díjlevelét. A díjlevelet jóváhagyó egyházmegyei határozat felhívta az egyházközséget arra, hogy az állás szervezését kimondó szabályszerű presbiteri határozatot pótlólag mutassa be. Ennek a felhívásnak az egyházközség nem tett eleget.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az iratokat azzal adja vissza a solti egyházmegye esperesének, hogy a hiányolt presbiteri határozat beérkezte és egyházmegyei jóváhagyása után az ügyet az egyházkerületi tanács elé terjessze.

87. jkvsz

A solti egyházmegye 26/8. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a vaskúti missziói egyház I. és II. számú tanítói állásának díjlevelét. A díjlevelet jóváhagyó egyházmegyei határozatával felhívta az egyházközséget arra, hogy az állás szervezésére vonatkozó presbiteri határozatot mutassa be. Ennek a felhívásnak a presbitérium nem tett eleget.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az iratokat azzal adja vissza a solti egyházmegye esperesének, hogy a hiányolt presbiteri határozat beérkezte és egyházmegyei jóváhagyása után az ügyet az egyházkerületi tanács elé terjessze.

88. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye 49/1946. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a baracsikai egyházközség presbitériumának szabályszerű határozatát a III. számú tanítói állás megszervezése tárgyában s bemutatja egy példányban az egyházmegyei jóváhagyást is nyert díjlevelet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a baracsikai presbitériumnak a III. számú tanítói állás megszervezésére vonatkozó szabályszerű határozatát s a bemutatott tanítói díjlevelet jóváhagyja és megerősíti. Utasítja azonban az egyházközséget arra, hogy a tanítói díjlevelnek legalább négy eredeti példányban leendő kiállítására felől gondoskodják s ez eredeti példányokat az egyházmegyei és egyházkerületi jóváhagyó záradék rávezetése végett terjessze fel.

89. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye 45/1946. számú határozatával felterjeszti a gárdonyi egyházközség presbitériumának határozatát a III. tanítói állás megszervezése tárgyában s bemutatja ezen állás díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a gárdonyi egyházközség presbitériumának III. számú tanítói állás megszervezése tárgyában hozott határozatát és a bemutatott szabályszerű díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

90. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye 46/1946. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a pátyi egyházközség presbitériumának határozatát az V. tanítói állás megszervezése tárgyában s bemutatja ezen állás szabályszerű díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pátyi egyházközség presbitériumának az V. számú tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát s a bemutatott szabályszerű tanítói díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

91. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye 101/1946. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a vértessacsai

presbitériumnak a II. számú tanítói állás díjlevél módosítása tárgyában hozott határozatát. A díjlevél módosítására az szolgáltatott okot, hogy az új álláshoz a vallás- és közoktatásügyi minisztérium csak úgy hajlandó államsegélyt adni, ha a helyi javadalom mindenkori kezdő fizetésnek nem 10, hanem 20%-ában állapítatik meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a vértessacsai módosított II. számú tanítói díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

92. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye 89/1946. számú közgyűlési határozatával felterjeszti a zsámbéki fiókegyház község presbitériumának szabályszerű határozatát két tanerős református iskola szervezése tárgyában. Az iskola létesítéséhez megfelelő épületet a földigénylő bizottság utal ki, az épületen mutatkozó szükséges átalakításokat az egyháztagok közmunkával kívánják elvégezni. Ha a tankötelesek száma ezt nem tenné szükségessé, egyelőre csak az egyik tanítói állást óhajtják betölteni. Az egyházmegye felhívta az egyházközséget a tanítói díjlevelek megalkotásáról.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Zsámbék fiókegyháznak elemi iskola létesítésére és két tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát jóváhagyja és megerősíti. Az iskola és tanítói állások megszervezésével Zsámbéki fiókegyházat leányegyházközséggé nyilvánítja s e szervezeti változásról nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

93. jkvsz

A pesti egyházmegye nov. 7.-én tartott tanácsulése III. sz. határozatával felterjeszti a tahitótfalui egyházközség IV. sz. tanítói állásának díjlevelét. Az új állás szervezésére vonatkozó presbitéri határozat, mely az ET I. tc. 76. § b) pontja értelmében csak az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyásával válik joghatályossá, nem terjesztett fel.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a tahitótfalui IV. sz. tanítói állás szabályszerű díjlevelét annak feltételezésével, hogy úgy az állás szervezésére, mint a díjlevél megállapítására vonatkozó presbitéri határozat a törvényes feltételeknek megfelelően hozatott meg, jóváhagyja és megerősíti. Felhívja azonban tahitótfalui egyházközség presbitériumát, hogy az állás szervezése és díjlevél megállapítására vonatkozó szabályszerű határozatát egyházmegyei és egyházkerületi jóváhagyásra terjessze elő.

94. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye 6/1946. számú közgyűlési határozatával felterjeszti az egyházmegye esperesének évi jelentése előterjesztése során tett két javaslatát az egyháztagság reformja, illetve a lelkészi fizetések egységesítése és lelkészi központi javadalmi pénztár felállítása tárgyában. Az első javaslat szerint az ET I. tc. 24-31.§-ai olyanképpen volnának módosítandók, hogy különbség tétessék egyháztagok és hitfelekezeti tagok között. Előbbiek közé azok volnának számítandók, akik a választók névjegyzékébe fel vannak véve, utóbbiak közé azok, akiket a törvény eddig egyháztagnak minősített. Az egyházigazgatásban csak az előbbiek vehetnének részt s ezek részesülhetnek az úrvacsora sákramentumában.

A második javaslat szerint egyházkerületek vagy régiók szerint megállapítandó volna a lelképásztori átlagos jövedelem. Ezen átlagon belül lelkészi jövedelem befizetendő volna a lelkész javadalma központi pénztárba, amely ezen befolyandó jövedelmekből egészítené ki azoknak a lelképásztoroknak a jövedelmét, akiknek jövedelme a megállapított átlagot el nem éri.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pestkörnyéki egyházmegye esperesének komoly elmélyedéssel készített és megindokolt javaslatait az országos zsinat elé terjeszti.

95. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye esperesének javaslatára egyházkerületi közgyűlés a segédlelkészek legalacsonyabb javadalmát a következőképpen állapítja meg:

(H) a segédlelkészek az egyháztól kapott lakáson felül Budapesten és környékén havi 204 ft., vidéken havi 174 ft. minimális fizetést igényelhetnek. Ott, ahol a segédlelkész ellátást kap, a megjelölt készpénz fizetés fele az ellátót illeti meg.

96. jkvsz

Pesti egyházmegye esperese felterjeszti a Rákoscsaba politikai község részét képező Bolza- és Wrangel-telep református lakói egy részének azt a kérését, hogy Rákoscsaba egyházközségtől Rákosliget egyházközséghez csatoltassanak át. Az érdekelt rákoscsabai presbitérium egyhangúlag az átcsatolás ellen foglalt állást, s ezt az állásfoglalást a pesti egyházmegye 26/1946. sz. közgyűlési határozatával magáévá tette. Rákosliget egyházközség és a pestkörnyéki egyházmegye viszont készek volnának a szóban levő területet elfogadni, illetve az egyházmegyébe bekebelezni.

Az átcsatolást kérik, a Rákoscsabai presbitérium 1945. november 11.-i gyűlésének jegyzőkönyve szerint 101-en, a pesti egyházmegye 1946. április 1.-én tartott közgyűlési jegyzőkönyve szerint 28-an, kérésüket azzal indokolják, hogy a hozzájuk közelebb esők Rákosligetre járnak templomba, gyermekeik Rákosligetre járnak iskolába és hittanórára, ifjúságuk odajár bibliaórára, s így összeférhetetlennek tartják, hogy bár Rákosligetről gondoztatnak, egyházi adót mégis Rákoscsabára fizessenek.

A kérelmezők indoklásával szemben a rákoscsabai presbitérium arra, hogy a szóban forgó terület nem a községtől különálló távolabbi település, hanem a községhez közvetlenül csatlakozó területrész, amelyet csak a vasúti átjáró választ el a község törzsétől. Most már különben ez a rész is rendszeres lelkigondozásban részesül. Rákoscsaba, Rákosliget és Rákoskeresztúr is egyébként annyira összeépült, hogy vannak utcák, melyeknek egyik oldala az egyik, másik oldala a másik községhez tartozik. Az pedig, hogy a község szélső utcáin lakók esetleg a hozzájuk közelebb eső templomba járnak át, vagy ott iskoláztatják gyermekeiket, fordított viszonylatban is fennáll s nem szolgálhat indokul a politikai határokkal megegyező egyházközségi határok felforgatása, aminek főleg az egyházi adózás terén mutatkoznának zavart okozó következményei. Ugyanakkor azt is jelenti Rákoscsaba, hogy 261-en az átcsatolás ellen nyilatkoztak.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egész kérdés alapos mérlegelése után úgy határozott, hogy a két érdekelt egyházmegye küldjön ki közös bizottságot, melynek feladata lesz a rákoscsabai presbitérium és az érdekelt Bolza- és Wrangel-telepi egyháztagok meghallgatása után javaslatot tenni az egyházkerületnek.

97. jkvsz

Pestkörnyéki egyházmegye felterjeszti az 1946. szeptember 4.-i tanácsülésnek azt a határozatát, mely a Rákosszentmihály-sashalmi egyházközség kérésére ezt az egyházközséget Rákosszentmihály-Sashalom és Mátyásföld-Cinkota egyházközségekre osztja föl és tudomásul veszi a két egyházközség közötti ama megállapodást, hogy a most külön anyaegyházzá alakuló Mátyásföld-cinkotai egyházközség még 3 éven keresztül részt fog venni a Rákosszentmihály-sashalmi egyházközség adósságát képező konventi kölcsön letörlesztésében a megállapodás szerinti összeggel, ha azt a régi anyaegyház saját erejéből megfizetni képtelen volna. Egyben felterjeszti egyházmegye az anyásított Mátyásföld-cinkotai egyházközség új lelkészi díjlevelét az egyházmegye jóváhagyó határozatával.

(H) Egyházkerületi közgyűlés jóváhagyja a fenti kikötés hangsúlyozásával a Mátyásföld-cinkotai egyházközség anyásítását. A pestkörnyéki egyházmegyei közgyűlésnek bemutatott lelkészi díjlevelet pedig, mely a kívánalmaknak alakilag és tartalmilag megfelel, jóváhagyja és az új egyházközség szervezéséről nyilvántartás végett az egyetemes konventet értesíti.

98. jkvsz

Gyenis János indítványa a stóladíjak eltörlése tárgyában.

Felsőbaranyai egyházmegye felterjeszti Gyenis János becefai lelkipásztor indítványát a stóladíjak eltörlése tárgyában, melyet 1946. szeptember 25.-én tartott egyházmegyei közgyűlés az egyházkerület útján a Zsinat elé terjeszt fel.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a stólaügy országos rendezését maga részéről is szükségesnek tartja s ezt az indítványt is fölterjeszti Zsinat elé utalás végett a Konventhez.

99. jkvsz

Gyenis János indítványa a rizikó biztosítás tárgyában.

Felsőbaranyai egyházmegye felterjeszti 1946. szeptember 28.-án tartott közgyűlésének ama határozatát, mely jóváhagyja Gyenis János becefalvi lelkipásztor betérjesztett ama javaslatát, hogy az egyházmegyéhez tartozó lelkipásztorok elhalálozásakor az egyházmegye lelkészeire fizetésük arányában

elosztandó olyan járulékot vet ki az egyházmegyei közpénztár útján, mely a IX. fizetési osztály 3. fokozatának megfelelő 5 havi összeget tesz ki s ezt az összeget közpénztár a lelkész özvegynek vagy ellátatlan családtagnak fizet ki. egyben kimondja a közgyűlés, hogy a javaslattal kapcsolatban az ORJO rizikó biztosítását kimondó 1938. évi 48. sz. egyházmegyei határozatot hatályon kívül helyezi.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei tagjainak egymáson bármilyen formában való segítségét helyesli és tudomásul veszi, de azt, hogy az ORJO rizikó biztosítását nem tartja kötelezőnek az egyházmegye tagjaira nézve, tekintettel az ORJO országos és közegyházi szolgálataira, nem hagyja jóvá.

100. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye felterjeszti Vókány szórvány reformátusainak azt a kérését, hogy fiókegyházközséggé kívának alakulni Kistótfalu anyaegyházközség kebelében, s kérik ehhez az egyházmegye jóváhagyását. A jóváhagyást a felsőbaranyai egyházmegye 1946. évi közgyűlésén nagy örömmel megadta, mert ez annak a jele, hogy a sokszor elsiratott és halálraítélt Baranyában a telepítések által új élet indult meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Vókány szórvány fiókegyházzá való alakulását örömmel fogadja, jóváhagyja, megerősíti és nyilvántartás végett az egyetemes konventhez bejelenti.

101. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye felterjeszti a Mohács anyaegyházközség kebelében megalakult Lánycsók fiókegyház kérését, melyet egyházmegyei közgyűlés 1946. szeptember 28.-án tartott ülésében örömmel vett tudomásul s a fiókegyházzá alakult Lánycsók szórványt Mohácshoz csatolta azzal, hogy pótlólag terjesszék be a babarci presbitérium beleegyező határozatát, ahova eddig Lánycsók szórvány tartozott, illetve a Mohácsi presbitérium beleegyező határozatát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Lánycsók szórvány fiókegyházzá való alakulását azzal hagyja jóvá és terjeszti nyilvántartásba a Konventhez, hogy utasítja az egyházmegye elnökségét fent említett szükséges beleegyező határozatok felterjesztésére.

102. jkvsz

Egyházkerületünk 1946. év április 26.-i közgyűlése 18/1946. sz. határozatával véleményes javaslattételre hívta fel az egyházmegyéket a földreform, a pénz elértéktelenedése és más rendkívüli okok miatt megcsonkult díjlevelek helyreállítása tárgyában. E felhívásra a tolnai, kecskeméti, vértessaljai, solti, felsőbaranyai és pestkörnyéki egyházmegyék közgyűlései foglalkoztak e kérdéssel, s különböző javaslatokat terjesztettek a közgyűlés elé.

A tolnai egyházmegye a díjlevelek készpénzbeli tételeire nézve a pengő háromszorosát ajánlja forintban megállapítani, míg a földjavadalmat az egyházak meghagyott, de eddig más célokat szolgáló földjéből kívánja kiegészíteni, vagy ha föld nincs, holdanként 3 q gabonát javasol természetben kiszolgáltatni.

A kecskeméti egyházmegye vagy államsegély kérésével, vagy az egyes egyházközségek teherbírásához mérten készpénz, esetleg természetbeniek adásával gondolja a kérdés megoldását.

A vértessaljai egyházmegye csak igen körültekintő adatgyűjtés után tud egyházmegyéje megcsonkult díjlevele ügyéhez és általánosságban is a tárgyhoz hozzászólni.

A solti egyházmegye esetenként rendezést lát jónak és a kártalanítást a helyi viszonyok figyelembevételével látja megoldhatónak.

A pestkörnyéki egyházmegyében a földbirtok reform következtében díjlevél csonkulás nem történt ott inkább az a gond, hogy a díjlevelekben szereplő régi korona-fillér, vagy pengő-fillér milyen kulcs szerint számíttassék át forintra.

Felsőbaranya meg azt az örömdetes hírt közli, hogy náluk díjlevél csonkulás nem történt így nem is foglal ő állást ebben a kérdésben.

(H) Egyházkerület a bármilyen okból megcsonkult díjlevelek ügyét, ha meg is próbálja az ET ismert §-a szerint rendezni, ezt a lépést a mai viszonyok között nem tartja célravezetőnek, s ezért a kérdést csak úgy látja megoldhatónak, hogy az egyes egyházközségek igyekeznek saját erejükből kártalanítani a károsult tisztviselőket, de ugyanakkor egyházkerület is lépéseket tesz a kormányhatóságoknál az elvett javadalmi földek visszaadása érdekében.

103. jkvsz

Solti egyházmegye felterjeszti Jánoshalma szórvány fiókegyházzá alakulásának kérését azzal a megkötéssel, hogy a szórvány fiókegyházzá alakulása után nem mint Bácsalmás anyaegyházközség fiókegyháza kezeltessék, hanem úgy, hogy az oda kirendelendő missziói segédlelkész közvetlenül a solti egyházmegye esperesének a rendelkezése alá tartozzék.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a hathatósabb lelki gondozás szempontjainak figyelembevételével Jánoshalma fiókegyházzá alakulását jóváhagyja, nyilvántartásra a Konventhez terjeszti, egyben beleegyezik, hogy a jánoshalmi missziói segédlelkész visszavonásáig közvetlenül a solti egyházmegye esperesének rendelkezése alá tartozzék.

104. jkvsz

Bácsalmási lelkészi díjlevél.

A solti egyházmegye fölterjeszti a bácsalmási missziói egyházközség lelkészi díjlevelét, melyet egyházmegyei közgyűlés 1946. október 2.-án tartott ülésén jóváhagyott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés szabályszerűen hozott határozatot jóváhagyja és megerősíti.

105. jkvsz

A solti egyházmegye felterjeszti Nemesnádudvar szórványnak fiókegyházzá történt alakulását, csatolva Érsekcsanád anyaegyházközség és Nemesnádudvar fiókegyházközség egyezségi okmányát is.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Nemesnádudvarnak Érsekcsanád kebelében történt fiókegyházzá való alakulását jóváhagyja, megerősíti és nyilvántartásra a Konventhez terjeszti.

106. jkvsz

A solti egyházmegye felterjeszti a dömsödi egyházközség presbitériumának szabályszerűen hozott ama határozatát, hogy segédlelkészi állását vallásoktató lelkészi állássá szervezi át, melyet egyházmegye a maga részéről 1946. október 2.-án tartott közgyűlésén jóvá is hagyott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés dömsödi segédlelkészi állás vallásoktató lelkészi állássá történt átszervezését jóváhagyja és megerősíti.

107. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti az újonnan szervezett bálványosi II. tanítói állás díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bálványosi II. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti s felhatalmazza az elnökséget, hogy a díjlevelet megerősítő záradékkal lássa el az állás megszervezésére vonatkozó egyházközségi határozat bemutatása után.

108. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye fölterjeszti a telepítés által megszorodott zsámbéki reformátusok határozatát fiókegyházzá alakulása tárgyában. Az egyházmegye 1946. október 17.-én Székesfehérvárott tartott közgyűlésén e határozatot jóváhagyta azzal, hogy a töki anyaegyház és a zsámbéki fiókegyházközség egymás közti jogviszonyának rendezésére kössenek szabályszerű egyezséget s azt terjesszék fel az egyházmegye elnökségéhez.

(H) Egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul Zsámbék szórvány telepes reformátusainak egyházközséggé való alakulását s azt a maga részéről azzal hagyja jóvá, hogy mivel az egyházközség egyidejűleg iskola létesítése és tanítói állások megszervezése felől is határozott, az egyházközség leányegyházközség jellegét megállapítja. A vértessaljai egyházmegye elnökségét felhívja a fent említett egyezség megkötéséről szóló iratok felterjesztésére. Zsámbék szórványnak leányegyházközséggé alakulásáról nyilvántartás végett az egyetememes konventet értesíti.

109. jkvsz

Vértessaljai egyházmegye felterjeszti az egyházmegyei közgyűlés által 1946. október 17.-én tárgyalt s a telepítések folytán megszorodott torbágyi reformátusok fiókegyházzá való alakulás iránti kérését. Egyházmegyei közgyűlés felhívta Bia anyaegyház és Torbágy fiókegyház presbitériumait, hogy az egymás közötti jogviszony rendezésére szabályszerű egyezséget kössenek s azt az egyházmegye

elnökségéhez jóváhagyásra terjesszék fel. Erre egyházmegye elnöksége közgyűléstől felhatalmazást kapott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés örömmel veszi tudomásul, Torbágy telep reformátusainak fiókegyházzá való alakulását s azt a maga részéről azzal hagyja jóvá és értesíti nyilvántartás végett a Konventet, hogy a vértessaljai egyházmegye elnökségét utasítja a fent említett szabályszerű egyezség megkötéséről szóló iratok felterjesztésére.

110. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye felterjeszti 1946. október 17.-én Székesfehérvárott tartott közgyűlésének ama határozatát, mely kimondja, hogy Vértessacska egyházközség kérésére a lelkeszi állás lelkésztanítói megkötöttségét feloldja. Tette ezt azért, mert közben az egyházközség megnövekedésével új tanítói állások szervezése vált szükségessé, s ezek közül egyikre már tanítót is választott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Vértessacska lelkeszi állásának lelkésztanítói jellegét feloldja.

111. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti a büssüi újonnan szervezett II. tanítói állás díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a büssüi II. tanítói állás díjlevelét megerősíti, az elnökséget felhatalmazza, hogy az állás szervezésére vonatkozó határozat bemutatása után a díjlevelet jóváhagyó záradékkal lássa el.

112. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti Balatonkiliti újonnan szervezett II. tanítói állás díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Balatonkiliti II. tanítói állás szervezését jóváhagyja és felhatalmazza az elnökséget, hogy a díjlevelet az állás szervezésére vonatkozó határozat bemutatása után megerősítő záradékkal lássa el.

113. jkvsz

A solti egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti az újonnan szervezett hartai III. tanítói állás díjlevelét és az egyházközségi presbitérium határozatát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a hartai III. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

114. jkvsz

A tolnai egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti az újonnan szervezett sárpilisi II. tanítói állás díjlevelét és presbitériumi és egyházközségi közgyűlés szabályszerű határozatát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a sárpilisi II. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

115. jkvsz

A tolnai egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti az újonnan szervezett ősényi III. tanítói állás díjlevelét s a presbitérium és egyházközségi közgyűlés szabályszerűen hozott határozatát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az ősényi III. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

116. jkvsz

A tolnai egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti az újonnan szervezett decsi IV. tanítói állás díjlevelét, a presbitériumi és egyházközségi közgyűlés szabályszerű határozatát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a decsi IV. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

117. jkvsz

A tolnai egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti bogyiszlói újonnan szervezett IV. tanítói állás díjlevelét s a presbitérium és egyházközségi közgyűlés szabályszerű határozatát.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bogyiszlói IV. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

118. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye felterjesztette Kuthy Béla szolnoki vallásoktató fellebbezését az egyházmegyei közgyűlés ez év október 24.-én tartott ülésének ama határozata ellen, mely Kuthy Bélát arra kötelezi, hogy a számára a parochián díjtalanul átengedett segédlelkészi szobát és vendégszobát, melyet a szolnoki presbitérium már 1945. december 28.-án tartott gyűlésében visszakért Kuthy Bélától, ez év december 31.-ig ürítse ki és adja át eredeti rendeltetésének. A közgyűlés nem csak azért határozott úgy, mert a szolnoki egyháznak a 2 helyiségre szüksége van s mert Kuthy Bélának elég időt adott a presbitérium új lakás szerzésére, hanem azért is, mert Kuthy Béla meg sem kísérelte más lakáshoz jutását.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Kuthy Béla fellebbezését elutasítja, mert igazolva látja, hogy úgy a szolnoki presbitérium és lelkipásztor, valamint a helyszínre kiszállt esperes mindent elkövettek az ügy megnyugtató rendezésére. egyben kötelezik Kuthy Bélát, hogy a lakást ez év december 31.-ig ürítse ki.

119. jkvsz

Pestkörnyéki egyházmegye felterjeszti az Újpest-belsővárosi egyházközség ama kérését, hogy szavazatainak számértékét 6-ról 5-re csökkentse, mivel a 4. számú vallásoktatói lelkészi állását 1946. június 30.-án az Újpest-újívárosi egyházközség vette át. Ugyanakkor az Újpest-újívárosi egyházközség szavazatainak számértéke 2-ről 3-ra emelkedett. e kérést pestkörnyéki egyházmegye 1946. október 15.-én tartott közgyűlése pártolólag terjeszti fel az egyházkerülethez helytálló okai miatt.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az Újpest-belsővárosi egyházközség szavazatainak számértékét a fentiek alapján 6 helyett 5-ben, az Újpest-újívárosi egyházközségét pedig 2 helyett 3-ban állapítja meg.

120. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye fölterjeszti a biai lelkipásztor kérését, hogy Herceghalom pusztát ismét csatolják vissza Biához, mivel a megváltozott viszonyok miatt Herceghalom református híveinek lelki gondozása könnyebben ellátható Biáról, mint Etyekről, ahová eddig tartozott. E tárgyban az egyházmegyei közgyűlés 1946. október 17.-én Székesfehérvárott így is határozott.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a visszacsatolást jóváhagyja, nyilvántartásra konventnek bejelenti.

121. jkvsz

Tolnai egyházmegye jóváhagyó javaslatával felterjeszti az újonnan szervezett alapi II. tanítói állás díjlevelét és a szabályszerűen hozott presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az alapi II. tanítói állás díjlevelét jóváhagyja és megerősíti.

122. jkvsz

A pesti egyházmegye jóváhagyó határozatával felterjeszti az újonnan szervezet bugyii V. és VI. tanítói állások díjlevelét és a presbiteri határozatokat.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bugyii V. és VI. tanítói állások díjlevelét jóváhagyja és megerősíti annak megjegyzésével, hogy az egyházközség lakásról vagy lakáspénzről és a helyi 20 %-os jövedelemről gondoskodik.

123. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegyei elnökség 663/1946. sz. határozatával felterjeszti a kajászószentpéteri egyházközség III. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a kajászószentpéteri egyházközség III. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot s az erre az állásra kiállított díjlevelet jóváhagyja és megerősíti. Felhívja azonban a kajászószentpéteri egyházközséget, hogy még két, a bemutatottal azonos szövegű díjlevelet csatoljon be, a megerősítési záradék rávezethetése céljából.

124. jkvsz

Márton István kunszentmiklósi segédlelkész, ki tanulmányai nagy részét a Budapesti Theologiai Akadémián végezte, első lelkészképesítő vizsgálatot ez év őszén tett, kéri hogy második lelkészképesítő vizsgálatát már 1947. évi február havába letehesse. Kérését azzal indokolja, hogy a megszállt

Biharszentjános községben tartózkodva rajta kívülálló okokból nem tehetett első lelkészképesítő vizsgálatát 1945-ben.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Márton István s. lelkésznek engedélyt ad II. lelkészképesítő vizsgálatának 1947. febr. havában történő letételére.

125. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 43/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a mattyi II. sz. tanítói állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az állás jóváhagyott díjlevelét. A díjlevél hiányos, mivel a javadalmas tanító kötelességét nem határozza meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a mattyi II. sz. tanítói állás díjlevelét pótlásra visszaadja s felhívja a presbitériumot, hogy az új díjlevélben a javadalmas tanító kötelességeit is sorolja fel. Egyben felhatalmazza az elnökséget, hogy az így kiegészített díjlevelet, valamint az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot saját hatáskörében megerősítse.

126. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 44/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a diósvizslói egyház II. sorszámú tanítói állásának megszervezéséről szóló határozatot s ez állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a diósvizslói egyházközség II. sorszámú tanítói állás megszervezését és vonatkozó presbiteri határozatot és az erre kiállított díjlevelet jóváhagyja. Felhívja a diósvizslói egyházközséget, hogy még két, pótlólag terjessze be a megerősítési záradék rávezettetése céljából a IV. díjlevél példányát is.

127. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 46/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a drávafoki egyház II. sorszámú tanítói állásának megszervezéséről szóló határozatot s ez állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a drávafoki egyházközség II. sz. tanítói állás megszervezését és vonatkozó presbiteri határozatot és az erre kiállított díjlevelet jóváhagyja.

128. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 45/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a sellyei egyház II. sorszámú tanítói állásának megszervezéséről szóló határozatot, valamint az állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a sellyei egyházközség II. sorszámú tanítói állás megszervezését és vonatkozó presbiteri határozatot és az erre kiállított díjlevelet jóváhagyja.

129. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye 34/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a pécsi egyházközség vallásoktató lelkészi módosított alakban jóváhagyott díjlevelét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a pécsi vallástanáító lelkészi díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

130. jkvsz

A solti egyházmegye 26/1/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a bácsalmási missziói egyházközség II. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó határozatot s ez állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bácsalmási missziói egyházközség II. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az erre az kiállított díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

131. jkvsz

A solti egyházmegye 26/7/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a kiskunlacházai egyházközség IX. és X. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó határozatát s az állások jóváhagyott díjleveleit.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a kiskunlacházai egyházközség IX. és X. tanítói állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az ezekre kiállított díjlevelet jóváhagyja és

megegerősíti.

132. jkvsz

A solti egyházmegye 26/3/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a dömsödi egyházközség általános iskolájának V. és VI. sz. tanítói állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatáról és ez ezekre kiállított díjleveleket jóváhagyja és megerősíti.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a dömsödi V. és VI. sz. tanítói állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatáról és az ezekre kiállított díjleveleket jóváhagyja és megerősíti.

133. jkvsz

Dr. Hamar (Hettesheimer) Péter okleveles lelkész, a hartai ref. elemi iskolai tanító lelkészi képesítésének hatályában tartását kéri az 1947. esztendőre. A solti egyházmegye esperese a kérdést pártolólágg terjeszti elő.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Hamar (Hettesheimer) Péter lelkészi képesítésének hatályban tartását az 1947. évre kimondja.

134. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 51/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a somogytúri egyházközség általános iskolájának II. sz. tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a somogytúri egyházközség II. sz. tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti. Felhívja a somogytúri egyházközséget, hogy pótlólag terjessze be az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és a megerősítési záradék rávezethetése céljából a IV. díjlevél példányát is.

135. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 52/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti az iregszemcsei egyházközség III. sz. tanítói állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az iregszemcsei egyházközség III. sorszámú tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti. Felhívja az iregszemcsei egyházközséget, hogy pótlólag terjessze be az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és a megerősítési záradék rávezethetése céljából az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és a IV. díjlevél példányát is.

136. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 53/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a nagyszokolyi egyházközség III. sz. tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a nagyszokolyi egyházközség III. sz. tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti. Felhívja a nagyszokolyi presbitériumot, hogy az állás megszervezésére vonatkozó határozatot pótlólag terjessze be.

137. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 50/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a ságvári egyházközség II. sz. tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a ságvári egyházközség II. sz. tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti. Felhívja a ságvári egyházközséget, hogy pótlólag terjessze be az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot s a IV. díjlevél példányát is.

138. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 49/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a gyönki magyar egyházközség II. sz. tanítói állásának megerősített díjlevelét. A díjleveleken nincsenek eredeti aláírások, sem hitelesítési záradékok.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a felterjesztett díjleveleket azzal küldi vissza a gyönki magyar egyháznak, hogy eredeti aláírásokkal ellátott díjlevelet erősíthet meg. Egyben felhatalmazza az elnökséget, hogy a szabályszerűen kiállított díjlevelet, valamint az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot saját hatáskörében megerősítse.

139. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 48/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a kapolyi egyházközség II. sz. tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a kapolyi egyházközség II. sz. tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti. Felhívja a kapolyi egyházközséget, hogy pótlólag terjessze be az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és a IV. díjlevél példányát is.

140. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 47/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a juti egyházközség II. sz. tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét. A díjlevél hiányos, mert a javadalmas tanító kötelességét nem határozza meg s csupán 2 példányban van kiállítva.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a juti egyházközség II. sz. tanítói állásának díjlevelét pótlásra visszaadja s felhívja az egyházközséget, hogy a 4 azonos példányban kiállított új díjlevélben a javadalmas tanító kötelességeit is sorolja fel: csatolja mellé az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot. Egyben felhatalmazza az elnökséget, hogy az így kiegészített díjlevelet hagyja jóvá és erősítse meg.

141. jkvsz

A külsősomogyi egyházmegye 54/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a nagyszékelyi egyházközség IV. sz. tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a nagyszékelyi egyházközség IV. sz. tanítói állásának díjlevelét jóváhagyja és megerősíti. Felhívja a kapolyi egyházközséget, hogy az állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot pótlólag terjessze be.

142. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye 40/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a sárbogárdi egyházközség VIII. sz. tanítói állásának megszervezéséről szóló határozatot s ez állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a sárbogárdi egyházközség VIII. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az erre kiállított díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

143. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye 40/a/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a sárbogárdi egyházközség IX. sz. tanítói állásának megszervezéséről szóló határozatot s ez állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a sárbogárdi egyházközség IX. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az erre kiállított díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

144. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye 41/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a csákvári egyházközség V. sz. tanítói állásának megszervezéséről szóló határozatot s ez állás jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a csákvári egyházközség V. sz. tanítói állásának megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot és az erre kiállított díjlevelet jóváhagyja és megerősíti.

145. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 37/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a jászkeséri egyházközség VII. és VIII. sorszámú tanítói állásának jóváhagyott díjlevelét.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jászkeséri egyházközség VII. és VIII. sz. tanítói állásának díjleveleit jóváhagyja és megerősíti. Felhívja azonban a presbitériumot, hogy ez állás megszervezésére vonatkozó presbiteri határozatot pótlólag terjessze be.

146. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye 45/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti jóváhagyás végett a

Kiskunmajsa-Jászszentlászló fiókegyházak Szank anyaegyházhoz való visszacsatolását. E visszacsatolás a kiskunfélegyházai egyházközség presbitériumának kérésére, Kiskunmajsa-Jászszentlászló fiókegyházak és Szank anyaegyház presbitériumának meghallgatása után mondatott ki.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Kiskunmajsa-Jászszentlászló fiókegyházaknak Szank anyaegyházhoz való visszacsatolását jóváhagyja és megerősíti.

147. jkvsz

A pestkönyéki egyházmegye 19/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti dr. Szarka Gyula okl. lelkész, volt tarpai vallásoktató lelkész, újpesti lakos, a Magyar Pamutipar Rt. kulturális ügyeinek intézője, lelkészi képesítésének hatályban tartását kérő kérvényét. Az egyházmegyei közgyűlés folyamodó lelkész képesítésének egy évi időtartamon át hatályban tartását azzal javasolja, hogyha folyamodó egy év letelte előtt állandó, vagy ideiglenes lelkészi szolgálatba nem lép, lelkészi képesítésének további hatályban tartását nem kívánja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Szarka Gyulának a lelkészi képesítését az 1947. évre azzal tartja hatályban, hogy ez év letelte előtt állandó, vagy ideiglenes lelkészi szolgálatba nem lép, úgy tovább nem fogja lelkészi képesítését hatályban tartani.

148. jkvsz

A pestkönyéki egyházmegye 20/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a dr. Balázs Zoltán okleveles lelkész, volt buzai lelkipásztor, pezsztentlőrinci lakos, vallás és közoktatásügyi min. s. titkár kérését lelkészi képesítésének hatályban tartása végett. Az egyházmegyei közgyűlés a kérés teljesítését javasolja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Balázs Zoltán lelkészi képesítésének hatályban tartását az 1947. évre megállapítja.

149. jkvsz

A pestkönyéki egyházmegye 21/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a Becske Lajos okl. lelkész, kispesti bejegyzett s. lelkész, ugyanott állami iskolaigazgató kérését, lelkészi képesítésének további egy évre való hatályban tartása végett. Az egyházmegyei közgyűlés a kérelem teljesítését javasolja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Becske Lajos lelkészi képesítésének hatályban tartását az 1947. évre megállapítja.

150. jkvsz

A pestkönyéki egyházmegye 21/b/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a dr. Módis László okleveles lelkész, volt debreceni vallásoktató lelkész és egyházkerületi vallásoktatási előadó, csillaghegyi lakos, vallás és közoktatásügyi min. oszt. tanácsos kérését lelkészi képesítésének hatályban tartása végett. Az egyházmegyei közgyűlés a kérés teljesítését javasolja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Módis László lelkészi képesítésének hatályban tartását az 1947. évre megállapítja.

151. jkvsz

A pestkönyéki egyházmegye 22/b/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a dr. Halmi János felszentelt lelkész, theologiai magántanár, volt gyömrői lelkipásztor, vallás és közoktatási minisztériumi szerződéses tisztviselő kérvényét, lelkészi képesítésének hatályban tartása végett. Az egyházmegyei közgyűlés a kérelem teljesítését javasolja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Halmi János lelkészi képesítésének hatályban tartását az 1947. évre megállapítja.

152. jkvsz

A pestkönyéki egyházmegye 22/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a P. Nagy Dénes okleveles lelkész, volt csepeli vallásoktató segédlelkész, pezsztenterzsébeti lakos, OTI biztosítási ellenőr kérését lelkészi képesítésének hatályban tartása végett. Az egyházmegyei közgyűlés a kérés teljesítését javasolja.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés P. Nagy Dénes lelkészi képesítésének folytatólagos hatályban tartását az 1947. évre megállapítja.

153. jkvsz

A budapesti egyházmegye 23/1946. sz. közgyűlési határozatával felterjeszti a budapesti német református leányegyház névváltoztatására vonatkozó jóváhagyott presbitéri határozatot. Ennek értelmében, mivel a háborúval kapcsolatos okokból kifolyóan a leányegyház tagjai kizárólag svájciak maradván eddigi nevét a következőre változtatja: "Magyarországi Svájci Református Egyház".

(H) Egyházkerületi közgyűlés a volt német református leányegyház presbitériumának az egyházközség nevének megváltoztatására vonatkozó határozatát jóváhagyja s az egyházközséget egyházi jogi helyzetének továbbra is változatlanul való fenntartása mellett "Magyarországi Svájci Református Egyház" néven tartja nyilván. Erről nyilvántartás végett az Egyetemes Konventet értesíti.

154. jkvsz

Egyházkerületünk vezetősége felé több oldalról elhangzott az a kérés, hogy a felvidéki magyar reformátusság sérelmének orvoslása érdekében keresse meg a külföldi egyházi fórumokat. Ez a kérés annyival sürgetőbb, mivel a felvidéki magyar reformátusságnak nincs módja arra, hogy létét fenyegető sérelmekről külföldi hittestvéreinket közvetlenül tájékoztassa és segítségüket kérje.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk mélységes fájdalommal állapítja meg, hogy ugyanakkor amikor nemzetközi egyházi fórumok csak úgy mint a nagyhatalmak, állandóan hangoztatják az emberi jogok biztosításának szükségességét, a szlovákiai magyar reformátusság a legelemibb emberi jogok élvezetéből is ki van rekesztve s még csak arra sincs módja, hogy panaszait közvetlenül a világ közvéleménye elé vihesse. Ez oknál fogva, közgyűlésünk keresztyén testvéri köteletségének érzi ügyüket a keresztyén egyházak nagy közössége elé vinni. Felkéri mind az Egyházak Világtanácsát, mind a Presbitéri Világszövetséget, lépjen nyomatékosan közbe a szlovákiai magyar reformátusság érdekében: 1.) tiltakozva a kényszerű kitelepítés ellen, mely a legelemibb emberi jogok lábbal tiprása, 2.) tiltakozva ama kísérlet ellen, mely a szlovákiai magyar reformátusoknak ottani evangélikus egyházhoz való csatlakozását akarja kikényszeríteni, amely csatlakozásnak elhallgatott valódi célja az, hogy a csaknem száz százalékgig magyar anyanyelvű reformátusságot beolvassza az evangélikus szlovákságba, 3.) odahatva, hogy a kitelepítések következtében gazdátlanul maradó ref. egyházi vagyon - ingók és ingatlanok egyaránt - csak református egyházi célokra használtathassanak fel, 4.) végül megtéve mindent, hogy a Szlovákiában visszamaradó magyar reformátusság visszanyerje teljes emberi jogait, ideértve a vallás, egyházi önkormányzat és az anyanyelv szabad gyakorlásának jogát is. Ugyancsak megkereséssel fordul közgyűlésünk a magyar kormányhatóságokhoz, kérve, hogy a kitelepülni kényszerülőket ne szórják szét az ország területén, hanem zárt tömbben helyezték el őket, hogy atyafisági és vallási kötelékük segítségével lehessen új otthonuk megalapozásában.

155. jkvsz

Dr. Ecsedy Aladár a pesti egyházmegye esperese azzal a kéréssel fordul az egyházkerületi közgyűléshez, hogy az egyetemes konvent útján forduljon a kultuszkormányhoz, azzal a kéréssel, hogy az újonnan szervezett tanítói állásokra az államsegély megadásának találja meg a módját. Indokolásul felhossa, hogy az iskolafenntartó egyházak a kultuszkormány felhívásának tettek eleget, amikor sok helyen megnyitották az általános iskolát és ennek munkája érdekében új tanítói állásokat szerveztek. Az iskolafenntartó egyházak megértik a kultuszkormány súlyos feladatait, de mégis azt kérik, hogy legalább azon állások részére adja meg az államsegélyt, amelyeket a kormánynak az államsegély visszavonását kimondó rendelkezése előtt szervezték meg és töltötték be az új tanítói állásokat, mert ellenkező esetben sok iskolafenntartó kénytelen lenne a már megválasztott tanítóit elbocsátani, ami kétségtelenül nagy kárt jelentene az általános iskola ügyére nézve.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a javaslatot elfogadja s a javaslat értelmében felterjesztést intéz az egyetemes konventhez.

156. jkvsz

Az egyházkerületi közgyűlés elé a vallásoktatásról szóló összefoglaló jelentést legutoljára az 1942/43. iskolai évről került. Azóta egyáltalán nem érkezett jelentés a vallásoktatásról az

egyházmegyéktől. Az 1945/46-ik iskolai évről is csak a budapesti, kecskeméti és a vértessaljai egyházmegye küldött jelentést. Így az egyházkerületi tanügyi bizottság nem tudott és jelenleg sem tud a vallásoktatásról összefoglaló jelentéssel szolgálni.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyéket, hogy a folyamatosság megtartásának érdekében a lehetőség szerint adjanak összefoglaló jelentést az 1943/44, 1944/45, 1945/46. iskolai évekről is s e jelentéseket küldjék be az 1946/47. iskolai évről küldendő jelentéssel együtt.

Ismét felhívja az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyék vallásoktatási szakelőadóinak figyelmét arra, hogy az egyetemes konvent 372/1943. sz. rendeletével az 1943/44 iskolai év elejétől életbelépett az új vallásoktatási szabályrendelet s ennek utasításai szerint végzendő az egyházmegyei tanügyi bizottság vallásoktatási szakosztályának munkája és készítendő el a vallásoktatásról adandó egyházmegyei évi jelentés.

157. jkvsv

Az 1946. év augusztus havában megjelent Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 75.000/1946. VKM számú rendeletével kiadott "Tanterv az általános iskola számára". Ezzel a református egyháznak is feladatává lett az, hogy az általános iskola számára a megfelelő vallásoktatási tantervet elkészítse.

Az egyetemes konvent megbízta a konventi tanügyi bizottság vallásoktatási szakosztályának előadóját, hogy a melléje kiküldött négytagú bizottsággal együtt készítse el a szóban forgó vallásoktatási tanterv javaslatát. E javaslat elkészült és az egyetemes konvent másolatban megküldötte az egyházkerületnek azzal, hogy az egyházkerület őszi közgyűlése foglalkozzék a tantervjavaslatral s rá vonatkozó határozatát még az 1946. év folyamán közölje a konventtel a végből, hogy az egyetemes konvent az új vallásoktatási tantervet 1947. tavaszán megalkothassa.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott vallásoktatási tantervjavaslat részletes megvizsgálására felkéri Juhász Bélát, Kiss Gyulát és Seri Andrást s felhatalmazza az elnökséget, hogy az ő megjegyzéseiket terjessze fel az egyetemes konventre az egyházkerület határozataként.

158. jkvsv

A tanügyi bizottság bemutatja a tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését a közép- és középfokú iskolák 1945/46. tanévi állapotáról és működéséről. (kiegészítés püspöki levéltár 5331/1946.sz. iratából)

a) Gimnáziumok

A tanügyi előadó működése az 1945-46. iskolai évben még alig állhatott egyébből, mint a beérkezett iratok elintézéséből, a jelentések feldolgozásából. Azt a jól bevált és éppen most agyon szükséges eljárást, hogy az iskolák helyzetéről, működéséről az igazgatókkal és munkatársaival a helyszínen folytatott megbeszélések alapján is értesüljön, megbeszéléseket folytasson - az ismert nehézségek miatt - a lefolyt évben csak igen kevés esetben lehetett követni. Budapesten kívül mindössze a kecskeméti, kiskunhalasi iskolákban és Szentendrén volt alkalmam a helyszínen betekinteni az iskolák életébe s áldásos tapasztalatokkal kiegészíteni a beérkezett írásos jelentésekben foglaltakat. Annál többet jártam azonban a minisztériumban, ahol iskoláink ügyeinek intézését igyekeztem megkönnyíteni, gyorsítani. Ez a néhány iskolalátogatás is azt mutatta, hogy nagyon szükséges lett volna minden iskolának legalább egyszer való meglátogatása. Iskoláink munkájának egységessé tétele érdekében a folyó tanévben ezt feltétlenül meg kell tenni. Erre annyival inkább szükség van, mert szinte nap-nap után merülnek fel a tanügy terén olyan kérdések és feladatok, amelyeknek egyöntetű elintézése kívánatos, de amelyek az írásos utasításokon túlmenő megvilágítást kívánnak.

Az anyagiakban szenvedett nagy veszteségek, az elhelyezés több helyen nehezen megoldható kérdése, a tanár hiány, külső erőknek az iskola életébe beavatkozási törekvése, az idők változásával járó reformok az elmúlt évben is a legtöbb helyen rendkívüli feladatok elé állították a fenntartást és az iskola vezetését egyaránt. Ezek azonban nem lankadó kitartással állták és vállalták a helyzettel és viszonyokkal való küzdelmet mindenütt, az iskolát megmentették, talpra állították, s ma a legerősebb elszánással, töretlen akarattal néznek a jövő elé. Javaikból csak egy hiányzik, a legfiatalabb: a bácsfeketehegyi polgári iskola.

Hosszú volt ez az esztendő, küzdelmes, de - mit ilyen - a magyar református iskolák 400 esztendő történetében nem egyedülálló. S mert a múltban - annyi balszerencse közt is megálltak, haza- és

egyházépítő feladatuknak megfeleltek, a mai válság közepette is rendületlen bizakodással néznek a jövő elé, hiszik, hogy a bennük élő erkölcsi értéket és erőt az anyagiak romlása sem törheti meg. Ezért a veszteségeket, hiányokat, bajokat nem a kétségbeesés szavával emlegetik és sorolják fel, de a jobb jövő iránt való bizakodással, igyekeztél minden jót, jobbá tenni, lélek szerint teljes erővel munkálván azon, hogy iskoláink ezután is a legnemesebb haza- és emberszeretet, a tiszta hit és igaz ismeret hirdetésének és terjesztésének a várai legyenek. Ezek az érzések és gondolatok vonulnak végig az elmúlt év eseményeiről szóló jelentésekben.

Külsőségek.

Az 1945-46. iskolai év munkáját kevés kivétellel - még mindig az iskola elhelyezésének kérdése befolyásolta elsősorban. Ennek megoldása pénzkérdés volt. A fenntartó is, az iskola is elveszítette minden vagyont. A hívek, szülők áldozatkészsége is igen korlátozott mértékben jelentkezhetett. Maradt, mint segítő forrás az állam támogatása. De az is csak igen szűkmarkúan juttathatott az iskoláknak a segítségre szoruló nagy száma miatt. És amit adott is, sok esetben a pénz gyors romlása folytán csak névleges segítség maradt. Nem egy esetben megtörtént, hogy mire megérkezett, a postaköltséget alig fedezte. Bajos számokban megmondani hogy mennyit kaptak iskoláink az államtól újjáépítési segély címén, mert az 1945. év őszén kiutalt összeget a tanév vége felé juttatottal hiába adjuk össze, a tényleges értéket nem látjuk belőle.

A helyreállítás a tanév folyamán mégis jelentős mértékben előrehaladt. Szülők, tanárok, tanulók együttes igyekezetének, munkájának az eredményét látjuk minden iskolában. Szaporodott a használható osztályok száma, legalább papiros került az ablakokra, a sérült tetőzetet úgy-ahogy javították. Ha pedig erre nem volt mód, vagy az internátus helyiségeiben, vagy más iskolában, középületben, esetleg magánházakban, de mégis folyt a munka.

Több helyen az iskola épületének a megszálló csapatok által való lefoglalása okozott igen nagy nehézségeket. Különösen Kecskemét, Nagykőrös és Szentendre munkáját nehezítette meg ez a körülmény. Főt. Püspök Úr több alkalommal fordult az illetékes állami főhatósághoz az iskolaépületek mentesítéséért, éreztük a vallás- és közoktatásügyi minisztérium jószándékát is, a rendelkező hatalom részéről mégsem kaptunk továbbmenő ígéretet annál, hogy "mihelyt a katonaság az épületből kivonul, azonnal visszaadja." Csak azt nem mondták, hogy ez mikor történik meg. Ma már mégis jelenthetem, hogy a szentendrei iskola kivételével minden iskolánk visszakapta saját helyiségét. Csak még a rendbehozatala, kitisztítása, a hiányok pótlása van hátra. Ha azonban a javítások mostani ütemben haladhatnak, a folyó tanév végére iskoláink a helyreállítás tekintetében a legnehezebbeken túl lesznek. Csak Szentendre helyzete súlyos. - Erről még később szó lesz.

Felszerelés.

Még ma sem pontosak a kimutatások a felszerelésben szenvedett károkról, mert több helyen a leltárak is megsemmisültek. Különösen Kecskemét és Nagykőrös iskoláinak, a kiskunhalasi gimnáziumnak, a Baár-Madasnak és a szentendrei polg. iskolának a szertárakban, könyvtárakban és a bútorzatban szenvedett kára vetekszik az épületet ért sérülések által szenvedett kárral. Mondani sem kell, hogy milyen hátrányára van ez a tanítás eredményességének. Mivel a szertári anyag egy része külföldi, ezek pótlása csak évek múltán remélhető.

Az igazgatás.

Az iskolák igazgatása ma szinte az ügyvitel intézésében merül ki. A háború okozta bajok, az anyagi kérdések, több helyen a tanárhiány, az iskolák életében bekövetkezett újítások, reformok, a tanulók, szülők egyéni, családi bajai, az életkörülmények változásai, a közélet nyugtalansága, stb. mind arra kényszerítik az igazgatókat, hogy elsősorban ezekkel törődjenek, s a tanítás és nevelés kérdését másodrendű célnak tekintsék, mert máskülönben megakad az iskolai munka. Pedig, ha valaha, akkor most van szükség az igazgató irányító és ellenőrző szerepére a tanításban, de még inkább a nevelésben. Mert a vezető felelőssége talán sohasem volt nagyobb, mint ma. Az igazgató helyzete tehát azért is nehéz, mert ezt a felelősséget akkor is viselnie kell, ha a tanórákra nem járhat be. E mellett tartozik a másik irányú felelősséggel is: az iskola munkájának lehetővé tételéért, az akadályok elhárításáért. Ezt a külön-külön is nagy terhet csak úgy bírja el, ha igazgatótanácsa és tanári testülete részéről is megkapja munkájához a nélkülözhetetlen teljes támogatást és segítséget.

Iskoláink igazgatásában az elmúlt évben változás nem volt. A kunszentmiklósi gimnázium igazgatója még most sem tért vissza a hadifogságból. Két évre szóló igazgatói megbízatása letelvé, a fenntartó végleges igazgatóvá választotta. E minőségében a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr is megerősítette.

A tanári testület.

A tanári testület általában elismerésre méltó elszánással állta mindenütt az idők viharát. Pedig ez sem volt könnyű dolog. Mert nemcsak az életnek mindenkit egyformán érintő terhét kellett viselnie, hanem több esetben méltatlan támadásokkal, alaptalan vádakkal is szembenézni. Sok esetben jelentkezett úgy a személyes bosszú, amely az évekkal ezelőtt kapott, megérdemelt és törvényszerűen kiosztott fenyítésből most jogtalan sérelmet igyekezett kovácsolni, ezzel igazságtalan meghurcoltatásnak tévén ki az áldozatnak kiszemelt tanárt, vagy igazgatót. S most megtörténhetett, hogy még a legfelsőbb állami hatóság rendelkezései is alig tudtak az iskola munkásainak elegendő védelmet biztosítani, nem csoda, ha erőt vett a tanárokon is a csüggedés, elfásultság, amely az élet egyéb gondjai nélkül is elég akadály lett volna a tanári munka sikeres végzésének. De, ahol jelentkeztek is ilyen szomorú tünetek, az igazgató példaadó nyugalma, megfontoltsága elejét vette a nagyobb megrázkódtatásnak.

Nem lehet hallatlanná tenni az egyik jelentésnek ezt a mondatát sem: "A tanárok szociális helyzete rendkívül nehéz. Tiszteletreméltó önmegtagadással állnak helyükön, bár sokszor már alig lehetett tartani bennük a lelket, mert az ígért külföldi segílyt hiába várják." -Mert az ilyen sérelmekről is az iskolának lesz kára!

Tanáraink közül a múlt év folyamán még 10-nél több nem tért vissza munkahelyére. Van több, akinek a sorsa ismeretlen. Több helyen tanárihiány van. Mivel a megüresedett tanszék betöltése céljából hirdetett pályázatok sokszor eredménytelenek maradtak, menekült tanárok beosztását kellett kérni a minisztériumtól. Majdnem mindegyik iskolánkban működött ilyen államilag beosztott tanár, több fiúiskolában nő is. Nem előnyös azonban az iskolára, ha az ilyen ideiglenes alkalmazások száma növekszik. A legtöbb ilyen beosztott tanár ezt az alkalmazást csak átmenetinek tekinti, lélek szerint nem forr össze az iskolával s annak ügyét nem viseli igazán a szívében.

Mivel a helyettes tanári állást miniszteri rendelet már a múlt esztendőben megszüntette, de egyházi törvényeink szerint ez ma is megvan, ebből tisztázatlan helyzetek állottak elő, amelyek csak akkor rendeződhetnek, ha egyházi törvényhozásunk foglalkozik a kérdéssel s hozza meg ebben a kérdésben döntését.

Nem szolgált előnyére az iskoláknak a gyakori tanárváltozás. A beosztott tanárok közül többet visszahívott az állam, sőt a véglegesen alkalmazottak közül is állami szolgálatra kért ki egyeseket. Bár ezeknek elbocsátásához Főt. Püspök úr csak a tanév befejezésével járult hozzá, mégis megzavarta az iskola rendjét, nem kis gondot okozva az igazgátónak és a fenntartásnak a megfelelő utódról való gondoskodással.

Tanáraink közül nyugalomba vonult Nagykörösön betegsége miatt, mindig buzgalommal és szép sikerrel végzett szolgálatának kitöltése után Olasz Imre.

A tanuló ifjúság.

A tanulók száma az előző évihez képest emelkedett. Feltűnően nagy a magántanulók száma, aminek természetes oka a háború folytán bekövetkezett helyváltoztatás. A tanítás koedukációval folyt minden gimnáziumban, még Budapesten is, ahol főleg a Dunán való átkelés nehézségei tették ezt szükségessé.

Az élő nyelvek közti szabad választási lehetőség a gimnáziumokban nehezítette a munkát. Több iskola volt, ahol a felső osztályokban 3, sőt 4 élő nyelvet is tanítottak. Ehhez több tanár, tanterem, megfelelő órabeosztás kellett, amellet hogy anyagi megterhelést is jelentett. Kívánatos, hogy minden iskolában legfeljebb két élő nyelv tanítása maradjon, azé, amelyre a legtöbben jelentkeznek.

Az ifjúság magatartása általában megnyugtató volt mindenütt. Ki kell emelni, hogy azokkal a kísérletekkel szemben, amelyek a tanulókat külső ifjúsági szervezetekkel igyekeztek erősebb kapcsolatba hozni, tehát az iskolától többé-kevésbé függetleníteni, tanulóink majdnem kivétel nélkül az intézethez való ragaszkodásuknak adták jelét, nem kívántak eltávolodni az iskolától, szabadulni a tanári irányítástól. Kiténik, hogy a propagandánál jobban vonzza őket az iskola, a közéleti mozgalmakban való részvétel helyett az önépítő, komoly tanulás. Csak egy iskola - Nagykörös - említi, hogy "az ifjúság fegyelme távol

van a normális idők fegyelmétől."

Természetesen az ifjúság körében is érezhető volt az új idők hatása: erősebb tevékenység, mozgékonyabb, az élet sodrába jobban bekapcsolódási törekvés, de ez nem lépte át azt a mértéket, amiből rájuk nézve hátrány származhatott volna.

Mindegyik iskola megemlékezik arról, hogy a tanulók komoly buzgalommal vettek részt az iskola újjáépítésében, segítségre szoruló társaik támogatásában. Tanulmányaik végzésében, szorgalomban, s az elért eredményben az idők komolyságának megértéséről tettek bizonyosságot: az eredmény általában megüti a nyugodt évek színvonalát.

A tankönyvek.

A tankönyvek dolgában sok a panasz. A minisztérium rendelkezése szerint csak 1945. óta engedélyezett tankönyveket szabad használni. A hevenyében kiadott új tankönyvek a feldolgozás tekintetében sok kívánni valót hagytak hátra. A háború előtt konventileg engedélyezett tankönyvek egy része az év folyamán már megjelent átdolgozott kiadásban, de közülük még több hiányzik. Általános óhaj, hogy iskoláinknak megfelelő tankönyvekkel ellátásáról az eddigi módon gondoskodás történjék. Hallunk arról a tervről, hogy a minisztérium az általa engedélyezett egységes tankönyvek kötelező bevezetését tervezi. Megvalósítása nem lehet közömbös ránk nézve.

Szülői értekezletek.

A szülői értekezletek a szokottnál népesebbek voltak. A szülők érdeklődése az iskola iránt fokozódott, a segítő készség, az iskola újjáépítésében való részvétel mindenütt megvolt.

Internátus.

A bentlakásokat mindenütt erősen keresték. A hely kevésnek bizonyult. A tanulók társadalmi összetételében erős változás észlelhető, különösen a fővárosban. A díjak túlnyomó részét természetben való szolgáltatásokkal kellett fizetni, ami nagy megterhelésnek látszott a nem-őstermelő, vagy a fővárosi ember részére, de békebeli értéke szerint pénzre átszámítva nagyon olcsónak mutatta az internátust.

Az anyagi helyzet az elmúlt év lefolyása alatt nem változott. Az alapítványi birtokok elvesztését sínylik az iskolák. A tandíjbevétel kevés, a fenntartó szintén elszegényedett, rászorult tehát az iskola teljes mértékben az állam támogatására. Az elmúlt tanév kezdete óta a személyi kiadásokat, "ideiglenes államsegély" címén teljesen átvállalta az állam, a lakásbért és az altisztek javadalmát is beleértve, - a dologi kiadásokhoz is hozzájárul némi összeggel. Egy dolog azonban világos: egyházi iskolákat így fenntartani lehetetlenség. Az állam tett is már kezdeményezést az anyagi támogatás rendezésére: osztályonként két-két tanár segélyezését véve tervbe, a segély százalékot egyetemlegesen 80%-ban állapítva meg. Nem ismerjük még a dologi segély tervezett értékét, s hátra van még az elvett ingatlanok kárpótlásának kérdése.

A legtermészetesebb kívánsága az anyagiakban megrövidített iskoláknak, hogy legalább azt a 100 holdat bocsássák már rendelkezésükre, amely a vonatkozó rendelkezés értelmében megilleti őket. Ez is nagy segítség lenne.

Az anyagi kérdés tehát minden iskolára nézve első helyen áll, s ma a legnagyobb gondja a fenntartónak. Ezért is okozott megdöbbenést az a miniszteri rendelet, mely fenntartói járulék befizetésére szólította fel iskoláinkat. Az egyetemes konvent közbelépésére ennek befizetése most elmaradt. De a kirótt összegnél is szembetűnőbb volt az, hogy a járulékot az illetékes egyházi hatóságok előzetes megkérdezése nélkül vetette ki a kultuskormány.

Az államhoz való viszonyunk.

Az állammal való kapcsolatunk jó, a látszat szerint a törvényben biztosított jogok tiszteletben tartására törekvő. Az államhatalom több alkalommal hangoztatta az autonóm iskolák fenntartására irányuló szándékát azokkal a törekvésekkel szemben, amelyek a felekezeti iskolák államosítását nyíltan is követelik. A valóság azonban az, hogy - mivel anyagi vonatkozásban már teljesen az állam kezében vagyunk, ezen a címen máris olyan erősen beleszól iskoláink életébe, hogy az autonómia hova-tovább csak látszat lesz. Talán nincs messze az idő, amikor az egyházi iskolák sorsának kérdése is megoldást nyer. De bizonyos, hogy megmentésük a fenntartónak erős küzdelmébe és áldozatába kerül. Az

áldozathozatalnál csak a hívekre gondolhatunk. Ezeknek segítő készsége dönti el iskoláink jövőjének kérdését.

A folyó év kezdete.

A folyó iskolai évet minden gimnázium a rendes időben kezdte, sőt közülök többen még augusztus utolsó napjaiban, hogy az előre látható téli szünet okozta hiányokat pótolhassák. A folyó évben már minden fiúgimnáziumunk és a Baár-Madas is 6 évfolyamú: III-VIII. osztályból áll.

A Lónyay-utcai gimnáziumban a III. osztály hármastagozatú, a többi párhuzamos. Az V-VI. osztályban a humánus tagozat mellett reális tagozat is van. A hat évfolyamra beiratkozott növendékek száma 612. Ebből ref. 81%. A háború okozta hibák kijavítása lassan halad. Erre a célra az újjáépítési minisztériumtól 10.000 forintnyi segílyt kapott az iskola, a növendékek és szülők hozzájárulása kb. 1200 forint. Mivel a központi fűtés az ablakhiányok miatt nem működhetik, az osztályokat kályhával fűtik. Egy hónapos téli szünetre gondolnak. Rendes tanárrá választott Blaskó János a rajz- és művészettörténeti tanszékre. - Hadi fogságban van még az intézetnek két tanára. Óráikat beosztott állami tanárok látják el. Az iskola egyik r. tanára állami szolgálatba lépett át s állásáról lemondott.

Gyöngön a beírt nyilvános tanulók száma 220, kb. annyi, mint az előző évben. Ebből ref. 53.64%. Az iskola helyiségei a 6 osztály részére sem elegendők. Hátránya az iskolának, hogy csak 8 rendes tanára van. Három tanszéket - részben pályázó hiányában - ég nem töltöttek be, így az órák ellátása állami beosztott tanárokkal vagy óraadókkal történik. Az iskola érdeke kívánja, hogy a megnevezett tanszéken rendes tanárok működjenek.

A kecskeméti gimnázium augusztus elején végre visszakapta saját épületét. A jelentés szerint azonban csak 104 drb pad, 6 tábla, 7 dobogó, 5 szekrény és 1 asztal maradt meg, a könyvtárak és szertárak teljesen megsemmisültek, csak a csupasz falak maradtak. De a tanulók és szülők segítő készsége és munkája folytán a kitakarított termekben már egy sor ablak is van. Nagy erőfeszítéssel folyik a többi rész helyrehozatal is, pedig még állami támogatást nem kaptak. A fűtés kérdését is sikerült úgy megoldani, hogy talán elkerülhető lesz a hosszabb téli szünet.

Megvált az intézettől Páthy János igazgató. Teljes szolgálati idejének kitöltésével 4 évvel ezelőtt helyeztetett nyugdíjba, azóta, mint szolgálatában visszatartott igazgató vezette az intézetet. Egy emberöltőn át szolgálta egyházát és iskoláját nemes buzgalommal. Válságos időkben jó pedagógiai érzékkel és gyakorlati tudással nagy nehézségeken segítette át az intézetet. S ha pályája befejezésével a romokról tekinthetett is vissza munkatereire, de az iskola szellemét és hírnevét csorbíthatatlanul hagyta utódjára. Ebben az évben mint óraadó vesz részt az iskola munkájában.

Az igazgatótanács erre az iskolai évre Szemerey Andor r. tanárt bízta meg az igazgatói teendők ellátásával.

Páthy János tanszékére rendes tanárrá választott Rátz Endre magyar-latin szakos, a Szirbik Ferenc lemondásával megüresedett magyar-angol nyelvi tanszékre pedig Molnár Lajos középisk. tanár. Az iskolának még két tanára van hadifogságban. Ezek óráinak ellátására a helybeli kegyes rendi gimnázium két tanára ajánlotta fel segítségét.

A beírt nyilvános tanulók száma 145, kb. annyi, mint az előző évben. Ebből ref. 83.45%!

Kiskunhalason 219 a nyilvános tanulók száma, az előző évinél valamivel kevesebb. Ebből ref. 43.84%. A tanári testületből még egy tanár van hadifogságban.

Kunszentmiklóson a háború okozta hiányokat már pótolták. A tanári testületből Zsámboki Lajos nyugdíjazását kérte. Két tanára még hadifogságban van. A tanulók száma emelkedik. Beiratkozott 219 nyilvános tanuló. Ref. 81.28%.

Nagykőrös is visszakapta augusztus végén saját épületét. A kitakarítása és rendbehozatala azonban sok fáradságba és költségbe kerül. A szülők itt is készséggel jöttek az iskola segítségére. Iparosok az épület egy részét díjtalanul kijavították. A szülők a téli fűtésre kb. 70 q fát ajánlottak fel. Az állam 1500 forintot utalt ki felszerelésre. Így a szülők, tanárok és a tanulók együttes munkája segítségével még a tél beállta előtt bele is költözhet az iskola. - A testület tagjai közül még két tanár van orosz fogságban. - Óraadói megbízást kapott a folyó tanévre Kiss Lajos menekült lelkész és Márton Barna ref. kántor.

A beírt tanulók számát a jelentés nem közli. 276.

Itt említem meg, hogy kerületünk gimnáziumai közül a folyó évben már csak a budapesti VIII. osztályában és a kunszentmiklósi VII. osztályában tanítják a görög nyelvet.

Az internátus mindenütt megnyílt. A jelentkezők száma emelkedett. A legnépesebb a budapesti

(100-on felül), azután a kunszentmiklósi 100 tanulóval.

A leánygimnáziumok közül a Baár-Madas épületének tetőzetét s a súlyosabb szerkezeti hibákat a 10.000ftt újjáépítési segélyből s ugyanannyi kölcsönből kijavították, de a II. emelet még mindig használhatatlan. A tandíjából eddig 300m² ablakot üvegeztek be egy soron az internátusban és az iskolában. Utóbbit a fűtőszerkezet megrongálása miatt csak kályhákkal lehet fűteni. A tanítás váltakozó osztályokkal folyik és hosszabb szánzünetre kell számítani.

Az iskola f. évi 6-án elvesztette dr. Hajdú István r. tanárát. 21 éven át volt az intézetnek lelkes, buzgó munkása. Emlékét kegyelettel őrzik munkatársai és tanítványai.

A nyugdíjazás folytán megürült vallástanári tanszékre Sándor Ernő, az újonnan szervezett angol nyelvi tanszékre pedig Harangi László választott meg 1946.IX.1-i hatállyal rendes tanárul.

Beiratkozott 370 nyilvános tanuló, közte 64% a ref. Az internátusban lakók száma 108.

A kecskeméti leánygimnázium a folyó évben megnyitotta az V. osztályát, hogy az ált. iskolává átalakuló alsó négy osztály helyett a kiegészítendő leánygimnáziumban megmentse az iskolát. Egyelőre még a tanítóképző épületében működik. Beiratkozott a III-IV. osztályba 87 tanuló, közte 91.95% ref. Az V. osztályba 20 tanuló (75% ref.).

[a határozati rész benne volt a jkv-ben; magát a jelentést kellett pótolni]

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi,

2. dr. Hajdú István Baár-Madas ref. leánygimnáziumi tanár emlékezetét kegyelettel

jegyzőkönyvbe iktatja,

3. Pásthly János kecskeméti gimnáziumi igazgatónak és Olasz Imre nagykőrösi gimnáziumi tanárnak nyugalomba vonulása alkalmából eredményekben gazdag szolgálatáért teljes elismerését fejezi ki,

4. Örömmel látja, hogy iskoláinkban a tanító és nevelő munka a nagy nehézségek ellenére is mindenütt megindult és szép eredménnyel folyt, az iskola helyreállítása sikeresen halad. Elismerését és köszönetét fejezi ki az iskolák fenntartóinak, igazgatóinak, tanári testületeinek, tanuló ifjúságának és a szülőknek a segítő készségért, amellyel az iskola helyreállításában buzgólkodtak és a munka rendes menetét biztosítani törekedtek,

5. Miklóssy János kunszentmiklósi gimnáziumi igazgatót végleges minőségben szolgálati ideje tartamára, továbbá Blaskó János budapesti, Molnár Lajos és Rátz Endre kecskeméti gimnáziumi, Harangi László és Sándor Ernő Baár-Madas leánygimnáziumi rendes tanárt e minőségében 1946. szeptember 1.-i hatállyal megerősíti,

6. Szemerey Andor kecskeméti gimnáziumi igazgatónak a folyó iskolai évre szóló megbízását, továbbá az óraadói megbízásokat ugyancsak a folyó tanévre jóváhagyja.

b) Líceumok és tanítóképzők

A líceumok és tanítóképző intézetek elhelyezésében az előző évihez képest az a változás történt Kecskeméten, hogy a városi kórház járvány osztályát kitelepítették az intézet helyiségeiből. Amíg a leánygimnázium saját helyiségeibe költözhetik, addig a tantermeket felváltva használják. helyreállítási munkálatok erős ütemben haladnak, csak a felszerelés pótlására nem kerülhetett még sor. - Betegsége miatt nyugalomba vonult a testületből 1946. IX. 1-ével Szabó József gyakorlóiskolai tanító. A háború után nem tért vissza tanszékére Pály Katalin. - Folyó évi szept. 1-i hatállyal a pedagógia-filozófiai tanszékre dr. Balázs Béla, a rajz- kézimunka tanszékre Pászkán Lilla, a gyakorló ált. iskolai tanszékre Tornyai Jenő választott meg r. tanári minőségben; dr. Gellért Imréné Dudás Margit és Kiss Ilona helyettesi minőségben alkalmaztatott a gyakorló ált. iskolai IV-V. tanszékre a folyó iskolai évre. Tanulmányi szabadságon van a tanév folyamán Szentkirályi Márta. Óraadói megbízást kapott dr. Kolya Margit, Lovass László és dr. Merétey Sándor.

A tanulók száma túlhaladta a békebelit. Beiratkozott a líceum I-IV. osztályába 151, ebből 12 fiú, a képzőbe 35 leány és 7 fiú, közülük ref. 88.60 %. - Az internátusban lakók száma emelkedett. A rendelkezésre álló hely kevésnek bizonyult.

A nagykőrösi képzőben örvendetes esemény, hogy a polgári iskola helyiségeiben megnyílt iskola okt. 25-én visszaköltözhetett saját helyiségeibe s ideiglenesen elhelyezhette ott az internátus egy részét is, de a tanulók 40 %-a férőhely hiánya miatt magánháznál maradt. - A líceumba és képzőbe beiratkozott összesen 188 tanuló, közte 60 leány. A reformátusok arányszáma 84.57 %. - Rendes tanárrá választott

még az előző tanévben Pünkösty Csaba. A testület tagjai közül 2 nem tért vissza. A Tolcsvai Nagy Géza tanár lemondásával megüresedett rajz-kézimunka szakos tanszékre a tanári kar és az ig. tanács egyhangú javaslattal Pap Iván volt sepsiszentgyörgyi tanítóképző intézeti ref. tanárt jelölte és ajánlja az egyházkerületnek megerősítésre f. évi szept. 1-i hatállyal. A tanügyi bizottság felkéri az egyházkerületi közgyűlést a tanszék betöltésére.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi,

2. a nyugalomba vonult Szabó József kecskeméti gyakorló iskolai tanítónak az intézetben végzett buzgó működéséért elismerését fejezi ki,

3. rendes tanári minőségében megerősíti Kecskeméten dr. Balázs Bélát, Pászkin Lillát és Tornyai Jenőt 1946. szeptember 1.-i hatállyal, Nagykörösön Pünkösty Hubát 1945. szeptember 1.-i hatállyal, tudomásul veszi Kecskeméten dr. Gellért Imréné Dudás Margit és Kiss Ilona folyó évre szóló alkalmazását és az óraadói megbízásokat,

!!!4. elrendeli a szavazást a Nagykörösön Tolcsvai Nagy Géza lemondásával megüresedett rajz-kézimunka szakos rendes tanári állás betöltésére.

c) Polgári iskolák

A polgári iskolák munkája is megkezdődött a rendes időben. Mivel ezeknek a háborús károsodása általában kisebb volt, mint a többi iskoláé, itt a rendes mederbe visszatérés is könnyebb. Kivételt képez Szentendre. Itt az iskolaépületet és a fiúinternátust orosz katonaság tartja megszállva ma is. Bár csak annyi ember van benne, amennyi könnyen elhelyezhető volna másutt is, de a visszavételre irányuló minden kísérlet meghiúsult. Most az iskola a leányinternátus helyiségeiben húzódik meg, aminek folytán nem lehetett az internátust megnyitni. A tanulók száma már ezért is csökkent. Mivel a polgári iskola I-II. osztálya is általános iskolává alakult már át, ilyen általános iskolai osztályok pedig a városban is és a környező községekben is egymásután nyíltak meg, így a vidéki és főleg nem református vallású növendékek az I-II. osztályból elmaradtak, aminek az lett a következménye, hogy amíg a háború előtt már 400 felé járt a polgári iskola I-IV. osztályába beiratkozottak száma, a folyó iskolai évre az általános iskola I-II. és a polgári iskola III-IV. osztályába együtt 165 tanuló iratkozott be. (Tavaly 179.) A megszállás folytán az iskolának a berendezése, felszerelése is teljesen tönkrement. A fenntartó anyagi erejére alig támaszkodhatik. Egyedül a beszedett díjakból és az állam kegyelméből él. Így élete és jövője nagyon bizonytalan, hacsak a megszűnő polgári iskola helyébe valamilyen szakiskola felállításáról idejében nem gondoskodik.

A folyó évben már csak két évfolyama van a polgári iskoláknak: a III. és IV. osztály. Ezekben a létszám alacsony: 21-35 között változik osztályonként, csak Szentendrén emelkedik még 49-43-ra. Mivel a szülők a most kialakult iskola típusokkal még nincsenek tisztában, a polgári iskola helyett másutt igyekeznek biztosítani a továbbtanulás lehetőségét gyermekeik részére. Ezért emelkedett a gimnáziumba átlépők száma.

Az egyes iskolák életéből a folyó tanévben figyelemre méltó jelenség, hogy Budapest róm. kath. vallású rajztanárt volt kénytelen alkalmazni ideiglenes óraadóul, mert ref. jelentkező nem akadt. Tanárhány másutt is van. Szaporodik az állami beosztott tanárok száma itt is. Úgy látszik, mintha egyházunk már nem tudná ellátni az iskoláit saját köreiből tanárokkal.

Az internátus Budapesten és Szentendrén nem nyílhatott meg ebben az évben sem, Kiskunhalason 14 növendéke van, Pécsről az idej számot nem közli a jelentés, csak azt tudjuk, hogy az előző évben 100 volt.

Pécsi fiúinternátus.

Itt jelentem, hogy a felsőbaranyai egyházmegye Pécssett a ref. diákok számára fiúinternátust nyitott. Helyet a tankerületi főigazgatóság adott neki saját épületében. Vezetője Tóth István áll. gimnáziumi tanár. Ebédet és vacsorát a leányintézet erre a célra külön berendezett épületében kapnak a növendékek. Ez idő szerint 26 bentlakó van.

Dolgozók iskolája.

Az önhibájukon kívül iskolai képzésben nem részesült felnőtt dolgozók középfokú iskolai és középiskolai tanulmányairól szóló 11.130-1945.M.E. rendelet alapján egyházkerületünkben eddig a

nagykőrösi tanítóképző keretében és az itteni polg. iskolában nyílt meg a dolgozók iskolája az elmúlt évben az I. osztállyal. Az első év kedvező eredménye és előnyös tapasztalatai után a folyó évben megnyílt a II. évfolyam is mind a két helyen. Az idén a képzőben az I. osztálynak 9 férfi és 4 nő, a II. osztálynak 6 férfi és 12 nő tanulója van. Az összesen 31 jelentkezőnek 77.42 %-a református. A polgáriban a tanulók száma a folyó évben 13. A tanfolyam költségeit az állam fedezi. Az elért eredmény a két iskola hírnevét emeli.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi,
2. aggodalommal látja a szentendrei polgári iskola nehéz helyzetét s teljes erkölcsi súlyával igyekszik az iskola működése elé gördülő akadályokat elhárítani,
3. a pécsi ref. fiúinternátus felállításáért a felsőbaranyai egyházmegyének köszönetét nyilvánítja.

159. jkvsz kiegészítés 5332/1946.sz püspöki irat alapján

A tanügyi bizottság bemutatja a tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését az általános iskolák szervezéséről.

A tervezett vagy már folyamatba tett iskolai reformok között a legnagyobb jelentőségű, s ez idő szerint a magyar közoktatásügy irányításának a középpontjában az általános iskola áll. célkitűzése ismeretes: teljesen egyöntetű nevelést és oktatást adni minden tankötelesnek a 6. évtől a 14. évig. E tekintetben nem lehet különbség a városi és falusi, vagy tanyai gyermek között. A kultuskormány így kívánja a teljes kulturális egyenlőséget biztosítani a haza minden polgára számára. -

A 8 osztályú általános iskola alsó tagozatát az eddigi elemi iskola I-IV. osztálya alkotja, a felső tagozata pedig az eddigi elemi iskola V-VIII. osztályából, vagy a polgári iskola, illetve a gimnázium I-IV. osztályából alakul át. Amíg az alsó tagozatban a tanítás osztatlan is lehet, addig a felső tagozatban már szakoktatást kíván, úgy, mint a polgári iskolában, vagy a gimnáziumban is van. E szerint a teljes általános iskola kétféle módon épülhet ki: először úgy, hogy ahol polgári iskola, vagy gimnázium van, a meglévő elemi iskola negyedik osztálya fölé évenként emezeknek egy-egy osztálya kapcsolódik hozzá s négy év alatt így lesz a négy osztályú elemi iskolából 8 osztályú általános iskola, de ugyanakkor megszűnik a polgári iskola, a gimnázium pedig négy osztályúvá zsugorodik össze, csak a volt V-VIII. osztálya maradván meg. Főt. püspök úr már az előző évben, a 6650-1945. M.E. sz. rendelet megjelenése idején felhívta iskoláinkat az átszervezés megindítására, a 70.000-1946. vkm számú rendelet megjelenésekor pedig 2783-1946. sz. iratában az általános iskolának a helyi viszonyok szerint lehetséges továbbfejlesztésére utasította a fenntartókat. Ennek megfelelően már az elmúlt tanévben megkezdődött a polgári iskolák és a gimnáziumok I. osztályának az általános iskola V. osztályává átalakulása még abban az esetben is, ha ugyanott az iskola kebelében az alsó tagozat még nem volt is meg. A folyó iskolai évben pedig már a polgári iskolák és gimnáziumok II. osztályából az általános iskola VI. osztálya nyílt meg mindenütt. Ahol a községben ref. elemi iskola volt, - pl. Nagykőrösön, - ott ahhoz kapcsolódott ez az V-VI. osztály, ahol azonban ez nem volt, mint pl. Kunszentmiklóson, ott a ref. általános iskolának ez idő szerint csak a gimnázium I-II. osztályából alakult V-VI. osztálya van meg. Van olyan eset is, hogy polgári iskola van a gimnázium mellett nem lévén ref. elemi iskola, most megszervezték azt is, mint a budapesti fiú és leánygimnáziumban, Kiskunhalason és Pécsen, s így ott ma már a ref. általános iskolának I-II. (Budapesten I-III.) és V-VI. osztálya működik. A minisztérium az előző évben mindenütt örömmel látta a felekezeti általános iskolai osztályok megnyitását. Ma azonban már csak ott hajlandó hozzá támogatást adni, ahol az alsó tagozata is megvan, legalábbis kiépülőben. Ennek magyarázata főleg abban van, hogy az általános iskolát minden más iskolától teljesen függetlenítettnek, a nyolc osztályában egységes szervezetűnek akarja látni, nem örül tehát éppen a gimnáziummal való kapcsolatának, mert ebben a falusi iskoláktól való különbözőség kialakulásának a veszedelmét látja. Ezért követeli az ált. iskolának külön igazgatás alá rendelését is. Önálló igazgatás alatt működik már a gyönki (prot. ált. isk. [igazg.]), kiskunhalasi (Csíky Anna), kunszentmiklósi (Lendvai József), bp-i polg. (Schuber Ilona) ált. iskola.

Az általános iskola 8 osztályúvá kiépülésének másik módja az, hogy - ahol közép-, vagy középfokú iskola nincs, - az elemi iskolának az alsó négy osztálya fölé építik tovább az V-VIII. osztályt, illetve a volt elemi azonos osztályából alakítják át. Ez azonban már nagyobb nehézségekbe ütközik, mert a felső tagozatban a szakoktatás így nehezen kialakítható, különösen a falusi egy-két tanerős osztatlan iskolákban. Ezt úgy igyekszik megoldani a vonatkozó rendelet, hogy a különböző jellegű általános iskolákat együttműködésre hívja fel aképpen, hogy pl. két felekezeti iskola alsó tagozata megmaradhat az

illető felekezetek vezetésében, saját felekezetű tanítóinak a keze alatt, a felső tagozatot azonban egyesítik, mert a tanulók így is elférnek az osztályokban, a két egyház tehát felényi anyagi erővel fenntarthatja a felső négy osztályt s így erre a célra az államnak is csak egyszeres segílyt kell folyósítani. Ebben az esetben a két felekezet a felső tagozat fenntartására megegyezik egymással a tanítók beállítására, az igazgatás, az anyagi kérdések, s az elhelyezés dolgában, s a két felekezet tanítói együttesen tanítanak a felső osztályokban - szakoktatással. - Több helyen idegenkedve fogadták ezt az ún. kooperációt, mert az iskola felekezeti jellegének elszíntelenedését, esetleg a másik felekezet javára elvesztését féltették tőle. Mivel azonban az iskola államsegélye csak ezen az áron volt biztosítható, megkötötték az ideiglenes egyezséget, s most az iskolák így működnek. Kényszerűségből történt tehát az iskoláknak ez a társulása, de a felekezeti oktatás fenntartásának egyedüli módját ebben látták. Ellenkező esetben ugyanis az állam vette volna át az oktatást, legalább is a felső tagozatban, amint Vajszlón is - egyelőre csak felső tagozatú - állami általános iskolát szervezett állami tanulóinternátussal. A gyakorlat mutatja majd meg, hogy mit nyer, vagy veszít vele egyik és másik felekezet. Ez ideig békességben folyik a munka, a mérleg elkészítésére majd az év elteltével kerülhet sor.

Ebből az együttműködésből olyanféle helyzet állott elő, mintha a tanuló a ref. elemi iskola IV. osztályának elvégzése után állami, vagy más felekezetű polgári iskolába, vagy gimnáziumba lépett volna át. Még nagyobb gonddal kell tehát az egyháznak figyelni és ellenőrizni az ilyen iskola munkáját, jól megválogatni az ott alkalmazott embereit s az együttműködésre kötött megállapodásban minél pontosabban és világosabban körvonalazni az egyház érdekeit biztosító rendelkezéseket.

Eddig 16 egyezséglevelével érkezett be főhatósági jóváhagyásra. A megállapodások főbb pontjai a következők:

Előjáróban megemlítik, hogy az egyházak megbizottjai attól az elvtől vezetve kötötték ezt az egyezséget, hogy a 70.000-1946.sz. vkm rendeletnek megfelelően kialakítandó általános iskolában a hitfelekezeti oktatást mindenképpen biztosítsák. - Feltüntetik külön-külön a felekezeti iskolákba beírt tanulók számát alsó és felső tagozat szerint, továbbá a megszervezett tanítói állások és tantermek számát. - Az alsó tagozat megmarad saját felekezete kezelésében úgy, mint eddig. A felső tagozat olyan felekezeti jellegű, amilyen vallású a beírt tanulók többsége. Ugyanilyen vallású lesz az igazgató is. A helyettes igazgató a másik felekezethez tartozó. Az általános iskola felső tagozatában az egyes hitfelekezetek a rendes tanítói állásokon működő tanítók közül osztnak be tanítókat. Az újabb állásokat a szükségleteknek megfelelően a felekezeti arányszám szerint töltik be. Tantermeket a tanulók arányában bocsátanak rendelkezésre. Saját tanítói személyi kiadásait mindegyik felekezet maga fedezi. A dologi kiadásokat a beírt tanulók arányában viselik és bocsátják az igazgató rendelkezésére. A felekezeti békét különös gonddal ápolják. A hitoktatást a saját felekezet lelkésze végzi. Az állami iskolák részére jóváhagyott tankönyveket használják. A tanítás kezdetén és végén az állami iskolák részére megállapított imádságot mondják, de utána a róm. katolikusok keresztet is vethetnek. A tanteremben a köszönési mód a néma felállás.

Az egyezés tervek egyházmegyei jóváhagyás után terjesztetnek megerősítés céljából az egyházkerületi közgyűlés elé.

Az elmondottakkal kapcsolatban legyen szabad itt még két dologra kitérnem. Az egyik az, hogy az általános iskola ügyrendje, felügyeletének módja egyházi vonalon megállapítva még nincs. Ez az új iskola részben még -, részben középiskolai tagozatból összetevődő, minden más iskolától független, külön igazgatás alatt álló intézmény. Állami vonalon a tanfelügyelőség és főigazgatóság, egyházi vonatkozásban az esperesi és püspöki hivatal között oszlik most még meg az ügyvitele. Az iskola jelentőségénél és bonyolult helyzeténél fogva is kívánatos azonban ügykezelésének, irányításának és felügyeletének mielőbbi rendezése, hogy az illetékes egyházi hatóság a kellő módon érvényesíthesse saját szempontjait az iskola működésében.

Az általános iskolával függ össze a másik dolog is. Az elmondottak mutatják, hogy az általános iskola kiépítése mélyreható változásokat jelent a magyar közoktatás eddigi rendjében. Ez arra készteti egyházunkat is, hogy egész eddigi iskolapolitikáját vizsgálat tárgyává tegye, s esetleg új alapokra fektesse. Meg kell ezt tennie azért, mert az elemi oktatáson túlmenően a középfokú oktatás terén is nagy változások következnek be, mert ennek igazodnia kell az általános iskola szervezetéhez és tantervéhez. A gimnázium négy osztályúvá alakul s vele kapcsolatban gyakorlati irányú, új iskolatípusok nyílnak meg. Ha a megszűnő polgári iskoláinkat pótolják is az általános iskolák, de a négy osztályú gimnázium egymagában már nem töltheti be azt a hivatást, amelyet eddig a 8 osztályú középiskola végzett. Meg kell

tehát állapítani nekünk is, hogy - anyagi erőnk és érdekeink szerint - a gimnázium tervezett három fajtája közül (latin, élőnyelvi és természettudományi) hol melyiket kívánjuk, vagy tudjuk fenntartani, esetleg ezek egyikét milyen gyakorlati irányú középiskolával kívánjuk egybekapcsolni. Éppen azért, hogy bármelyikből sem több, sem kevesebb ne legyen a kelleténél, s mindegyik fajta ott legyen, ahol arra valóban szükség van, a fenntartó egyházak kívánalmai, illetve javaslatai alapján e tárgyban egységes tervezet volna kidolgozandó az egész országra vonatkozóan. Ennek az új idők kívánalmaihoz szabott iskolaügyi tervezetnek az elkészítése az egyetemes konvent feladata lehet. De a munka megindítandó volna már most, hogy a ref. felekezeti középfokú oktatás folyamatosságát az iskoláknak az egész országban az egyházi érdekeknek megfelelően arányos és a szükségleteket kielégíteni tudó elosztásával biztosíthassuk úgy, hogy ezek az iskolák 1949 szeptemberére, amikor az általános iskola először bocsát ki VIII. osztályt végzett tanulókat, meg is nyíljanak. Az iskoláztatás terén más fenntartókkal való együtt haladásunkat csak ezen a módon biztosíthatjuk.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi,

2. felkéri az egyetemes konventet, hogy addig is, amíg erről egyházi törvényeink útján rendelkezés történik, sürgősen állapítsa meg az általános iskolák ügyrendjét és felügyeletének módját, különös tekintettel azokra az iskolákra, amelyek más felekezeti, esetleg községi, vagy állami iskolával együttesen tartják fenn az általános iskola felső tagozatát,

3. felhívja az egyetemes konvent figyelmét arra, hogy az általános iskola felállításával kapcsolatos iskolareformok során kívánatos volna vizsgálat tárgyává tenni iskoláink jövőjének kérdését s az iskolafenntartók kívánalmait, illetve javaslatait alapján elkészíteni az egyetemes magyar ref. egyház iskolapolitikai tervezetét úgy, hogy a ref. felekezeti oktatás folyamatossága az iskoláknak az egész országban az egyházi érdekeknek megfelelő arányos és a szükségleteket kielégítő elosztásával biztosítható legyen.

160. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja a tanügyi előadónak a bizottság által elfogadott jelentését a Dolgozók iskolájának 1945/46. tanévi működéséről és mai állapotáról.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

161. jkvsz

A budapesti ref. egyházmegye felterjeszti a budapesti ref. gimnáziummal kapcsolatos általános iskola alsó tagozatának megszervezéséről szóló és általa jóváhagyott igazgatótanácsi határozatot és az I., II., III. és IV. sz. rendes tanítói állás díjlevelét megerősítés céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az általános iskola alsó tagozatának megszervezését jóváhagyja, s az I., II., III. és IV. tanítói állás díjlevelét megerősíti.

162. jkvsz

A budapesti egyházmegye felterjeszti a Baár-Madas ref. leánynevelőintézet általános iskolája alsó tagozatának megszervezéséről szóló és általa megerősített határozatot s az I. és II. tanítói állás díjlevelét megerősítés céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az általános iskola alsó tagozatának megszervezését jóváhagyja s az I. és II. tanítói állás díjlevelét megerősíti.

163. jkvsz

A felsőbaranyai egyházmegye felterjeszti a pécsi ref. leánynevelőintézet igazgatótanácsának az általános iskola alsó tagozatának megszervezéséről szóló, általa jóváhagyott határozatát s az I. sz. tanítói állás díjlevelét megerősítés céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az általános iskola alsó tagozatának megszervezését jóváhagyja s az I. sz. tanítói állás díjlevelét megerősíti.

164. jkvsz

A csengődi prot. elemi népiskola iskolaszéke felterjeszti a csengődi protestáns népiskola és a róm. kat. népiskola között az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget

jóváhagyás végett.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséglevelet a solti egyházmegyének megküldi véleményezés céljából s felhatalmazza az elnökséget, hogy annak alapján döntsön a jóváhagyás kérdésében.

165. jkvsz

A tolnai egyházmegye esperese bemutatja a bogyiszlói ref. egyházközségnek a róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás végett.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

166. jkvsz

A tolnai egyházmegye esperese bemutatja a kajdaci ref. egyházközségnek a róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséglevelét jóváhagyás végett.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséglevelet a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

167. jkvsz

A tolnai egyházmegye esperese bemutatja a kölesdi ref. egyházközségnek az evang. és róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás végett.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

168. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a csátaljai leányegyházközségnek a róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

169. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a szeremlei ref. egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

170. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti az uszódi ref. egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

171. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a hartai ref. egyházközségnek a helybeli evang. és róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

172. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti az garai missziós egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

173. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti az érsekcsanádi ref. egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

174. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a dunaszentbenedeki ref. egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

175. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a dömsödi ref. egyházközségnek a helybeli községi és róm. kat. iskolákkal az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

176. jkvsz

A solti egyházmegye esperese felterjeszti a vaskúti missziós egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

177. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye esperese felterjeszti a prónayfalvai ref. egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

178. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye esperese felterjeszti a soltszentimrei ref. egyházközségnek a helybeli róm. kat. egyházközséggel az általános iskola felső tagozatának együttműködése tárgyában kötött egyezséget jóváhagyás céljából.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az egyezséget a folyó iskolai évre ideiglenes jelleggel jóváhagyja.

179. jkvsz

A vértessaljai ref. egyházmegye 1946. október 16.-én Székesfehérvárott tartott közgyűlésén a tanügyi jelentéssel kapcsolatban 5. sz. határozatában kéri az egyházkerületi közgyűlést, hogy tegye meg a szükséges lépéseket oly irányban, hogy az állam által kiadott általános iskola tanterve kiegészíttessék azzal a művelődési anyaggal, mely iskoláink hitvalló, kálvinista szellemének biztosítása szempontjából

feltétlenül szükséges.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot elfogadván, felkéri és megbízza Váczy Ferenc tanítóképzőintézeti igazgatót, dr. Juhász Béla tanítóképzőintézeti tanárt és Pál Lajos gyakorlóiskolai tanítót, hogy állítsák össze azt a művelődési anyagot, mely az oktatásban és nevelésben az állami tanterv kiegészítésekképpen a ref. szellemnek a biztosítása céljából szükséges és alkalmas és tervezetüket főt. püspök úrnak jóváhagyás és további intézkedés céljából mielőbb mutassák be.

180. jkvsz

A vértessaljai ref. egyházmegye 1946. október 16.-án Székesfehérvárott tartott közgyűlésén a tanügyi jelentéssel kapcsolatban 7. sz. határozatában kéri az egyházkerületi közgyűlést, tegyen az egyetemes konvent útján felterjesztést a VKM úrhoz s kérje a 70.000/1946. VKM sz. rendeletnek oly értelmű módosítását, mely szerint olyan községekben, hol az iskolák kooperálása bármily oknál fogva lehetetlen, már a két, három, négy stb. tanerős iskolák is, mint önálló általános iskolák működhessenek a tanuló létszámra tekintet nélkül.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatban kért előterjesztést a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz megteszi.

181. jkvsz kiegészítés az 5333/1946.sz. püspöki irat alapján - kézírásból

A vegyes bizottság bemutatja az ifjúsági önkormányzatnak iskoláinkban alkalmazása tárgyában elfogadott javaslatot.

A tanügyi bizottság - az igazgatói értekezlet javaslata alapján - az ifjúsági önkormányzatnak iskoláinkban történő alkalmazása ügyében a következő elvi szempontokat terjeszti állásfoglalás és határozathozatal céljából az egyházkerületi közgyűlés elé.-

1. Az ifjúsági önkormányzat értelme és jelentősége az iskolai nevelésben az, hogy a növendék saját fejlődésében cselekvően vegyen részt s ily módon igyekezzék a nevelés céljának: a személyiségnek, a személyes életet élő, autonóm embernek kialakítását önmagában és tanuló társaiban is elősegíteni.

2. Személyiségnek, autonóm embernek az minősíthető, aki eljutott egyéniségének összes alkotó vonásaiban az általa elérhető fejlettségi fokra. Ezek a fokok az egyéniség alkotó vonásainak három csoportja szerint: az egészségre törekvő, az önálló gondolkodás és a nemes érzület. A tanulónak tehát a nevelés e három feladatában kell cselekvően részt vennie még pedig úgy, hogy a nevelés eszközeit mind a saját, mind pedig tanuló társai fejlődésének előmozdításában alkalmazza.

3. A nevelés eszközei: a gondozás, a tanítás (példa) és a cselekedtetés. Ezek - ha nem kiegyensúlyozottan is - eddig is érvényesültek nevelésében, de rajta kívülállók (szülők, nevelők) munkájában és rendelkezései (parancs, tilalom, iskolai törvények) szerint. Tehát a növendék a heteronomia fokán maradt; önálló, benső indíttatásból származó elhatározásra és cselekvésre folyamatosan és tervszerűen nem nyert serkentést, illetőleg csak ritkán volt erre alkalma, módja és lehetősége. Ezért nem eszmélhetett reá, hogy az iskola életében, nevelő munkájában miről van szó és nem eszmélhetett arra sem, hogy amiről szó van: az ő legsajátosabb érdeke. Még kevésbé eszmélt arra, hogy éppen ezért neki magának is be kell állania a munkába és együtt kell fáradoznia - mint munkatársnak - nevelőivel. Erre, tehát a nevelő és nevelt közösen végzett, munkatársi szolgálatára teremt bőséges alkalmat az ifjúsági autonomia.

4. Az ifjúságot ebben a munkában tehát nem lehet teljesen magára hagyni, hanem segíteni, irányítani és ellenőrizni kell. Ez a feladat a nevelőre hárul. Ebben az állásfoglalásban figyelembe kell venni azt, hogy fejlődésben levő egyénekre fejlődésük kizárólagos irányítását nem bízhatjuk, - efelé csak fokozatosan haladhatunk, - de a kérdés története is azt mutatja, hogy az alkalmazásban a nevelő valamilyen módon mindig jelen van.

5. Ezeknek az elveknek az iskolai nevelésben történő alkalmazása alkalmas kereteket, bizonyos szervezést kíván. Bármilyen legyen is ez, csak akkor jelenthet majd tapasztalható eredményt a nevelés céljának szolgálásában, ha étellel telítődik meg. Ez pedig elsősorban az iskolai nevelőktől függ. - Minden nevelőnek tudnia kell, hol van az ő helye és vállalnia kell az ott reá váró feladatokat. Vállalnia kell a nevelő sajátos vonásaival: tapintattal, jóakarattal, szeretettel, bizalommal, hittel. Így remélhető, hogy a növendék nevelőjének sugallására maga is beáll saját fejlődésének szolgálásába. Vívódik, küzd lelkiismeretével, elhatározásra jut és - cselekszik. Munkájának lesznek eredményei, sikerei, - de

sikertelenségek, hibák, csalódások is bőséggel jutnak majd osztályrészül mind magát, mind embertársait (tanulótársait) illetően. Szóval: bőséggel szerzi a tapasztalatokat. Mindezek viszont folyamatos alakító hatással lesznek reá. S amikor tanulmányai végéhez, az élet kapujához érkeznek, már nem az a naív lény, aki értetlenül, tehetetlenül, kiszolgáltatottan áll az élet tényeivel: az emberekkel és a dolgokkal szemben, hanem lát, ítél, következtet, gondolkodik, állástfoglal és cselekszik, - még pedig önmagából kiindulón. Alkalmassá lett tehát arra, hogy személyes életet élő, autonom emberré, szabad emberré váljék.-

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a vegyes bizottságnak az ifjúsági önkormányzat ügyében előterjesztett elvi állásfoglalását a magáévá teszi. Felhívja a közép- és középfokú iskolák testületeit, hogy a nevelésnek ezt az eszközét iskoláink életében alkalmazzák. Ennek érdekében a szükséges szervezést részint az előterjesztésben foglalt elvi szempontok alapján, részint pedig iskoláink sajátos viszonyaink figyelembevételével végezzék el. Az így elkészült munkálatot az igazgatótanács jóváhagyó határozatával együtt tudomásul vétel céljából folyó évi december hó 31.-ig főt. püspök úrnak terjesszék fel s egyidejűleg az egyetemes konventnek is küldjék meg.

182. jkvsz

A tanügyi bizottság bemutatja a népiskolai előadónak a református népiskolák 1945/46. iskolai évi állapotáról és működéséről készített jelentést.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi és a konvent elé terjeszti,
2. Kozma József kajdacsai és Bogdán Miklós ceglédi tanító emlékét fájó kegyelettel örökíti meg,
3. felhívja az egyházmegyék útján a lelkipásztorokat, hogy a tanítókkal együttműködve kövessenek el mindent az iskolai munka zavartalanságának biztosítására, az épületeket a lehetőségekig hozassák rendbe, az iskolákat lássák el a szükséges felszereléssel a szülők támogatásának alkalmas megnyerésével, s a növendékek anyagi segélyezését egyháztársadalmi úton mozdítsák elő, e munka eredményeiről a következő évi egyházmegyei jelentésben beszámolót kér,
4. felhívja az iskolaszéki elnököket, hogy az általános iskola szervezését a helyi viszonyok megfontolt figyelembevételével folytassák vagy indítsák meg, a más jellegű iskolákkal való együttműködéshez azonban előzően kérjék ki az illetékes esperes véleményét és hozzájárulását addig is, amíg a kérdésben az egyetemes érvényű főhatósági szabályozás meg nem történik,
5. szükségesnek tartja, hogy az általános iskolák felső tagozata tanulmányi rendjének megállapításában az ún. "választható tárgyak és gyakorlatok" tantárgy kiválasztása a helyi sajátos nevelési szükségletek gondos mérlegelésével történjék, az erre vonatkozó észrevételeket az iskolafelügyelők jelentése alapján az egyházmegyei előadók gyűjtsék össze a következő évi jelentésükben,
6. megkeresi az egyetemes konventet olyan tankönyvek kiadása végett, amelyek az általános iskolában a református keresztyén szellem és a korszerű nevelés szolgálatára egyaránt alkalmasak,
7. az esperesek útján felhívja az iskolaszéki elnököket, hogy a tanítóktól a tanulók szüleinek látogatását határozottan kívánják meg, szülői értekezletek tartását szorgalmazzák,
8. felhívja az espereseket, hogy az egyházmegyei felügyelet munkáját tegyék lehetővé,
9. felkéri a püspök urat: szíveskedjék az egyházkerületi tanügyi bizottságot vagy ennek érdekelt szakosztályait az iskolaügyi újításokkal jelentkező feladatok megbeszélése céljából időnként összehívni.

183. jkvsz

a) Az egyházmegyék közül egyedül a felsőbaranyai tett jelentést a beíratási díjakról. E szerint beíratkozott 2590 tanuló, beíratási díj fizetése alól felmentést kapott 93, díjfizetésre köteleztetett 2497 tanuló. A befolyt összeg 57.28 Ft, amelyből a gyámpénztárnak jutott 2.28 Ft (4 %), segélykönyvtárra fordítottatott 2 Ft, tanítói könyvtárra 4 Ft. Az egyházmegyei közgyűlés a jelentést tudomásul vette.

b) Az iskolai könyvtárak állapotáról és gyarapodásáról számszerű adatokat csak a felsőbaranyai egyházmegye tett előterjesztést. Adatai szerint a tanítói, ifjúsági és segélykönyvtár évi gyarapodása összesen 143 könyv, fogyás 70 könyv, az évvégi állomány mind a három csoportban 3253 könyv.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi és a konvent elé terjeszti,
2. az esperesek útján felhívja az iskolaszéki elnököket, gondoskodjanak arról, hogy a beíratkozási díjak kezeléséről és az iskolai könyvtárak állapotáról a kialakult eljárás szerint jelentés készüljön s ezek

kimutatás alakjában küldessenek meg az egyházmegyei népiskolai előadóknak.

184. jkvsz

A külsősomogyi, solti és vértessaljai egyházmegye határozatai alapján a népiskolára való áttérés módozatait szabályozó 70.000/1946. sz. VKM intézkedés egyes részleteinek tisztázására

(H) az egyházkerületi közgyűlés felkéri az egyetemes konventet: szíveskedjék az általános iskola szervezési, fenntartási és tanulmányi kérdéseire nézve a szükséges egyöntetű eljárás kialakítása céljából határozott, egyetemes érvényű irányelveket állapítani meg, megjelölve azokat a módokat és eszközöket is, amelyeknek útján és segítségével az iskolafenntartó egyházak az általános iskola létesítésével jelentkező feladatokat megoldhatják.

185. jkvsz

A vértessaljai egyházmegye megalakult javaslatára

(H) az egyházkerületi közgyűlés Lázár Dezső velencei és Szabó Kálmán pákozdi kántor-tanítót értékes iskolai nevelői és példaadó egyháztársadalmi tevékenységéért elismerésül református népiskolai igazgató címmel tünteti ki.

186. jkvsz

A kecskeméti egyházmegye közgyűlésének határozati javaslata alapján

(H) az egyházkerületi közgyűlés hangsúlyozza, hogy a református hitvallásos iskolákhoz egyházi törvényeinkben gyökerező csorbítatlan jogainak fenntartásával szilárdan ragaszkodik, ezt az állásfoglalását az egyetemes konventtel közli.

187. jkvsz

Jelentés a Theologia 1945/46. iskolai évről.

1. Előadások.

Iskolai évünket jóval korábban kezdtük, mint az előző években. Augusztus utolsó hetében tartottuk a pótló és javító kollokviumokat, minősítő és alapvizsgákat. Szept. 2.-án nyitottuk meg az iskolai évet úrvacsorai istentisztelettel és külön ünnepélyvel. Az iskolai év korai kezdésével elértük azt, hogy három hónapon át folyhattak az előadások november végéig. Ettől kezdve február 20.-ig a rendkívüli viszonyok, főleg a fűtési lehetőség hiánya miatt téli szünetet kellett tartanunk. Az előadások tartása így is sok nehézségbe ütközött a megfelelő helyiség hiánya miatt. Egy tantermünkön volt csupán egy soros ablak, másik tantermünkön s a tanteremnek használt tanári szobában papírral pótoltuk az üveget. A zaj sokszor oly nagy volt, hogy a hallgatók alig értették az előadót. A II. félévet február 20.-án kezdtük s befejeztük jún. 16.-án.

2. Hallgatók száma.

Az I-ső félévre beiratkozott 57, a II-ra 58 hallgató. Évfolyamok szerint a hallgatók így oszlottak meg: az I-ső évfolyamra beiratkozott az I-ső félévben 12, a II. félévben 15, a II. évfolyamra 12-12, a III-ra 7, illetve 8, a IV-re 16-14, s az V-re 10, illetve 9 hallgató. Betegszabadságon volt 4, fogságban 6 hallgatónk. Így összes hallgatóink száma 60-70 között volt. Négy hallgatónk jött haza hadifogságból, egy hallgatónk pedig, Szenczi Ottó V. éves theologus, tragikus körülmények közt meghalt 1946. január 7.-én.

3. Ünnepélyeink.

Évnyitó ünnepélyünkön az igazgató tartott előadást "A történelem értelme, folyása és végső célja" címen. Évnyitó konferenciánkon a professzorok szóltak az ifjúsághoz az egyház, Theologia s egyéni élet reformációjáról. Theológiánk Dies natalisán a Régi kollégiumi életről beszélt Bodonhelyi József, a reformáció ünnepén pedig Reformáció, forradalom és szabadságharc címen tartott előadást dr. Sebestyén Jenő. Minden alkalommal volt írásmagyarázat, melyet professzorok tartottak, s az ifjúság ének, zeneszámmal, vagy szavalattal szerepelt. Theologus napot tartottunk Pomázon, Kelenföldön, Dunavecscén, Szalkszentmártonban, Vácon, Kosdon, Cecén és Mohácson. Ahol csak megfordultunk, mindenütt nagy szeretettel fogadtak bennünket egyházunk tagjai s az anyagi gyűjtés mellett külön nagy jelentősége van annak, hogy megismerték és szívükbe zárták Theológiánkat. Volt olyan hely is, ahol

valamelyik szakszervezet vezető tagja kijelentette, hogy a Lelkészképző Főiskolát segíteni kell, mert ha nincs lelkipásztor, nincs egyház és bezárhatjuk templomainkat.

4. Professzorok munkássága.

Elsősorban is valamennyien végezhetünk sokféle nehézség között is az előadásokkal kapcsolatos munkásságunkat. Készülhettünk az órákra és megtarthattuk azokat. Betegség vagy egyéb külső okok nem akadályozhattak azok tartásában. Elvégezhetjük a kitűzött anyagot, amit az utóbbi években nem tehattünk meg. Szemináriumi, bibliaköri, akadémiai istentiszteleti szolgálatunk s egyéni beszélgetéseink alkalmával foglalkozhattunk ifjúságunkkal. Hivatalosan előírt teendőink mellett foglalkozhattunk külön is Theológiánk s egyházunk ügyeinek szolgálatával: előadások tartásával, igehirdetéssel, egyháztársadalmi vagy külföldi egyházak közti munka végzésével.

5. Szemináriumi munka.

A különféle szakok szemináriumi munkája ebben az iskolai évben dolgozat-készítésben, a kitűzött téma megbeszélésben, vagy egy tudományos munka főbb részleteinek felolvasásában s az azt követő közös megbeszélésben állott. Nagy hiányát éreztük a professzorok és szemináriumi tagok rendelkezésére álló külön szemináriumi helységnek, ahol a szemináriumi könyvtár bármikor a tagok rendelkezésére áll. A fűtetlen, ablak nélküli, zajos helyiségek nem voltak alkalmasak az elmélyülő, kutató, tudományos munka előmozdítására.

6. Lelki élet.

A professzorok által vezetett bibliaórák, istentiszteletek és személyes beszélgetések voltak alkalmas eszközei az ifjúsággal való lelki foglalkozásnak. Alig volt olyan nap, hogy egy-két professzor egyénileg ne foglalkozott volna egy-két theologussal. Jó időben többször is láthattuk a Theologia udvarán a tanítványaival sétáló és beszélgető professzort, vagy amint ott ül a professzor a kert padján tanítványai között s komoly beszélgetésbe merülve társalkodtak a theologiai, egyházi és lelkipásztori élet kérdéseiről. A professzorok bibliaóráit tekintve az egyes bibliakörökben tanulmányoztak egy-egy bibliai könyvet, vagy válogatott bibliai helyeket, vagy a kegyességi irodalomnak egy-egy könyvét, pl. Kempis Imitatio Christi-jét. Az akadémiai istentiszteleteket minden csütörtökön tartottuk 12-től 1-ig, felváltva végezték ezeket a professzorok.

7. Gyakorlati egyházi munka.

Az újabb theologiai tanterv mind az öt évfolyam hallgatóitól megkívánja, hogy részt vegyenek a gyülekezeti munka valamelyik ágában a gyakorlati theologia professzorának vezetésével. Szolgálataikról módszeres munkanaplót vezetnek, amelyet bemutatnak a szaktanárnak. Az elmúlt iskolai évben kiváló buzgóságukkal kitűntek a következő hallgatók: Szabó Éva, Tüski István, Varga Sándor, Várady Ilma, Kovács Ilonka, Marosi Bálint, Novák Miklós, Enyedi Irén, Fekete Sára, Pógyor István és Siklós József. Önként is sokféle munkát végeztek theologusaink, Budapesten és vidéken. A gyülekezeti munka csaknem minden ágát végezték kisebb-nagyobb számban, különösen a téli szünet alatt odahaza, saját gyülekezetükben. Jelentéseiket összefoglalva, megállapíthatjuk a következőket: istentiszteletet tartott 23 theologus összesen 274 alkalommal (egyre jut 12 alkalom), vasárnapi iskolai munkát végzett 11, bibliaórát 12, KIE munkában résztvett 8, kórházlátogatást végzett 4, gyermekek részére szórakoztató délutánt tartott 2, konfirmandusok előkészítésével foglalkozott 3, csendes napokat vezetett 2 theologus.

8. Az ifjúság kereseti lehetőségei.

Hitoktatást végzett heti 2-5 órában 7 theologus, ref. gimnázium nevelő otthonában felügyelő tanári munkát végzett 2 theologus, magántanítványa volt 5 theologusnak, kiségitő s. lelkészi munkát végzett 3, exmisszióban volt hosszabb-rövidebb ideig 8 theologus. Legációban volt a három ünnep alkalmával összesen 31 theologus. Az utóbbiak nemcsak készpénzt, hanem természetbeni adományokat is kaptak. Labancz László senior és Hideg Lóránt pünkösdkor Abán voltak legációban, ahol természetbeni adományt is szépen kaptak, de ismeretlen tettesek mindkettőjüket levetkőztették és mindenüket elvették.

9. Kiskunhalas-fehértói munkatábor.

Mint az előző években, 1945 nyarán is theologus munkatábor volt Kiskunhalas mellett, a fehértoi pusztán

az özv. Szathmáry Sándorné-féle birtokon. A tábor 3 hétig tartott, 14 résztvevővel. Naponként reggel közös igetanulmányozás volt, este közös áhítat. A tábort Bodonhelyi József vezette. A résztvevők ellátást és napszámot kaptak.

10. Adományok.

1. A fenntartó testület 2.400.000 adópengőt adott az elértéktelenedett ösztöndíjalapok s konviktsusi segélydíjak kamatainak pótlására.

2. Püspök úr Körlevelére a Theologia újjáépítése címén az igazgatóhoz folyt 1946. jan. 19.-ig 33 egyház adományaképpen 149.566 P. 95 f.

3. A pócsmegyeri egyház szegény theológusok segélyezésére adományozott okt. 29.-én 5500 P.-t. A pomázi egyház adománya nov. 18.-án 92.340 P., a kelenföldi nov. 25.-én 131.086 P.

4. Dr. Máthé Elek karácsonyi adománya 120.000 P.

5. Az I-ső félévi akadémiai istentiszteletek perselypénze 3281 P. 30 f. volt, a II. félévben 2.156.150 P.

6. Papp Mária belmissziói iskolát végzett testvérünk Amerikából küldött 25 dollárt, melyet ápr. 28.-án beváltottunk s 3 drb. WC s 2 drb. mosdócsészét vettünk rajta 2.621.772.000 P.-ért.

7. Özv. Lukácsy Imréné dunavecsei utunk alkalmával Theológiánknak adományozta férje értékes, szép palástját.

8. Dr. Pap László kartársunk útján külföldi testvéreink adományából theológus ifjúságunk igen értékes ruhaneműt, Theológiánk 165 drb. igen értékes könyvet kapott. A budapesti egyházmegye útján ugyancsak külföldi testvéreink adományából theológusaink előbb 1, azután 1/2 kg cukrot kapott.

9. Virágh Sándor, a Ref. Traktátus Vállalat vezetője, püspök úr megbízásából 24 drb. zsoltárt küldött theológusainknak.

(H) Tudomásul szolgál.

188. jkvsz

Jelentés a Theologia 1946/47. iskolai évének kezdetéről.

Augusztus 26.-án kezdtük az iskolai évet pótló és javító kollokviumokkal s szeptember 1.-jén nyitottuk meg úrvacsorai istentisztelettel. Szept. 2.-től kezdve a mai napig megszakítás nélkül folynak az előadások. Beiratkozott az öt évfolyamra összesen 69 hallgató, Kolozsvárról átvettünk egy hallgatót, aki már ott beiratkozott, de szüleivel kénytelen volt átjönni, így a rendes hallgatók száma 70. Ezen kívül hosszabb betegszabadságon van Máté Sándor a fogolytáborban szerzett súlyos betegsége miatt s csak most jutott el oda Isten kegyelméből, hogy újra hozzáfoghat tanulmányai folytatásához. Van még két vendéghallgatónk is, Herczeg Margit és Nánási Gizella, továbbá négy hallgatónk még mindig távol van, úgy hogy az összes nyilvántartott hallgatók száma a mai napon 77. Évfolyam szerint hallgatóink így oszlanak meg: az I-ső évfolyamra beiratkozott 18, a II-ra 18, a III-ra 13, a IV-re 11, s az V. évfolyamra 10 hallgató, összesen 70 hallgató. Megállapíthatjuk, hogy a többi Theológiához viszonyítva évek óta Budapesten van a legtöbb theológus. Érdekes a theológusok számának megoszlása. Debrecenben van 57, Sárospatakon 42, Pápán 25, Budapesten 70, illetve 77.

2. Vizsgálatok.

Augusztus 28.-án minősítő vizsgát tett 4 hallgató, ezek közül 2 jeles, 2 jó eredménnyel. A tanári kar a Szerv. Szab. 33 §-a alapján megállapította, hogy egyéni buzgóságuk, komoly keresztyén lelkiületük, s tudományos munkára való alkalmatosságuk alapján alkalmasak a lelkipásztori pályára. Augusztus 29.-én és 30.-án alapvizsgát tett 6 hat félévet tett theológus, ezek közül 4 jeles, 1 elégséges eredménnyel, 1 hallgató pedig egy tárgyból kapott elégtelen osztályzata miatt a javító vizsgálatra utasított. Október hó 3.-án és 4.-én voltak az I-ső és II. lelkészképesítő vizsgálatok, amelyekről külön teszem meg jelentésemet.

3. Ünnepek.

Az évnyitó ünnepélyen az igazgató tartott értekezést "Van-e haladás az emberiség történetében?" címen. Ugyanakkor ünnepélyes fogadalmat tettek az I-ső évre felvett hallgatók. Az ifjúság részére tartott év eleji konferencián előadást tartottak: Muraközy Gyula "A theológus belső embere és lelki élete" címen, dr. Budai Gergely "Ifjúság és öregség viszonya" címen, dr. Sebestyén Jenő "Politizáljon-e az ifjúság?"

címen, s dr. Csekey Sándor "Theológiánk fennmaradásának nehézségei és lehetőségei" címen. Írásmagyarozatot tartott dr. Bodonhelyi József s dr. Pap László. Theológiánk Dies natalisán, okt. 10.-én előadást tartott dr. Sebestyén Jenő Theológiánk százéves jubileumának legméltóbb megünnepléséről, Bibliát magyarázott dr. Budai Gergely, hallgatóink pedig ének-, zeneszámok s szavatok előadásával szerepeltek. Az igazgató dr. Pap László professzorral részt vett a theol. tanárok okt. 29. és 30. napjain tartott közös pápai konferenciáján, ahol sorra kerültek az egyházi reform-kérdések, az egyes Theológiák helyzetéről való beszámolóval, az Egyházak Világtanácsának megalakulására való készüléssel s egyéb kérdésekkel együtt.

Az idei tanrendet az igazgató úgy készítette el, hogy szerdán de. 12-1-ig mind az öt évfolyamnak közös órája legyen s ezen az órán felkért előadók szóljanak ifjúságunkhoz az őket érdeklő kérdésekről. Eddig előadást tartottak a mai lelkipásztori élet küzdelmeiről és szépségeiről dr. Patay Pál, Dobos Károly, Szabó Imre. Dr. Ecsedy Aladár arról beszélt, hogy mi vár a theologusra, ha elhagyja a Theológiát. Dr. Galambos József új gyülekezet szervezéséről szólt Pestkörnyéken, dr. Fónyad Dezső "Igehirdetésünk a gyülekezetben" címen tartott előadást. Értékes, szép előadás volt valamennyi, ifjúságunk szívesen hallgatja a neves lelkipásztorokat s az előadásokat folytatjuk tovább a II. félévben is.

Év eleje óta már eddig is több gyülekezetben hirdettük az igét s szólunk Theológiánkról, így voltunk a decsi, Kálvin-téri, dömsödi, dabi, kiskunlacházai, soltvadkertei és izsáki gyülekezetben, ezek az utak azonban kapcsolatban vannak az élelmiszer-gyűjtéssel s közelebről a kollégiumi jelentéshez tartoznak. De maga a Theologia is jelentékeny adományokban részesült már ebben az iskolai évben is. Így az Újjáépítési Osztály, illetve dr. Pap László útján a brit egyházak adományából 41 kötetet, a Church World Service a legújabb amerikai theologiai irodalom válogatott példányaiból álló igen értékes gyűjteményt, a Hilfswerk der Evangelischen Kirchen ser Schweiz irodalmi segélyosztálya a már eddig juttatott könyveket újabb öt kötettel pótolta. Csak az utóbbi eddig már 1700 frank értékű könyvet adományozott. Több értékes folyóiratot, egyházi lapot s füzetet kaptunk Svájcban és Amerikából. Mindezeket szétszítottuk a szemináriumi könyvtárak között. Theologusaink értékes ruha és fehérneműt, továbbá cipőt kaptak Paál Gyula homstadi lelkész, a Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz, és az amerikai egyházak adományából. Tizenhárom theologusunk pedig nagyszerű télikabátot kapott a Magyar Vöröskeresztől Magyar Lajos testvérünk útján.

Az ostrom óta most van először lehetőség arra, hogy az igazgató a legáció ügyében felvehesse a kapcsolatot azokkal a gyülekezetekkel, illetve lelkipásztorokkal, akik a karácsonyi ünnepek alkalmával legátust kívánnak fogadni. Már eddig is többen jelentkeztek s kérnek legátust, vagy megváltják azt bizonyos összeggel s ez úton is segíthetjük theologusainkat.

Az eddigi keretek között megtartjuk a szemináriumi, bibliaköri, modern nyelvi órákat, akadémiai istentiszteleteket s minden munkánkat Isten kegyelmében bízva folytatjuk tovább, abban a reménységben, hogy amíg az ostrom évében romokat hordtunk, törmeléket s szemetet vittünk sok száz szekérral, hogy valamennyire is lakhatóvá tegyük az épületet, tavaly élelmiszert gyűjtöttünk első sorban, hogy ez által fenntarthassuk Theológiánkat, az idej iskolai év az újjáépítés esztendeje lesz, amikor újra felépülnek s használhatóvá lesznek az elpusztult és leomlott helyiségek.

(H) Tudomásul szolgál.

189. jkvsz

Dr. Sebestyén Jenő nyugdíjazása.

Igazgató jelenti, hogy dr. Sebestyén Jenőt, a rendszeres theologiai tudományok professzorát a Vallás- és Közoktatási Miniszter folyó évi március hó 19.-én 83.570/1945. II. üe. szám alatt kelt rendeletével, 1946. szeptember 1.-vel nyugdíjazta. A nyugdíjazásra vonatkozó miniszteri rendelet eredeti példányát a csatolt mellékletekkel együtt előírás szerint 1946. június hó 14.-én az igazgató átadta az érdekelt dr. Sebestyén Jenőnek.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés mély meghatottsággal veszi tudomásul dr. Sebestyén Jenő theol. professzor nyugalomba vonulását. Isten iránti nagy hálaadással emlékezik meg arról a sokoldalú és rendkívüli szolgálatáról, amelyet évtizedeken át végzett Theol. Akadémiánk, magyar ref. egyházunk és népünk megújulása érdekében. Dr. Sebestyén Jenő neve, theol. felfogása, tudományos és gyakorlati működése elválaszthatatlan a XX. századbeli magyar kálvinizmus, a ref. theol. gondolkodás jelentőségének felismerésétől, hirdetésétől és szolgálatától, az Íráson alapuló ref. igazságoknak az élet minden területén való alkalmazásától, bátor megvallásától és követésétől. Ha a magyar ref. ember a XX.

században küzdeni tud a szuverén Isten szent akaratának megvalósításáért, ha egyházunk újra elismeri és értékeli legnagyobb reformátorunknak, Kálvin Jánosnak s a régi ref. hitvallásoknak jelentőségét, ha fiatal diákok Soli Deo Gloria Szövetségeken át bizonyóságot tesznek Isten szent nevének dicsőségéről, ha belföldön és külföldön tisztábban és világosabban láthatjuk egyházunk reformációjára vonatkozó feladatainkat, mindezeknek felismerésében és szolgálatában elvülhetetlen érdemei vannak dr. Sebestyén Jenőnek, a Budapesti Theol. Akadémia évtizedeken át volt tudós és jeles professzorának. Meghajtjuk most előtte legteljesebb elismerésünk, nagyrabecsülésünk, tiszteletünk és testvéri szeretetünk zászlaját, s ha el is búcsúozunk a Theologia rendes professzorától, nem búcsúozunk el a kiváló tudóstól, a mindig szolgálatkész kollégától, a kedves jó baráttól, az erőshitű, igazi keresztyén úriembertől. Hisszük, hogy mint óraadó tanár, ha más minőségben is, de a régi ideálok szolgálatában tanítja és neveli továbbra is theologus ifjúságunkat s kérjük, gyümölcsöztesse hitét és tudását továbbra is egyházunk és Theológiánk javára.

190. jkvsz

Az 1946/47. évi óratöbbletek ellátása.

Igazgató bemutatja a theol. tanári karnak a theol. választmány, illetve az elnökség által is elfogadott javaslatát az egyes tanszékek heti tíz órán túli többletének, a szünetelő filozófiai-pedagógiai tanszék óráinak, továbbá a modern nyelvórák ellátásáról, mely szerint Bodonhelyi József dr. megbízást nyert saját tanszékén 3 óratöbblet s 2 angol óra ellátásával, Budai Gergely dr. saját tanszékén 2 óratöbblet mellett a pedagógiának heti 2 órában s a német nyelvnek heti 2 órában való ellátásával, Csekey Sándor dr. a holland nyelvnek heti 2 órában való ellátásával, Kovács J. István dr., nyug. tanár az egyházjognak heti 2 órában s a szociológiának heti 2 órában való ellátásával, Pap László dr. saját tanszékén 2 óratöbblet ellátásával, Sebestyén Jenő dr. nyug. tanár a rendszeres theol. tanszék óráinak ellátásával s végül Bartók György dr. egyetemi tanár a filozófiatörténetnek heti 3, a filozófiai enciklopédiának heti 2 s a filozófiai szemináriumnak heti 2 órában való ellátásával.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot elfogadja. Dr. Bucsay Mihály vallásoktató lelkésznek, aki az elmúlt 1945/46. iskolai évben filozófiatörténetet heti 3 s filozófiai szemináriumot heti 2 órában ellátta, elismerését és köszönetét nyilvánítja. Kimondja, hogy a más szakhoz tartozó óráknak s a nyelvóráknak díjazása az állam által a VII. tanszékre fizetett díjból történjék az állam által fizetett kulcs szerint. Ugyanígy fizetessenek a felkért óraadók is.

191. jkvsz

Lelkészképesítő bizottság jelentése.

A theologiai választmány előterjeszti a lelkészképesítő bizottságnak az 1945/46. esztendőről szóló jelentését.

Az 1945. október 3-4-5.-én tartott II. lelkészképesítő vizsgálatra jelentkezett összesen 14 jelölt, ezek közül 12 teljes, 2 jelölt javító vizsgálatra. Javító vizsgálatot tett egyháztörténetből s így képesítették Bánki Mihály, a gyakorlati theológiából és egyházjogtanból kapott elégtelen osztályzatát elégségesre javította s így képesítették Csuka István s. lelkész. Rajtuk kívül lelkészi oklevelet nyertek: Szabó László jeles, Berzétei László, Hatolkay Árpád, Kulifay Albert, Mező Ferenc s Mező Gábor jó eredménnyel, képesítették Ferenczy István, Papp Ákos, Pintér Jenő és dr. Unghváry János s. lelkész. Nem képesítették két jelölt: Gyarmathy László több tárgyból és Pintér Jenőné Csizsár Ilona egy tárgyból nyert elégtelen osztályzata miatt.

Ugyanakkor I-ső lelkészképesítő vizsgálatot tett 9 végzett theologus, akik közül Czanik Béla, Illés Rózsa, Katona Lajos és Simon Imre jeles, Osváth Viktor és Tóth József jó, Bajusz Ferenc és Pánczél Zoltán képesített eredménnyel.

Az 1946. február 6-7.-én tartott lelkészképesítő vizsgálatok alkalmával az I-ső lelkészképesítő vizsgálaton nem jelent meg egy jelöl sem. II. lelkészképesítő vizsgálatot tettek összesen 5-en, ezek között Sebestyén János jeles, Hajdú Péter jó, Batta Elek, Györke Gyula és Kiss Dániel képesített eredménnyel.

Az 1946. október 3-4.-én tartott lelkészképesítő vizsgálaton oklevelet nyertek: Czanik Béla, Hajdú Péterné Illés Rózsa és Simon Imre jeles, Achs Károly, Bajusz Ferenc és Tóth József jó, Erdős István, Gyarmathy László és Pánczél Zoltán képesített eredménnyel. Ugyanakkor I-ső lelkészképesítő vizsgát tettek: György László, Szabó Gyula, Szabó Imre és Tóth Kása Sándor jó, Benkó Balázs, Csapó András, Labancz László, László Tibor, Márton István és Zákányi József képesített eredménnyel.

(H) Tudomásul szolgál.

192. jkvsz

Tiszteletbeli tanárok választása.

Tisztelettel jelentem, hogy tanári karunk néhány külföldi egyházi vezető embernek a Budapesti Ref. Theol Akadémia tiszteletbeli professzorává történő megválasztását javasolja a következőkben:

Dr. Budai Gergely javasolja dr. G.S. Duncan professzornak, a St. Andrews-i Theologia igazgatójának (Principal), az újtestamentumi tudományok kiváló művelőjének, "The Epistle to the Galatians" s "The Ephesian Ministry" c. művek szerzőjének megválasztását.

Dr. Pap László javasolja dr. W.A. Visser't Hooft megválasztását, aki mint a Világdiákszövetség elnöke és az Egyházak Világtanácsának főtákará óriási érdemeket szerzett az ökumenikus gondolat kifejllesztése, a Krisztus egyháza egységének öntudatosítása terén. Mind előadásokban, mind tanulmányokban ezt az eszményt szolgálta. Tanulmányai holland, német, francia és angol nyelven forognak közkézen, egyik műve épp az elmúlt napokban jelent meg magyar fordításban is.

Dr. Pap László javasolja továbbá dr. Nils Ehrenström megválasztását is, aki az Egyházak Világtanácsa tanulmányi osztályának vezetője s mint ilyen ő készítette elő az Egyetemes Egyháztanács magyarországi bizottságának megalakulását, ő irányította a háború alatt az ökumenikus tanulmányi munkát, melynek mind az "Egyház", mind pedig a "Nemzetközi Világrend" összefoglaló címen megjelent kiadványai rendkívüli fontosságúak. Jelenleg az 1948-as világkonferencia szellemi előkészítését végzi.

Dr. Pap László javasolja végül dr. J. Hutchison Cockburnnak, a skót egyház volt moderátorának, jelenleg az Egyházak Világtanácsa Újjáépítési Osztálya igazgatójának megválasztását, aki magas kora ellenére, hihetetlen energiával és nagy bölcsességgel irányítja a háború által sújtott egyházak újjáépítésének munkáját, valamint a háború által megkímélt országokban az újjáépítés céljára való gyűjtést.

Dr. Sebestyén Jenő javasolja dr. F.W. Grosheide-nek, az amszterdami kálvinista egyetem (Vrije Universiteit) évtizedek óta nyilvános rendes professzorának, az újtestamentumi tudományok nemzetközileg ismert professzorának megválasztását, aki nemcsak kiváló szakember és páratlan termékenységgű munkása az egyházi sajtónak is, hanem hosszú évek óta őszinte barátja a magyar ref. egyháznak is, járt hazánkban is, konferenciáinkon előadásokat tartott s 1921 óta tagja a magyar ref. theologusok támogatására alakult holland bizottságnak.

Dr. Sebestyén Jenő javasolja továbbá dr. K. Severijn-nek az utrechti egyetem theol. fakultása professzorának megválasztását, akinek etikátörténete néhány évvel ezelőtt jelent meg, régebbi nagyobb munkái pedig Spinozanak, a korabeli ref. theológiához való viszonyáról szólnak. Nagyon szereti a magyarokat, néhány év előtt előadásokat tartott nálunk s ez idő szerint elnöke a Stipendium Bernandinumnak, amely már majdnem kétszáz év óta ad ösztöndíjakat a magyar ref. theologusoknak.

Dr. Bodonhelyi József javasolja dr. G.D. Henderson-nak, az aberdeeni egyetem theol. fakultása professzorának és h. igazgatójának megválasztását, aki mint kiváló egyháztörténész, mind a skót és angol, mind pedig a kontinensi, kivált a holland egyháztörténeti tudományban elismert szaktekintély. A Scottish Church, a Scottish Rulin Elder és egyéb jelentős művek szerzője. A magyar egyházi élet iránt állandó érdeklődést mutat és ösztöndíjas theologusaink őszinte barátja és pártfogója.

A fentiek alapján a tanári kar egyhangú határozattal tisztelettel ajánlja az egyházkerületi közgyűlésnek, hogy a magyarországi ref. egyház s főleg theológiánk érdekében végzett munkálkodásukért s tanúsított rendkívüli jóindulatukért az egyházkerület dr. G.S. Duncan professzort, H.A. Munnik Zwellei lelkipásztort, W.A. Visser't Hooft dr.-t, az Egyházak Világtanácsának főtákarát, Nils Ehrenström dr.-t, az Egyházak Világtanács tanulmányi osztályának vezetőjét, J. Hutchison Cockburn dr.-t, az Egyházak Világtanácsa újjáépítési osztályának igazgatóját, F.W. Grosheide dr.-t, az amszterdami kálvinista egyetem professzorát, K. Severijn dr.-t, az utrechti egyetem professzorát és G.D. Henderson dr.-t, az aberdeeni egyetem professzorát a Budapesti Ref. Theol. Akadémia tiszteletbeli professzori címével tüntesse ki.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a theol. tanári karnak a theol. választmány útján előterjesztett javaslatát elfogadja, s a felsorolt külföldi egyházi vezetőket a Budapesti Ref. Theol. Akadémia tiszteletbeli professzoraiává megválasztja.

193. jkvsz

A theologiai választmány előterjeszti a tanári karnak a theologusok házasságkötéséről szóló

javaslatát:

Igazgató jelenti, hogy az ostrom alatt s az azt követő rendkívüli időben Theológiánk 3 hallgatója házasságot kötött. Ezek közül egy hallgatónk az elmúlt iskolai évben befejezte theologiai tanulmányait, egy másik hallgatónk pedig nem régen jött haza amerikai fogságából. A tanári kar a kérvényükben előadottak alapján mind a három theologus jelentését tudomásul vette s tisztelettel felhívta püspök úr figyelmét arra, hogy amint segédlelkészek csak püspöki engedéllyel köthetnek házasságot, ugyanígy történjék gondoskodás arról, hogy ennek az elvnek a theologiai hallgatókra való természetszerű érvényessége is határozatba foglaltassék.

(H) A theologusok házasságkötésére vonatkozólag az egyházkerületi közgyűlés kimondja, hogy minden egyes esetben, az illető theologusnak a tanári karhoz előre beadott kérvénye alapján a kar javaslatára az engedélyt a Püspök Úr adja meg.

194. jkvsz

Jelentés a Ráday Kollégium 1945/46. iskolai évről.

1. A hallgatók száma és ellátási díja.

Mivel az ostrom alatti bombázás következtében a legnagyobb kár Kollégium helyiségeit érte, s teljesen elpusztult 1 háromszemélyes, és kétszemélyes szoba s használhatatlan állapotban van 2 négyszemélyes szoba, így összesen 19 hallgatóval vehettünk fel kevesebbet, mint az előző években, ami éppen ötödrészt jelenti a bombázás előtt felvett 95-96 internistának. Használható állapotban van 13 négyszemélyes, 12 kétszemélyes és 1 egyszemélyes szoba 77 férőhellyel. Az év folyamán azonban 86-ra is felment az internisták száma, úgyhogy néhány szobában többen laktak. Egymás után jöttek vissza az intézet régi lakói, akiknek még 1944 decemberében el kellett menni SAS behívóval.

Az ellátási díj hónaponként változott pénzünk értékének romlásával. Szeptemberben fizetett egy internista készpénzben 1000 P.-t, júniusban 200.000 adópengőt. A természetbeni beszolgáltatás változatlanul 10 kg liszt, 50 dkg zsír vagy 60 dkg olaj, 40 dkg méz, cukor vagy szaharin és 10 db. tojás volt. Theologusaink elvileg a készpénzben fizetendő díj felét fizették. A legtöbben azonban sem ezt, sem a természetbeni járandóságot nem tudták befizetni, s mivel a fenntartó testület sem tudta őket segíteni, legnagyobb részük csaknem díj nélkül nyert teljes ellátást.

2. Élelmiszer-gyűjtés.

Semmiféle akadály és nehézség között sem mondhattunk le az élelmiszer gyűjtés megszervezéséről. Nyilvánvaló lett a számunkra, hogy Theológiánkat csak úgy tarthatjuk fenn, ha biztosítjuk az internátus fennállását és működését. Ifjúságunk még az előírt minimális díjat sem tudta rendesen fizetni, a külföldi segítség egyre késett, vissza kellett tehát mennünk az egyetlen, ősrégi forráshoz: gyülekezeteinkhez. Fel kell jegyeznünk, hogy a legsúlyosabb időben egyházunk tagjai a legteljesebb megértéssel és szeretettel siettek Theológiánk támogatására. Megindult a segítség több oldalról is. A nagyharsányi és környező gyülekezetek, a váci, gerjени, ordasi, lovasberényi, nagykőrösi, cecei, mohácsi, kölkedi, dunavecsei, szalkszentmártoni, kosdi egyházak lelkipásztoraik szívük ügyévé tették a Theologia ügyét s megindították az élelmiszergyűjtést. A legtöbb helyen az igazgató vezetésével ment ki egy-két theologus, az igazgató végezte vasárnap délelőtt az istentiszteletet, délután templomi ünnepély keretében előadást tartott a Theológiáról, a theologusok szavaltak, vagy bibliamagyarázatot tartottak. Nincs időnk annak a részletes ismertetésére, hogy hol, melyik gyülekezetben milyen élelmiszert kaptunk, de összegezve a gyűjtések eredményét, az elmúlt iskolaévben gyűjtöttünk összesen 79 kg zsiradékot (zsírt és olajat), 1157 kg lisztet, 107 kg tarhonyát és levestésztát, 100 kg korpát, 8 kg darát, 314 kg kukoricát, 2882 kg burgonyát, 2244 kg babot, 80 kg lencsét, 20 kg borsót, 27 kg kölest, 102 kg diót, 23 kg mákot, 5000 db. tojást, 3 1/2 kg fűszerpaprikát, 43 kg hagymát, 17 kg zöldséget, 5 kg szárított zöldbabot. A természetbeniek készpénzbeli értéke kb. 12-13 ezer forintba tehető. A gyűjtés jelentősége különösen akkor nyilvánvaló, ha a meglevő mennyiség kiegészítésére vagy pótlására gondolunk, és ebből a szempontból megbecsülhetetlen értékű adomány jutott birtokunkba csaknem mindig olyankor, amikor már-már arra kellett gondolnunk, hogy az élelmezést élelmiszer hiánya miatt meg kell szüntetnünk. Isten csodálatosan gondoskodott rólunk, ezt tapasztalhattuk minden alkalommal. És minden anyagi élelmiszernél vagy gyűjtésnél sokkal többet jelentett számunkra ref. híveinknek segíteni kész, igazi testvéri szeretete, amellyel szívesen adták azt, amit adhattak a Budapesti Ref. Lelkészképző Főiskola szent céljaira.

Az élelmiszer-gyűjtésnek, továbbá Keresztes József lelkipásztor munkásságának

tulajdoníthatjuk, akit püspök úr bízott meg az ételkészítési-gyűjtés irányításával, hogy a körülményekhez képest eléggé biztosítani tudtuk a tápláló ételkészítést, amit az intézeti orvos hivatalos jelentésében is megállapított. Szerinte, hogy az intézetben a nehéz viszonyok ellenére is súlyosabb kimenetelű megbetegedés nem fordult elő, nagy része van annak, hogy a hallgatók ellátása a viszonyokat tekintve megfelelő volt, mert a szükséges kalória és vitamin mennyiséget mindig megkapták. Így a fővárosban annyira gyakorivá vált vitaminhiányos megbetegedések egyáltalán nem fordultak elő. A mennyiség a szokásos 3 dl leves és 4 dl főzelék volt, tekintve a biztosított lisztmennyiséget, naponta 30 dkg kenyeret tudtunk adni akkor, amikor jegyre csak 15-20 dekát adtak. Ugyanezért főtt tésztát személyenként 15 dkg lisztből, sült tésztát 10 dkg lisztből tudtunk készíteni, ami békebeli mennyiségnek felel meg.

3. Fűtés, tüzelés, karbantartás.

A bombázás következtében megrongálódott csővezetékek, a használhatatlanná vált fűtőberendezés, az ablaktalan helységek sokasága, különösen a tél közeledtével egyre súlyosabb feladatok megoldását tette szükségessé. A teli hónapokban nem volt itt az ifjúság, étkeztetésükről nem kellett gondoskodni, mégis ez a három hónap volt a legnehezebb. Az internátusnak alig volt bevétele, de hordoznia kellett a súlyos rezsiköltségeket. Alig volt olyan nap, hogy 2-3 helyen csőrepedés ne lett volna. Február végén voltak olyan napok, sőt hetek, hogy egyetlen ifjúsági WC-t sem lehetett használni. Közben az épületben lakó családok, ifjúság és személyzet szobáinak fűtéséről is kellett gondoskodni. Püspök úr útján két ízben is kapott az intézet fát, de ezt első sorban a konyhai tüzelésre kellett fenntartani, mert fa nélkül nem lehet begyűjtani, sem a rossz, régi porszenet használni, sem pedig főzni, ami a legfontosabb. Nov. 26.-tól márc. 15.-ig beosztást készítettem az épületben lakó 12 lakás részére s minden héten személyesen osztottam ki a szenet, illetve a kokszt és fát. Kokszból egy hétre 32-40 kg-t, fából 8-8 kg-t tudtam adni, figyelembe véve azt, hogy a konyhának naponta 12 kg fára s nagy kosár szénre volt szüksége.

4. Adományok.

1. Konviktusi adomány címén a külsősomogyi egyházmegye küldött okt. 27.-én 299 P. 82 f-t, dec. 18.-án 22.000 P.-t, a felsőbaranyai egyházmegye dec. 29.-én 1930 P.-t.

2. A szalkszentmártoni egyház perselypénzből márc. 26.-án 6 millió 166 ezer, a kosdi márc. 31.-én 7.870.000 P.-t.

3. A nemzetközi Vöröskereszt okt. 3.-án 50.000, nov. 5.-én 500.000, dec. 1.-jén 3 millió P.-t adományozott.

4. A VKM a Kollégium beszerzési és felszerelési költségeire, továbbá menekült hallgatók segélyezésére adott 282.796.800.000 P.-t.

5. Az ír kormány szeretetadományából az Egyet. Egyháztanács útján kaptunk 130 kg cukrot.

5. Statisztikai adatok.

A Kollégiumban bent lakott az iskolai év folyamán 25 theologus (több étkezett a bejárókkal) és 66 egyetemi hallgató. Az étkezők száma 123-130 volt. Az egyetemi hallgatók közül legtöbb volt a mérnökhallgató, és pedig 19 gépész, 10 vegyész, 5 kultúr, 4 építészmérnök. Orvostanhallgató volt 8, állatorvos 6, közgazdász 5, jogász 4, gyógyszerész 2, bölcsész 1, mezőgazdász 1, keresk. főisk. hallgató 1. Egyházkerületek szerint: Dunamellékről való volt 25, Dunántúlról 10, Tiszáninneről 3, Tiszántúlról 25, Erdélyből 3.

(H) Tudomásul szolgál.

195. jkvsz

Jelentés a Ráday Kollégium 1946/47. iskolai évének kezdetéről.

1. Felvételek.

Hogy milyen nagy szükség van internátusunkra, az mutatja legjobban, hogy bár az újjáépítés munkája a diákszobák, mosdók és WC-ék rendbehozatalához nem juthatott el, több szobának egyáltalán nincs mosdója s reggelenként át kell menni a lakóknak a következő coetusba mosakodni, sőt a legutóbbi napokig sok helyen semmiféle ablak sem volt a szobákon, mégis talán még az eddigi évek jelentkezőinek a számát is messze felülmúló számban kérték a hallgatók felvételüket. Amikor év végén felvettük a régi hallgatókat, kitűnt, hogy mindössze három üres helyünk van s a nyár folyamán erre a három üres helyre összesen 177 hallgató jelentkezett és kérte felvételét. Mivel theologusok is jóval nagyobb számban jelentkeztek az I-ső évre, első sorban nekik kellett helyet szorítanunk a meglévő lakószobákban, úgy hogy ideiglenesen eggyel többet helyeztünk el néhány 2-es és 4 személyes

szobában. Ez a megoldás azonban csak átmeneti jellegű volt s miután szeptember folyamán többen végeztek az egyetemi hallgatók közül, azonnal visszaállítottuk a régi szoba-beosztást, amit már csak azért is meg kellett tennünk, mert nem tudjuk megfelelő bútorral ellátni a számfelettieket. Az újjáépítés munkája tehát a Kollégium szempontjából azt jelenti, hogy a 14 elpusztult vagy használhatatlanná vált helyiség felépítése és rendbehozatala mellett gondoskodnunk kell ezeknek a helyiségeknek bebútorozásáról is, nem is szólva arról, hogy el kell látni valamennyit a központi fűtéshez, villany s víz használatához szükséges vezetékekkel és mosdókkal. Felvétetett a Kollégiumba 30 theologus s 56 egyetemi hallgató, a bentlakó egyetemi és főiskolai hallgatók száma tehát összesen 86.

2. Ellátási díjak.

Az ellátási díjak megállapításánál igyekeztünk alkalmazkodni a minisztérium által közölt s az állami internátusokban előírt díjakhoz, nem a külső rendelkezés, hanem intézetünk érdekében s főleg figyelembe vettük az egyetemi és főiskolai ifjúság nehéz anyagi helyzetét. Ennek megfelelően készpénzben havonta 90 forintot kell fizetni egy egyetemi hallgatónak s ezen kívül minden hallgató tartozik beszolgáltatni természetben 5 kg lisztet, 1/2 kg zsírt vagy olajat és 15 db. tojást. Theologusaink elvileg az ellátási díjnak a felét fizetik, többen azonban, főleg a menekültek, még ezt sem tudják fizetni. Élelmiszer-gyűjtés alkalmával magunkkal visszük ezeket s amit házról-házra járva összegyűjtenek, annak 20 %-át javukra írjuk. A theologusok legnagyobb része így mentesül a természetbeni beszolgáltatás kötelezettsége alól azáltal, hogy az összegyűjtött élelmiszer százalékát beszámítjuk nekik. Az ellátási díjak terén súlyos hiányt jelent annak a 14 hallgatónak a díja, akiket a leomlott helyiségek miatt nem vehetünk fel, de mivel 80-86 hallgató után is ugyanazt a rezsit költséget kell az intézetnek hordozni, mint 100 hallgató után, a hiányzó 20-25 ezer forintot igen nehéz pótolnunk. És ha theologusaink mind megfizetik is az előírt díjat, annak másik feléről is az intézet vezetőségének kell gondoskodni, mivel a fenntartó testület nem tudja segíyezni theologusainkat.

3. Élelmezés.

A fentiekből következik, hogy az élelmiszer s esetleg pénzadományok gyűjtését folytatnunk kell tovább. Az igazgató még év elején volt Decsen Keresztes József lelkipásztorral s két theologussal s gyűjtésük eredménye a következő: Szept. 29.-én az igazgató a Kálvin-téri gyülekezetben végezte az istentiszteletet s a perselypénz 547 forint s 18 fillér volt theologusaink javára. Szép eredménnyel végződött a dömsödi, dabi, kiskunlacházai, soltvadkerti és izsáki gyűjtés is. Mindenhol a felhozatal folyamatban van, 1-1 mm lisztet, 2-3 q burgonyát, 1-2 hektó bort, 50 kg babot vagy almát kaptunk a perselypénzen kívül, ami Dömsödön 404 F. 41 f., Dabon 38 F. 94 f., Kiskunlacházán 396 F. 10 f., Izsákon 475 F. 60 f. volt. Értékes adományban részesültünk külföldi testvéreink adományából, dr. Pap László útján kaptunk 5 kg kakaót, 45 doboz húskonzervet, 40 doboz almapürét s 2 doboz kávé, azután 2 mm cukrot, legújabbán pedig 48 sérült csomag tejpórt, 24 csomag zabpelyhet s 26 kg sajtot. Dr. Domján János útján pedig kaptunk 17 kg halkonzervet, 13,60 kg húskonzervet, 42,50 kg gyümölcskonzervet, 170 kg főzeléket, 34,85 kg makarónit és 190 kg cukrot. A holland szeretetszolgálatból is kapott az intézet különféle élelmiszert. Tájékoztatóul említem meg, hogy pl. halkonzervből szükségünk van 30 dobozra, egy dobozból 4 adagot tudunk kihozni. Almapüréből 10 doboz kell egyszerre. A 13 kg húskonzervet 2 alkalommal tudtuk beosztani.

A nyár folyamán és ősszel igyekeztünk eltenni többféle gyümölcsöt és zöldségfélét. Így gyümölcsfélét (cseresznyét, ribizlit, egrest stb.) eltettünk 200 kg-t, barackot kaptunk a Szathmáryné-féle birtokról 700 kg-t, s ebből lett 200 kg lekvár, szilvalekvárt eltettünk 150 kg-t s ennek egy részét, 75 kg-t a dunavecsei leánykör tagjai készítették. Zöldségféléből eltettünk: zöldbabot 300 kg-t, uborkát (??) kg-t, paradicsomot 20 mm-t, ebből a fóti egyház 300 forintot adott össze, Madarász Lajos fóti lelkipásztor külön adott 50 forintot, hogy ennek az árán paradicsomot vehessenek intézetünk részére, ugyanígy a nagykőrösi egyház vezetősége is segítségünkre volt a paradicsom vásárlásában. Eltettünk még 9 mm káposztát, 3 mm hagymát és 35 mm burgonyát.

Reggelire adtunk rántott levest, most fekete kávé 10 deka kenyérral, egyszer egy héten újabban tejpórral készült tejeskávé adunk. Ebédre adunk 3 dl levest 4 dl főzeléket vagy 25 dkg lisztből készült tésztát egy személynek. Amióta húst lehet kapni, hetenként kétszer húsfélét teszünk a főzelékre. Vasárnap három tál étel van. A vacsora 1 tál étel. Minden alkalommal 10 dkg kenyeret adunk, akár van tészta, akár nincs, így a 25 dkg kenyéradag helyett naponta 30 dkg kenyeret adunk. Tekintve hogy 30 dkg kenyeret adunk s több tésztát, mint amennyi liszt jár, ezért gyűjtésből s az internisták által adott természetbeni járulékból pótoljuk a hiányzó mennyiséget. A legsúlyosabb probléma az egész ellátásban

a zsiradék és a liszt szerzése. Ajándékba kaptunk tavaly szeptemberben 7 malacot, nagy nehézségek között felhízlaltuk a Keresztes József által szerzett és gyűjtött kukoricán. Nem volt alkalmas helyünk, ahol tartjuk őket. Tegnap levágtunk kettőt, az egyik volt 180, a másik meghaladta a 200 kg-t. 130 kg zsír lett belőlük s ez elég, a jegyre kapott olaj és margarin pótlásával 4 hónapra.

4. Fűtés, tüzelés és karbantartás.

A diákszobákat fűteni nem tudjuk. Nagy gondot okoz a konyhai tüzelés kérdése is.

Megrendeltem 300 mm szenet, várjuk mikor kapjuk meg. A karbantartásnál a diákszobák kitakarítása, mosdók, WC-ék rendbehozatala a legfontosabb, ideiglenesen ezt is elvégeztettük.

(H) Tudomásul szolgál.

196. jkvsz

A Ráday Kollégium Pénztárának 1945. évi zárszámadása.

I. Bevétel.

1.	Múlt évi maradvány		86,20
2.	Közpénztártól:		
	a) Fűtés, világítás	202298,77	
	b) Püspöki altiszt ellátási díja	753151,79	
	Theologiai pénztártól:		
	a) Fűtés, világítás	179284,78	
	b) Kollégiumi theologusok segélye 1945. júniusig	10800,-	
			1145535,43
3.	Ellátási díj		3455641,36
4.	Az egyházmegyék konviktusi adományai:		
	a) Külsősomogyi egyházmegye 1944-re	299,82	
	b) Külsősomogyi egyházmegye 1945-re	22000,-	
	c) Felsőbaranyai egyházmegye	1930,-	
			24229,82
5.	Egyéb adományok:		
	a) Egyesektől:		
	Dr. Bodonhelyi József (aug.)	334,-	
	Egerházy Lajos (ápr.)	300,-	
	Keresztes József és Balla Árpád (jún.)	29152,90	
	Komáromi János (márc.)	400,-	
	P. Nagy Dénes (dec.)	500,-	
	Dr. Máthé Elek (dec.)	120000,-	
	Szabolcska László (nov.)	20000,-	
	N.N. (márc.)	100,-	
			170786,90
	b) Egyházaktól:		
	Alagi egyház (nov.)	1800,-	
	Hódmezővásárhelyi egyház (máj.)	220,-	
	Pócsmegyeri egyház (okt.)	5500,-	
	Pomázi egyház (nov.)	92340,-	
			99860,-
	c) Nemzetközi Vöröskereszt		
	(okt.)	50000,-	
	(nov.)	500000,-	
	(dec.)	3000000,-	
			3550000,-
	d) Fuvardíj stb.		360,-
	e) Theologia készpénze átadva élelmiszerre		2049,-
6.	Kamat		1012000,-

7.	VKM segélye		2800000,-
8.	Vegyések		12499,-
		Összesen:	12273048,28

II. Kiadás.

	Kollégiumi pénztár	Közpénztár	Theológiai pénztár	Összesen
1. Élelmiszer	5600737,65			5600737,65
2. Konyhai vegyések	273031,46			273031,46
3. Konyhai tüzelés	1388603,-			1388603,-
4. Villanydíj	66313,71	3273,46	1488,03	71075,20
5. Gázdíj	35,94	33,96		69,90
6. Telefondíj	342,63	1306,25	383,39	2032,27
7. Vízdíj	8583,97	4207,60	672,24	13463,81
8. Személyzet fizetése	718341,-			718341,-
9. OTI	49013,-	189,80		49202,98
10. Mosás, vasalás	119827,-			119827,-
11. Takarítás	1800,-	400,-	400,-	2600,-
12. Kéménytisztítás	300,45	20,48	20,47	341,40
13. Karbantartás	224025,97	192867,22	176320,74	593213,93
14. Beszerzések	441563,74			441563,74
15. Díjvisszatérítés	8000,-			8000,-
16. Postai kiadás	30506,33			30506,33
17. Segély theologusoknak	20182,-			20182,-
18. Kamatra	2800000,-			2800000,-
19. Vegyések	128546,61			128546,61
Összesen:	11879754,64	202298,77	179824,87	12261338,28

Összegezés:

Összbevétel az 1945. évben:	12273048,28
Összkiadás az 1945. évben:	12261338,28
Maradvány 1946-ra:	11710,-

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Ráday Kollégium 1945. évi zárszámadását jóváhagyja.

197. jkvsz

A Ráday Kollégium Pénztárának költségvetése az 1947. évre.

I. Szükséglet.

1. Élelmiszer	70000,-
2. Konyhai vegyések	2000,-
3. Tüzelés	2500,-
4. Központi fűtés	30000,-
5. Villanydíj	11000,-
6. Gázdíj	3000,-
7. Telefondíj	2000,-
8. Vízdíj	3000,-
9. Személyzet fizetése	17000,-
10. Mosás, vasalás	2000,-
11. Takarítás	1000,-

12. Karbantartás	3000,-
13. Beszerzések	2500,-
14. Postadíjak	500,-
15. Vegyesek	500,-
Összesen:	150000,-

II. Fedezet

1. Közpénztártól: Fűtés, világítás, karbantartás	15000,-
2. Theol. pénztártól:	
a) Fűtés, világítás, karbantartás	14000,-
b) Theologusok segélye	13500,-
3. Ellátási díjak	80000,-
4. VKM segélye	17000,-
5. Egyházmegyék konviktusi adományai	1000,-
6. Egyházak segélye	5000,-
7. Egyéb adományok	4000-
8. Vegyesek	500,-
Összesen:	150000,-

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a Ráday Kollégium 1947. évi költségvetését elfogadja.

198. jkvsz

Theologusaink támogatása.

A Budapesti Theologia különös jelentőségét a többi magyarországi theologiákhoz viszonyítva fővárosi jellege adja meg. A fővárosi reformátusság súlya és jelentősége, a különféle vallási, egyházi, társadalmi, nemzeti és nemzetközi élet központi jellege, a theologusok rendelkezésére álló tudományos intézetek és könyvtárak, a különféle belmissziói egyesületek és szövetségek mind-mind különös lehetőségeket adnak a fővárosban élő theologus ifjúság számára.

A budapesti és pestkörnyéki reformátusok számának megnövekedése magával hozza, hogy theologusaink legnagyobb része innen kerül ki. Ha Budapest köré egy olyan kört húzunk, ahonnan könnyen bejárhatnak theologusaink normális viszonyok között, egy vidéki Theologia átlagos népességének megfelelő számot kapunk, ami azt jelenti, hogy a 70-80 theologus fele, vagy nagyobb része Budapestről vagy Pestkörnyékről való. A vidéki Theologiák mellett több községből nem járhatnak be a theologusok, míg hozzánk bejárhatnak Biárról, Gyömrőről vagy Gödöllőről, a Pestkörnyéki helyeket nem is említve. Ez a különleges helyzet reménységet nyújt arra nézve, hogy a Budapesti Theologia fennmaradásának életlehetőségei adva vannak a számunkra még a legnagyobb megpróbáltatások között is. Ha a fenntartó testület egy tanszéket sem tudna fenntartani, a Budapesti Theológiát akkor sem kellene megszüntetni, mert előadhatnának a pesti és pestkörnyéki kiváló lelkipásztorok is, sokkal könnyebben, mint pl. a losonczi Theológián történt. De a Budapesti Theologia különös helyzete és jelentősége arra is mutat, hogy mindez azonnal megszűnik abban a pillanatban, ha azt máshová helyeznénk, mert akkor megszűnne speciális jellege is, csak egy lenne a többi mellett.

Erről azonban legyen hála Istennek, nincs s nem is lehet szó. Isten gondoskodik pásztorokról a gyülekezetekben s gondoskodik theologusokról. Sokan kérdezik ma tőlünk, van-e, lesz-e elég theologus, lesz-e elég lelkipásztor a gyülekezetekben? A különféle reform-megnyilatkozatásokban lépten-nyomon olvashatunk és hallhatunk a Theologia reformjáról, de sehol sem hallottunk arról, mit tegyünk, mit kell tennünk Theológiánkért és theologusainkért, a Budapesti Theológiáért, amely évek óta, bizonyára nem ok nélkül, a legnépesebb Theologia a magyarországi Theologiák között. Felelőtlen és meggondolatlan megjegyzések és bírálatok bizonyára nem növelik sem a Theológiának mint Lelkészképző Foiskolának méltó és szükséges megkedveltetését, megismertetését és népszerűsítését egyházunk tagjaival, de nem növelik a theologusok számának növekedését sem, s így sem oldják meg a theologus-utánpótlás nagyfontosságú kérdését sem.

Amikor tehát most theologusaink támogatásáról szólnak, nem gondolunk csupán anyagi, hanem lelki és erkölcsi támogatásra mis éppen a Theologia szent ügye és célja szempontjából. Fájdalommal látjuk vidéki utainkon, hogy gyülekezeteink nem ismerik a Budapesti Theológiát, nem tudnak róla sokszor még Budapesten sem, de örömmel hallanak a lelkipásztorképzés és nevelés szent ügyéről és szívesen támogatják theológiánkat.

A fentiek alapján a tanári kar nevében tisztelettel kérem következő javaslataim elfogadását:

1. Harmadik éve ünnepeltük meg okt. 10.-én, Theológiánk Dies natalisát, tapasztaljuk máris ennek nevelő hatását theologusainkra. Tisztelettel kérem és javasolom ennek kiterjesztését az egész egyházkerületre. Október első vasárnapja legyen a Theologia napja, amikor lelkipásztor testvéreink az Igehirdetés alkalmával szóljanak a lelkipásztor-képzés, a Budapesti Theologia s a theologus ifjúság felkarolásának és támogatásának jelentőségéről. Kérje fel az egyházkerületi közgyűlés a gyülekezetek presbitériumait, hogy az e napi perselypénzt adják Theológiánk, illetve theologusaink javára.

2. Összeállítottam theologusaink névsorát gyülekezetek és egyházmegyék szerint s eszerint a Dunamelléki Egyházkerületből való 71 a theologus közül 59, akik egyházmegyénként így oszlanak meg: a budapesti egyházmegyéből való 20, a felsőaranyából 3, a kecskemétiéből 6, a pestiből 8, a pestkörnyékiéből 13, a soltiból 4, a tolnaiból 2 s a vértessaljaiból 3. 12 theologusunk más egyházkerületből való. Tisztelettel kérem, hogy az egyes gyülekezetek és egyházmegyék, illetve esperesek és lelkipásztorok tekintsék az ő területükről való theologusokat közelebről is saját fiaiknak, karolják fel őket lelkileg és anyagilag, mint leendő szolgatársaikat a Krisztusban. Bizza meg a theol. választmány az igazgatót, hogy minden iskolai év elején küldje meg a theologusok lakóhely szerinti névsorát az illetékes esperes és lelkipásztor uraknak.

3. Theologusaink lelki, erkölcsi és anyagi támogatása szempontjából igen fontos lenne, hogy még theologus éveik alatt minél több gyülekezettel megismerkedhessenek a legáció százados intézménye által. Fájdalommal kell megállapítanunk, hogy különösen az utóbbi évtizedekben Dunamelléken nem sikerült a legáció ügyét olyan mértékben előmozdítani, mint más egyházkerületekben. Csak példának említem meg, hogy az 1937/38. iskolai évben a legációk jövedelme Debrecenben 38 ezer, Sárospatakon közel húszezer, Pápán közel 13 ezer és Budapesten 6 ezer pengő volt. Tisztelettel javaslom, kérje fel a Theol. Választmány az esperes urakat, szívesedjenek felkarolni a legáció ügyét s buzdítsanak minél több gyülekezetet legátus fogadására. Az egymáshoz közelebb fekvő gyülekezetek társításával növelni lehetne a legátusok összegét is úgy, mint más egyházkerületekben s a teher sem volna oly nagy a gyülekezetre.

4. Végül, mivel éppen az utóbbi évek nagyjelentőségű eseményeiről mind ez ideig nem számolhattunk be szokásos évkönyveinkben, tisztelettel kérem Egyházkerületi Közgyűlést, szíveskedjék lehetővé tenni az évkönyv megjelenését.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a theol. igazgatónak a theol. választmány útján előterjesztett javaslatait elfogadja s felkéri az elnökséget, hogy az igazgató útján tegye meg a szükséges lépéseket.

199. jkvsz

A tanári kar képviselete a theol. választmányban.

Igazgató jelenti, hogy a dr. Sebestyén Jenő nyugdíjazásával megüresedett helyre a tanári kar dr. Budai Gergelyt küldi ki a kar képviseletében. Ugyanakkor a tanári kar a theol. választmány útján javasolja, hogy dr. Bodonhelyi József professzor mint házgondnok tanácskozó joggal legyen tagja a választmánynak.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Budai Gergely theol. tanárt a theol. választmány rendes, dr. Bodonhelyi József theol. tanárt pedig tanácskozási joggal felruházott tagjának nyilvánítja.

200. jkvsz

Vallástanárképző bizottság jelentése.

A theologiai választmány előterjeszti a Vallástanárképesítő Bizottságnak az 1945-46. évről szóló jelentését.

A bizottság 1945 december hó 19.-én tartott ülésén sorra vette az egyetemes konvent 248/1941. számú határozata alapján megállapított, a Középiskolai Vallástanárképesítésről szóló Szabályzat főbb pontjait s megállapította a jelöltektől kívánt tudnivalókat. Mivel a konventi szabályzat megjelent az egyetemes konvent 1941. május hó 6-8. napjain tartott ülésének jegyzőkönyvében (9. számú melléklet) s

kapható a lelkészi hivatalokban, a Bizottság úgy határozott, hogy e mellé ad egy rövid Tájékoztatót az érdeklődőknek a vizsgálat anyagáról.

Az 1946. május 27-28 és 29.-én tartott vallástanárképesítő vizsgálat alkalmával vizsgálatra jelentkezett 3 jelölt: Antal Gábor tatai hitoktató lelkész, dr. Szabó Géza budapesti hitoktató és dr. Vrannay János nágyocsi lelkipásztor. Zárt helyi írásbeli dolgozatuk (A középiskolai kátétanítás módszertani kérdései), próbatanításuk, valamint szóbeli vizsgálatuk alapján mind a három jelölt oklevelet nyert és pedig Antal Gábor és dr. Szabó Géza Sándor jó, dr. Vrannay János képesített eredménnyel.

(H) Tudomásul szolgál.

201. jkvsz

A Ráday Könyvtárbizottság bemutatja az előadó alábbi jelentését:

Az egyes szemináriumi szakkönyvtárak értékes könyvanyaggal bővültek külföldi testvéreink adományából s mivel ezek a Ráday Könyvtár alkotó részei, e címen növekedett a Ráday Könyvtár anyaga is 281 művel 315 kötetben és darabban. A könyvtár állománya a feldolgozás alatt levő Árokháty-, Tanárky- és Zoványi-féle könyvadományozással elérte a 70.000 kötetet és meghaladja az 50.000 művet. Feldolgoztunk 563 művet, 612 kötetben és darabban. A feldolgozás és kiszolgálás munkáját nagy mértékben akadályozza az olvasóterem és könyvtárosi szoba hiánya. A könyvtár nem alkalmas arra, hogy ott dolgozzuk fel az újonnan érkezett könyveket, erre a célra szolgált a mellette levő, de jelenleg használhatatlan állapotban levő könyvtárosi kis szoba. Az olvasó terem hiánya pedig szinte lehetetlenné teszi a haza nem vihető s csak helybeli használatra kiadható lexikonok, szótárak s egyéb fontos művek használatát. Az ablak nélküli, fűtetlen könyvtárban hosszabb ideig tartózkodni igen kellemetlen éppen az iskolai év idején, amikor tanárok és diákok leginkább keresik a különféle könyveket. A nehézségeket úgy próbáljuk megoldani, hogy csaknem minden nap adunk ki könyveket a jelentkezőknek, mert így a kisebb számú látogatókat könnyebben kiszolgálhatjuk. Könyvtári szempontból is igen fontos tehát az újjáépítés, hogy a könyvtárnak újra legyen olvasó terme s a könyvtárosnak a könyvtár mellett dolgozó helyisége, ahol a könyvtári munka végezhető. Olvasó látogatója volt a könyvtárnak 453, használatba került 2.139 mű. Könyvadományokkal növelték a könyvtár állományát: dr. Ravasz László 9, dr. Csekey Sándor 5, Parragh Lajos 27, Szűts Ernő 2 művel a már említett külföldi testvéreink adománya mellett. Nagy munkába került a fasisztaszellemű, szovjetellenes és antidemokratikus sajtótermékek kiválasztása és elkülönítése a könyvtárból.

A könyvtár kézi pénztárának elszámolása az 1944. évről a következő: I. Bevétel: 1. Maradvány 1943-ról 13.26 P., 2. Fenntartótestülettől: 500 P., Összesen: 513 P. 26 f. II. Kiadás: 1. Könyvekre: 133.90 P., 2. Irodai a könyvtárbeszerzésre: 229.89 P., 3. Karbantartás: 116.15 P., 4. Postadíjak: 5.32 P., 5. Vegyesek: 28 P., Összesen: 513.26 P. 1945-ben a könyvtár kézi pénztárának bevétele nem volt, sem ebben az évben a mai napig. Az 1947. évre előirányzott költségvetés szerint I. Szükséglet: 1. Könyvekre: 300 forint, 2. Könyvkötésre: 200 forint, 3. Irodai beszerzésre: 100 forint, 4. Portódíjakra: 100 forint, 5. Könyvtáros tiszteletdíja: 1.000 forint, Összesen: 1.700 forint. II. Fedezet: 1. 70 hallgató után félévenként 5-5 forint könyvtárdíj: 700 forint, Fenntartótestülettől: 1.000 forint, Összesen: 1.700 forint.

Örömmel jelenthetem, hogy mind ez ideig a Ráday Könyvtárt említésre méltó kár nem érte. A könyvállomány megmaradt ép állapotban a rendkívül értékes hungarikákkal és unikumokkal együtt. A debreceni kollégiumi könyvtárból értékes folyóiratokat vittek el, a sárospataki könyvtár elvesztette 170 drb. hungarikáját a híres lengyel bibliával együtt, a pápai főiskolai könyvtár és levéltár elveszítette állományának 30%-át. A Ráday Könyvtár, mint azt a legutóbbi közgyűlésen jelentette, az ostrom óta több ezer kötet igen értékes könyvanyaggal bővült, az Árokháty-, Tanárky- és Zoványi-féle adományozás által. Abban a reménységben vagyunk, hogy könyvtárunkat megtarthatjuk érintetlenül továbbra is, sőt növelhetjük főleg külföldi testvéreink által jelzett adományokkal.

(H) 1. Az egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

2. Az adományozóknak hálás köszönetét fejezi ki.

202. jkvsz

Elnökség az első napi ülészakot délután 6 óra 30 perckor berekeszti és

(H) az ülés folytatását 22.-én, pénteken reggel 9 órára tűzi ki.

203. jkvsz

Elnökség az ülést 9 óra 15 perckor megnyitja és az előző napi ülésen hozott változó szövegű határozatok

(H) jegyzőkönyvei hitelesíttetnek.

204. jkvsz

Lelkészi főjegyző jelenti, hogy a lelkésszentelés tegnap, november 21.-én este 6 órakor megtörtént. A jelentkezett és felszentelésre bocsátott lelkészek hivatali esküjüket letették és lelkészi szolgálatukra ünnepélyesen felszenteltettek. Az istentiszteleten az ígét Püspök úr hirdette, aki a felszentelési díjakat ez alkalommal is az özvegy lelkésznék gyorssegély-alapja javára adományozta.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi. A felszentelt lelkészeket szent szolgálatukra áldással kibocsátja. Köszönetét fejezi ki püspök úrnak szárnyaló ígehirdetéséért s az özvegy lelkésznék gyorssegély-alapjára adott újabb nagylelkű adományáért.

205. jkvsz

Számvevői jelentés.

Egyházkerületünk vagyoni helyzetéről jelenleg még pontos képet nem lehet megállapítani.

A kerület és az alapítványok vagyontárgyai melyek az Orsz. Földhitelintézetnél őriztettek, teljes egészében sértetlenül megmaradtak. Az OKH-nál levő Erdélyi Magyar Anyák segélyalapja értékpapírja, valamint a Pesti Hazai Első Takarékpénztárnál lévő Gelléri Szabó János alap értékpapírja a háborús események következtében megsemmisültek. Ezek megsemmisítési eljárása folyamatban van. Ugyancsak megsemmisült a számvevői irattár s csak a könyvek maradtak meg.

Az ingatlan vagyonból a földbirtokok a 600/945. M.E. sz. rendelet alá tartoztak. Azok kisajátítása tárgyában a fellebbezések beadattak s az ügyek folyamatban vannak. A ház ingatlanok sérüléseket szenvedtek, kijavításuk folyamatban van, kivéve a Roboz-alap baracskai háza, melynek kijavítására jelenleg fedezet nincs és az nagyobb összeget igényel.

A kerület és theol. alkalmazottak fizetésére a megváltásra kerülő ingatlanok ellenértékének fedezete mellett az állam államsegélyt folyósít.

Az egyházmegyék a folyó évben a megállapított kerületi járuléknak csak egy részét fizették be, mely bizony a dologi kiadások fedezésére nem volt elég.

Az 1947. évi költségvetés a személyi kiadásokat nem tartalmazza, mivel az az államtól térül meg. A dologi kiadások a legnagyobb mértékben le vannak szállítva. Az egyházmegyék teherbírását figyelembe véve a kivetési kulcs átlagban lélekszámonként csak 6.25 fillér. Erről azonban részletesen a költségvetés tárgyalásánál lesz szó.

Kérem tisztelettel jelentésem tudomásul vételét.

(H) A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

206. jkvsz

Nagy László kalocsai lelkész a Kaszay-alapítványból járó két éve elmaradt segélyének kiutalását kéri.

Kérelmében előadja, hogy két év óta intézi a Kaszay-alap ügyeinek kezelését, míg hadifogsága alatt ezt a felesége intézte. A legutóbbi egyh. ker. közgyűlés kérelmét elutasította azzal, hogy nincs az alapnak bevétele, ellenben értesülése szerint most van.

A kalocsai lelkész segélye az alapítványtól évi 960 P. volt. Az alapítványnak ez ideig bevétele nem volt. Most befolyt ugyan elmaradt haszonbér, azonban annak még az elmúlt időből származó terhei is vannak. A hadifogságban eltöltött idő alatt az illetménynek 50%-a volt folyósítva s az elmaradt illetmények nem lettek valorizálva. Ezért tehát úgy az elmaradt mint esetleg a mostani időre járó segély címen egyszer s mindenkorra javadalom 1.000 Ft. kiutalását azzal, hogy jövőben az alap kezelője segélyben csak az alap esetleges tiszta jövedelme esetén részesülhet.

(H) Egyházkerületi közgyűlés Nagy László kalocsai lelkész részére a Kaszay-alapítvány terhére egyszer s mindenkorra segély címen 1000 Ft kiutalását engedélyezi. Egyben kimondja, hogy az alap kalocsai kezelője segélyben csak az alap esetleges tiszta jövedelme esetén részesülhet.

207. jkvsz

Számszék jelenti, hogy az egyházmegyék 1947. évi költségvetései beérkeztek, kivéve a külsősomogyi és tolnai egyházmegyéké.

A beküldött költségvetések felülvizsgáltattak. A pesti egyházmegye költségvetésében az egyházkerületi járulék nincs felvéve. A többi beérkezett költségvetések rendben levőnek találtattak.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és felhívja a külsősomogyi és tolnai egyházmegyéket, hogy az 1947. évi költségvetéseiket azonnal terjesszék fel, míg a pesti egyházmegyét arra, hogy a kivetendő egyházkerületi járulék fedezetéről gondoskodják.

208. jkvsz

A pestkörnyéki egyházmegye közgyűlése kéri az egyházkerületi közgyűlést, hogy az egyházkerületi járulékok kivetésénél mellőzze a múltban alkalmazott kiosztási kulcsot s a kivetendő terheket kizárólag a lélekszám alapján s egyenlően ossza meg az egyházmegyék között. Az egyházkerület igényeit igyekezzenek a legalacsonyabb mértékig csökkenteni, a kiadásokat úgy személyi mint dologi téren redukálni. Szorgalmazza a kerület a közigazgatási államsegélyt úgy az egyházkerület, mint az egyházmegyék számára. Az egyetemes konventnél pedig képviselje azt az álláspontot, hogy a közalapi és nyugdíjintézeti járulékok megállapításánál számolni kell egyházmegyéink súlyos anyagi helyzetével s a járulékokat ne emelni, hanem csökkenteni igyekezzenek.

Egyházmegye ezen kérését alátámasztja azzal, hogy a múltban azon egyházmegyék közé tartozott, melyek kedvezőbb anyagi helyzetük következtében magasabb elosztási kulcs alkalmazásával nagyobb mértékben vettek részt az egyházkerületi közigazgatás és intézmények fenntartásának terheiben. Az a múltban elfogadható volt. Az egyházmegye teherbíró képessége most igen megváltozott. Egyháztagjai között nagy százalékban vannak B listázás folytán kenyerüket vesztett egyháztagok. A munkanélküliség, valamint a nyugdíjasok megromlott anyagi helyzete katasztrofális helyzetbe hozza az egyházközségeket így az egyházmegye nem számítható többé a több terhet elbíró egyházmegyék közé.

Az egyházkerületi költségvetés megállapításánál úgy a múltban, mint jelenleg a legnagyobb takarékoság volt az irányadó. Annak tárgyalásánál az egyházmegyék maguk is részt vesznek s a számszék csak minden tétel pontos elbírálása után nyújtja azt be a közgyűlés elé. Ami az egyházmegyék múltban megállapított teherviselési kulcsát illeti azt az egyházmegyék esperesei együttes ülésen saját maguk állapították meg s annak megváltoztatása is így fog történni. Különbösen is a pestkörnyéki egyházmegyét az 1947. évi költségvetési hiányból akár a létszámonkénti átlag filléreket vesszük akár a múltban felállított kulcs arányában is lesz a megterhelés, egyforma összeg fogja terhelni.

(H) Egyházkerületi közgyűlés kimondja, hogy az egyházmegyék kerületi járulék elosztási kulcsát a költségvetésnél állapítja meg.

Felkéri az elnökséget, hogy úgy a közigazgatási államsegély valamint a közalapi és nyugdíjintézeti járulékok tárgyában közvetlenül tegye meg a szükségesnek látszó intézkedéseket.

209. jkvsz

A Egyházkerület Filadelfia Diakonisszaintézeti alapítvány benyújtotta az alapítvány 1945. évi záró számadását és az 1947. évi költségvetését valamint a Bethesda kórház 1944. és 1945. évi zárószámadásait és az 1947. évi költségvetését.

A benyújtott költségvetések és zárószámadások megvizsgáltattak és rendben levőknek találtattak.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a számadásokat és a költségvetéseket jóváhagyja.

210. jkvsz

A Ráday Kollégium felügyelő tanára benyújtja a Kollégium 1945. évi zárószámadását és az 1947. évi költségvetést.

A számadás állandó vizsgálat alatt áll s ez rendben van az 1947. évi költségvetést a számszék jóváhagyandónak javasolja a 13.500 Ft-os theológus segéllyel.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a Ráday Kollégium 1945. évi zárószámadását és az 1947. évi költségvetést jóváhagyja.

211. jkvsz

Számszék előterjeszti az 1947. évi költségvetést:

A Közpénztár számlaköltségvetésének az 1938. évi zárszámadási adatokhoz viszonyítva magasabb összegben van beállítva a telefon, a fűtés, villany, gáz, vízdíj, és új tétel a csatornázási illeték. Ezek összegek a közüzemek által megállapított s ma érvényben levő árak figyelembe vételével vannak számítva, melyek jóval magasabbak az 1938. évinél.

Nem vétett fel összeg a székház szokásos renoválására sem, mely a folyó évben külön adományból hozatott rendbe. Ezzel szemben a püspöki hivatal-iroda rendbe hozatalára szükség volt fedezetről gondoskodni.

A fedezeti oldalon az értékpapírok jövedelmeként beállított 1250 Ft. jelenleg még bizonytalan. Az egyházmegyék terhére beállított 1800 Ft. egyházkerületi jegyzőkönyv és hiv. lap kiadásainak fedezetére szolgál, ha az 1947. évben ténylegesen ki is adatna.

A Theologia költségvetésénél a dologi kiadásoknál emelkedés az 1938. évi költségvetéshez viszonyítva szintén a közüzemeknél mutatkozik. A theologusok konviktsusi segélyénél beállított 13.500 Ft. a jelenlegi viszonyok között a lehető legmérsékeltebb összeg.

A Kőbányai háznál feltüntetett összesen 200 Ft. tiszta jövedelem csak a költségvetési tétel fenntartása miatt van beállítva, mivel a bevétel a ház rendbehozatalára szükséges.

A számszék előterjeszti az 1947. évre szóló alábbi költségvetést:

Dunamelléki egyházkerület közpénztár-költségvetése az 1947. évre: (ld. melléklet)

Dunamelléki egyházkerület theologiai akadémiájának költségvetése az 1947. évre: (ld. melléklet)

Kőbányai ház: (ld. melléklet)

A benyújtott költségvetés összesen 36.045.18 Ft. hiánnyal zárul. Ezen összeg szétosztására vonatkozólag számszék javasolja, hogy a múltban megállapított teherviselési kulcs arányában az 1941. évi népszámlálási adatok alapján a következőképpen osztassék meg:

Budapest em.	157.935	lélekszám után	7	fillérijével	11.055.45 Ft.
Felsőbaranyai em.	29.608	"	"	3.75	1.110.30 Ft.
Kecskeméti em.	98.912	"	"	7	6.923.84 Ft.
Külsősomogyi em.	23.882	"	"	3.75	895.57 Ft.
Pesti em.	57.778	"	"	6.25	3.611.12 Ft.
Pestkörnyéki em.	77.271	"	"	6.25	4.828.18 Ft.
Solti em.	60.809	"	"	7	4.256.63 Ft.
Tolnai em.	31.075	"	"	4.75	1.476.06 Ft.
Vértessaljai em.	39.748	"	"	4.75	1.888.03 Ft.

(H) Közgyűlés a költségvetést elfogadja és a javaslatot határozattá emeli.

212. jkvsz

Vagyonkezelési jelentés.

Az egyházkerület és az alapítványok ingatlanairól vagyonkezelő az alábbi jelentést nyújtja be:

Sári birtok. (Hadas-alap) Az ingatlanból a major épületekkel együtt meghagyatott 50 kat. hold. Ennek birtokba vétele még nem történt meg, mert a majorban orosz katonaság van s ott teheneket és sertéseket tartanak. Ezen ügyben Pestvármegyéhez beosztott Szövetséges Ellenőrző Bizottság kirendeltségéhez kell fordulni, hogy az ingatlant az Egyháznak adja át.

Ócsai birtok. A vármegyei földbirtokrendező tanács 50 kat. hold földet ugyan meghagyott a tanyával, azonban most az ócsai földigénylő bizottság az igényt azzal utasította el, hogy az 50 kat. holdat már kiosztotta s a kerület részére Sári községben hagyatott meg az 50 kat. hold. Az ócsai földigénylő bizottság azon értesítése, hogy az 50 kat. hold a kerület részére Sári községben hagyatott meg, tévedésen alapszik, mert a sárii ingatlant a kecskeméti Madas árvaház részére hagyta meg a Tárcaközi bizottság.

Ezen ügyet ügyész úrnak adom át.

Seregélyesi birtokból 100 kat. hold hagyatott meg a majossal. Ezen birtokot a régi bérlő bérlő.

Ivánca. (Roboz-alap) A theol. internátus részére meghagyatott 100 kat. hold, de 2 darabban, mely megfellebbeztetett azzal, hogy egy tagban jelöltessék ki a 100 hold. Az ügy folyamatban van.

Mezőszilason megmaradt a kerület tulajdonát képező ház. A hozzátartozó telek egy részét kiigényelték, fellebbezés alatt van.

Kaszay-alapnál a kalocsai házak lakható állapotban vannak. A földekből ténylegesen birtokban van a dunapataji 3 kat. hold és a kalocsai 700 öl telek. Megmaradt még az öregcsertői 26 kat. hold ingatlan, melyet azonban Bocskainé Tóth Ilona hasznélvezete terhel. A páhii földből visszaigénylés folyamatban van, mint kalocsai lelkészi javadalmi föld.

Kőbányai ház az ostrom alatt megsérült, azonban tetőzete kijavított. A lakások mind lakhatók.

(H) Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi.

213. jkvsz

A Kaszay-alap tulajdonába tartozik Dunapatajon 3 kat. hold ingatlan, melyen volt egy 18 m hosszú ún. présház palatetővel. Ezen ingatlan hasznélvezője a kalocsai lelkész, aki jelenti, hogy az épületet szakértobizottság által megvizsgáltatván annak vagy jelenlegi állapotában levő eladását vagy a jelenlegi anyag felhasználásával új kisebb épület építését javasolja.

Az épületet a beküldött szakértői vélemény szerint cca 4000 Ft.-ért lehetne eladni.

Az épület anyaga a beküldött becslés szerint cca 5500 Ft.-t ér. A lebontási költség azonban mintegy 2000 Ft., s az anyag Kalocsára való bevitele 1000 Ft.-ba kerülne. Így a tárolt érték cca 2500 Ft. lenne.

Végül a bizottság jelenti, hogy van vállalkozó, aki az épület ellenében hajlandó egy 8 m hosszú és 5 m széles (szoba, konyha, éléskamrából álló) épületet építeni a beküldött költség szerint.

Az épületnek jelenlegi állapotban levő eladását javasolni nem tudom, mert az ingatlant nagy értékvesztés érné. Az épület lebontása és az anyag Kalocsára vitele több, mint az anyag értékének 50%-ába kerülne.

Javasolni áll módomban azt a megoldást, hogy az épület ellenében építtessék fel a 8 m hosszú és 5 m széles új épület a benyújtott költségvetés szerint azzal a változtatással, hogy az épület szobája padlózva, a konyha pedig lebetonozva legyen, mely többlet munka és anyag ellenértékét szintén az átadott épület képviselné. Az építkezés lebonyolítását és az új épület átvételét a jelenlegi Nagy László és a jövődöbéli lelkipásztor Benedek László együttesen kötelesek ellenőrizni, az épület átvételéről a megfelelő jegyzőkönyvet felterjeszteni.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a javaslatot határozattá emeli.

214. jkvsz

Dr. Gyökössy Endre javasolja olyan kimutatás összeállítását és közreadását, amely pontosan feltünteti, hogy az egyházaktól a földreform során hol, mennyi, milyen eredetű és rendeltetésű földet vettek el, hol, mennyi, milyen rendeltetésű földet kapott.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés megkeresi a Konventet olyan kimutatás összeállítására és közreadására, amely pontosan feltünteti, hogy az egyházaktól a földbirtokreform során hol, mennyi, milyen eredetű és rendeltetésű földet vettek el, és hol, mennyi, milyen rendeltetésű földet adtak.

215. jkvsz

A 16. számú közgyűlési határozattal a konventi egy lelkészi rendes és egy világi rendes tagsági, egy lelkészi pót és egy világi póttagsági helyre elrendelt szavazás eredményének megállapítására kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a leadott 36 szavazatból a konventi rendes tagságra Szabó Imre és Szűts Gedeon dr. 36-36 szavazatot, a konventi póttagságra Bereczky Albert 35, Kardos János dr. 36 szavazatot nyert.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a konventi ciklus hátralevő részére Szabó Imrét lelkészi rendes, Szűts Gedeon dr.-t világi rendes, Bereczky Albertet lelkészi pót, Kardos János dr.-t világi póttagjaivá nyilvánítja.

216. jkvsz

A 17. számú közgyűlési határozattal kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a beadott 36 érvényes szavazat az egyházkerületi tanács megválasztásánál a következőkre esett: lelkészek: Benkő István, Gilicze Sándor, Muraközy Gyula, Nagy Ákos, B.Szabó János, Szabó Imre, Vargha Tamás, Rizs József. Világiak: Benkó Ferenc dr., Szűts Gedeon dr., Ványi Ferenc dr., gr. Teleki László dr., Kardos János dr., Boér Elek dr., Debreczeni Sándor dr., Dobos Sándor dr.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a bizottság jelentését tudomásul véve a megnevezetteket az egyházkerületi tanács 1947. évre megválasztott tagjaiul nyilvánítja.

217. jkvsz

A 18. számú közgyűlési határozattal kiküldött szavazatszedő bizottság jelenti, hogy a beadott 36 érvényes szavazattal az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság tagjaiul a következők választottak meg: rendes tagok: Bereczky Albert, Kardos János dr., póttagok: Patay Pál dr., Benkó Ferenc dr.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szavazatszedő bizottság jelentését tudomásul véve a megnevezetteket az egyházkerületi lelkészjelölő bizottságnak az 1947. évre megválasztott tagjaiul igazolja.

218. jkvsz

A 19. számú közgyűlési határozattal kiküldött bizottság jelenti, hogy az állandó számszékben megüresedett tagsági helyekre a beadott 76 érvényes szavazattal Kováts J. István dr., Benkő István, Debreczeni Sándor dr. és Kis Roland választottak meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s a megnevezetteket az állandó számszék megválasztott tagjaiul nyilvánítja.

219. jkvsz

B. Szabó János esperes jelenti, hogy 158/4. számú közgyűlési határozattal elrendelt szavazás a nagykőrösi tanítóképző intézetnél megüresedett rajz- és kézimunkatanári állás betöltésére megtörtént s a beadott érvényes szavazatok mindenike Pap Jánosra esett.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a szavazatszedő bizottság elnökének jelentését tudomásul véve Pap Jánost f. évi szeptember 1.-i hatállyal a nagykőrösi tanítóképző intézet megválasztott rendes tanárának nyilvánítja s működésére Isten áldását kéri.

220. jkvsz

A kecskeméti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a jászkarajenői református egyházközség 1946. évi szeptember hó 22.-én megtartott közgyűlésének 2.000 forint épülethelyreállítási költsön felvételére vonatkozó határozatát.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a határozatot jóváhagyja.

221. jkvsz

A solti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a solti református egyházközség és Gaál Lajos között 1945. évi november hó 25.-én létrejött szerződést, amellyel az egyházközség nyereségrészesedés ellenében egyik ingatlanát téгла- és cserépgyár létesítésének céljára bérbe adja akként, hogy a bérlő által fizetett bér 30%-a a mindenkori solti lelképásztort, 70%-a pedig az egyházközséget illeti.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a bérleti szerződést jóváhagyja és annak jóváhagyási záradékkal ellátására az egyházkerület elnökségét felhatalmazza.

222. jkvsz

A solti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a dabi református egyházközség és Várkonyi Lajosné között létrejött ingatlan-csereszerződést.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlanszerződést jóváhagyja azzal, hogy a cserébe kapott ingatlan lelkészi javadalmat képez és a körülmény a telekkönyvben is feljegyezendő.

223. jkvsz

A budapesti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a Baár-Madas református leánynevelő intézet épületeinek kijavíthatása céljából az esperes által felvett kölcsönre vonatkozó 1946. évi október hó 10.-én kelt közgyűlési határozatát.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a budapesti református egyházmegye esperesének intézkedését a Baár-Madas leánynevelő intézet épületeinek kijavíttatására és a felvett 32.000 forint kölcsönnek részben építési anyagokba fektetésére, részben munkadíjak fedezésére jóváhagyólag tudomásul veszi.

A kölcsön legkésőbb 1947. március hó 31.-éig fizetendő vissza évi 5.6%-os kamat mellett. Fedezetül a skót egyházzal szemben fennálló követelés szolgál.

224. jkvsz

A vértessaljai református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a sárbogárdi egyházközség, mint eladó és Sárközi Miklós, mint vevő között 1946. évi szeptember hó 27.-én létrejött adásvételi szerződést. Az adásvétel tárgyának terjedelme 200 n.öl. Eladási ár 200 forint.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a határozatot jóváhagyja, mert az egyházközség az adásvétel tárgyának tulajdonát ajándékozás útján szerezte. Az ajándékozó ma eltartásra szorulván, az ajándékozott ingatlant visszakövetelhetné, illetve az ajándék értéke erejéig az egyházközségtől tartást követelhetne.

A vevő ajándékozó fia lévén, az adásvételi szerződés jóváhagyása indokolt.

225. jkvsz

A solti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a dabi református egyházközség és özv. Nyári Mihályné között létrejött ingatlancsere-szerződést.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a csereszerződést jóváhagyja és annak jóváhagyási záradékkal ellátására az egyházkerület elnökségét felhatalmazza.

226. jkvsz

A tolnai református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a bonyhádi református egyházközség jelentését az újonnan alakult püspöknádasdi fiókegyház részére kántori javadalom céljára a földbirtokreform során történt 10 kat. hold mezőgazdasági, valamint házingatlan juttatásáról.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a juttatást örömmel veszi tudomásul és felhívja a bonyhádi egyházközséget, hogy a püspöknádasdi fiókegyház megalakulására vonatkozó iratokat terjessze fel.

227. jkvsz

A tolnai református egyházmegye felterjeszti a bonyhádi református egyházközség 1946. évi június hó 7. napján tartott presbitériumi ülésének jegyzőkönyvét.

Az egyházközség aggodalommal állapítja meg, hogy anyagi helyzete a német anyanyelvű lakosság kitelepítése következtében olyannyira megrendült, hogy dologi kiadásokra sem képes fedezetet teremteni.

Az egyházközség kéri mentesítését a felsőbb egyházközigazgatási költségek viselése alól és dologi kiadásainak fedezése céljából az Országos Egyháztól anyagi támogatást kér.

Az egyházközség a földreform során kapott 30 kat. hold földből 15 kat. holdat lelkészi, 10 kat. holdat kántori, s 5 kat. holdat harangozóji javadalomföldnek nyilvánít.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés őszinte együttértésének ad hangot és felhatalmazza az elnökséget arra, hogy szükség esetén az illetékes kormányhatóságoknál járjon el abban az értelemben, hogy a német anyanyelvű lakosság kitelepítésénél, illetve az új telepések elhelyezésénél az egyházi szempontokra fokozott figyelem fordíttassék.

A felsőbb egyház közigazgatási költségek viselése alól az egyházkerületi közgyűlés az egyházközséget nem mentesíti, az egyházközség anyagi támogatás nyújtása iránt előterjesztett kérelmével pedig érdemben nem foglalkozik.

228. jkvsz

A tolnai református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a pécsvárad református egyházközség, mint megajándékozott és özv. Potó Józsefné Szép Zsuzsanna mint ajándékozó között 1946. évi április hó 25. napján létrejött ajándékozási szerződést. Az ajándékozás tárgya 3 kat. hold.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ajándékozási szerződést jóváhagyja és annak jóváhagyási záradékkal ellátására az egyházkerület elnökségét felhatalmazza.

229. jkvsz

A pesti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a kisoroszi református egyházközség és B. Csereklye József és társa között létrejött ingatlancsere-szerződést.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ingatlancsere-szerződést jóváhagyja és annak jóváhagyási záradékkal ellátására az egyházkerület elnökségét felhatalmazza.

230. jkvsz

A pesti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti az albertirsai református egyházközség, mint megajándékozott és Irsay György mint ajándékozó között 1945. évi november hó 11.-én létrejött ajándékozási szerződést.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az ajándékozási szerződést jóváhagyja és annak jóváhagyási záradékkal ellátására az egyházkerület elnökségét felhatalmazza.

231. jkvsz

A tárgysorozat végére érkezve püspök úr indítványozza, hogy egyházkerületi közgyűlés fejezze ki köszönetét a tárgyalást vezető főgondnok úr, az ügyek előadói, a püspöki hivatal tisztviselői iránt.

(H) Egyházkerületi közgyűlés az indítványokat magáévá teszi, a jegyzőkönyv hitelesítése után a himnusz eléneklésével, püspök úr buzgó hálaadó imádságával és áldásával a gyűlés 11 órakor véget ért.
